

# קלקראת שבת מלאכתא



*Dirshu*

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק  
ועידוד לימוד התורה

# אוגדן עלוני השבת

חג הסוכות



ביתר ע.	צפת	כ"ש	אלעד	ב. שמש	חיפה	מודיעין ע.	בני ברק	ירושלים	עיר
17:45	17:52	18:01	17:51	17:44	17:51	17:52	17:58	17:45	כניסת החג
18:56	18:54	18:57	18:56	18:56	18:56	18:56	18:57	18:55	יציאת החג
19:36	19:29	19:36	19:33	19:35	19:33	19:34	19:32	19:36	ר"ת

# בס"ד לקראת שבועת מלכתא

הלימוד השבועי לנבכני דרשו

**Dirshu**  
דרשו ד' ועוזו  
קרן עולמית לחינוך  
ועידוד לימוד התורה

בראשית יח - כח תשרי | דף הוימי - סנהדרין פד - ז | משנה בחרה - סימן רס"א אמצע סעיף ב' "ושעור" עד סימן רס"ג סעיף ד' | מוסר - פרק ח' עד 'פשוט דאין הכוונה | קצין חכמה - 'משומד - יסיר מלבושיו' עד 'כלל של דבר ישוב אדם'

יום שלישי י"ג תשרי תשע"ח | פניני חג הסוכות | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

## אחרי שבירך, נענע למעלה מ-30 אתרוגים! ביניהם כמה סוגים של זן מרוקאי, תימני ו-3 אתרוגים ששוקלים כל אחד 3 קילו בערך. אחר כך הרשה לשאר הקהל לברך. במהלך הנענועים של הקהל, הפיטם של האתרוג עליו בירך מרן שליט"א נפל.

רשמים מימי חג הסוכות ושמחת תורה בשנה שעברה, אצל מרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א



יום, אירע דבר משונה מאד. היה זה ביום ראשון של חול המועד, לאותו בוקר הוזמן מרן לשמש כסנדק בשלוש בריתות, ברם, אחת הבריתות הייתה של אב שאחז את התינוק בזרועו והחל לומר פסוקי 'שמע ישראל' כנהוג, אך כשהגיע זמן מצוות הברית, החל האב להתנגד לפתע לערוך את הברית, כפי הנראה

נביא כאן מעט רשמים שניתן להעלות על הכתב, ממה שהיה אצל רבינו מרן שליט"א בזמן שמחתנו - ימי חג הסוכות ושמחת תורה שעברו עלינו לטובה (תשע"ז).

בערב חג הסוכות זכינו להיכנס אל מרן שליט"א, ולהגיש לו 'קובץ גליונות' לחג הסוכות, עם כל הגליונות וחידושי התורה שיוצאים מבתיהם של גדולי הדור שליט"א. מרן עיין בזה כרבע שעה ואח"כ ביקש שנשאיר אצלו את החוברת, תוך כדי שהוא מבקש לשלם עליה. כמובן שסירבנו, תוך כדי שאנו מזכירים כי 'מתנה לאדם חשוב היא עצמה הנתינה'. אך מרן שליט"א סירב ואמר שעל מצוה יש לשלם, ומצות לימוד התורה ערכה לא יסולא בפז.

ביו"ט ראשון של החג, בירך כדרכו על אתרוג מזן חזון איש, והלולב היה השנה בגובה של למעלה משלוש מטר (!!!). כמו כן ההדסים היו של ג' עלים בקנה, והערבות היו מגידול מיוחד שאמרו שהעלים אינם נופלים, ועל ידי זה ניתן להחזיק אותם 'דרך גידולם' ממש. אחרי שבירך, נענע בכל האתרוגים (למעלה משלושים אתרוגים! ביניהם כמה סוגים של זן מרוקאי, תימני ושלושה אתרוגים ששוקלים כל אחד 3 קילו בערך). אחר כך הרשה לשאר הקהל לברך על ארבעת המינים ואמר שהוא מקנה רק למי שהוא גדול, ורק מתנה על מנת להחזיר.

במהלך הנענועים של הקהל, אירע דבר מצער מאוד, הפיטם של האתרוג עליו בירך מרן שליט"א נפל, כפי הנראה היה דוחק מדי גדול לזכות לברך עליו, ובעקבות זה נהפך האתרוג ל'חסר' ממש. מרן שליט"א לקח להלל אתרוג אחר, ובהמשך אח"כ הגיע הר"ר משה ניימן, והביא אתרוג חדש ומהודר מאוד מזן חזון איש, כדי שמרן שליט"א יוכל לברך על אתרוג נאה כראוי.

במשך ימי החג עברו אלפי איש אחרי התפילות, להקביל פני רבינו ברגל.

באחד הימים בהם היה מרן שליט"א סנדק בברית כמנהגו בכל

נתפס בחרדה כזו או אחרת, וסירב בכל צורה שהיא לקיים את הברית כמנהג ישראל רבות בשנים. הוא תפס את התינוק וברח עמו לחוץ. כמובן, אנשים רבים ניסו לשכנע אותו אך ללא הועיל. בינתיים הציעו לו לנוח עם רעייתו היולדת בבית סמוך.

במקביל, מרן שליט"א בירך כי 'עוד היום יעשו לו את הברית לפני השקיעה', ואכן בשלב מסוים הניח האב למשפחה לערוך את הברית. או אז קראו לו למרן שליט"א שוב שישמש כסנדק. ואכן הגיע והשמחה היתה רבה מאוד. מכיוון שהאב לא היה במקום, בירך מרן בעצמו "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו".

לאחר הברית פצחו הקהל בניגון "תהא השעה הזאת", בשמחה של מצוה.

# היה ר' יצחק לוינשטיין ז"ל מדקדק בקניית ארבע מינים עבור רבינו, וכשהיה אתרוג טוב היה מתמלא שמחה עד כדי כך, שהיה מנשק את האתרוג ויוצא בריקוד

לקט מיוחד על ענייני חג הסוכות ממרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

כלומר צורה זו מתאימה ליהודי אבל לא לאתרוג...  
תקלה במכונית

רבנו משתדל כמעט לא לצאת מהסוכה, רק למקרים חשובים, ובעיקר משתדל לא לצאת מחוץ לעיר בסוכות. ופ"א מאוד לחצו שיסע לאיזה ענין, ובאמצע הדרך התקלקלה המכונית ולקח מונית למקום, ואמר רבנו, שכנראה משמים הראו לו שלא היה צריך לנסוע, ומאז חדל לגמרי לנסוע בחול המועד סוכות מחוץ לעיר.

**אם על כל מכה היה מקבל מיליון דולר...**

נשאל רבנו מאחד שיש לו יסורים, ושאל כיצד יוכל לקיים מצות "ושמחת בחגך"? והשיב: דהנה באם אחד נותן לשני מכה ואח"כ נותן לו 200 דולר, אף שיכאב לו המכה אבל בכל זאת ירגיש שקיבל על כך איזה שהוא פיצוי, ואם ייתן לו אלף דולר אפילו יבקש אחר כך עוד מכה, ואם ייתן לו מאה אלף דולר יתחנן שייתן לו עוד מכה, ואם ייתן לו מיליון דולר פשוט ייפול לפני רגליו, ויתחנן שייתן לו עוד מכה וכו'. כך בן אדם מחכה לו כזה שכר עבור הייסורין שסובל כאן, דאם היה יודע גודל השכר שמצפה לו על כך היה כ"כ שמח בהם, והיה פשוט מתחנן ומבקש שיתנו לו עוד...

**מה פתאום אנחנו דואגים לגויים?**

במסיבת סיום החג בישיבת גאון יעקב אמר רבנו: "ב"ה עברו ימים כאלה קדושים, ודווקא בימים כאלה הקריבו כל יום פרים בשביל אומות העולם! מה? אנחנו דאגנו בשביל אומות העולם, הקב"ה אמר לנו שנעשה כל יום כך וכך פרים למה? בשביל אומות העולם! איך מבינים את זה? האם אנחנו צריכים לדאוג בשביל אומות העולם? משמע כמו שכתב רבי חיים ויטאל, שיהאב את כל האנשים ואפילו גוים אמאדנע זאך! וכאן יוצא שהקב"ה רמז לנו שצריך לדאוג אפילו לגויים. ובוודאי העיקר זה כלל ישראל, אבל צריך לדאוג גם לגויים. בסוכות הרי נהיים יותר גבוהים, נכנסים לסוכה מען באקומט א העכערקייט- מקבלים התרוממות, ודווקא שם מלמדת התורה שצריך לא לשכוח שיש גם גויים, העולם צריך לדאוג גם לגויים, הגויים החריבו את בית המקדש - והרי הם הרסו את עצמם כי בבית המקדש הקריבו פרים שמכפרים עליהם, ועכשיו אין להם, ומה נשאר להם? כלום! בעולם הבא לא יהיה להם כלום, וגם היום הגויים - כל מה שעושים הורסים לעצמם, בבחינת 'תמות נפשי עם פלשתים'."

**העבודה ישיבת הסוכה**

אמר רבנו לגבי חג הסוכות: "עיקר העבודה של סוכות לקבוע ישיבתו בסוכה". ופירט דבריו: ראשית לכל העבודות של חג הסוכות, וקודם לכל, הוא לקיים את הדין "לישב בסוכה"- כל רגע שיושב בסוכה מקיים מצוה דאוריתא! כל רגע מצוה חדשה!

**מדוע לא כתוב בספרים על הושענא רבא שהוא יום דין?**

שאלו את רבינו: מדוע לא כתוב בספרים על הושענא רבא שהוא יום דין? ואמנם הביא המ"ב שכתב שבהושענא רבא דנים על המים, וחיי האדם תלויים במים, והכל הולך אחר החיתום, אולם רואים שבספרי הפוסקים לא מודגש שזה יום הדין שנמסרים הפתקים

כשאחד לקח כמה חתיכות ארבעס מהשולחן, ויצא החוצה לאכול מחוץ לסוכה שנה אחת רבנו היה בירושלים והיה שלום זכר של נכדו הרה"ג ר' אשר שליט"א, ולא היה מקום בסוכה וא' לקח כמה חתיכות ארבעס מהשולחן ויצא החוצה, לאכול מחוץ לסוכה, והתפלא עליו רבנו "למה אתה אוכל מחוץ לסוכה? תתאמץ ותכנס!", אמר לו הלה בלשון המשנה: "מעשה והביאו לרבן יוחנן בן זכאי לטעום את התבשיל, ולרבן גמליאל שני כותבות ודלי של מים ואמרו העולם לסוכה וכשנתנו לו לרבי צדוק אוכל פחות מכביצה, נטלו במפה ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו". אמר לו רבנו מיד: "וכי גם מחר תאכל מאתרוג עפ"ד הגמ' לו ב' איתמר אתרוג שנקבחו עכברים אמר רב אין זה הדר, איני והא רבי חנינא מטביל בה ונפיק בה?". והגאון רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל היה שם והשתומם מההערה, וחשב כמה דקות ואמר בדרך צחות: "את האתרוג שלי אני לא יכול לאכול, כי זה חריף מדי".



**וכשהיה אתרוג טוב היה מתמלא שמחה, עד כדי כך שהיה מנשק את האתרוג ויוצא בריקוד**

היה ר' יצחק לוינשטיין ז"ל מדקדק בקניית ארבע מינים עבור רבינו, וכשהיה אתרוג טוב היה מתמלא שמחה עד כדי כך שהיה מנשק את האתרוג ויוצא בריקוד! באחד הימים פנה ר' יצחק לסוחר לולבים

גדול, וראה אצלו לולבים מהודרים המתאימים לרבנו. מרוב חשק ושמחה אמר לו שיבוא עמו מיד לבית רבנו. לאחר שבחר לעצמו לולבים שאל אותו רבנו מה הוא רוצה, ענה לו שיש לו בן שעוד לא מצא זיווג, והוא מבקש עבורו ברכה. והנה לא עבר חודש ימים והבן התארס. לשנה הבאה התקשר הסוחר לר' יצחק שיבוא לקחת ראשון מהלולבים בלי תשלום כי הוא כבר שילם לו...

**ומיד התחילו לפתוח מזוודתו ולפתע נהיה מהומה**

במוצאי שנת השמיטה טרח הרה"ג ר"א שליט"א, להביא לרבנו אתרוג מזן חזון איש שגודל בקליפורניה והיה לו חשש שבאחד המקומות יעשו בעיות להכניס אתרוג זה, ולפני הבדיקה התקשר לבית רבנו שבירך שלא תהיה תקלה ואמר רבינו: "עיניים להם ולא יראו", ומיד התחילו לפתוח מזוודתו, ולפתע נהייתה מהומה במקום הנ"ל, מאדם אחד שרצו לתופסו, ואמרו לו "תסגור מיד ותלך!".

**כך צריך להיראות יהודי: נקי, יפה, ומעט כפוף**

באחת השנים כשהראו לרבנו כמה אתרוגים לבחור, ובין האתרוגים היה אחד שהיה נקי ויפה מאוד, אך ראשו היה כפוף מעט, ואמרו לרבנו שמקובל ממרן המהרי"ל דיסקין זיע"א, שאמר על אתרוג מסוג זה "אזוי דראף זיק אויט זיען אאיד ריין שיין און אביסאלע איין געבויגען"- כך צריך להראות יהודי: נקי, יפה ומעט כפוף. החזיר לי רבנו שליט"א: "אבל לאתרוג הוא לא לקח את זה!".

# כמה זמן לבטל מת"ת לחיפוש ד' מינים? האם הסוכה נפסלת מחבלי כביסה או סורגים מעל הסוכה ומתי צריך לסלק כלי אכילה מהסוכה

שו"ת מיוחד ממרן הגר"נ קרליץ שליט"א

כמה זמן לבטל מת"ת לחיפוש ד' מינים

שאלה: לעניין ההנהגה בחיפוש ד' מינים, לענין אם מוצאים מין כשר ומחפשים אחר יותר טוב, כמה זמן יש לבטל מתורה על זה? תשובה: אבי הגאון רבי נחום מאיר קרליץ זללה"ה, אחר נישואיו ראה שהחזו"א ביטל הרבה זמן על קניית ד' מינים, ושאלו אמאי לא יסתפק בד' מינים כשרים ולנצל את שאר הזמן ללמוד במקום לחפש את המהודר, והשיב החזו"א שזה באמת הוא מחפש רק ד' מינים כשרים, והיינו סבירא ליה שכל זמן שיש חששות שאינם כשרות יש לבטל כדי למצוא כשר ודאי והכא נמי אתרוג עם בלעטלך י"ל שיש חשש וזה נוגע להרבה עניינים לבטל תורה בשביל הידורים רק שצריך לדעת מה נקרא הידור ומהו חשש.

להוציא ישן מהסוכה

שאלה: האם אדם ישן פטור מסוכה שיהיה מותר להוציאו מהסוכה כשישן?

תשובה: גם ישן חייב במצוות ולכן אסור להוציאו דמבטל ממנו מצות עשה.

חבלי כביסה או סורגים מעל הסוכה

שאלה: מי שיש מעל סוכתו חבלי כביסה או סורגים - האם הסוכה נפסלת בכך?

תשובה: יש מחמירין בזה, והעצה להניח סכך כשר ביניהם וכיון שכ"ז רק לחומרא א"א לתבוע משכנו להסירם לימי הסוכות.

שאלה: סיכך תחת חבלי כביסה של חברו, ואח"כ הסיר שכנו את החבלים - אם ינענע שוב הסכך?

תשובה: כיון שזוהי רק חומרא שלא לסכך חבלי כביסה א"צ להחמיר לנענע.

כביסה התלויה ע"ג הסוכה

שאלה: כביסה התלויה ע"ג סוכתו - האם פוסלת את הסוכה? תשובה: אם יש פרוץ מרובה על העומד - הסוכה כשרה, וגם עומד מרובה על הפרוץ אם הבגדים מתנופפים ברוח אי"ז סכך שפוסל כיון שהוא סכך עראי.

בניית סוכה ברשות הרבים

שאלה: האם מותר לבנות סוכה ברשות הרבים במקום שעוברים שם רבים?

תשובה: אם משאיר לבני רה"ר מקום ראוי לעבור - מותר לו לבנות וא"צ רשות כלל דכולם מצויים לבנות סוכה.

נוי סוכה שמונח בסוכה

שאלה: נוי סוכה שמונח בסוכה ואינו מחובר לסכך או לדפנות - האם דינו כנוי סוכה?

תשובה: נאסר בהנאה גם כשאינו מחובר כלל, ולכן בהניח עציץ שיהי' כל החג בסוכה נאסר לכל החג, אבל פמוטים יפים שמיועדים להדלקה לשבת ויו"ט אי"ז סוכה דאי"ז שייך לסוכה.

להזיז וילונות של נוי סוכה בשבת

שאלה: וילונות התלויים לנוי סוכה - האם מותר להזיזם בשבת? תשובה: אם נעשה לפתיחה וסגירה מותר, דלא הוקצה מהשימוש

בו, אבל בהיה נעוץ מכל צדדיו ונפרד החיבור כעת אסור לסלקו.

סילוק כלי אכילה אחר הסעודה

שאלה: בדין שצריך לסלק כלי אכילה לאחר אכילה מהסוכה - האם צריך לעשות זאת מיד לאחר אכילה?

תשובה: לאחר שכל בני הסעודה סיימו לאכול, מסלקים את כלי האכילה שכן דרך הסעודה וא"צ שכל אחד שסיים לאכול יסלק.

משחקי ילדים בסוכה

שאלה: האם אפשר להתלבש בסוכה, וכן האם משחקי ילדים בסוכה זה בכלל 'תשבו כעין תדורו'?

תשובה: דברים אלו מותרים, דהם בכלל 'תשבו כעין תדורו' ואי"ז בזיון לסוכה.

להוציא הוצאות

שלא יצטער

בסוכה

ש א ל ה :

מי שחם לו

בסוכה או

קר לו מאוד

- האם צריך

לקנות מזגן

או תנור שלא

יהיה מצטער

ויהיה חייב

בסוכה?

תשובה: אם

זה במקום

שכל הזמן

חם או קר, א"כ ה"ז בכלל בניית הסוכה שמחוייב בה, אבל אם זה במקום שבליה לא חם שם כ"כ ואינו מצטער אין צריך להוציא ע"ז.

שמחת תורה

שאלה: הקונה 'אתה הראית' עבור לימוד ש"ס עד שמחת תורה הבא, ועדיין נשאר לו הרבה - האם אפשר להתיר הנדר?

תשובה: לכתחילה, בודאי אסור להתיר נדרי מצוה, ולכן עליו להשלים לימוד הש"ס אפילו בשנה הבאה עד שיגמור, ואם בכל זאת מפריעו מסדרי הישיבה - יש לעשות שאלת חכם.

פסוק לי פסוקך

מה שיש אומרים שבעיר קלם היו דנים את חשיבות האדם לפי הפסוקים שקיבל בעלייתו לתורה, אי אפשר לבנות על זה ואע"פ שיש ענין של הקרו לו פסוק מ"מ מהיכי תיתי דזהו בכלל ומאי דאיתא איתא, וסיפר רבינו שליט"א ששמע מאביו זצוללה"ה שבשמחת בית השואבה שהיו מכבדים הפסוקים, היה לכל אחד מכוון בפסוק שכבדוהו והיינו שלכתחילה היו מסדרין כן.

(מתוך העלון 'נשיח בחוקך', סוכות תשע"ז)





# מדוע רק גדולי ישראל, חסידים ואנשי מעשה, היו מרקדים ומנגנים בשמחת בית השואבה?

ומה תועלת יש בביאת כל העם לראות ולשמוע שמחה זו?

מתוך כוונה ראויה ורצויה של אהבת הבורא, הרי הם מוגדרים כ'מעשה מצוה' של 'ושמחתם לפני ה'...', אולם אם אינם נעשים מתוך כוונה זו, הרי הם נראים 'כקלות ראש וכשמחת בחורים', ואינם יכולים להוות 'מעשה מצוה' של שמחה לפני ה'.

ויתירה מזו כתב הנצי"ב במרומי שדה (סוכה שם): "דמעלת האדם שיהא דבק באהבת ה' ובאופן זה רשאי לרקד ולשמוח בבית המקדש, ואינו קלות ראש. מה שאין כן מי שאינו דבק באהבת ה', והוא רוקד בבית המקדש, אינו אלא דוחק רגלי השכינה משם". וכן כתב בספרו העמק דבר (שמות ה, ג), שאמנם בכלל חיוב השמחה בחג יש לשמוח לפני ה' במחולות ובריקודים, אלא שצריך לקיים זאת דוקא באופן של "גילו ברעדה", ואי אפשר שיקימו זאת כל ההמון, ולכן אף על פי שכולם היו חייבים במצות שמחה "מכל מקום לא הכל רקדו וחוללו בבית המקדש לפני ה', כי אם חסידי הדור... משום שאסור לשמוח בפעולת

הריקוד שם כי אם מי שיש לו רוח גבוהה של אהבת ה' ומשחק לפני ה'". ולפי זה יתבאר, שבאמת היו הכל מחויבים לבוא ולשמוח בבית המקדש לפני ה', אלא שאת 'מעשה המצוה' של השמחה אסור היה להם לעשות שם, ולכן רק השתתפו בשמחתם של החסידים ואנשי המעשה על ידי שמחת הלב.

החכמים והזקנים קשורים בליבם לכלל ישראל אולם עדיין יש להבין, כיצד השפיעה שמחתם של תלמידי החכמים על שאר



העם שעמדו מן הצד והתבוננו בהם?

ונראה, שהדברים יתבארו על פי דברי הגר"א על הפסוק (משלי כג, טו): "בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני" - "כי האב ובנו הם משורש אחד, ובעת שהבן יחכם בלבבו וישמח, אף שלא יגלה חכמתו החוצה בדיבורו, אז תיכף גם לב האב שמח. כמו האבן הנקרא 'מגנט' שחכתוהו לשנים, כשחלקו האחד יתנועע, אז גם השני יתנועע אף שיהיה מרחוק בקצה הארץ, כן הוא טבע שורש הבן - בעת שמחת לבו, גם אביו ישמח בלבבו".

מבואר מדבריו יסוד נפלא, שמתוך הקשר העמוק והאמיתי שיש בין האב לבנו, בכוחם להרגיש האחד בשמחת רעהו. אין האב זקוק לראות את מעלותיו של בנו, או לשמוע עליהן, כדי לשמוח בהן, שכן בתוך ליבו פנימה מרגיש הוא כאשר בנו זוכה לחכמת התורה ושמח בה, שהרי "השמחה בעשיית המצות ובלמידת התורה והחכמה, היא השמחה האמיתית" (מגיד משנה פ"ח מהל' לולב ה"טו).

מעתה יתבאר, שהקשר המופלא הזה שבין האב לבנו, קיים אף בין מנהיגיו הרוחניים של הציבור - חכמי ישראל וראשי הישיבות - ובין הציבור עצמו, שהרי במשך כל ימות השנה נושאים מנהיגים אלו את משא העם על כתפיהם, מתוך מסירות ואהבה, וחושבים

הרה"ג רבי דוד הופשטר שליט"א

"מצוה להרבות בשמחה זו [שמחת בית השואבה], ולא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין, והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות, אבל כל העם האנשים והנשים, כולן באין לראות ולשמוע" (רמב"ם פ"ח מהל' לולב ה"ד)

מקור דברי הרמב"ם הנזכרים, הוא במשנה בסוכה (פ"ה מ"ד): "חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם באבוקות של אור שבידיהן, ואומרים לפניהם דברי שירות ותושבחות", וכפי שכתבו מפרשי המשנה (תוספות יו"ט, מלאכת שלמה ותפארת ישראל שם פ"ה מ"ד), שהתיבה 'בפניהם', מתייחסת אל שאר העם הנמצאים במקדש. מבואר אפוא, שהחסידים ואנשי המעשה בלבד הם שהיו מרקדים ומזמרים, ואילו שאר העם היו עומדים ומסתכלים בהם.

ובטעם הדבר כתב הריטב"א (שם נג ע"א ד"ה והוי): "והוי יודע שכל השמחה היתירה היתה בהלל ולהודות לה' על הטובה שעשה לישראל להשרות שכינתו בתוכנו, וגם כנגד העולם הבא הנתון לצדיקים, ולפיכך לא היה אלא על ידי גדולים וחסידים, שלא יראה כקלות ראש וכשמחת בחורים, וזהו ששנינו: 'חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין לפניהם באבוקות של אור ואומרים דברי שירות ותשבחות'".

ובאמת גם דברי הרמב"ם עצמו

רומזים לכך, במה שכתב בהמשך דבריו שם (ה"טו): "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת הא-ל שצוה בהן, עבודה גדולה היא", והואיל ואין כל אדם ראוי לאיצטלא זו של עבודה גדולה מתוך אהבת ה', לפיכך לא היו עושים אותה אלא חסידים ואנשי מעשה.

אלא שיש להבין, מאחר ששאר העם לא השתתפו בשמחה בפועל - לא בריקוד ובניגון, ואף לא בסיפוק כפיים - מדוע אם כן היו הכל מחויבים לבוא למעמד זה, וכלשון הרמב"ם: "כולן באין לראות ולשמוע"? ואם כדי לקיים בכך את מצות "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים" (ויקרא כג, מ) - כדעת הרמב"ם (שם ה"ב) ששמחת בית השואבה כלולה במצוה זו - אם כן, מטעם זה עצמו היה להם ליטול חלק גם בפעולת השמחה עצמה, שהרי אף מי שאינו עומד במדרגה הראויה של קיום המצוה מצד מהותה ופנימיותה, מכל מקום ודאי שיש לו לעשות את מעשה המצוה של "לשמוח לפני ה'?"

ושמחתם לפני ה'

ובפשטות יש לומר, על פי דברי הריטב"א הנזכרים, שמעשי השמחה עצמם משתנים לפי כוונת העושה, כך שאם נעשים הם

# הגר"י אברמסקי זצ"ל אמר לי, שמאז שראה את פנקס החברה קדישא, וראה שהיה כתוב שם מהגר"א, אז בכל פעם שהוא שולח כסף לעני או למוסד, אינו שולח שליח שהוא טורח בגופו ללכת להניח אותו בתיבת הדואר כדי שלא להפסיד הזכות לטרוח בגופו למצוות צדקה

הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א עם עובדות מה שקיבל מאבותיו ורבותיו על רבינו הגר"א זי"ע – לרגל יום היא"צ

ובאה לאשת הגר"א בחלום ואמרה לה: "אין לך מושג כמה קשה יום הדין בעולם האמת, האם את זוכרת שהיינו בדרך פלונית בוויילנא, וראינו עני בצד השני של הרחוב, ורמזתי לו לבוא ואתן לו כסף, ונתתי לו ושמח, הלא תדעי לך שבשמים תבעו אותי שמה שלא התאמצתי ללכת לצד השני של הרחוב, כדי לזכות במצווה ללכת אל העני, וזהו זלזול בערך המצוות, וכל כך הוא עומק הדין נורא ואיום ובבוקר סיפרה אשת הגר"א את דבר החלום להגר"א, וציווה הגר"א שיקראו לאנשי החברה קדישא, שישמעו מפיה את דבר החלום, וירשמו אותו בפנקס חברה קדישא, כדי שיראו אותו לדורות ויתבוננו בעומק הדין". [והגר"י אברמסקי זצ"ל אמר לי, שמאז בכל פעם שהוא שולח כסף לעני או למוסד דרך הדואר,



אינו שולח שליח לדואר כדרכו בימי קדם, אלא הוא טורח בגופו ללכת להניח אותו בתיבת הדואר כדי שלא להפסיד הזכות לטרוח בגופו למצוות צדקה].

ו. סיפר לי יהודי שהיה נוכח בשעה שהעבירו את קברו של הגר"א, ראה את גופו הטהור של הגר"א שלם. והלה הוסיף וטען שהטעם שכל אלו שהתעסקו בזה נענשו ולא הוציאו את שנתם רח"ל, אין זה מחמת קפידת הגר"א, אלא מחמת קפידת שאר הנפטרים בבית הקברות שלא פינו אותם

– אף שידעו שעומדים להחריב את בית הקברות.

ז. שמעתי מאמי ע"ה שני יסודות ששמעה מפי הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל, בעניין גורל הגר"א: האחד, שרק אם האדם שעורכים עבורו את הגורל, מסכים מראש שהוא מקבל על עצמו לעשות ככל מה שייצא מהגורל, אז הוא זוכה לקבל תשובה נכונה, אבל בלא זה אין הגורל מועיל – ולא יקבל תשובה נכונה. והיסוד השני, שאין הגורל מוכן בכל עת והזדמנות, אלא צריך לזה עת רצון, ורבי אליהו לופיאן זצ"ל בעצמו התענה קודם הגורל בשני וחמישי.

ח. אודות תמונת קלסתר פני הגר"א, ידוע שישנן כמה תמונות, ובחדר הלימוד של רבינו תולה התמונה שאשת בן הגר"א במינסק אישרה שזוהי התמונה, וכך מקובל אצל רבינו ומשפחתו שזוהי התמונה האמתית.

ט. שמעתי מהגאון רבי צבי הירש פרבר זצ"ל חידוש בשם הגר"א, שגם במקום שמוותר לדבר לשון הרע ורכילות, מ"מ יש לצמצם ולקצר את דיבורו כפי יכולתו, ואם יכול לרמז בידי וואל לומר בפיו, צריך לרמז ולא להוציא מפיו דיבורי לשון הרע. והביא ראייה

המשך בעמוד 15 <<<

א. סיפר לי זקני רש"ז פינס זצ"ל, שקבלה בידו איש מפי איש על רבינו הגדול הגר"א זצ"ל, שאף שהיו רגעיו ספורים ולא ביטל מעולם רגע מת"ת – וכשבקשו ממנו להתעסק בצדקה שלח את המבקשים לגבאי צדקה, מ"מ כשהגיעה אליו כלה ענייה יתומה שאין לה כלום, לא וויתר על שכר מצוה כזאת, וסגר הגמרא ודקדק לעסוק בגופו קצת והלך לקבץ עבורה.

ב. שמעתי מפי מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל, שבעת גזירת רוסיה – כאשר חמסו ילדים מהוריהם כבר בצעירותם כבני שביה על ידי הרשע ניקולאי, התאספו רבני רוסיה יחד לאסיפה, וכולם כאחד אמרו שעכשיו ודאי ממש קרוב לביאת המשיח – [לקץ האחרון של "בעתה"]. וזקן אחד קדוש ומקובל נעמד ורצה לגלות את הקץ, ואמר כך: "רבינו הגר"א זצ"ל ב'ספרא דצניעותא' מביא ברמז את השנה שיבוא בה משיח צדקנו, ומוסיף וכותב שהוא משביע את מי שמבין את הסוד שלא יגלה זאת, והנה אני יודע את הסוד של זמן ביאת המשיח שגילה הגר"א, ולפי חשבון הגר"א יש עוד זמן רב, וכיון שכעת כולם מדמים מצפים לביאת משיח, וכשיראו שלא יבוא תתרפה ח"ו האמונה, על כך לדעתי גם להגר"א מצווה לגלות, והנני בא ומגלה, ובאותו רגע ממש התעלף וקיבל התקפת לב, ונפטר לפני כל הקהל, ויהי לנסו!"

ג. שמעתי מפי מרן הגר"י זצ"ל בשם רבינו הגר"א שצייר מה נקרא 'בעל ביטחון' עפ"י משל לאדם שרוכב על החמור, והניח על החמור גם משא כבד, ובשעה שהרגיש שהחמור עומד ליפול מעומס המשא, לקח את המשא והניח על כתפיו כדי להקל על החמור, והנה אדם זה לא פעל מאומה, שכן אין חילוק לחמור אם המשא נמצא עליו או על כתפי האדם הרוכב עליו, וכך גם מרגיש בעל ביטחון בשלמות, שאינו פועל מאומה ע"י השתדלות, שהלא גם לפעול השתדלות צריכים אנו סיוע מהבורא ית"ש, וא"כ מהו החילוק אם יעשה השתדלות או לא, הרי אצל הקב"ה קל וכבד שווין, ולכן לבעל ביטחון גמור מותר להשליך הכל על הקב"ה ואינו עושה השתדלות.

ד. סיפר לי הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל שקיבל בשם תלמידי הגר"א בשם הגר"א, שמלחמת גוג ומגוג תארך 12 דקות בלבד, ובמלחמה זו שליש מאנשי העולם ימותו, ושליש יפצעו, ושליש ישרדו ללא פגע.

ה. סיפר לי הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל שבדרכו מרוסיה עזר בוויילנא, וסר לראות את הפנקס חברה קדישא, וראה שהיה כתוב שם: "עפ"י ציווי הגר"א אנו מביאים כאן מעשה עם אשת הגר"א – וכדלהלן: אשת הגר"א היתה הולכת עם חברתה לאסוף כסף לצדקה עבור עניי וויילנא, וסיכמה עם חברתה שמי שתמות קודם, תתגלה בחלום לחברתה, ותספר לה מה קורה שם בעולם הבא, ואיך מתנהל הדין בעולם האמת. ולאחר זמן נפטרה חברתה,



# לפתע קמו שני עשירים גדולים, והודיעו על מוכנותם לתרום סך של 75.000 אלף דולרים לישיבת ליקווד, וזאת בתנאי, שעשיר נוסף הנמצא באולם, ונקבו בשמו, יתרום גם הוא סך של 5000 דולר להקמת הבניין. ויהי כשמוע העשיר ההוא את הדברים, כעס וחמתו בערה בו: "באיזו זכות אתם מרגישים עצמכם כבעלים על הכיס שלי?"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א בסיפורים מיוחדים על גדולי עולם,

מסירות נפשו של הגאון רבי מרדכי שולמן זצ"ל, ראש ישיבת סלבודקה, ומידת האמת של הגאון רבי אהרון קוטלר זצ"ל

כל הימים, ולא תצטרכו לבזבז כסף על קניית וודקה בחנות" - - - שמע הקצין כך, ומראה פניו השתנה מן הקצה אל הקצה. "אם כך הם פני הדברים", אמר, "אני עצמי אשמור עליכם בתפילתכם, ואשלח לכאן פלוגה שלמה של חיילים שתשמור אף היא עליכם..." אלו הן השגותיו של גוי בתפילה, שהוולגה ייפך לוודקה... "ואמת ה' לעולם" (תפילת ההלל)

הצליח הגאון רבי אהרון קוטלר זצ"ל לעשות מה שלא זכו גדולי תורה אחרים, בהעמדתה על תילה של הישיבה המעטירה בליקווד, על רבבות בני התורה שלמדו בה מאז הקמתה, גם בתוך כור הכסף וחי העושר של אמריקה.

הרבה כתרים נקשרו לאישיותו של האי גברא רבא, מקים עולה של תורה, כדי להסביר את העילות להצלחתו הגדולה. אני רוצה לספר כאן סיפור אחד, המלמד, לדעתי, על אחת מן הסיבות הללו:

כאשר שמה של הישיבה יצא כבר בכל רחבי העולם היהודי, והמוני בני תורה התדפקו על דלתותיה, ואי אפשר היה להכיל את התלמידים המרובים בבניינים הקיימים, הוכרחה ההנהלה להקים בנין נוסף. עלות ההקמה נאמדה בסך של כמאה אלף דולרים,



שהיה סך עתק בימים ההם שלפני יובל שנים, ולשם כך התקיים 'דינר' מפואר, אליו הגיעו גדולי הנדבנים היהודים בארצות הברית. בראש השולחן ישב, כמובן, ראש הישיבה, הגר"א קוטלר, וחברי ההנהלה, שהסבירו בנאומיהם את החשיבות המרובה שתהיה לבנין החדש בתקומתה של ישיבת ליקווד בפרט, ויהדות באמריקה בכלל. לפתע קמו שני גבירים גדולים, והודיעו על מוכנותם לתרום סך של שבעים וחמישה אלף דולרים, וזאת בתנאי אחד, שגביר נוסף הנמצא באולם, ונקבו בשמו, יתרום גם הוא סך של חמשת אלפים דולר להקמת הבניין. ויהי כשמוע הגביר ההוא את הדברים יוצאים מפייהם של שני עמיתיו, כעס וקצף מאוד, וחמתו בערה בו: "באיזו זכות אתם מרגישים עצמכם כבעלים על הכיס שלי?" - שאל ברתחה, "וכי זו היא הצורה שבה מנסים להוציא ממני כסף, ולהכריחני לתרום?"

"לך אזכח זבח תודה" (תפילת ההלל)

הגאון רבי מרדכי שולמן זצ"ל, ראש ישיבת סלבודקה, עזב את אירופה זמן קצר לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה, כדי לאסוף כסף עבור ישיבת סלבודקה שבליטא, כשהחלו התותחים לרעום, היה ראש הישיבה באמריקה, ולא היה ספק בידו לשוב לאשתו ולילדיו. במשך כל שנות המלחמה לא ידע הגר"מ שולמן מה עלה בגורל אשתו וילדיו, למרות הייסורים הנוראים הכרוכים באי ידיעה שכזו, המשיך האיש הגדול הזה בסדר יומו הרגיל, הרביץ תורה באמריקה, והמשיך גם באיסוף הכסף. והנה כשהגיעה המלחמה לקצה, ערך ראש הישיבה ברור, והשמועה שהגיעה לאזניו היתה טובה עד מאוד. אשתו וילדיו נותרו בחיים.

מה היה עושה כל אדם בעת שכזו?

עולה על המטוס הראשון בדרכו לאירופה, כדי להתראות עם בני משפחתו הקרובים ביותר, לא כן?

אבל ראש הישיבה לא עשה כך. "אני חייב קרבן תודה להשי"ת על שהשאירני בחיים, משום שרוב רובם של הרבנים שנוותרו באירופה עלו על המוקד, ומי שנשאר - לא מצא את אשתו, ובודאי לא את ילדיו. לכן, אמר, אני מקריב בהתאפקות זו את קרבני שלי לה; וממשיך מיד בבניית הישיבה."

היה זה בחודש חשוון. רק עשרה חודשים לאחר מכן, בחודש אלול, נפגש הגר"מ שולמן על בני משפחתו. מסירות נפש שאין כדוגמתה.

"הללו את ה' כל גוים" (תפילת ההלל)

בואו נשמע מהן השגותיו של גוי בתפילה...

שמעתי על קבוצת בני ישיבה, שבתקופת הקומוניזם ברוסיה התאספו לתפילה בהסתר, סמוך לנהר הוולגה. הם קיוו שאף אחד לא יגלה אותם בתפילתם, ולכן עמדו בתפילה בשעת בוקר מוקדמת מאוד, אבל רצה השי"ת וקצין רוסי בכיר שהתגורר בסביבה, השכים אף הוא בשעה זו, ותפס אותם 'על חם'.

הבחורים שעמדו בתפילה בערגה מופלאה, נבהלו מאוד למראה הקצין החמוש מכף רגלו ועד קדקדו. איש הצבא שאל מי הממונה על הקבוצה, ואחד הבחורים המבוגרים מיהר להתייצב בפניו ולהציג עצמו כממונה. "האם אינך יודע שהמטטר שלנו אוסר עליכם להתפלל? כיצד זה שהנכם מעיזים להפך את ההוראות?" - צעק הקצין, ושלף את אקדחו.

הבחור הבין שבדרך הטבע המצב אבוד, ומן הסתם בעוד דקה הוא יהיה כבר במרומים, והחליט להתל בקצין: "מה, לא שמעת?" - הוא פונה בתמיהה אל הקצין; "אנחנו מתפללים לאלוקים שמימו של נהר הוולגה, יהפכו לוודקה, כדי שיהיה לכם הרבה מה לשותת

# האדמו"ר הקדוש רבי יואל מסטאמאר זצ"ל בגיל 85 היה רוקד במשך שלושה ימים רצופים כמה שעות! ובשמחת תורה היינו רוקדים עם ה"חזון איש" זצ"ל, אנשים היו מרימים אותו על כסא ורוקדים אתו, כולם היו רוקדים בהתלהבות...

הגה"צ רבי אריה שכטר שליט"א על כוחות של מלאכים שמקבלים ועל השמחה הגדולה בחג הסוכות

כתוב שתורה מתשת כוחו של אדם (סנהדרין כו ע"ב). לפי זה קשה להבין, איך חיו גדולי עולם שבקושי ניזונו מן העולם? הגאון מוילנא היה אוכל שני 'כזיתים' ליום ולא ישן שתינ נשמן בבת אחת, ובכל זאת הוא חי למעלה משמונים שנה! ובדור שלנו – האדמו"ר מבעלזא היה בקושי אוכל, וגם הוא חי למעלה משמונים שנה. איך הם חיו בגבורה כזו? אם התורה מתשת כוחו של אדם הם היו צריכים להיות חלשלושים.

הגאון רבי מאיר גריינמן אמר, שעמל התורה של החזון איש היה בדרגה כל כך גבוהה שאלמלא היה מדובר בתורה, אחרי כל יום של עמל כזה היו צריכים לקחת אותו באמבולנס לבית החולים... זכיתי פעם לראות את העמל שלו. הוא היה 'נגמר' כדי להבין משהו... מתאמץ ומתאמץ עד כלות הכוחות...

אם כן איך הוא חי? איך הוא היה מסוגל להיות ער כל הלילה,

ובבקר להיות כל כך 'טרי' כאילו ישן לילה שלם, ממש כהגדרת הגמרא (חגיגה יב ע"ב) שכל העוסק בתורה בלילה, חוט של חסד משוך עליו ביום, וכבאור ה"חתם סופר", שמי שלא בטל את זמנו בלילה אלא למד תורה, במקום להיות חלש וחסר אונים, חוט של חסד משוך עליו ביום? אלא, שתורה מתשת כוחו של אדם, ונותנת לו כח של מלאך!... לכל בן אדם יש כוחות. כל בן אדם נוצר באפן שאם הוא יתאמץ באמת הוא יהיה מסוגל להפיק מעצמו המון. כשאדם לומד תורה הוא מקבל כל כך הרבה ספוק עד שנלקח ממנו כח האדם שבו והופך להיות כח של מלאך!

אפשר למצוא לכך ראייה מן הפסוק: "וקווי ה' יחליפו כח" – מוחלף אצלם כח האדם, והם מקבלים כוח של מלאך – "יעלו אבר כנשרים ירוצו ולא ייגעו". הם מקבלים כוחות אדירים. במציאות של היום מנסים כל מיני אמצעים טכנולוגיים שיגבירו את תפוקת העבודה. את לולי התרנגולים מאירים בפלורוסנט כדי להגביר את תפוקת הביצים. יש אנשים שעובדים שעות ארוכות בלי לישון. הם ערים עד שתים או שלש לפנות בוקר ומצליחים לקום בזמן – אבל הם עצבניים וחסרי מנוחה. לעומתם, אדם שלומד תורה אינו עצבני אחרי שעות לימוד ארוכות. הוא מזוכך יותר, מטוהר יותר. התורה נותנת לו כחות על אנושיים, כחות של מלאך. (מתוך הספר "אריה שאג" – ימים נוראים סוכות)

וקווי ה' יחליפו כח

שמחת בית השואבה בבית המקדש היתה למעלה מכל מה שאנו מנסים לתאר. מן השמחה הזו שאבו רוח הקדש, עד שיונה הנביא קיבל את הנבואה שלו בעקבות שמחת בית השואבה. חז"ל מתארים איך חסידים ואנשי מעשה היו זורקים שמונה אבוקות ותופסים אותן.

הם, גדולי הדור ואנשי מעשה, היו יודעים אקרובטיקה... מסוגלים היו לכתוב את שם ה' עם ארבעה קולמוסים בבת אחת, ועוד כל מיני פטנטים שהם הצליחו להראות.

לא זכינו לראות אותם, אבל זכינו לראות את גדולי דורנו ששים ושמחים, ועושים כל מיני דברים שהם לכאורה למעלה מכוחם.

בשמחת תורה היינו רוקדים עם ה"חזון איש" זצ"ל. אנשים היו מרימים אותו על כסא ורוקדים אתו, כולם היו רוקדים בהתלהבות

– "צדיק כתמר יפרח", "אור זרוע לצדיק", והוא לא אהב את זה ולא סבל את זה. ובכל זאת מה ביכולתו לעשות מול כולם? בהזדמנות הראשונה שהיתה לו היה מחליק מן הכסא ועובר לרקוד עם הצבור. בשניות הראשונות אנשים אפילו לא שמו לב... עד שהבחינו שהם רוקדים עם כסא ריק... הוא היה בן שבעים, עם זריזות שלא תאמנו!... משתחל בשקט מן הכסא ורוקד עם הצבור...



כל לילה של שמחת בית השואבה הוא היה מאיר מרוב שמחה! כשהיו באים תלמידיו היה מוזג לכל אחד כוסית יין ואומר להם: "בואו נעשה רקוד". תוך כדי שהוא רוקד היה עושה כל מיני אקרובטיקות... לפעמים הוא היה יושב על המטה בישיבה מזרחית. אנחנו היינו שרים והוא היה מנצח עלינו. עד שהיה מתעייף ואומר לנו: "עכשיו נשיר כי בשמחה תצאו", ואנו ידענו שצריך לסיים... האדמו"ר הקדוש רבי יואל מסטאמאר זצ"ל בגיל שמונים וחמש ולמעלה מזה, היה רוקד במשך שלושה ימים רצופים כמה שעות! הוא נהג לעשות הקפות בהושענא רבה, בשמיני עצרת ובשמחת תורה. אי אפשר להבין מנין לקח איש זקן כל כך את הכוחות הללו! אנשים חושבים שבחורי ישיבות הם מנוונים, אבל זה לא נכון. לבחורי ישיבות ולאברכים שיושבים ולומדים יש כוח מיוחד.



# הוא קיבל בביתו במאור פנים וחביבות את משחרי פניו ועסק עמהם בענייניו של יום, הלכות חג בחג. ובערוב ימיו, כשהיה עליו הדבר לטורח וקושי רב, אמר פעם בצחות: "מבקר הרבים משיבים לי כגמולי, שכן בצעירותי לא הנחתי כמעט אחד מגדולי ירושלים שלא שחרתי פניו במועד"

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, על הטיולים וביקורים בחול המועד, ומדוע בחרו לחבר את שמחת התורה עם שמחת החג

לשמוח בו גם בסיומה של תורה. וראוי להתבונן למה בחרו להוסיף שמחה זו לחג העצרת, אשר אדרבה הקרן אורה במו"ק ח' ע"ב נו"נ בזה, איך מותר לעשות כן אם נימא דאין מערבין שמחה בשמחה אפי' בשאר שמחות. ובפשטות אפשר לומר, דכיון ששמחת יום זה למדוה רק מדרשא של והיית אך שמח לרבות ליל יום טוב אחרון (וכ"ש ביום שמע"צ), והיו שטעו לחשוב שהוא רק יום של התבוננות, כעין תענית בה"ב שאחר הרגל, לכן כמו שבנסוך המים הנלמד רק מדרשא תקנו לעשותו בפרסום ובעסק גדול של שמחת בית השואבה להשריש אמונת תושבע"פ, כך הנהיגו לסיים התורה ולשמוח בה ביום זה. אולם

באמת עיקר הטעם הוא יותר עמוק, כי שלא ככל החגים, אין בחג זה שום מצוה מיוחדת לו, וא"כ המצוה היא ושמחת בחגך כלומר לשמוח עם עצם החג, בלא תוספת של שמחה ע"י סוכה ולולב וכדו'. והנה זה ברור שאין המצוה להיות שמח סתם (כמו בפורים), וחושבני שאם ישמח האדם בחג



רק במאכל ומשתה לא קיים המצוה, אלא השמחה צריכה להיות רוחנית. אלא שבשבעת ימי חג הסוכות שמחתנו היא במה שהוציאנו ממצרים ורוממנו מכל לשון והבדילנו מן התועים, ולכן מקריבים בהם שבעים פרים, והיינו לשלומם של ע' אומות כמבואר בגמ'.

כי שמחתנו הוא במה שאנו העם הנבחר, וכמו כן בזה שנושענו ביום הכיפורים ונצחנו בדין, ובקידוש עניני העוה"ז, אשר עליהם מורים מצוות הלולב והסוכה, ולכן נבחר זמן האסיף לחג, כי צריכים סיבות גשמיות לעורר את השמחה, לא כן ביום שמיני עצרת אשר השמחה בו היא משום שאמר הקב"ה קשה עלי פרידתכם, וכנגד זה מתעוררים אצל ישראל ג"כ רגשי הדבקות בד', והיא מעין השמחה לעתיד לבוא אשר ישמח ישראל בעושי וישמח ד' במעשיו, ולכן אין השמחה ביחס לע' האומות, ולא בארעיות הסוכה או באות הנצחון של הלולב, אלא אך ורק בקרבת ד'.

וקרבה זו היא רק ע"י התורה, דקוב"ה ואורייתא חד אינון, והשמחה בד' ושמחת התורה היינו הך, ולכן בחרו לשמוח ביום זה בתורה וקראוהו יום שמחת תורה, כי זה עצמו הוא החיוב של שמחת החג הזה המיוחד רק לישראל כמו התורה המיוחדת אך

כל ענין הטיולים בימי חוה"מ היה למורת רוחו של רבינו, כי כבר אמרו חז"ל: "לא נתנו המועדות אלא כדי שיעסקו בהם בתורה", ואף שכבר נהגו ישראל קדושים לבקר בית קרוביהם וידידיהם להרבות בשמחת החג, וכן להקביל פני תלמידי חכמים (וגם רבינו הי' מבקר בקביעות בימי חוה"מ בבתי בני משפחתו ומחותניו ועוד, וכמו כן קיבל בביתו במאור פנים וחביבות את משחרי פניו ועסק עמהם בענייניו של יום, הלכות חג בחג. ובערוב ימיו, כשהיה עליו הדבר לטורח וקושי רב, אמר פעם בצחות: "מבקר הרבים משיבים לי כגמולי, שכן בצעירותי לא הנחתי כמעט אחד מגדולי ירושלים שלא שחרתי פניו במועד", וכן הדריך את בניו לקבל פני רבותיהם בימי החג. והיה מספר בעניין זה שהג"ר לייב חסמן ז"ל בא לקבל פני הגרא"ז מלצר ז"ל בחג, ושהה רגע קצר, ואמר "קיימנו מצות קבלת פני הרב", ומיד נפטר מלפניו לשלום.

ויצוין שברגל הראשון לאחר פטירת אחד הרבנים שרגיל היה רבינו לבקר בחג, עלה רבינו לביתו להרנין לב אלמנתו, שהיתה רגילה לקהל אורחי בעלה המרובים ועתה יושבת בבדידותה, ואכן בראותה את רבינו אמרה בהתרגשות כי זה לה הביקור הראשון בביתה בחג זה), אבל טיולים סתמא במועד מאן דכר שמייהו, ובפרט בחג הסוכות שכתב החסיד בעל יסוד ושורש העבודה ז"ל שבכל רגע ששוהה חוץ לסוכה שלא לצורך מבטל מצות עשה [וראה לעיל דה"ל י"ח].

ברם, עצם ענין הטיולים, בשאר ימות השנה, כשהם במידה הראויה ובאופן הרצוי אין לפוסלם משום בטול תורה, וכבר נהגו בו גדולי ישראל מעולם, הן בעצמם והן לתלמידיהם קטנים וגדולים (ולדברי מחנך שדיבר בגנות הטיולים, נענה רבינו: "גם אנו בילדותנו יצאנו, תלמידי ת"ת עץ חיים, לטיול מחוץ לירושלים, על דעת ראשי הת"ת שהיו ת"ח דגולים מגדולי ירושלים"), ודבר זה הוא מדרכי הבריאות, וכבר כתב הרמב"ם ברפ"ד מדעות שהיות הגוף בריא ושלם מדרכי ד' הוא עיי"ש, וכל ערום יעשה בדעת.

בהיות רבינו בשמחת תורה בישיבת קול תורה, כדרכו שנים רבות, היה מנהגו לסעוד סעודת החג עם כל בני הישיבה בליל החג וביומו, והיה דורש בסעודות אלו מעניניו של יום, ובליל החג הי' דרכו לבאר מדוע בחרו לחבר את שמחת התורה עם שמחת החג, והננו מעתיקים כאן מתוך רשימותיו בכת"י:

חג שמיני עצרת שמחתו כפולה, האחת כי הוא יום חג (וכמו שאנו אומרים חג העצרת הזה דלא כהרמ"א בסי' תרס"ח ס"א) וחיבים בו בשמחה מן התורה, ונוסף על זה תקנה קדומה היא

# "הנני לשאלך שאלה", אמר החפץ חיים. "בכל שנה מכבדים את פלוני ב'חתן תורה' ואת פלוני ב'חתן בראשית'. אשתקד כיבדום, ובשנה שלפני כן, והשנה יכבדום, ובשנה הבאה. הסבור אתה שזה הוגן. הלא כבר כיבדום, כבר הביעו להם הערכה, מן הדין שיכבדו אנשים נוספים, יש עוד מכובדים הראויים לכך"...

הגה"צ רבי יעקב גליסקי זצ"ל על שיחתו של החפץ חיים: "עוד מעט יתחילו לבחור אתרוגים לסוכות"

לאחר השיחה הקצרה והנוקבת ניגש אחד העלטרעס', הבחורים המבוגרים, אל החפץ חיים. העיר, שאת השיחה הזו השמיע אשתקד... "לא בפני אותם בחורים", העיר החפץ חיים.

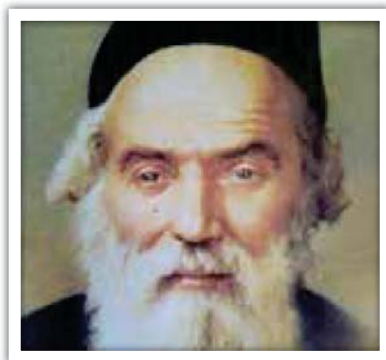
"יש בחורים חדשים", הסכים, "אבל רובם כבר שמעו..." "ברכות יחולו על ראשך!", אמר החפץ חיים במתיקות. "הנני לשאלך שאלה. בכל שנה מכבדים את פלוני ב'חתן תורה' ואת פלוני ב'חתן בראשית'. אשתקד כיבדום, ובשנה שלפני כן, והשנה יכבדום, ובשנה הבאה. הסבור שאתה שזה הוגן. הלא כבר כיבדום, כבר הביעו להם הערכה, מן הדין שיכבדו אנשים נוספים, יש עוד מכובדים הראויים לכך"...

הבחור שתק. לא היתה לו תשובה. הטענה צודקת. "אבל אומר לך: השנה יקראו להם בפעם הראשונה!" "בפעם הראשונה? איך זה, והלא קראום אשתקד, ולפני שנתיים ושלוש!" "הלא תבין, לא להם קראו -

"הם נראים אותו דבר, אמנם. אך בינתיים למדו שנה נוספת, העמיקו והגביהו. והתורה יוצרת את האדם, מגבשת ומשפרת ומשנה: 'ושמרתם את חוקותי ועשיתם אותם' (ויקרא כ, ח), אל תקרי 'אותם' אלא 'אתם', כאילו עשיתם את עצמכם (סנהדרין צט ע"ב). כיצירה חדשה הם, ומגיע שיקראום ל'חתן תורה' ו'חתן בראשית' -

"וממילא תבין, שדברים אלו אמרתי אשתקד בפני הבחורים של אשתקד, ואולי שמעום כדרגתם אז, ולא עשו הדברים פרותיהם הראויים. וביתיים גדלו בשנה, והתעלו בתורה והיו לאחרים, וישמעו אחרת, ויפעלו פעולתם בהתאם!"...

(מתוך 'הגדת' הגדה של פסח)



פעם אמר לי תלמיד של החפץ חיים זצ"ל מראדין: "אם אתה רוצה, אשמיע בפניך שיחה של החפץ חיים. זה יקח שלוש דקות, אבל אתה צריך לחשוב שהחפץ חיים עומד לפניך, שאני החפץ חיים".

הסכמתי. כעת תחשבו אתם, שאני החפץ חיים - וסיפר, שבתחילת זמן אלול, אחרי התפילה, עמד החפץ חיים ואמר: "עוד מעט יתחילו לבחור אתרוגים לסוכות" -

בפולין לא גדלו אתרוגים. היו מביאים אותם מהארצות החמות, ורבים היו נפסלים בדרך. לפעמים הגיע שוויו של אתרוג מהודר לעשרה רובלים, אלף שקל של ימינו. לפעמים יותר. היו עיירות שקנו במשותף אתרוג אחד לכל הקהילה -

"מצות אתרוג היא מדאוריתא ביום הראשון בלבד. בשאר הימים, מדרבנן. ועבור מצוה אחת, משלמים אלף שקל! - "והגאון מוילנא זצ"ל כתב (בשנות אליהו,

ריש פאה), שבכל מילה של תלמוד תורה מקיימים מצוות עשה מן התורה. וברתי: בדקה, אפשר לומר מאתיים מילים. להרוויח מאתיים אלף שקל! ובשעה שתיים עשרה אלף מילים, שנים עשר מיליוני שקלים! -

"ובירושלמי אמרו, שכל מצוותיה של תורה אינן שוות לדבר אחד מן התורה, היינו לדיבור אחד, למילה אחת. נמצא, שבשעת לימוד מקבלים שכר כנגד שבעה מיליארד שלוש מאות וחמישים וששה מיליוני שקלים -

"כמה מצוות אפשר להכין לקראת ימי הדין הבאים עלינו לטובה, אם לומדים ברציפות וברצינות, אם לא מתבטלים בסדרים ואף מוסיפים עליהם!"

<< המשך מעמוד קודם

ע"י התבוננות בעצמו, לכן בחרו לסיים אז את התורה כדי לעורר את השמחה בלב כל ישראל.

ודבר זה נרמז גם בקרא ד'והיית אך שמח", ופירש הספורנו "אך" שמח בלי שום צער ודאגה, וזה לא יתכן אלא ע"י שמחת התורה, כי טבע שמחה של רשות שאחריה תוגה, ואילו היינו שמחים רק במאכל ומשתה ושירים וריקודים היו באים אחריהם עצב ודאגה, אבל כשהשמחה היא בתורת ד' ה"ז נמשך באמת לכל השנה בכל עת גשתו לקיום מצוה ולתלמוד תורה.

(הליכות שלמה)

ורק לנו - כי שאר האומות אף אילו היו מקבלים את התורה היו רק מתחייבים בתרי"ג מצוות כעין ז' המצוות שיש להם, אבל לא היו מתקשרים עם התורה כמו הקשר של ישראל ואורייתא, ולכן לא ניתנה להם בכפיה אלא לישראל שבין אם ירצו ובין אם לאו הרי הם והתורה היינו הך - ואין כאן שום תערובת שמחה בשמחה כלל. ואע"פ שבחג השבועות ג"כ אין מצוה מיוחדת והשמחה היא ג"כ בתורה, מ"מ אז יכול האדם להתבונן במתן תורה עצמו ועי"ז יתעורר לשמוח, אבל בשמיני עצרת שהשמחה היא אך ורק בעצם קרבת אלקים, ולא כל אדם מוכשר להתרומם ולשמוח בקרבה זו



# בחול המועד, הביא האיש את הרכב לבני ברק והחל ללמד את תורת הנהיגה. תוך כדי נסיעה, הבחין רבי יצחק מאיר במרן בעל הקהילות יעקב, הוא ביקש מידידו לעצור את הרכב, ושאל את מרן הסטייפלער האם ראוי ללמוד נהיגה בימי חול המועד

הגאון רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל מספר על היראת שמים של אביו בעסקי חול המועד

כדי שלא לשהות במפעל בחול המועד ולשמור על קדושת החג. היה זה גשר של דקדוק הלכה, גשר של חיבור לקב"ה, גשר המהווה "פרוזדור לטרקלין"!

הרכב הנטוש

עוד סיפר רבי ראובן:

רבי יצחק מאיר נאלץ לנסוע פעמים רבות לעיר תל אביב, בעגלה רתומה לסוס או ברכבים מזדמנים, לצורך אספקת חומרי גלם עבור מפעל הבדים שברשותו. באחד הימים, הציע לו אחד מידידיו לרכוש רכב במחיר מוזל של שלוש מאות וחמישים לירות בלבד. כתנאי נלווה לעסקה, הבטיח האיש כי ילמד את רבי יצחק מאיר כיצד לנהוג. רבי יצחק מאיר נענה להצעה, מסר לידידו את שלוש מאות וחמישים הלירות ורכש את הרכב. בעיצומם של ימי חול המועד, הביא האיש את הרכב לבני ברק והחל ללמד את רבי יצחק מאיר את תורת הנהיגה, כשהם נוסעים הלך ושוב ברחוב נחמיה בבני ברק של אותם הימים. תוך כדי נסיעה, הבחין רבי יצחק מאיר בדמות הפוסעת לצד הרחוב. היה זה מרן בעל הקהילות יעקב. בליבו של רבי יצחק מאיר התעורר חשש, הוא ביקש מידידו לעצור את הרכב, ושאל את מרן הסטייפלער האם ראוי ללמוד נהיגה בימי חול המועד. מרן הסטייפלער לא אסר את הדבר, ורק השיב בשתי מילים: "לא כדאי!".

המילים הקצרות זעזעו את רבי יצחק מאיר,

שלא אבה לעלות עוד לרכב, והודיע לידידו כי לא ילמד כעת נהיגה, וכי הוא יכול לשוב עם הרכב לתל אביב. האיש נסע לדרכו, ולאחר חול המועד, הביא את הרכב לבני ברק, אמר לו רבי יצחק מאיר: "נכון קניתי אותו ממך, ולא אתחרט על הקניה, אבל בבקשה, החנה את הרכב כאן בסמוך לבית, כי אני כבר לא אסע בו עוד!" רבי יצחק היה נחוש בהחלטתו שלא לעשות כל שימוש ברכב, כיון שלמד בו נהיגה בחול המועד ו"לא כדאי". מאותו יום חנה הרכב מתחת לביתו שברחוב בית הלל, וברבות הימים הפך לגרוטאה ושימש כאתר משחקים לילדי השכונה. הרכב נח בחצר הבית כ'אבן שאין לה הופכין', אך גם כ'אבן האזל', המודיעה ומכרזת מהו דקדוק הלכה, מהי זהירות ומהי יראת שמים!

(מתוך ההקדמה 'יחי ראובן' שמות)

בסוף ימיו סיפר רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל לחתניו שיבלחט"א דוגמאות מועטות על יראת השמים של אביו רבי יצחק מאיר. וכה סיפר:

בבעלותו של אביו היה מפעל בדים, שבתקופה מסוימת היה ממוקם בתוך ביתו. בבית היה חדר חיצוני, לאחריו חדר נוסף שבו שכן המפעל, וממנו נפתח פתח הכניסה אל חדר ההורים.

באחד מימי חול המועד, הופיע בפתח הבית בבהילות אחד הקניינים הגדולים של מפעל הטקסטיל, ובפיו הצעה עסקית קוסמת שלא תשוב עוד! האיש הזמין כמות עצומה של בדים, בעודו טוען בתוקף, כי אם לא יבצע את העסקה באופן מידי, עלול הוא להפסיד סכום כסף עצום. כשרבי יצחק מאיר התחמק מלמכור לו את הסחורה

מפאת קדושת חול המועד, אמר

לו: "לך תשאל את הרבנים, כי תדע לך שזה 'דבר האבד', וכי אם לא אבצע את העסק אתך, נאלץ לבטל את הקשר בינינו".

רבי יצחק מאיר ידע שזה 'דבר האבד' ועסקה חד פעמית, ולבסוף הכריע כי מותר לו לעשות את המלאכה בבית מלאכתו, ולמכור את הסחורה. עם כל זאת, לאחר מעשה, ניחם על כך שנכנע לעצתו של אותו סוחר, וביצע עבורו את המלאכה בימי חול המועד. הוא

החליט לגדור את עצמו בעניין זה, וכדי שבעתיד לא יהיה לו עוד כל נסיון בדבר, קבל על עצמו קבלה, שמכאן ואילך, לא יכנס כלל למפעל בימי חול המועד.

אלא ש"אליה וקוץ בה", שהרי הכניסה לחדר השינה עברה דרך המפעל, ואם לא יכנס אל המפעל, כיצד יוכל להכנס לחדרו בימי חול המועד? ישב רבי יצחק מאיר והוגיע את מוחו בבעיה עד שבראשו צץ רעיון מופלא. הוא הזמין בעל מלאכה ושילם לו ממון רב, על מנת שיפער פתח בקיר חדר השינה, ויבנה גשר עץ מיוחד סביב לקירותיו החיצוניים של הבית, כדי שתהיה אפשרות להיכנס לחדר השינה בלא לחלוף דרך מפעל הטקסטיל. במשך כל ימות השנה, עמד הגשר נטוש ושומם בלא כל שימוש – רק בימי חול המועד, פסע עליו רבי יצחק מאיר באופן אישי (לא בני הבית),



**'לקראת שבת' אצלכם בתיבת המייל כל שבוע**

**<<< שילחו מייל לכתובת [dirshu@dirshu.co.il](mailto:dirshu@dirshu.co.il) >>>**

# במה זכה האתרוג, שמחויבים מדאורייתא ליטלו רק פעם אחת בשנה, ביום הראשון של חג הסוכות, ואנשים מפזרים ממון לשלם בעדו טבין ותקילין, אף משכימים לפתחי רבנים ומו"צים לשאול לדרוש האם אתרוגי כשר ומהודר די הצורך

הגאון רבי יהודה צדקה זצוק"ל על האתרוג, קריאת שמע וברכת המזון

"היי זהירים בקריאת שמע"

היה תובע ומעורר השכם והערב שיזדרזו להתפלל בהשכמה, עם הנץ החמה, כותיקין. ומי שאינו מספיק – שיזדרז ויקרא לכל הפחות את "קריאת שמע" בעונתה. והיה מזכיר בענין זה את משלו המפורסם של ה"חפץ חיים" זצ"ל: אם אתה מאחר את הרכבת בדקה אחת – הפסדת יום שלם.

עם זאת: דעתו לא היתה נוחה מאלה שהנהיגו קביעות לעצמם, שקורין את קריאת שמע לפני התפילה, בכדי שלא יעברו את זמנה. וכך הוא אומר בחיבורו "קול יהודה" (שער האגדה, פ' בלק): "טעות גדולה היא... קריאת שמע נתקנה לקרוא אותה עם ברכותיה... כל התיקונים (בעולמות העליונים) נעשים רק כשיהיו הברכות ביחד עם קריאת שמע... אלא שאם קרה פעם בחודש שנאנס וקרא ק"ש לפני התפילה, מן השמים יסלחו לו... משל למה הדבר דומה, לאדם

שבא לביתו רעב ורוצה לאכול, והאוכל עדיין לא מוכן, שאומרים לו אכול ביתיים את הלחם לבדו ואח"כ התבשיל... כל זה טוב ויפה אם זה מקרה חד-פעמי, אבל אם בכל יום יעשו לו כך בודאי יקפיד ויתרעם... והנמשל מובן מאליו...".

כמו כן הסתייג בחריפות מאלו המאחרים בקביעות לקרוא את שמע, כשהם מסתמכים על שיטות מקילות ומאחרות לענין סוף זמן ק"ש (כדוגמת הגר"א והגר"ז), במקום לנהוג לחומרא כדי לצאת ידי חובת קר"ש לכלל הדעות. היה מעשה שנפגש עם ראש ישיבה מסויים, ונתגלגלה שיחה ביניהם על סדרי התפילה בישיבתו בימות הקיץ,

עד שפלט הלה מפיו כי הם תופסים לקולא כשיטת הגר"א וכדו. לשמע הדברים נתכרכמו פני רבינו זלה"ה והגיב בריתחא: "וכי זו הנהגה, במיוחד בישיבה קדושה? תינח שמסתמכים על דעת המקילין אי-פעם בשעת הדחק, או משום אונס גמור, אבל מי שמע כזאת להנהיג לכתחילה זמן תפילה עבור בני תורה כסברת המקילים?!"

אשרי המדקדקים

כשיצא לאור, בשנת תשל"ו, ספר "מצוות קריאת שמע", עיטר אותו רבינו בהסכמה נלהבת, בה כתב בין השאר: "שמחתי לשמוע כי עומדים להוציא לאור דיני קריאת שמע, ברכותיה וזמניה, וכל המעלות הקשורים בה. רבותינו אמרו במסכת ברכות (י"ד ע"ב) 'כל הקורא שמע בדקדוקה מצננין לו גיהנום', והדבר מופלא, ממה נפשך, אם הוא ראוי לגיהנום כיצד קריאת שמע תצנן, ואם אינו ראוי מה מקום פה לגיהנום בכלל, ומה לשון זו אומרת "מצננין", ומה פה "מדה כנגד מדה"? ב"משנה ברורה" (או"ח סימן ס"ב) מבואר, כי מאחר שהאדם מעורר עצמו בעניין זה ומניע את חומו הטבעי לדקדק באותיות, בשכר זה החום הטבעי שהוא מעורר, מצננים לו חום אחר שהוא בגיהנום. אכן, אשרי הקורא ק"ש כהלכה, בדקדוקה, שאז מובטח לו שלא ישל בעבירה, וממילא יציל מן הגיהנום הרותח..."

בהמשך דברי הסכמתו הוסיף והסביר, כי דקדוק ק"ש כולל כל ההלכות הכתובות בשולחן ערוך 'אורח חיים' סימן ס"א, שם נאמר שחייבים לקרוא ק"ש בכוונה, באימה, ביראה, ברתת וזיע. דקדוק ק"ש כולל ג"כ דקדוק בזמנים. אמנם יש כמה דעות אימתי הזמן, אבל המדקדק עושה אליבא דכולי עלמא – והרי הכל מודים שכל כמה שמקדים קריאתה עדיף טפי. אי לכך, אשרי אותם בתי-כנסת המדקדקין על עצמם ביום השבת לא להתחיל התפילה מאוחר, וזאת כדי שכל הקהל יזכה לקרוא ק"ש בזמנה בברכותיה. ואשרי הצדיקים המשתדלים להפיץ דיני קריאת שמע וכל דקדוקה, כדי שכל אחד יתבונן איך לקיים מצות ק"ש כתיקונה – זכות הרבים תלויה בהם, ו"מצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד".

וכי זוטרתא מאתרוג

מרגלא בפומיה: "כמה גדול כוחו של יצה"ר, שמסמא עיני הבריות

ואינם יודעים להבחין מה עיקר ומה טפל. צא וראה אדם מישראל בזמן הזה שקונה לעצמו אתרוג כשר למהדרין בדמים מרובים, מוכן הוא לשלם טבין ותקילין, ובלבד שיזכה בפרי עץ הדר כמשמעו, שיוצאים בו לכלל הדעות, ואילו מצוה חביבה זו של קריאת שמע, שהיא קבלת עול מלכות שמים, והיא מדאורייתא ודאי, אין מתאמצים לקיים אותה אליבא דכולי עלמא, להיפך, מחפשים דעות בפוסקים לקולא. מדוע, באמת, לא יכרכרו סביב מצוה זו ולצאת ידי חובתה בתכלית ההידורים, לפי כל הדעות – וכי קלה היא ממצות ארבעה מינים?!"

כעין זה הטיף מוסרו גם כן בנוגע לברכת המזון. כפעם בפעם היה שואל: "במה זכה האתרוג, שמחויבים מדאורייתא ליטלו רק פעם אחת בשנה, ביום הראשון של חג הסוכות, ואנשים מפזרים ממון לשלם בעדו טבין ותקילין, אף משכימים לפתחי רבנים ומו"צים לשאול לדרוש האם אתרוגי כשר ומהודר די הצורך – ואילו בנוגע לברכת המזון אשר היא מצוה דאורייתא שאנו מתחייבים בה בכל יום שלוש פעמים, בכל ארוחה וארוחה, אין דורש ושואל – ומדוע אף אחד אינו בא להשמיעני ברכתו ולשאול: 'האם אני מברך כראוי?', 'האם יצאתי ידי חובה?' ולמה מברכים בחפזון, כמעט בלי כוונה, כאילו נשכח מבני אדם מה שכתב בספר החינוך (מצוה ת"ל) שכל הזהיר בברכת המזון לברך אותה כהוגן מובטח לו 'שיהיו מזונותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו' – ומי האיש שאינו חפץ בקיום הבטחה זו?!"

הוא עצמו זהיר היה ללבוש תמיד כשמברך ברהמ"ז את כובעו ובגדו העליון. גם לעת זקנותו וחלאיו, כאשר היה קשה עליו לעמוד מכסאו וללבוש את האיצטלא ("פראק" בלע"ז) – ולעתים אף היה זקוק לעזרה מבני אדם לצורך זה – לא ויתר אף פעם והתאמץ במו ידיו לחבוש את מגבעת ראשו, וכן ללבוש את מעילו, כדי לברך ברכת המזון כראוי.

(מתוך הספר "וזאת ליהודה")



# הזמין הגר"א את בעל ה'שאגת אריה' לאכול אצלו סעודת שבת אמר לו השאגת אריה, שהוא קיבל על עצמו שכאשר הוא אינו נמצא עם אשתו, שלא לאכול בשולחן שיושבת שם אשה אמר לו הגר"א: "בליל שבת, זה הזמן היחידי בשבוע שבו אני יושב בשולחן יחד עם האשה, ולכן אני צריך לשאול אותה אם היא מסכימה השבת לא לשבת על יד השולחן בשעת הסעודה..."

הגאון הגדול רבי בן ציון פלמן עם שני סיפורים מדהימים על אחיו ואשתו של הגר"א מוילנא

באותו יום חזר רבי אברהם לביתו בצער, על הידיעה שהשנה לא יהיה להם אתרוג בחג. בבית סיפר לאשתו על החלטת גבאי הקהל. אשתו נבהלה מאוד, ואמרה: "איך יתכן חג סוכות בלי אתרוג?" והתחילה לחשוב מה אפשר לעשות כדי להשיג את האתרוג, ופתאום עלה לה רעיון: הבית שבו התגוררו היה בית נאה, גדול ומרווח, שקבלוהו מהוריה בנדונייה של החתונה, ובאמת אינם צריכים בית כ"כ גדול, וממילא הם יכולים למכור אותו, לעבור לגור בצריף קטן כמו כל העניים, ובכסף של הבית יקנו את האתרוג. מיד הציעה את ההצעה לבעלה, רבי אברהם, והוא הסכים לדבריה. תיכף החליטו ללוות עכשיו מיד את הכסף לקניית האתרוג, ולאחר החג למכור את הבית, ובכסף שיקבלו

עבורו יפרעו את החוב. רבי אברהם יצא מיד ללוות את הסכום הדרוש לאתרוג, קנה את האתרוג, ולשמחתם ולשמחת כל אנשי העיר, זכו לברך על האתרוג הנדיר הזה, ולקיים את המצוה כבכל שנה. לאחר החג קיימו את החלטתם, מכרו את ביתם המרווח ובמקומו קנו צריף קטן, וביתרת הכסף פרעו את החוב.

כאשר הגיע המכתב מהגר"א

לעבור לוילנא, אמרה האשה הצדקנית לבעלה רבי אברהם: "כל יום שאני עוברת ליד הבית היפה שהיה לנו, ואני נזכרת שמכרנו אותו בשביל קיום מצוות אתרוג, אין לי הנאה ושמחה גדולה מזו בעולם, ואת הנאה הזו איני יכולה להפסיד", וממילא לא מסוגלת לעזוב את העיר לעולם. את התשובה הזו שלח רבי אברהם לאחיו הגר"א, שמשום כן, אפילו שהיה רוצה מאוד ללמוד עמו בחברותא-אין לו אפשרות לעבור לוילנא.

את הסיפור הזה היה מספר הגר"ב"צ בשיעוריו בהתרגשות רבה, ובשנים האחרונות אף היה בוכה מהתרגשות.

## מסירות נפש לתורה

שנה אחת ניגש אל הגר"ב"צ אחד המתפללים, וסיפר לו שבחג סיפר את הסיפור בביתו לבני הבית, ואשתו שאלה על כך שאלה: "אם בשביל קיום מצות אתרוג של שנה אחת האשה מסכימה למכור את כל הבית ולעבור לצריף עלוב, איך יתכן שבשביל לימוד תורה

המשך בעמוד הבא <<<

מספר הגר"י לורנץ שליט"א על שני סיפורים ששמע מהגר"ב"צ פלמן זצ"ל, אשר שניהם מובילים לשאלה אחת ולבסוף גם לתירוץ אחד. ראשיתו של דבר, הוא הסיפור הראשון, אשר בכל שנה ושנה היה הגר"ב"צ רגיל לספרו בשיעורו בחג הסוכות. הסיפור הוא על הגאון רבי אברהם זצ"ל אחי הגר"א בעל "מעלות התורה", שהגר"ב"צ היה מצאצאיו, והיה מספרו כפי ששמע בנערותו מאביו ומזקנתו שכך היה מקובל בידם ובמשפחתם.

הגאון רבי אברהם התגורר במקום מרוחק מוילנא. פעם אחת הוא מקבל מכתב מאחיו, רבינו הגר"א, שברצונו ללמוד עמו בחברותא, ולכן הוא מבקש ממנו אם יש באפשרותו לעבור דירה לוילנא, כדי שיוכלו ללמוד שם ביחד.

רבי אברהם השיב לאחיו הגר"א, שהוא היה מאוד רוצה לעבור לוילנא כדי ללמוד עימו יחד, אלא שאשתו אינה מסכימה בשום פנים לעזוב את עיר מגורם. ומדוע? משום מעשה שהיה:

בוילנא ובכל הערים בליטא לא היו גדלים אתרוגים, ובכל שנה לקראת חג הסוכות היו מביאים אתרוגים ממדינות רחוקות, ומשום כן מחיר האתרוגים היה בד"כ מאוד יקר, שעצם זה זה שאתרוג הוא פרי נדיר במקום הזה לבד, גורם להעלאת המחירים, וכאשר נוספו לזה עוד הוצאות הדרכים- זה גרם להעלאה נוספת.

היחידים מתוך הציבור שיכלו לקנות לעצמם אתרוג במחירים הללו - קנו, ואילו שאר הציבור שלא הייתה לו אפשרות לקנות אתרוג- היו גבאי העיר קונים אתרוג מקופת הקהל, ועליו היו כל הקהל מברכים בחג.

שנה אחת החורף התארך, וממילא הפשרת השלגים הייתה בזמן מאוחר יותר, וכך יצא שכאשר התקרב חג הסוכות, הדרכים היו מלאות במים ולא הייתה אפשרות לעבור בהן, וכאשר הדרכים חסומות אין משלוחי אתרוגים, ולא היה אפילו אתרוג אחד בכל העיר! כמה ימים לפני סוכות, הצליח להביא אחד מהסוחרים אתרוג אחד לעיר, אלא שאם כל שנה היו המחירים גבוהים, הרי שעתה ביקש עליו מחיר כפול ומכופל. גם היחידים שקנו לעצמם בכל שנה אתרוג, מיד התייאשו מלקנותו, כששמעו על המחיר הגבוה. גבאי הקהל נבהלו גם הם מהמחיר, ומיד התכנסו כדי לדון יחדיו אם חייבים לקנות במחיר כזה. לאחר דיון ארוך הוחלט שאין להם אפשרות לקנות במחיר כזה.



אחת בשבוע יש לה את העונג לראותו - בסעודת ליל שבת, על התענוג הזה היא לא יכולה לוותר בשום מחיר...

### לא הניחה אחריה כמותה

עתה פנה הגרב"צ אל האברך השואל, ואמר: "אני רוצה לשאול אותך שאלה, איך יתכן שאשתו של הגר"א, שהיא יודעת מי זה הגר"א, והיא יודעת שאם הגר"א רוצה להזמין את השאגת אריה לשבת בשולחן שבת בוודאי זה לא סתם כך... ובוודאי עתידים להתחדש ביניהם חידושים גדולים ועצומים, איך יכולה למנוע מהגר"א לשבת בשולחן עם השאגת אריה? איך יש לה את האומץ והכח לעשות את הדבר הזה?"

"אולי אפשר ליישב שאשתו של הגר"א לא הייתה בדרגה כזו גבוהה, ומשום כך העדיפה את התענוג שלה על ההזמנה של השאגת אריה, אבל אי אפשר לומר כך, שהרי כל מילה של הגר"א היתה תורה, וכל שכן כשמדובר על דברים שנכתבים על המצבה שהם נחרטים שם לנצח, בוודאי שמדקדקים בהם דקדוק רב, וכאשר נפטרה אשת הגר"א ציווה הגר"א לחרוט על מצבתה: 'לא הניחה אחריה כמותה', כלומר שסבר שהיא הייתה הצדיקה הגדולה ביותר באותו הדור! וממילא איך יתכן שהיא מסוגלת לא לוותר על התענוג שלה לראות את הגר"א, ומחמת כן למנוע מהשאגת אריה לבוא לאכול אצלם בליל שבת?"

אמר האברך לגרב"צ: "זו באמת שאלה חזקה על אשת הגר"א, אבל השאלה אינה מיישבת את השאלה הראשונה על אשת רבי אברהם, ואדרבה, עכשיו יש לנו 2 שאלות, מהו התירוץ לשתיהן?" אמר לו הגרב"צ: "באמת השאלה - שאלה, אבל כדי לענות לאשתך ששאלה זאת, די בזה שתאמר לה ששאלת אותי ותספר לה את הסיפור על אשת הגר"א, תראה שזה יספיק עבורה..." האברך קיבל את התשובה / השאלה, ובלית ברירה גם הוא הסתפק בזה לעת עתה. עולם הבא בעולם הזה

בשנה הבאה ניגש האברך שוב אל הגרב"צ, ואמר: "אני רוצה שוב לשאול את השאלה משנה שעברה, אלא שהפעם אני שואל את השאלה ולא אשת". שוב הציג האברך את התמיהה על שתי המעשיות.

הגר"ב"צ שתק וחשב זמן רב, ולפתע התחיל כולו לרעוד, פתח את פיו ברעדה ואמר: "מי אנחנו שנבוא להסביר את מעשיהן של אשת הגר"א ואשת רבי אברהם אחיו? אבל דבר אחד צריך לדעת, לשבת עם הגר"א בשולחן שבת, זה לא תענוג עולם הזה, זה תענוג של עולם הבא! אפשר לבקש מאישה לוותר על הכל, אבל לוותר על עולם הבא - אי אפשר לבקש ממנה! היא לא צריכה ולא מסוגלת לוותר על זה! זה פשוט לא שייך! וכמו כן התענוג של אשת רבי אברהם - כשהיא רואה את הבית שנמכר בשביל אתרוג - זהו תענוג של עולם הבא, והיא אינה מסוגלת לוותר עליו!"

(מתוך "שלמים בציון" סוכות תשע"ז)

יום ולילה עם הגר"א - לא הייתה מוכנה לוותר על ההנאה שלה, ואינה מסכימה לעבור לוויילנא? אין שום הגיון שבשביל מצות אתרוג של שנה אחת היא מוותרת על כל חיי הנוחות ומוכרת את כל הבית, ואילו למצות תלמוד תורה עם הגאון מוויילנא היא לא מסכימה לוותר על הנאה של ראיית הבית!

### הגר"א והשאגת אריה

הגר"ב"צ נהנה מאוד מהשאלה, חייך ואמר: "אני אספר לך סיפור אחר", וכה סיפר:

השאגת אריה עשה הרבה שנים גלות, הוא לבש בגדים פשוטים כדי שלא יכירו אותו, והיה נודד מעיר לעיר, ובכל עיר היה ישן בבית הכנסת ומתנהג כאחד מהעניים.

באחד ממסעותיו הגיע לוויילנא. הגאון מוויילנא ראה אותו ומיד זיהה אותו, והכיר שאדם זה אינו ככל העניים אלא מדובר בגאון השאגת אריה. כאשר שני גאונים כאלו נפגשים ומדברים ביניהם, אין צורך לומר שהדיבור הוא בדברי תורה, וכך שניהם עמדו זמן רב ודיברו בלימוד. לא קשה לתאר מה היה באותו זמן, בוודאי היו שם קולות וברקים עד השמים, כאשר השאגת אריה מוכיח בפלפולו כשיטתו, הגאון בגאונותו מוכיח כדבריו, ובפרט שדרך לימודם שונה. בטח היה שם ששון ושמחה עם ויכוחים סוערים בלימוד, עד שהגיעו לעמק השווה. לאחר שסיימו לדבר בלימוד, הזמין הגאון את השאגת אריה לאכול אצלו את סעודת ליל שבת. אמר לו השאגת אריה, שהוא קיבל על עצמו שכאשר הוא בגלות ואינו נמצא יחד עם אשתו, שלא לאכול בשולחן שיושבת שם אשה, ולכן הוא מוכן לבוא לאכול אצל הגאון בליל שבת, אבל בתנאי שלא תשב אשה על יד השולחן. (הוסיף הגרב"צ בהתפעלות 'תראה מי זה השאגת אריה, כזה קדוש! כזה טהור! הוא היה בגלות, מופקע מכל תענוגי העולם הזה, וכאשר הגאון בכבודו ובעצמו מזמין אותו לאכול על שולחנו, הוא מסכים לוותר על התענוג הגדול הזה, אם יושבת על השולחן אשה. ובאיזו אשה מדובר? באשת הגאון, שהיא בעצמה היתה צדקת גדולה, והראיה שהגאון בעצמו ישב בשולחן שבו היא יושבת').

אמר לו הגאון: 'בליל שבת זה הזמן היחידי בשבוע שבו אני יושב בשולחן יחד עם האשה, ולכן אני צריך לשאול אותה אם היא מסכימה השבת לא לשבת על יד השולחן בשעת הסעודה, אני לבד לא יכול להסכים לדבר הזה', (ושוב הוסיף הגרב"צ בהתפעלות: 'תראה מי זה הגאון, עד שיש לו הזדמנות לשבת בסעודה יחד עם השאגת אריה ולדבר בלימוד, ולא סתם לימוד, אלא לימוד עם השאגת אריה, ומי יכול לתאר איזה חידושים מופלגים עתידים להתחדש אז בסעודה! ובכל זאת אם זה על חשבון האשה - אז אין שום חשבונות, דבר ראשון צריך לשאול את האשה...) הגאון שאל את אשתו, והיא ענתה שהיא לא מוכנה לכך! כל השבוע היא לא רואה את הגאון, הוא יושב בחדרו ספון וטמון בתורה, ופעם

**"זשמחת בחגך וזהיית אך שמחה"**

**בברכת חג סוכות שמח לכל בית ישראל**

**הנהלת 'דרשו'**

# הסגולות של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א לזש"ק

"פרו ורבו ומלאו את הארץ" (בראשית א', כ"ח)

- לשתות יין (לא מיץ ענבים) בהבדלה במוצ"ש (ע"פ גמ' שבועות י"ח ע"ב).
- לשים המיטות בין צפון לדרום וראשה בצפון (גמ' בברכות ה' ע"ב ואם לאו אשתו יולדת נפלים)
- לכתוב ולהדפיס חידושי תורה (ע"פ גמ' חולין דד"ת נקראים פרי בטן)
- לבדוק המזוזות (חזו"א)
- לשלם עבור מלמד ללמד לילד אחר (מדרש רבה).
- לומר לכהן לכוון בברכת כהנים עליו (שמו ושם אמו).
- לעשות שילוח הקן (תנחומא תצא) והוא סגולה גם לשידוך.
- להתפלל בקבר רחל.
- יתפללו בשונם במקום שנענה בו אלישע כשהיה אצל האשה השונמית.

- למצוא אדם שהוא מן הנעלבין ואינם עולבין ולבקש ממנו ברכה.
- שתיית חמין במוצאי שבת [וכך מייעץ רבינו לחשוכי בנים כסגולה להיפקד, ושאלו לרבינו האם מקורו מג' שבת דף קיט: וכן דלפי זה האם גם רחיצה בחמין במוצ"ש ואכילת פת חמה במוצ"ש הם סגולה להיפקד, ואם כל זה סגולה גם לאשה וכתב רבינו בתשובה "כן"]
- לגדל זקן

<< המשך מעמוד 4 | הרה"ג רבי דוד הופשטר שליט"א

הם על העם ועל כל צרכיו הרוחניים, ומאיך, אף עיני כל ישראל נשואות אליהם תמיד, ומשום כך קשורים הם אל הציבור בקשר אמיתי ופנימי - קשר מלב אל לב, כקשר האב לבנו. מכוחו של הקשר הזה שבין העם לגדוליו ומנהיגיו, התחבר כל העם לשמחה האמיתית אשר פרצה מליבם של החכמים, הזקנים ואנשי המעשה, בשמחת בית השואבה.

**ותקבלון אולפן חדת בחדוה מבחירי צדיקיא**

מעתי יתבארו היטב דברי התרגום על הכתוב (ישעיהו יב, ג): "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה" - "ותקבלון אולפן חדת

<< המשך מעמוד 6 | הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

המשתתפים יצאו להפסקה קצרה, והנהלת הישיבה התכנסה לדון בעניין. הכל היו תמימי דעים שלא בכל יום ניתן להשיג תרומה בסדר גודל של שבעים וחמישה אלף דולר, ולכן יש לעשות הכל, ולנקוט בכל האמצעים על מנת לממש את התנאי של שני הגבירים, בעניין תרומתו של הגביר השלישי. ההצעה שהתגבשה דברה על כך שיש לבוא בדברים עם הגביר השלישי, ולומר לו שאין הוא צריך לתרום את חמשת אלפים הדולרים מכיסו הוא, אלא יאסוף את הכסף מחבריו ומעמיתיו, וכיון שהגמרא אומרת שגדול המעשה מן העושה, לכן יהיה זה נחשב כאילו הוא עצמו תרום את הכסף, ובכך יתקיים התנאי של שני הגבירים.

שמע רבי אהרון את הדברים והביע את סירובו המוחלט לביצוע העסקה בדרך זו. הוא פנה אל חברי ההנהלה ואמר להם: "תורה בונים רק עם אמת. כל מה שחורג ולו בסטיה קלה מן האמת,



- לענות "אמן יהא שמיא רבא" בכל כוחו.
- ללמוד עם אשתו הלכות שבת.
- ייעץ רבינו ליהודי חשוך בנים לעלות לארץ ישראל וב"ה לאחר שעלה נפקד (ע"פ דברי הג"מ יבמות דף סד. "שישוב א"י אינו עולה מן המנין, וכתב שם רש"י... דלמא משום עוון חוצה לארץ הם עקורים").
- הדברים הובאו בספרים: סדור שיח תפילה, מנחת תורה, ומלאו את הארץ, וחלקם שמענו בע"פ מרבינו שליט"א (דברי שי"ח -- בראשית תשע"ז)

בחדוה מבחירי צדיקיא [-ותקבלו לקח חדש בשמחה מבחירי הצדיקים], "שכן בחירי הצדיקים, אשר היו שמחים מאהבת ה' ומשלימות בטחונם בו, הם שהיו שואבים רוח הקודש משמחה זו, ומשפיעים מקדושה זו לכל העם הנמצאים במקדש, ובכך - כביכול - נמשכה שאיבה זו גם אל שאר העם, על ידי הקשר הפנימי והעמוק שביניהם. לכן, דוקא החסידים ואנשי המעשה הראויים לשאוב רוח הקודש ולהשפיעה לאחרים, הם שהיו "מרקדין ומספקין ומנגינין ומשמחין", ואילו שאר העם היו "באין לראות ולשמוע", כדי לקבל בכך לקח חדש של קדושת השמחה משמחת הצדיקים.

לא מתאים לדרכה של תורה, וממילא דרך זו לא תצלח!"; ראש הישיבה הוסיף שאם שני הגבירים דרשו שעמיתם יתרום חמשת אלפים דולר, אם כן הוא צריך להוציא את הכסף מכיסו הוא. אי אפשר להערים עליהם, ולעשות זאת בדרך הנ"ל, שהלה ישכנע את חבריו לתרום.

לאחר ההוראה של ר' אהרון, לא יצאה התוכנית לפועל והגבירים לא תרמו את הסכומים האמורים. אבל, מי שחושב שהבניין לא הוקם, מוזמן לערוך סיור בקומפלקס הענק של ישיבת לייקווד, ולראות את כל הבניינים המפוארים עומדים שם על תילם...

הבניינים הללו הוקמו עם האמת של רבי אהרון קוטלר! עם אמת כזו בונים את ישיבת לייקווד וזוכים להצלחות שכאלו!

(הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מתוך הגדה של פסח "חישוקי חמד")

צורכי הבית בקניות, בבישולים, בהכנות, הוא היה טרוד בנושאים אחרים, בנושאים של סדרי לימוד וכתבת חידושי תורה, כך היה גם בגידול הילדים, בהכל! דבר ראשון השיקול הוא - מה יהיה טוב עבור הרב. כך גם כל סדר היום היה סביבו, החל מהשכמת הבוקר מוקדם מוקדם, ובהמשך היום כולל תפילת מנחה גדולה וערבית בזמן וכן בכל דבר".

נוסיף עוד כי הרבנית ע"ה סיפרה ששנים רבות הייתה מכינה בעצמה אפילו את היין, היא הייתה סוחטת בעצמה אשכולות של ענבים, כדי לייצר יין כמו ידיה, וכן לא ויתרה על שום טרחה במאכלי השבת ועשתה הכל לבד! פעם אחת הזדמנה לבית אשה מחוץ לארץ, והיה זה ביום חמישי סמוך לשבת, ולפתע היא מבחינה כי הרבנית מנפה קמח ומכינה תבשילים לשבת המלכה. תמהה האשה "האם את צריכה לעשות הכל לבד? וכי אין לך עוזרת?", והרבנית ע"ה משיבה, כשבת שחוק על פניה: "אני העוזרת... מה לא טוב בי?".

יה"ר שנזכה שזכותה תגן ותסייע לכלל ישראל כשם שהיתה לאחיעזר ואחיסמך כאן, כך תמליץ עלינו גם למעלה במרום אמון! (מתוך עלון דברי שי"ח - סוכות, ובראשית תשע"ז)

בשמחת תורה מרן שליט"א התפלל שחרית ומוסף בביתו, וישב במהלך ההקפות עם ספר תורה זעיר מיוחד (אומרים שהוא הזעיר ביותר בעולם), ונתכבד בהקפה ששית, ולחתן תורה יצא לבית הכנסת לדרמן.  
כן יגיענו למועדים ולרגלים אחרים אמון!

• • •

לקראת יום היא"צ של הרבנית הצדקנית מרת בת שבע אסתר ע"ה, אשת חבר למרן רבינו שליט"א, אמרנו להעלות לחיזוק הכלל נקודה נפלאה שבלטה בה ביותר, ויהיה זה לעילוי לנשמתה הטהורה: בשני העשורים האחרונים לחייה הייתה הרבנית ידועה ומפורסמת מאוד, ומאות רבות של נשים צבאו לפתחה לעצה ולברכה, לחיזוק ולעידוד, נדמה היה כי החיים האירו לה פנים, וכי הכל הלך לה בקלות... אך לא רבים יודעים כי ההיפך הוא הנכון, פעם, בשעה רגועה ושקטה חשפה הרבנית ע"ה לאחת מבנות הבית את הסוד הגדול שטמון בה: "מיום שנישאתי לבעלי הגדול הרב שליט"א, כל הזמן עמדה דמותו לנגד עיני! בכל פעולה, בכל מעשה, אני חושבת אם זה יועיל לו בלימוד תורה, או חלילה יפריע לו מלשקוד על דלתות היראה. כך זה היה בכל הלידות של הילדים שיחיו, הרב שליט"א לא היה מעורב כלל, כך זה היה בכל

את השמחה הכי גדולה, וזה יותר משמחת היין...

#### ותן חלקינו בתורתך

מדוע מבקשים על תורה במועדים, ומה המיוחד בשבת ויום טוב שמתפללים 'ותן חלקנו בתורתך' וי"ל דהיות שעוסקים בימים אלו יותר בגשמיות, צריך לבקש יותר שלא ימשך אחרי הגוף כדברי תוס'.

#### מה העצה לשמור את עצמו ואת בני ביתו מפגעים רעים?

זכינו להיות נוכחים בקודש פנימה, במעונו של מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן שליט"א, בשעה שדיבר מרן על ההידרדרות הרוחנית הנוראה של דורנו, ואחד הנוכחים שאל את מרן שליט"א: מה העצה לשמור את עצמו ואת בני ביתו מפגעים רעים אלו? ומרן ראש הישיבה שליט"א דפק על השולחן, וקרא בחרדת קודש ובשפתיים דולקות: "את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם". כך אומר קהלת בפסוק האחרון וכפל שנית ואמר, 'סוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם!'

(מתוך כאיל תערוג תשע"ז)

וכו'. ואמר רבינו שיש שאמרו שהטעם לכך ע"מ שלא לקלקל שמחת החג בעוצמת חרדת הדין, ורבינו אמר שיש עוד דברים חשובים שלא כותבים למשל מעלת הסנדק - לא כתובה בשום מקום, לא בש"ס בבלי לא בירושלמי לא ברמב"ם, ונזכר רק בילקוט תהילים רמז תשכ"ג, ובהשגת הראב"ד הל' מילה פ"ג, ובכל זאת רואים החשיבות שגדולי הדורות הקודמים למשל החזו"א, בעל הקהילות יעקב, נתנו לדבר זה. ועל אותו משקל הושענא רבא.

#### שאלתו של כ"ק האדמו"ר מפינסק קרלין שליט"א

במוצאי שבת חול המועד סוכות תש"ע ביקר כ"ק האדמו"ר מפינסק קרלין שליט"א אצל רבינו, ושאל את רבינו מה טעם עיקר השמחה היא בשאיבת המים? כאמור בקרא "ושאבתם מים בששון", כמבואר בסוכה דאזיל על שמחת שאיבת מים לניסוך המים בחג, והא היין משמח יותר, כלישנא דקרא "ויין ישמח לבב אנוש", גם מנסכים יין בחג ככל המועדות, ומ"ט אין עיקר השמחה בניסוך היין אלא בניסוך המים, שלכא"ו הוא דבר קטן ממנו. ואמר רבנו שליט"א בלשון זו "דחזינן מהכא שעיקר השמחה היא בדבר הפשוט והטבעי הבא בצורת גדילתו בלא תוספות", שבפשטות יש

להישרף על קידוש ה', הובילו אותו אנשי המלוכה ברחובות העיר כדי לבזותו בפני כל בני העיר, ובדרכו ברחובות העיר, עבר דרך בית הגר"א, והתירו לו להיכנס לרגע להגר"א, ושאל את הגר"א באיזה אופן עליו ללכת לשריפה, אם לאט לאט כדי להספיק בדרך עוד מצוות ומעש"ט, או לרוץ כדי לקיים את מצוות קידוש ה' והגר"א השיב לו שירוץ וילך בזריזות, וכן עשה ורץ בזריזות. ונראה בביאור דברי רבינו הגר"א, שעצם הריצה והזריזות לכבשן האש, היא גם בכלל קידוש ה', כי בזה הוא מוכיח על שמחתו הגדולה להישרף על קידוש ה', וכיון שקידוש ה' הוא התכלית כל המצוות, לכן כל הוספה בקידוש ה' קודמת לשאר מצוות.

(מתוך העלון 'מאמר שבועי'

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א - חג הסוכות - תשע"ז)

לדבר מיהונתן שהותר לו להודיע לדוד ששאל אורב לו להורגו (שמואל א, כ, כ"א). ומ"מ - אף שהיה מצוה בדבר, מסר לו את הדברים על ידי סימן בחיצים ולא אמר לו בפיו.

י. ידוע שרבינו הגר"א ז"ל סידר שיעשו ברכת כהנים אצלו בחוץ לארץ, ובאותה תקופה העלילו עליו עלילה ואסרו אותו בבית האסורים, ולאחר שנשתחרר לא פעל יותר הגר"א שיעשו ברכת כהנים אצלו, ושמעתי מגדול אחד זצ"ל בשם הגר"ר ישראל סלנטר זצ"ל, שטעמו של הגר"א אינו משום שראה במה שאסרוהו כאות משמים להפסיק לפעול בזה, שהרי אם היה סבור שעפ"י הלכה צריך לעשות כן לא היה נמנע מחמת מעשה ניסים, אלא הגר"א חזר בו באותו זמן וסבר שעפ"י הלכה אין לעשות כן.  
יא. מקובל שבשעה שהלך הגר צדק הקדוש מווילנא למוקד



# ישנה סגולה לומר 72 פעם "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו", ובכל פעם לכוון על חסד אחר, ולאחר מכן לבקש משהו - וזוכים לקבל. אינני יודע את המקור לסגולה זו, אבל עצם היסוד ברור, ההודאה מזכה את האדם לקבל עוד

הגאון הרב אשר דרוק, על שמחת חג הסוכות, ועל ההודאה

במשפחה בלי עין הרע, ותכפילו את המספר בבני הבית. האם תדעו היכן לשים את הפסיק במחשבון?!

חשבתם פעם כמה שווה לב? בארצות הברית משתילים לב בעלות של מיליון דולר. ניסיתי לברר כמה שווה לב אורגינלי, אבל לא הצלחתי. אין לזה מחיר! מיליון דולר הוא ודאי שווה.

כמה שנים הריאות שלך עובדות? זוהי מכונה שעובדת יום יום, ואף פעם לא היתה בה שביתה! פלאי פלאים! דברתי פעם עם אדם שהיתה לו בעיה קטנה בריאות. רק לראות אותו עולה שלש מדרגות, היה ספר שלם של מוסר. ואנחנו? עולים ויורדים בלי שום בעיה. הריאות עובדות מצוין.

איך הכליות שלכם? שמעתם על דיאליזה פעם? אולי כדאי ללכת

פעם לראות איך נראים אנשים שמתחברים לזה. ה"אשר יצר" שלנו יהיה אחר לגמרי.

איך המעיין שלכם? הכל בסדר? מה עם הכבד? כיס המרה? הלב? אני לא ממש רופא, שיודע לומר איך כל דבר עובד בפנים, אבל אני יודע שזה פלאי פלאים! תראו לי עוד מכונה אחת בעולם, משוכללת וחדשה ככל שתהיה, שתהיה מסוגלת לעבוד עשרים וארבע שעות ביממה במשך שנים ארוכות בלי להתקלקל.

שמעתי רב צדיק שתיאר פעם

את ברכת "אשר יצר": תארו לכם שהפרופסור הגדול ביותר בעולם עושה לנו ניתוח מסובך ממש, בחינם, בלי אשפוז, בלי הרדמה, בלי כאבים ובלי החלמה. האם יתכן דבר כזה?

ובכן, שום פרט מן הפרטים הללו אינו יכול להיות. הדבר שפרופסורים גדולים יודעים לעשות הכי טוב זה לקחת כסף, והרבה. עוד לפני שהם פוגשים אותך, אתה צריך לסדר במזכירות את הפרוצדורה הכספית. ללא הרדמה וללא כאבים - זו הרי סתירה מיניה וביה. מישהו מוכן לעבור טיפול שיניים ללא הרדמה? לא ניתוח, רק טיפול שיניים? הרי הכאבים נוראים, בלתי נסבלים.

והנה, הפרופסור הגדול ביותר בעולם - בורא כל העולמים, יתברך שמו לעד ולנצח נצחים, עושה לנו ניתוח כמה פעמים שצריך ביום, בלי אשפוז ובלי הרדמה, בלי כאבים, בלי החלמה ובלי תשלום! רק תאמר 'תודה רבה'!

רבי ירוחם ממיר זצ"ל, המשגיח הקדוש, אמר לבחורים: "אילו היה בחור יודע מה נעשה בגוף שלו מאז שהוא אוכל, עד שהאוכל מתפרק לכלי הדם, וכל חלק ממנו מגיע למקומו, והפסולת נפרדת

חג האסיף - מובא בראשונים, שזמן זה נקבע לחג משום היותו זמן האסיף. בתקופה זו הכניסו למחסנים יכול, שממנו התפרנסו בכל השנה כולה. במושגים שלנו ניתן להגדיר זאת כמשכורת שנתית - פעם בשנה מקבלים משכורת עבור כל השנה.

היות ומצד טבע הדברים זהו זמן שמשמח את האדם בגלל השפע והמחסנים המלאים, קבעו שיהיה חג לה' בזמן האסיף. התורה דאגה לכלל ישראל שלא ישכחו את בוראם ולא יתגשמו - "השמר לך פן תשכח את ה'" (דברים ו, יב), לכן, בכל שנה בזמן האסיף, כשמגיע כל השפע, אומרת התורה: קחו את האסיף והיכנסו איתו לסוכה.

עלינו לקחת את האסיף ולרוץ עמו לסוכה - לראות מי נתן לנו את כל אלה ולשמוח בו, "שוש אשיש בה' תגל נפשי באלוקי". כשאנו מדברים כיום על אסיף, אין הכוונה לפשוטם של דברים. אין בינינו הרבה חקלאים, ואיננו עסוקים באיסוף התבואה מהשדות. בזמננו יש לזה מובן אחר - האסיף שלנו הוא הבנים והבנות שלנו, הנכדים, וכל השפע שהקב"ה נותן לנו. חז"ל מפרשים, שאסיף הוא דבר נוסף - הכפרה והאהבה של יום

הכיפורים. זה עתה לקח אותנו הקב"ה וטיהר את נפשתינו. הוא ברא אותנו בריות חדשות בראש השנה, ורחץ אותנו מטומאת חטאינו ביום הכיפורים. אילו היו לנו עיניים לראות את ההשוואה בין 'לפני' ו'אחרי', היינו יודעים להכיר ולהודות בחסדי ה' העצומים עלינו. כל אחד צריך להתבונן ב"אסיף" שלו, ולהודות עליו לפני ה' שבעה ימים בשמחה ובטוב לבב.

ה"אסיף" שלנו כולל דברים פשוטים, שכולנו יודעים, רק שעד עצם היום הזה לא חשבנו עליהם כל כך.

האם יודעים אתם כמה דפיקות לב יש ביום? מרבית בני האדם אינם יודעים, אבל בכל יום יש מאה וחמש עשרה אלף דפיקות. לפי זה כמה יש בחודש? - שלשה מיליון ארבע מאות וחמישים אלף. וכמה בשנה? - ארבעים ואחד מיליון וארבע מאות אלף!

חז"ל אומרים: "כל הנשמה תהלל ק-ה" - על כל נשימה ונשימה תהלל ק-ה, כמה זמן ייקח לנו לומר עשרות מיליוני פעמים 'תודה'? וזה רק על שנה, ואנחנו לא רק בני שנה....

ובכלל, מה עם כל בני הבית? נסו לעשות חשבון, כמה אתם



מן הגוף – היה צריך לשלוח מברק הביתה: 'אבא, אמא, הכל עבר בשלום!' כמו אחרי ניתוח רציני."

תארו לכם שמגיעים הביתה בליל שבת, ותוך כדי ששרים 'שלום עליכם' שמים לב שאין בבית כסאות. בשכונות רגילות אין בזה כל כך בעיה – דופקים אצל שכן ומבקשים כמה כסאות, אבל נניח שנמצאים בקצה העולם, ולא שייך לבקש דבר כזה, מה עושים? אבא עומד מצד אחד ואוכל בעמידה את המרק אמא עומדת מן הצד השני ואוכלת, וכל הילדים עומדים מהצדדים ומנסים לאכול. אחר כך שרים זמירות כמו טיש חסידי, ומנסים לשמור על מצב רוח טוב. לא כל כך מהר ישכחו הילדים את שולחן השבת הזה... האם עלה בדעתנו פעם אחת בחיים להודות לקב"ה שיש בבית כסאות, וכל המשפחה יכולה לשבת יחד סביב שולחן?!

ומה היה קורה אם היו כסאות, אבל לא היה שולחן? כל הסלטים על הרצפה, הדגים, המרק, הבשר... תוהו ובוהו... חשבנו פעם להודות לה' שיש בבית שולחן?!

ה"יסוד ושורש העבודה" כותב בצוואתו, שבכל יום היה מודה לקב"ה על כל דבר שהיה לו. הוא כותב את הנוסח שנהג לומר: 'יוצרי ובוראי יתברך שמך, אני נותן לך שבח והודיה שנתת לי דבר פלוני'. הוא אמר זאת על כל דבר ודבר שהיה לו בחייו! והוסיף ובאר שכתב זאת משום שאינו רוצה שאחרי שילך מן העולם תפסק עבודת ה' הזו.

אם אדם לא מוצא היכן מודים בנוסח התפילה על ענין מסוים, יודה עליו במילים שלו.

בהלכות ברכות (י, כו) כותב הרמב"ם: "כללו של דבר לעולם יצק אדם על העתיד לבוא, ויבקש רחמים, ויתן הודיה על מה שעבר, ויודה וישבח כפי כוחו, וכל המרבה להודות את ה' ולשבחו תמיד הרי זה משובח".

נמצא לנו פינה, נסגור את הדלת, ונאמר: 'ריבונו של עולם, יישר כח, אני ממש מודה לך. נתת לי ידיים!'

בספרים כתוב שישנן הנאות שלא תיקנו עליהן ברכה, כמו הנאת הרחיצה. אבל למה להנות מן העולם הזה בלי ברכה? אפשר לקחת משקה, ועדיף משקה מתוק [ולא מים, כי כשלא צמאים זה חשש של ברכה לבטלה], לברך 'שהכל' ולכוון גם על הנאת הרחיצה. אפשר לכוון באותה הזדמנות גם על הברז, המקלחת, המים החמים והזרם הנוח.

אפשר לברך גם כששומעים מוזיקה. לפני ההדלקה אפשר לקחת משקה, לברך שהכל, ולכוון גם על המוזיקה שממנה עומדים להנות. יש אנשים שכל חייהם התהפכו כתוצאה מאמירת תודה על כל הפרטים הללו!

אמרתי את הדברים הללו בתלמוד תורה מסוים בירושלים. אחרי חצי שנה פגש אותי המנהל ואמר לי: "מה אומר לך, נעשיתי אדם אחר בעקבות הדרשה שלך. בתחילה אשתי חשבה שמהו איתי לא בסדר. נעמדתי ליד כל מדף ספרים והתחלתי להודות בנוסח של 'יסוד ושורש העבודה': 'יוצרי ובוראי יתברך שמך, אני נותן לך שבח והודאה על המדף העליון. אם הספרים היו מונחים לי בבלגן על הרצפה, הייתי מתעצבן בכל יום מחדש... כשראתה אשתי שאני עושה את זה על כל דבר, גם היא למדה ממני והתחילה להודות. שנינו נהיינו זוג בעלי תשובה לענין ההודיה".

והוא המשיך וסיפר: "בליל שבת אחד חזרתי הביתה מדוכדך. בבית הכנסת שלנו פרצה מחלוקת בענין מסוים, ואמרתי משהו שלא הייתי רוצה לומר. אם לא די בכך, פתאום גילינו את הקטנה, בת שנה וחצי, מרוחה ב'חריין' מכף רגל ועד ראש. בדרך כלל הייתי מתפרץ במצב כזה, אבל בעקבות החיים החדשים שלי, היודע אתה

מה עשיתי? הרמתי את הילדה גבוה, ואמרתי: 'יוצרי ובוראי, יתברך שמך, אני נותן לך שבח והודיה שנתת לי את היצורה הזאת, שהיא מסתובבת פה בבית בריאה ושלמה בכל איבריה ובכל גידיה. הרבה אנשים היו מוכנים לקבל ילדה בריאה בת שנה וחצי עם חריין על בגדי השבת שלה!..."

סיפר לי אדם שחברו הבריא בניסי ניסים לאחר מחלה קשה. נזק אחד נשאר לו – הוא איבד את חוש הטעם. הוא טועם בכל דבר טעם עפר. והנה בברכת המזון מודים על עצם ההזנה, אבל היכן אומרים תודה מיוחדת על הטעם של המזון?

היכן ישנה הודאה על הצבע של האוכל? תארו לעצמכם שכל האוכל על השולחן היה בצבע שחור: מלפפון שחור, עגבניה שחורה, דג שחור, חלה שחורה, והכל באותה צורה.

הקב"ה ברא עולם מלא צבעים ומלא צורות – היכן מודים לו על כל זה? "הזן את העולם כולו בטובו בחן בחסד וברחמים" – איזה חן! איזה יופי!

אם רק נתבונן קמעה, נגלה שאין מספר לטובות שעושה לנו הקב"ה! רוצים סגולה לפרנסה? סגולה אמיתית מהראשונים ולא דבר מפוקפק? – אמרו תודה לקב"ה! ברכו ברכת המזון בכוונה.

ובאמת, לא מספיק לומר רק את נוסח הברכה שנקבע לנו, אלא צריך גם הודיה אישית. צריך למצוא זמן להיכנס לחדר ולעמוד

להודות לקב"ה על כל

חסדיו. להודות על העיניים, להודות על

השיניים, לא חסר על מה להודות. רק נתחיל

ונראה שאיננו גומרים. ישנה סגולה לומר

שבעים ושתיים פעמים "הודו לה' כי טוב כי

לעולם חסדו", ובכל פעם לכוון על חסד

אחר, ולאחר מכן לבקש משהו – וזוכים לקבל.

אינני יודע את המקור לסגולה זו, אבל עצם

היסוד ברור. ההודאה מזכה את האדם לקבל עוד.

סיפר משהו שישב עם בני המשפחה שלו כדי

לעשות את הסגולה הזו.

בתחילה אמרו: איך נמצא שבעים ושתיים דברים לכוון עליהם? אבל אחרי שסיימו הם אמרו: שבעים ושתיים זה קצת. בקלות אפשר להגיע ליותר מזה!...

בחג הסוכות, כשנעשה "באספך מגרנך ומיקבך", על כל אחד ואחד לקחת את האסיף שיש לו כולל כפרת יום הכיפורים, ולהודות עליו. הצד החומרי של העולם הזה הוא הבל הבלים, העולם הזה הוא דירת עראי, אבל על כל מה שקיבלנו אנו מודים, וממילא ישנה שמחה גדולה – אנחנו שמחים בידיענו מי משגיח עלינו, מי משפיע עלינו ומי אוהב אותנו כל כך.

נזכור להודות, נזכור שכשם שאדם מברך לקדוש ברוך הוא, כך הקדוש ברוך הוא מברך אותנו! הקב"ה יזכה את כולנו לברך, לשבח ולהודות לו תמיד, וכל המרבה להודות את ה' תמיד הרי זה משובח. (קטעי מאמר מתוך הספר 'דורש טוב' – סוכות)

## רוצים סגולה לפרנסה? סגולה אמיתית מהראשונים ולא דבר מפוקפק? אמרו תודה לקב"ה! ברכו ברכת המזון בכוונה.

# "אינני מבין, זהו ביתו של רבן של ישראל ששמו נודע למרחקים!?! וכי כך נאה וכך יאה, שמחבר ספרי ההלכה שהאירו את עולם התורה כספרי ה'משנה ברורה' ועוד - יתגורר בבית כה פשוט ומיושן!?"

מדוע איש אינו דואג לכבוד הרב לריהוט ראוי ולבית מטופח ונאה, כראוי לכבודו של גדול הדור?! וכי לרב לא מפריעים תנאי חיים כה קשים, וכי הדבר אינו מכביד על הרב?!"

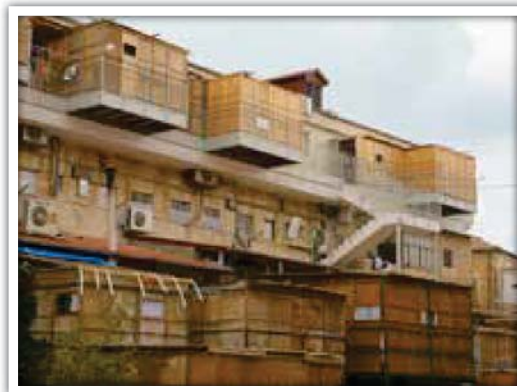


הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

"בסוכות תשבו שבעת ימים" (ויקרא כ"ג, מ"ב)

כמקבלות את פנינו בשמחה, צצות להן בחצרותינו וברחובותינו הסוכות האהובות, בשלל גווניהן וצבעיהן, ומכניסות אותנו לאווירתו של החג הנפלא הזה, הממלא את נשמתנו בשמחה יהודית טהורה. הקישוטים הצבעוניים הנתלים בחווה, המנגינות המקפיצות הנשמעות ברמה, ומרוץ הקניות והסידורים בימים העמוסים ביותר בשנה - מעלים בנו את הטעם המתוק של שמחת החג המתקרב ובא...

בחג הסוכות נתכנס כולנו אל תוך מציאות רוחנית, המרוממת אותנו טפח וטפחיים, ומשמחת את ליבנו בכפל כפליים. ניכנס לצלו של אבינו האהוב, אבא עליו התרפקנו באהבה מראש חודש אלול, אבא שחנן אותנו בשנה טובה בראש השנה, ואבא שקירב אותנו ואימץ אותנו אליו, טהורים נקיים וזכים, אך לפני ימים ספורים - ביום הכיפורים. כמו בנים שיישרו את ההדורים ושבים לחוש קרובים ואהובים, נחסה בצלו, נתעטף בהשראתו, ונשמח בזכות הכבירה! חג הסוכות ניתן לנו כזכר לענני הכבוד, בהם הסתופפנו ובצילם חיינו בצאתנו ממצרים. החג הזה זכה לתואר זמן שמחתנו, זהו החג



והמועד שמהותו שמחה, מצוותו שמחה, כל כולו זועק שמחה, 'ושמחת בחגך'. זהו החג בו רגליים נישאות אל על בריקודי שמחת בית השואבה, מהסוכות נשמע קול זמירות השירה המשמחת, אפילו האנשים ברחוב - חייכנים ושמחים מהרגיל...

לא רק שחג הסוכות הוא חג השמחה בעת קיומו, אלא שהוא המעיין ממנו נובעת השמחה לכל ימות השנה, וכפי שגילה הרה"ק רבי מרדכי מטשערנוביל ז"ע, שהמילים 'זמן שמחתנו' - הן מלשון זימון לשמחתנו, כי בחג הזה אנו מזמינים את השמחה לליבנו לכל ימות השנה. וככל שנשקיע יותר בלשאוב את השמחה ולשאוף אותה לתוך נפשנו - נבטיח לעצמנו יותר כוחות ואנרגיות שמחות בכל ימות השנה, גם בימים קודרים בחורף או מזיעים בקיץ...

אך האמת, שהכתרת ימי חג הסוכות כזמן של שמחה וימים בהם השמחה כובשת, מחייבת התבוננות והבנה. הרי, בנוהג שבעולם, אדם שמח ומאושר כשהוא יושב על מי מנוחות, רגוע, שליו ומרוצה, ספון בביתו החם והמוגן, נח בספת העור וסועד על שולחן פורנר מבריק. כך - מבין כל אחד - כך שמחים, כך מאושרים!

אך ראו זה פלא - הדבר מעורר תמיהה של ממש: אנו חוגגים את זמן שמחתנו דווקא בתנאים הפחות נוחים - בסוכה ארעית, בת שלוש דפנות עץ קלות, עם תקרת ענפים וזרדים בלבד. בדירת עראי חשופה לשמש ולגשם, בתנאים צפופים, על מיטות מתקפלות ושולחנות פלסטיק ניידים. הלזו שמחה ייקרא?! וכי

כך חוגג אדם מאושר?!

לא זו אף זו - בחג הסוכות, זמן שמחתנו, אנו זוכים באורחים חשובים ורבי מעלה, האושפיזין הקדושים. הם לא באים לבקרנו בסלון הנקי והנוצץ של חג הפסח, על יד שולחן החרות של ליל הסדר. הם בוחרים לבוא לבקר ולהתארח במעוננו, דווקא ליד השולחן המתקפל, להידחק בינות לכסאות הצפופים... מדוע? מה יש בחג זמן שמחתנו, המביא את אורחינו הנכבדים ביותר דווקא אליו - למרות התנאים הפחות נוחים ומכובדים לכאורה!?

היכן הבית האמיתי?!

היה זה על אם הדרך. הסוחר היהודי העשיר שנסע לצורך עסקיו, כבר סיים לחשב את רווחיו מהיריד האחרון, ובהה בחלון בחוסר מעש. לפתע, צד את עינו שלט קטן, עליו

נכתב 'ראדין'.

'ראדין' - קפץ הסוחר, והורה לעגלוננו הצמוד לסטות ימינה מהמסלול המקורי ולהיכנס לעיירה הקטנה. "כאן מתגורר רבן של ישראל ששמו נודע למרחקים, הגאון בעל ה'חפץ חיים'. אסורה נא ואכנס לגדול הדור לבקש את ברכתו, ואחר כך נמשיך במסע" - הסביר לעגלון התמיה על העיכוב הלא צפוי. לא חלפה אלא שעה קלה, וכבר עמד הסוחר על יד דלת ביתו של ה'חפץ חיים' זצ"ל. הוא נקש בדלת ביראת כבוד, ונפעם מענוותנותו של ה'חפץ

חיים' שפתח לו את הדלת והזמינו בחום להיכנס. "שלום עליכם רבי יהודי!" - קרא ה'חפץ חיים' לעברו בחום, ואותת לו להתיישב. הסוחר היהודי התיישב על הכסא, וזה - חרק ונאנח תחת משקלו, עד שהסוחר חשב שהכסא הישן עומד לקרוס תחתיו. הוא ניתר ממקומו והביט מסביב, אך לא מצא כסא במצב טוב מהכסא עליו התיישב. בכלל, כל חדרו של ה'חפץ חיים' היה מוזר בעיניו: הקירות ישנים וסדוקים מעט, הריהוט ישן ועתיק, השולחן והכסאות כבר לא יציבים מספיק, וצבעו של הארון דהה כבר מזמן... הוא לא הצליח להסתיר את פליאתו ואמר:

"רבן של ישראל! במחילה מכבוד תורתו, אני מבקש לשאול שאלה אישית..." - אמר בחשש מה, כמתנצל בפני כבודו של גדול הדור. ה'חפץ חיים' חייך אליו את חיוכו הטוב, ואמר: "שאל בני, שאל". "אינני מבין, זהו ביתו של רבן של ישראל ששמו נודע למרחקים!?! וכי כך נאה וכך יאה, שמחבר ספרי ההלכה שהאירו את עולם התורה כספרי ה'משנה ברורה' ועוד - יתגורר בבית כה פשוט ומיושן!?! מדוע איש אינו דואג לכבוד הרב לריהוט ראוי ולבית מטופח ונאה, כראוי לכבודו של גדול הדור?! וכי לרב לא מפריעים תנאי חיים כה קשים, וכי הדבר אינו מכביד על הרב?!"

ה'חפץ חיים' שמע את תמיהתו, חייך כאילו ציפה לה, ונענה: "ועד שאתה שואל עלי, תמיהני עליך. וכי לזה סוחר עשיר ייקרא? היכן הריהוט המפואר שלך? והלא אתה מיטלטל בעגלה קופצנית



עם ההבנה הזו נוכל לשמוח, וכשהיא פועמת בנו ישמחו האושפיזין לפגוש אותנו ולברכנו בברכת החג...

"ושמחת בחגך" - כי חג הסוכות מלמד אותנו במה לשמוח, ובמה להתמקד. להבין כי העולם הזה עראי וחולף. "והיית אך שמח" - בשמחה האמתית והמלאה, בהיכנסנו אל צלו של אבא שבשמים!

### שמחה בניג צלמות

היה זה בימים הנוראים עלי אדמות, כשעשן שחור היתמר מעל אירופה, מעלה למרומים מיליוני יהודים הנטבחים על קידוש השם. בתוככי מחנות הריכוז וההשמדה, רוכזו רבבות יהודים שלא כולם ידעו כי הם המועמדים הבאים למסור נפשם על קדושת השם, ובינתיים - השתדלו לחיות על קדושת השם, כששמירה על צלם יהודי נדרשה למסירות נפש של ממש...

בין השוהים באחד ממחנות הריכוז, נמנו גם שניים שזכו להינצל מגיא ההריגה, יהודים מורמים מעם שהפכו אחר כך לרבנים נודעים. רבי צבי הירש מייזליש זצ"ל - לימים רב קהילת שארית ישראל בשיקאגו, ורבי דוד איזראעל זצ"ל, לימים רב בקאראקאס שבוונצואלה. וזכה הרב איזראעל למה שלא זכו אחרים, להיות השומר המופקד על חלוקת מנות הלחם במחנה הצוענים הסמוך, שם רוכזו אלפי גויים צוענים שגם בהם השתעבדו והתעללו הנאצים הארורים.

הגיעו הימים שבין כסה לעשור, והרב מייזליש - שגוו נכפף וקומתו השתוחחה מהתעללויות הרשעים, אך נפשו היהודית התעלתה בגבורה עילאית, היה עסוק בדאגה אחת ויחידה: כיצד יוכל לזכות לשבת בסוכה, כיצד יצליח לקיים מצות סוכה בתוך תנאי המחנה הקשים. בשעות הפנאי הבודדות, לעת ערב עם סיום העבודה, הסתכן בנפשו ויצא אל מבואות המחנה, תר בעיניו אחרי מקום מתאים וציוד מינימלי...

חלפו עברו מספר ימים, ובעיצומן של שעות העבודה הצליח הרב מייזליש להסב את תשומת לבו של הרב איזראעל, וביקש להסתודד עמו. לא בנקל עלה הדבר בידיהם תחת עיני הנאצים הבוחנות, אך לבסוף הרב מייזליש גחן לעבר הרב איזראעל ולחש: "הרי אתה מופקד על חלוקת הלחם לצוענים, ומדי יום - מסתבר שנותרת לך מנה אחת או שתיים... בשבוע הבא יחול חג הסוכות, הסתכנתי בנפשי ובניתי לי סוכה כשרה למהדרין, ואני חפץ בכל לבי לאכול בה כזית פת כהלכה. אם יש את נפשך לסייעני, אני מבקש כי בשבוע הבא תשמור לי מנת לחם נוספת, כדי שאוכל לקדש על 'לחם משנה' בסוכה..." - ביקש הרב מייזליש.

בן שיחו פקח למולו עיניים נדהמות: "סוכה כשרה? כאן? במחנה? איך זה יתכן?!" הרב מייזליש חיך כצופן סוד, ולחש בסיפוק אין קץ: "הסתובבתי בירכתי המחנה, ומצאתי מקום בו נזרקו דרגשים ושברי דרגשים, ממש מאחורי הצריפים. סידרתי כמה דרגשים בצורת שלוש דפנות בגובה מספק, ושברתי כמה קורות שהפכו לסכך כשר - בו סוכתי את סוכתי הקטנה... עכשיו יש לי סוכה, אני צריך לחם משנה - לאכול בתוכה!"

"סוכה כשרה כאן במחנה, זה אומר שגם אני אזכה לישב בה. פשוט, לא?", נצצו עיניו של הרב איזראעל, אך הרב מייזליש סירב בתחילה, והסביר כי הוא מוכן ליטול על אחריותו את סיכונו האישי, אך לא לסכן יהודי אחר. "אם ניתפס שם בסוכה, מי כמוך יודע מה יהיה גורלנו..." - אמר הרב מייזליש בחרדה... אך הרב איזראעל לא נכנע, ואמר: "הלא אתה מבקש ממני לזכות במנת לחם כפולה, כדי לקיים מצות סוכה כהלכתה, וגם אני מבקש ממך את אותו הדבר... אני מספק לך את הלחם הדרוש, ואתה מספק לי את ידיעת הזהב, היכן ניתן לזכות לשבת בסוכה בתוככי גיא הצלמוות בו אנו חיים."

וחלודה, היכן הריהוט הראוי לאדם במעמדך?!"  
 "מה זאת אומרת?" - השיב העשיר כאינו מבין, "הלא בוודאי יש לי בית נאה ומטופח, מוקף בחצרות ירוקות ובמדשאות מרגיעות, ועצי פרי לרוב... בבית שלי סלון רחב ידיים, שולחן עץ כבד וכהה, וכיסאות מוזהבים לצד ריהוט מכובד ומפואר. כל זה מחכה לי בביתי בעיר פלונית, אך עתה אני בדרכים, ופשוט שאינני סוחר עמי את כל רכושי המפואר וההדר. ברגע שאגיע הביתה - יעמדו ביטי המפואר והריטי הנאים לרשותי והנאתי..."

"כמוני כמוך!", השיב החפץ חיים, והסביר: "גם אני - ממש כמוך - מצוי עכשיו בדרכים..."

"לא הבנת?" - משך האורח בכתפיו, "הלא אנו מצויים כעת בבית הרב, בעיירה ראדן. כאן מתגורר הרב, זהו ביתו, זוהי נחלתו. הלא כן?"  
 "ממש לא!", השיבו החפץ חיים, "אני רק מתאכסן כאן, בינתיים, בדרך, במשך השנים בהם אני עובר את העולם הזה בדרכי לעולם האמתי, לביתי ונחלתי אשר אני קונה בכל יום ויום, בטרקלין האמתי, אי שם למעלה. בינתיים אני בפרוזדור, ממש כמוך - אני בדרכים. ואיך אמרת בעצמך? בדרכים לא סוחרים את כל הריהוט האיכותי, מסתפקים במה שיש, חלוד וישן ככל שיהיה..."

"בעולם שכולו טוב, בעולם הנצח, אני משקיע את כל כוחותיי לבנות לי שם נחלה מפוארת, הריהוט האיכותי ביותר. בדרכים, אפשר להסתדר גם בתנאים פשוטים ועלובים!" סיים החפץ חיים את טיעונו המנצח...

כשאנו עומדים בשערי הסוכה, היא חושפת בפנינו גילוי מסעיר ומרגש כאחד. הלא הסוכה היא דירת עראי, והיא מייצגת ומשקפת את החיים שלנו - שהם ארעיים וזמניים בלבד, ממש כמו הסוכה המיועדת לשבוע ימים, כך כל החיים שלנו, המיועדים לכמה עשרות שנים בלבד - והם זמניים וחולפים...

כשמפנימים את ההבנה הזו ומטמיעים אותה בליבנו - פתאום כל הקשיים וההתמודדויות, המצוקות והבעיות שלנו, מקבלים פרופורציות אחרות. כי אנחנו מבינים שהעולם הזה הוא רק הדרך, הוא אינו היעד. בדרכים אפשר לסבול מצוקה, אפשר לקחת תקלות בשוויון נפש, אפשר להתנחם בכך שאנחנו רק בדרך, והתנאים הם כתנאי דרך - לא הכי נוחים וטובים...

כך אנחנו בדיוק, בין כתלי העולם הזה. אמנם הדרך מלאה מהמורות, אך זו רק הדרך. והיא כדאית בהחלט ואף משמחת, כשזוכרים וממוקדים ביעד הסופי, בבניית הבית הקבוע והנצחי שלנו בעולם האמתי. לכן אנו משקיעים את הכוחות בחיזוק סדרי לימוד התורה שלנו, בהעמקת הכוונה בתפילותינו, בעשיית חסד ככל שנוכל ובהארת פנים לכל אדם, תוך התמקדות בדבר החשוב באמת - בהכנת הבית האמתי והנצחי.

וזה מה שממלא את ליבנו בשמחה טהורה ואמתית, שאינה תלויה בתנאי הדרך, ואינה מושפעת מטיב הדפנות, מאיכות התקרה, או מהצפיפות הגואה... ההיפך, התנאים הללו ממחישים לנו כמה תנאי החיים אינם החשובים, מה שחשוב זו המטרה, לאן אנו חותרים.

## וככל שנשקיע יותר בלשאוב את השמחה ולשאוף אותה לתוך נפשנו - נבטיח לעצמנו יותר כוחות ואנרגיות שמחות בכל ימות השנה, גם בימים קודרים בחורף או מזיעים בקיץ...

# "באתי להקביל את פני הרב ברגל", השיב האברך, "כבר קיימת את המצוה", אמר מרן שליט"א, הושיט את ידו בחיוך וסגר את הדלת...

האשה השונמית ביקרה את אלישע הנביא בקביעות ואנו למדים ממונה שעלינו לראות ולבקר את פני רבותינו במהלך ימי החג כמה זמן ייערך הביקור? מה עלינו לעשות בו? האם מצוה זו נוהגת גם בימינו? ומיהו בכלל הרב שאנו צריכים לבקרו?

אמר רבי יצחק שצריך להגיע אל הרב בחג? ומתוך הריטב"א: "רבי יצחק תפס קצה האחרון, כי הקבלה היא בכל תלמיד כפי קירובו לרבו, שאם הוא בעיר, הוא חייב לראותו בכל יום, ואם הרב הוא מחוץ לעיר במקום קרוב, צריך לבקרו פעם אחת בשבוע או בחודש, וזהו שאמר "מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת יש משעה שראית אותו, ואם הוא במקום רחוק יש לך לראותו פעם אחת ברגל", ולא הוצרך רבי יצחק להזהיר אלא למי שרבו נמצא במקום רחוק שלא יתעצל לראותו, ושבת כולל גם יום טוב".

נמצא לדברי הריטב"א (וכך סובר גם רבנו חננאל), שהבני ברקים והירושלמים צריכים לבקר את גדולי הדור שבעירם כל יום, ורק אלו שמתגוררים רחוק יותר, צריכים לראות את פניהם בראש חודש או בחגים.

## מדוע צריך לבקר את הרב?

מדוע צריך לבקר את הרב במועדים ובימים טובים? מה הענין בזה? רבינו ה'נודע ביהודה' (תניינא או"ח צ"ד) מסביר, ש"בשבת וחדש ובמועדים יש בהם תוספת קדושה, שהרי יש בו קרבן מוסף, לכן יש מצוה לקבל פני רבו, שגם על הרב ניתוסף אז שפע להשפיע על תלמידו".

למדנו מדבריו שהקבלת פני הרב ברגל נועדה כדי לקבל שפע מהרב. (הנודע ביהודה כתב בהמשך תשובתו כי בזמן הזה, שאין בית המקדש קיים, אין חיוב להקביל את פני רבו ברגל



כדי שלא יהיה כבוד רבו גדול מכבוד השכינה, אשר אנו לא באים לבקר בהיכלה בזמן הרגל. מדבריו עולה שאכן חיוב הקבלת פני הרב הוא כדי לספוג שפע ממנו. אך מכיון והרב מתכבד בכך, יש בדבר גם משום כבוד הרב. ובזה אנו מראים שכבוד הרב והשפעותיו עדיפות לנו על כבוד השכינה, וההשפעות שאנו יכולים לספוג מעליה אל מקום הכותל המערבי, שהשכינה לא זזה משם לעולם, וכפי שכתב הנודע ביהודה בהמשך דבריו שם. הנושא ארוך, וראו בספרי 'ויאמר שמואל' בענין).

מדברי הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה ה, ז) נראה שסבר שחיוב זה הוא מדיני כבודו של הרב. הרמב"ם הביא חיוב זה של הקבלת פני הרב ברגל כחלק מפרק ההלכות העוסקות כולם בהלכות כבוד רבו. הפני יהושע שואל, מדוע האשה השונמית היתה צריכה לראות פני אלישע בחדש ושבת, והרי נשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמן? ומתוך הפני יהושע שמצוה זו היא מצוה תמידית, ובאמת על התלמיד להקביל את פני רבו בכל שעה, אלא שאי אפשר לעשות זאת משום ביטול מלאכה, כפי שנלמד מהפסוק "אפס לא יהיה בך אביון", שאדם צריך לעסוק בפרנסתו, ורק בזמן שהעם בטל

המשך בעמוד הבא <<<

## הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א



סיפר מרן רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל: "ישבתי בסוכתו של מורי ורבי, רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, ראש ישיבת 'עץ חיים' ומחבר ספרי 'אבן האזל', והנה נכנס לסוכה הגה"צ רבי לייב חסמן זצ"ל, מנהלה הרוחני של ישיבת חברון. רבי לייב רצה לקיים מצוות 'מקביל פני רבו ברגל'. הוא התיישב למספר שניות לפני רבי איסר זלמן, אמר 'חג שמח' ויצא החוצה..." האגדה מספרת שאברך אחד נקש על דלת ביתו של אחד מגדולי דורינו. הגאון שליט"א פתח את הדלת ושאל את האברך למבוקשו. "באתי להקביל את פני הרב ברגל", השיב האברך. "כבר קיימת את המצוה", אמר אותו גדול בתורה, הושיט את ידו בחיוך וסגר את הדלת..."

...

לראש ישיבת 'שער הגמרא' ישנם מאות תלמידים, שמגיעים לסוכתו בכל שנה באדיקות. בערב חג סוכות אחד החליט ראש הישיבה שאת חג הסוכות הקרוב הוא מקדיש אך ורק לחוג משפחתו הקרוב, בניו ונכדיו הרבים. בישיבה נתלתה מודעה ובה הודיע ראש הישיבה שהפעם הוא מוחל על קיום מצוות 'מקביל פני רבו ברגל' ומבקשים מהציבור לא להגיע. מה דעתכם, האם ראש הישיבה יכול למחול על המצווה ולוותר עליה? גברת כהן רוצה בכל מאודה לקיים את מצוות הקבלת פני הרב. היא ובעלה מתייעצים בכל השנה עם הרב לוי והיא

רוצה לדעת: האם אשה בכלל דין הקבלת פני הרב?

ובכלל, באיזה אופן צריך לקבל פני הרב? האם מחובת המצוה לשמוע ממנו דברי תורה בזמן הקבלת פניו? האם החיוב הוא להקביל דוקא פני רבו המובהק? האם אפשר לקיים מצוה זו בזמן "תוספת יום טוב" בשעה שהרב עדיין לא קיבל על עצמו את יום טוב? כל דבר טוב מתחיל, כמובן, מהגמרא הקדושה והאהובה שלנו. הגמרא במסכת ראש השנה (טז, ב) אומרת: "אמר ר' יצחק, חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, שנאמר 'מדוע וכו' לא חדש ולא שבת' וגו', מכלל דבחדש ושבת איבעי ליה למיזל, עכ"ל.

כוונת הגמרא היא לסיפור באשה השונמית, שבנה נפטר והיא אצה רצה אל אלישע הנביא. בעלה אמר לה: "מדוע אתי אַתְּ הַלֶּקֶת אֵלָיו הַיּוֹם לֹא חֻדַּשׁ וְלֹא שָׁבֻת". האשה השונמית הלכה בקביעות להקביל את פניו של איש האלוקים אלישע, ומכאן דורשים חכמינו שישנה חובה להקביל את פני הרב בחג.

הריטב"א תמה: אם בעלה של השונמית שאלה מדוע היא הולכת לאלישע, והרי לא שבת היום ולא חודש, אם כן, משמעות הדבר שאשתו הקבילה את פני אלישע בשבתות ובראשי חודשים, ומדוע

ותורות. וציין להעמק שאלה שכתב כך, וכדבריו אלו כתב גם הרבי מצאנז' זצ"ל בשו"ת דברי יציב. ומנגד ציין לדברי רש"י (חגיגה ג, א ד"ה להקביל) שכתב: "יום טוב היה וחייב אדם לכבד רבו בהקבלת פניו", עכ"ל. הרי שסבר רש"י שחייב זה הינו מדין כבוד רבו, ולא כדי ללמוד תורה מהרב בשעת הביקור.

#### האם צריך לבקר בימינו את הרב שלנו?

הנודע ביהודה (או"ח צ"ד) הביא את שאלת הגאון רבי יהושע ברלין זצ"ל שהקשה מדוע הטור והשולחן ערוך השמיטו את החיוב להקביל פני רבו ברגל.

תירץ הנודע ביהודה שמצות קבלת פני רבו ברגל היא כמו מצות קבלת פני השכינה ברגל, אך אי אפשר לחייב אותנו בקבלת פני רבו יותר מקבלת פני השכינה, כפי הנאמר במסכת קידושין (דף לג ב) ש"לא יהיה כבוד רבו מרובה מכבוד שמים". בזמן המקדש, שהיתה מצוה של ראיית פנים בעזרה, אז נוהגת גם מצות קבלת פני רבו ברגל, אבל בזמן הזה שאין בית המקדש ולא מקריבים קרבן הקרבת החגיגה, ואי אפשר לקבל פני השכינה, שוב אין מצוה של קבלת פני רבו, כדי שלא יהיה כבוד רבו מרובה מכבוד שמים. ור' יצחק שאמר שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל, דיבר רק על הזמן שבית המקדש היה קיים, וכן לעתיד כשיבנה המקדש, אבל בימינו, כל עוד לא נבנה בית המקדש, לא חייבים בקבלת פני הרב. והרמב"ם שהביא אף ההלכות שנהגו בזמן המקדש, הביא גם מצות קבלת פני רבו ברגל, אבל הטור והשולחן ערוך, המביאים רק מה שנוהג בזמן הזה, השמיטו את מצות קבלת פני רבו.

רבים מהאחרונים הקשו בעוד על דברי הנודע ביהודה, והוכיחו ממקומות רבים בגמרא, בהם נראה שהתלמידים הלכו להקביל את פני רבם בחג. המלבי"ם סבור שאדרבה, כעת כשאין בית מקדש ולא מקבילים את פני השכינה בבית המקדש, ישנו חיוב כפול ומכופל לראות ולהקביל את פני הרב.

כדאי לקרוא את דבריו המעניינים של המלבי"ם, הכותב כך: "מדוע את הולכת אליו היום לא חודש ולא שבת". כי היה מנהגם ללכת אל איש האלוקים בחודש ובשבת, שכמו שצוה ה' על העליה ברגל ללמד שם דרכי ה' מפי הכהנים ולהמשיך עליו שפע קדושה מהשוכן בבית הנבחר, והיה מן הראוי שיעלו גם בחודש ושבת וכמו שיהיה לעתיד לבא, שכתוב: "והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות", רק שבזמן הזה, שהוא דבר שאי אפשר, היו הולכים בחדש ושבת אצל הנביא שעליו ה' שוכן כדוגמת שישכון במקדש א-ל, וממנו ילמדו דרכי ה' ויקבלו שפע קדושה וברכה, ובמועד היו עולים לרגל למקדש הגדול, ולכן הזכיר רק חודש ושבת לבד. וחז"ל הוציאו מזה שחייב אדם לקבל פני רבו ברגל, כי בזמן הזה שאין בית המקדש, תהיה קבלת פני רבו במקום עליה לרגל. והגם שבחדש ושבת אין חיוב כיון שאין בו חיוב עליה לרגל, אך במועד יש חיוב בדבר, כיון שהתחייב לעלות לרגל, ומפסוק הזה למדנו שקבלת פני הרב הוא כמקבל פני שכינה במקדש".

בספרי ויאמר שמואל, חידשתי שאפילו אם אכן אין צריך להקביל פני רבו ברגל, חוץ מגדול הדור ונשיאו, משום שאם צריך להקביל את פני הרב בחג משום כבוד רבו, זהו דוקא ברב מובהק, ובימינו כמעט ואין בנמצא אדם שלימד אותנו רב מובהק שרוב תורתו ממנו. ואם נאמר שטעם המצוה הוא משום מצות תלמוד תורה, שהרב יוסיף לו בתורה. נראה שזה היה דוקא בזמן חז"ל, בהם הרב היה מוסר התורה והיה אפשר לשמוע משמועותיו דברי הלכה חדשים וחשובים, שלא נדפסו עד כה, כיון שבזמננו היה אסור להדפיס

ממלאכה צריך ללכת אל הרב. וכתב הפני יהושע: "ואמנם מעיקר הדין אף בנשים לא שייך כלל דין זה, כיון דנשים אינם חייבות בתלמוד תורה. אך כיון שהפסוק נכתב על השונמית, שהלכה לאלישע שהיה נביא והיתה תדיר אצלו והכירה במעשיו שהיה איש קדוש, לכן הצריכה לילך להקביל פניו".

למדנו מדבריו שיסוד חיוב הקבלת פני רבו ברגל הוא משום מצוות תלמוד תורה, שאדם המצוי אצל רבו יחכים מתורתו ומהנהגות גדולה שימושה יותר מלימודה שלו.

גם הפרי מגדים כתב שמצוה להקביל פני רבו "שמה ישמע ממנו איזה דבר תורה". וכן המשנה ברורה העתיק את דבריו וכתב: "אף בחול ישנה מצוה להקביל פני רבו, שאף שאין חיוב להקביל את פניו בחול, מכל מקום ישנה מצוה, שמה ישמע ממנו איזה דבר תורה". נמצאנו למדים שישנם שלושה גדרים וטעמים בחיוב קבלת פני הרב: (א) משום כבוד הרב. (ב) מדין מצות תלמוד תורה. (ג) כדי לקבל השפעות מרוממות הרב. לכאורה, ישנן השלכות הלכתיות, העולות מתוך טעמי המצוה.

#### האם ראש הישיבה יכול למהול על המצווה, לוותר עליה ולהודיע לתלמידיו שלא יבקרוהו בסוכתו?

לכאורה, לפי טעם הרמב"ם שהקבלת פני הרב הוא משום כבוד הרב, אם כן רב שמחל על כבודו כבודו מחול, ומחילתו תעזור לו לסגור את סוכתו בפני המבקרים הרבים. אך לטעמים האחרים, של תלמוד תורה והשפעת הרב, מנין שמוותר לרב שלא ללמד את הרוצים לקבל ממנו חכמה והשפעות טובות?!

כמו כן, אם עניין הקבלת פני הרב הוא כדי לזכות ולקבל ממנו השפעות רוחניות, אזי גם אשה שאינה מחויבת במצות תלמוד תורה היא בכלל זה, והנה, הבה ונארגן נסיעות נשים לביקורי חג בסוכותיהם של גדולי התורה והיראה...

עוד הבדל משמעותי ישנו בין הטעמים. הנודע ביהודה עצמו סובר שבזמן הזה, כשבית המקדש נחרב, לא חייבים להקביל את פני הרב בחג. לדעתו, לא ראוי שכבוד הרב שבאים לקבל פניו, יהיה גדול מכבוד השכינה, שלא באים לקבל פניה במקום המקדש. טעמו זה שייך לכאורה דוקא אם מטרת ההקבלה היא לכבד את הרב או לקבל השפעות רוחניות ממנו, שבזה הוא שייך גם במקום המקדש. אך אם זאת מצות תלמוד תורה, לבוא ולשמוע מהרב דברי תורה, הרי פשוט שצריך ללכת להשתלם בתורה מרבו גם בימינו, ומצות תלמוד תורה אינה קשורה לבניין בית המקדש.

דבר נוסף, אם צריך להקביל את פני הרב כדי לשמוע ממנו דברי תורה, אם כן עלינו להגיע לרב ולשים את אזנינו כאפרכסת ולשמוע ממנו דברי תורה. אך אם תועלתו לכבד הרב או לקבל השפעתו, יתכן ומספיק ביקור חטוף ואמירת "חג שמח" בלבד. ואכן, כפי שקראנו בתחילת המאמר, סברו גדולי ישראל, וכך סבר גם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שמספיק לבקר את הרב לרגע אחד, לכבדו בעצם בואנו ולהיפרד ממנו בברכה ובשלום...

הגאון רבי בצלאל שטרן זצ"ל בספרו הנודע בשו"ת בצל החכמה, הביא את דברי הספר חסידים שכתב: "חייב אדם ללמוד לבנותיו את המצוות וכו' כדי לעשות ולהיזהר במצוות וכו', והשונמית הולכת ושומעת הדרשה מפי אלישע, שהרי אמר מדוע את הולכת אליו היום, לא שבת מכלל דבחדש ושבת הולכת". כתב על כך הגר"ב שטרן זצ"ל שמדברי הספר חסידים אנו למדים שחייב זה הוא משום לימוד ההלכות. הוא הסמיך על כך את דברי חז"ל במסכת מגילה שמשם תיקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין בענינו של יום, הלכות פסח בפסח עצרת בעצרת. והיינו להודיע חוקים



איש לא ראה אותם, איש לא הבחין בהם. לא במהלך הקידוש המרגש, וגם לא ברגעי הזהב בהם זכו לאכול כזית פת בסוכה. ובספר 'מקדשי השם' של הרב מייזליש בעמוד ל', מסופר הסיפור במלואו עם עדות אישית מרגשת, שמעולם לא היה להם טעם מתוק בישיבה בסוכה כמו בסוכה החשוכה והצפופה היא, בין הדרגשים, מתוך סכנה ומסירות נפש. רק ממרום השקיפו עליהם פמליא של מעלה, וראו את מסירות נפשם של שני יהודים נטולי תנאים, לקיים את מצות סוכה!

כי גם בתוך התנאים הקשים ביותר, מצות סוכה משמחת, מרוממת. בתוך תנאי מחנות העבודה וההשמדה, יכול יהודי לומר בלב שלם 'זמן שמחתנו' - כי זו השמחה האמתית והנכונה, השמחה על שזכינו לישיב בצילו של אב אהוב, השמחה על שזכינו להתקרב אליו ולעשות את מצוותיו. זו השמחה האמתית והמרוממת, שמחנה השמחה ונאצים אכזריים מתגמדים למולה, אינם יכולים לה!

אשרינו שאנו זוכים לקיים את מצות סוכה בסוכות מוארות, בחלק מהמקרים - רחבות ידיים, ובכל המקרים מלאות אור, טעונות שמחה, רוויות התרגשות נלהבת. הבה נשמח בחג המשמח הזה בשמחה האמתית - בהבנה כי אנו זוכים לשבת בצלו של אבא שבשמים, ומול זכות כזו - כל קושי שבעולם הוא עראי וזמני, אינו מעיב על שמחתנו השלימה! כמה עלינו לשמוח ולהוקיר כל רגע של ישיבה בסוכה, של כוס מים בסוכה, של שינה בסוכה. נכון, לפעמים זה לא הכי נוח, אבל זה הכי מרומם והכי כדאי בעולם - לישון, לאכול ולשהות בצילו של אבא שבשמים!

בהיותנו בסוכה, אנו זוכים לארח את האושפיזין הקדושים, מתעלים לדרגות גבוהות ונאצלות של שהות בצל השכינה, וישיבה בצוותא עם האושפיזין. אלו דרגות שקשה להגיע אליהן בימי שגרה - ולכן נפעל להתאים את ישיבתנו בסוכה לישיבה מרוממת ורוחנית, כראוי למי שיושב בטרקלינו של המלך, ומארח את נכבדי ושועי עולם... ונתפלל, נזעק מקירות ליבנו: 'הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת', ואז נזכה בצוותא 'לישב בסוכת עורו של לווייתן', מתוך שמחה ואושר!

כשראה הרב מייזליש כי אין ברירה, נענה וגילה היכן ממוקמת הסוכה, כיצד נכנסים אליה בזחילה בין הדרגשים הישנים, עד שמגיעים למקום בו גובהה עולה על י' טפחים, ובדיוק שם - מלמעלה, מסוככות הדפנות בסכך כשר שצלו מרובה מחמתו. הם סיכמו להיפגש שוב בליל החג, כשעד אז - על הרב איזראעל למלא את חלקו, ולהשיג מנת לחם כפולה ל'לחם משנה'...

בערב החג לא ניכרה כל תכונה מיוחדת במחנה, וכמו כל יום - עבדו בו במרץ מבוקר ועד ערב. כששקעה החמה והפועלים היהודים הכפופים שוחררו לדרגשיהם לשנת הלילה, המתינו שני יהודים בשני קצוות המחנה לשלושה כוכבים ראשונים...

הם קיפצו מהדרגשים בשקט, אך בלב פועם בהתלהבות. שתי דמויות שחורות וקטנות, נראו נמלטות מבין בלוקי השינה אל החצר האחורית, זהירות מלעורר כל רחש. השומרים הנאצים המפטרלים היו שקועים בארוחת הערב הדשנה, ושני הרבנים עברו מפתח בלוק אחד לרעהו - בדרכם לירכתי המחנה... הם טיפסו בין הדרגשים הישנים, וזחלו מתחתיהם. אצבעותיהם ספגו קוצים ומכות יבשות, אך הם לא חשו בכך כלל. לפתע לחש הרב מייזליש: "זהו כאן", והרב איזראעל נשא עיניו למעלה וראה שאכן, יש כאן את הגובה הדרוש, יש שלושה קירות, והכוכבים נראים רק מבין הסדקים - - - בקושי רב הצליח למנוע מפיו לזעוק בשמחה, בקושי עצר את רגליו מלפצוח בריקוד. ליל התקדש חג, והם כאן, שני יהודים, בעמק הבכא, זוכים להיות בצל הסוכה, בצילא דקודשא בריך הוא! מתוך החשיכה, נראו רק עיניהם, נוצצות בחדווה, דלוקות בהתלהבות. ליבם רטט מהתרגשות, עיניהם נחילי דמעות אושר ושמחה. בקול שקט אך המאושר בעולם, אחזו שניהם את שתי מנות הלחם ובירכו: "אשר בחר בנו מכל עם, ורוממנו מכל לשון... ותיתן לנו... בא-ה-ב-ה את יום חג הסוכות הזה..."

בקול רוטט ובלבבות רועדים, נישא הקידוש המיוחד אל שערי שמים, עובר בין הסכך לבין הכוכבים המנצצים. "שהחינו וקיימנו והגיענו..." בירכו בהתלהבות, "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לישב בסוכה" - שאגו באלם קול, בהתרגשות שלא ניתן לתאר...

את כל המגיעים אלינו? הוספתי לשאול שאם נאמר שצריך להקביל את פני הרב כדי ללמוד ממנו תורה, אם כן הרי כל יהודי מחויב ללמד אחרים תורה. ואמר הגר"ח: "שילכו לרבנים אחרים".

שאלתי עוד מספר שאלות בענין, וכשסיימתי וקיבלתי תשובות אמר לי מרן שליט"א, ששמע בשם החתם סופר לתרץ על הקושיה הנודעת מדוע אמר בעלה של השונומית "לא חדש ולא שבת" ולא אמר "לא רגל", וכן כיצד הוכיחו מהאשה השונומית על הקבלת פני הרב ולא על שבת. ואמר הגר"ח שאומרים שהחתם סופר השיב על כך, שמאחר שאשה אינה יכולה להגיע אל הרב יחד עם האנשים, משום חשש עירבוביה עם הגברים, לכן היתה האשה מגיעה אליו רק בחדש ושבת, שאז האנשים אינם נמצאים, שהרי הגברים באים לבקר את הרב רק בחג... ועניתי ואמרתי לרבינו שליט"א ששמעתי תירוץ זה בשם הרבי ר' העשל ז"ל.

והנה עוד שני טעמים יפים למצוה זו: בספר עיון יעקב על העין יעקב כתב, שטעם מצות הקבלת פני הרב ברגל הוא מדין דקבלת פני רבו כקבלת פני השכינה. ובספר שפתי חכמים כתב שהוא משום שמחת יום טוב. שהרב שמח לראות פני תלמידו, והתלמיד שמח לראות פני הרב, וכאשר שניהם משוחחים בדברי תורה ואין שמחה כהתרת הספיקות, הרי אין שמחת חג גדולה מזו...

ולכתוב התורה שבעל פה, עד שבא רבינו יהודה הנשיא והתיר זאת. וחלק ממסירת התורה נעוצה היתה בהסתופפות בהיכלי הרבנים ובשמיעת האוזן לדבריהם. אך היום שהתורה ניתנה להיכתב וכל דבר, הקטן והגדול, כבר נפסק והובא בספרים, ורק צריך לבוא לחפשם ולעייין בהם. לכן אין צריך להקביל פני הרב ברגל. וגם לענין קבלת השפעה מהרב בזמן המועד אולי כיום, בעוונותינו הרבים, מי יאמר שהוא מקבל השפעות ומי יאמר אמסור השפעותי לתלמידי. ואולי לכן השמיטו הטור והשולחן ערוך את המצוה זו.

**הגר"ח קניבסקי: "וכי האשה השונומית דיברה בלימוד עם אלישע?"**

בחול המועד סוכות תשס"ה זכיתי להקביל פני מורי ורבי הגר"ח קניבסקי שליט"א בסוכתו. כידוע, מגיעים מאות אנשים בכל יום לר' חיים, ומרן שליט"א יושב בסוכתו ומקבל את כולם בסבר פנים יפות. שאלתי האם יוצאים ידי חובת מצוה זו בברכת "חג שמח", וללא שמיעת דברי תורה, ואמרתי לרבינו שליט"א שלדעתי תלוי הדבר בטעמי מצוה זו, כפי שכתבנו. הגיב מרן שליט"א ואמר: "וכי האשה השונומית דיברה בלימוד עם אלישע?... הלא בודאי שבאה רק לומר "א' גוט יום-טוב" ותו לא..."

שאלתי האם רב יכול למחול שלא יקבילו פניו, והשיב הגר"ח: "מסתבר שאי אפשר להכריחו לקבל אנשים. וכי הרב חייב לקבל

# לעת זקנותו, טרם צאתו מן העולם, הוא השאיר צוואה לבניו ונכדיו, ובה הוא כתב שמי שימשיך את מורשתו ויקיים את המצוה שהוא מסר את נפשו עליה, ויתגר בצריף שבוע ימים, הוא יירש את כל נכסיו

הסוכה הפסולה שהחזירה את הנכד בתשובה

הרב ישראל ליוש

...

האדמו"ר מטאלנא שליט"א סיפר סיפור המלמד אותנו על כוחה של מצוה שנעשית בתמימות אף אם הלכתית היא לא נעשתה בכשרות, וכך סיפר לו יהודי בעל תשובה על סבו שהיה גר באחת ממדינות ארצות הברית, הוא היה רחוק משמירת תורה ומצוות, אך כיון שהיו לו שורשים יהודיים, הוא קיים מצוה אחת בדביקות ובמסירות נפש, שבוע בשנה הוא היה יוצא אל הצריף שבחצר ביתו ומסתגר שם יום ולילה, בכך - חשב הסבא - הוא מקיים מצות סוכה. לעת זקנותו, טרם צאתו מן העולם, הוא השאיר צוואה לבניו ונכדיו, ובה הוא כתב שמי שימשיך את מורשתו ויקיים את המצוה שהוא מסר את נפשו עליה ויתגר בצריף שבוע ימים, הוא יירש את כל נכסיו, הבנים והנכדים חשבו שדעתו של אביהם השתבשה עליו בטרם מותו, וכי מה יש במנהג המשונה הזה שנמשיך לקיימו בדביקות כל הדורות, מה גם שלפי חשבונם, מלבד דירתו העלובה בה היה גר, לא היו לא עוד נכסים, כך שלא היה מי מהנכדים שהסכים לשאת בעול קיום המנהג.

לאחר זמן מה, הרהר לעצמו אחד הנכדים: 'הרי לסבא היה מאוד חשוב שימור המנהג, והראיה שהוא נידב עבור זה אל כל ירושתו, אם כן אני מסכים לקיים את המנהג ולהסתגר בצריף שבעה ימים, ואכן לאחר חתימת הסכם אצל העורך דין של הסבא, קיבל הנכד לידי את המסמכים המעידים כי מעתה כל נכסיו הסבא שלו הן.

כאשר בדק הנכד היורש את תוכן הירושה, הופתע לגלות כי מלבד דירת המגורים של

הסבא, עוד נכסים רבים לו, ואף השאיר כמה חשבונות בנק מלאים בכסף רב, ובין רגע אחד התעשר הנכד עושר רב. מידות טובות היו לו לנכד ולא סיפר לאף אחד מבני המשפחה על דבר עושרו כדי לא להעלות בלבם קנאה מיותרת.

בהגיע היום המיוחד, התאריך בו צריך הנכד לקיים את הצוואה, כך עשה, הוא נכנס אל הצריף והסתגר שם שבעה ימים. זה לא היה קל עבורו להיות כך סגור שבעה ימים. הקושי עוד גבר, כי הוא כלל לא הבין מה טעם יש במנהג המשונה הזה, מלבד ההצדקה לממון הרב שירש. כאשר יצא מן ההסגר החליט שכנראה לא לחינם נהג כך הסבא, ובוודאי יש לזה מקור יהודי, והחל לברר על פשרו של המנהג.

בחיפושיו, הוא פגש ברב יהודי, הוא סיפר לו על מנהגו של הסבא, ושאל אותו האם הוא מבין מדוע נהג כך? הרב הבין מיד כי מדובר בקיום מצוות סוכה, והחל לתחקר אותו על הצריף, ממה הוא עשוי? כמה דפנות יש לו? ובמה הוא מסוכך? הנכד שלא ממש הבין את מושגי ההלכה ששאל אותו הרב, הציע לו שיבוא עימו אל הצריף ויראה אותו בעצמו, הרב בא אל הצריף וראה כי הוא עשוי מפח



"חג הסוכות שבעת ימים לה" (אמור, קריה"ת סוכות)

חג הסוכות חל מיד לאחר הימים הנוראים, וכבר רבו הפרשנים ופירשו כל אחד בסגנונו את הקשר המיוחד שבין הימים הנוראים וחג הסוכות, ובזה יישבו אף את הקושיא המפורסמת, מדוע לא נחוג את חג הסוכות בימי הפסח, שהם ימי יציאת מצרים, שהרי גם חג הסוכות הוא זכר לענני הכבוד שסיככו על עם ישראל במדבר, כאשר יצא ממצרים.

אציע בפניכם רעיון נוסף המבאר את הקשר שבין הימים הנוראים וחג הסוכות, בימים הנוראים אנחנו קרובים אל הקב"ה בקרבה יתירה משאר ימות השנה, כפי שנאמר 'דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב', מציאות זו מביאה אותנו לדרגה רוחנית גבוהה. אין מי שלא מתחזק מעוצמת הימים הללו, בימים אלו אנחנו עוסקים בהמלכת מלך מלכי המלכים עלינו ועל העולם כולו, התפילות הנשגבות והלא שגרתיות שמתפללים בימי הדין, מקרבים אותנו אליו עוד יותר, וכל זאת מרומם אותנו אל פסגות ההרים הרוחניים.

אם לאחר הימים הקדושים הללו, נחזור בבת אחת אל ימי השגרה, ימי החולין, אנחנו עלולים חלילה לאבד את כל מה שהשגנו בימים הנשגבים, שגרת החולין עלולה להרחיק את הקרבה היתירה אותה השגנו בקדושת הימים הנוראים.

לכן קבע לנו הקב"ה את חג הסוכות תיכף אחר ראש השנה ויום הכיפורים, ימים בהם המצווה היא 'תשבו כעין תדורו',

היינו עשו את כל שגרת החולין בתוך הסוכה - בתוך הקדושה, ע"ז אנחנו מתרגלים לקדש את החולין, לעשות גם הדברים שכביכול הם חולין, כמו אכילה שתיה ולינה בתוך הסוכה שהיא רוחנית. חג הסוכות מהווה גשר בין העוצמה הרוחנית שחווינו בימים הנוראים, לבין ימי השגרה והחולין, מצוות הסוכה מלמדת אותנו לא להפריד בין הקדושה ובין החולין, אלא אדרבה לקדש את החולין ולמשוך אליה את הקדושה העצומה שהשגנו בימים הנוראים.

יש בנותן טעם להוסיף על רעיון זה את דבריו של הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל, הוא אומר שמילות התפילה 'מלך עוזר ומושיע ומגן' רומזים למהות הימים הנוראים וחג הסוכות, 'מלך' זהו 'ראש השנה' שהרי בו המלכנו את הקב"ה, 'עוזר' אלו 'עשרת ימי תשובה', בהם אנו עוסקים בתשובה, והקב"ה עוזר לנו להגיע אליה, 'מושיע' רומז ליום הכיפורים, שהרי ביום זה הקב"ה מושיע אותנו ומטהר אותנו מזוהמת הטומאה בה אנו שקועים, עיצומו של יום מכפר, כפי שנאמר 'מי מטהר אתכם? אביכם שבשמיים!', 'מגן' זהו חג הסוכות, שכשמו כן הוא, סוכך ומגן מההשפעות השליליות, כדי שנוכל לשמור את הדרגות הרוחניות שהגענו אליהם.



# מתחילים מבראשית

ארגון 'אחינו ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף מגוון רחב של כלי נסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה

להלן מגוון אפשרויות

מתנה בשווי 533 ש"ח מסלול מס' 15	מתנה בשווי 514 ש"ח מסלול מס' 3	מתנה בשווי 508 ש"ח מסלול מס' 14	מתנה בשווי 320 ש"ח מסלול מס' 1
בתרומה ע"ס 23 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 414 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים סה"כ 240 ש"ח
<b>מקבלים:</b>	<b>מקבלים:</b>	<b>מקבלים:</b>	<b>מקבלים:</b>
סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'	ספר 'חפץ חיים'	סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'	בהוצאת 'דרשו'
ספר 'חפץ חיים'	'דרש דוד מועדים' 2 כרכים	<b>סכין לחלות מַקְסָף</b>	
כף הגשה לעוגה מַקְסָף	<b>סכין לחלות מַקְסָף</b>	2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	כרטיס להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח		
מתנה בשווי 533 ש"ח	מתנה בשווי 514 ש"ח	מתנה בשווי 508 ש"ח	מתנה בשווי 320 ש"ח

## להשתתפות וקבלת המתנות מוקד





# עם מתנות חדשות

בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך: **1.052 ש"ח**. על כל תרומה חודשית מ-20 ש"ח ומעלה. **וגדולה בשווי 50.000 ש"ח**.

## התרומות וקבלת המתנות:

**מתנה בשווי 1.052 ש"ח**  
**16** מסלול מס

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים  
 סה"כ 700 ש"ח

**מקבלים:**  
 סט 'משנה ברורה' מהודר  
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'  
 סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'  
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף  
 כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף  
 סכין לחלות מְקֻסָּף  
 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

**מתנה בשווי 1.052 ש"ח**

**מתנה בשווי 1.052 ש"ח**  
**7** מסלול מס

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים  
 סה"כ 700 ש"ח

**מקבלים:**  
 סט 'משנה ברורה' מהודר  
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'  
 ספר 'חפץ חיים'  
 הספר החדש 'מועד לדוד'  
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף  
 כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף  
 סכין לחלות מְקֻסָּף  
 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

**מתנה בשווי 1.052 ש"ח**

**מתנה בשווי 650 ש"ח**  
**6** מסלול מס

בתרומה ע"ס 27 ש"ח לחודש 18X חודשים  
 סה"כ 486 ש"ח

**מקבלים:**  
 סט 'משנה ברורה' מהודר  
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף  
 4 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

**מתנה בשווי 650 ש"ח**

**מתנה בשווי 594 ש"ח**  
**5** מסלול מס

בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים  
 סה"כ 450 ש"ח

**מקבלים:**  
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'  
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף  
 כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף  
 סכין לחלות מְקֻסָּף  
 5 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

**מתנה בשווי 594 ש"ח**

**'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000**

## האם ראוי להתזכח עם מזכר ארבעת המינים על המחיר?

וכ”כ החיי אדם (ח”א כלל סח) שלא יעשה מצוה בחנם, אלא יקנה אותה בשכר שלם, כמו שכתוב ”ויאמר דוד לארונה כו’ ולא אעלה עולות לה’ חנם” ובזוהר מחמיר מאד בזה. וכ’ רבי צדוק הכהן מלובלין זצ”ל (פרי צדיק פרשת תרומה) שהשתדלות במצות צריכה להיות במחיר, הן במצות עשה דשייך בו מחיר כסף כפשוטו, והן בפרישה ממצוות לא תעשה שהוא על ידי מחיר, שיבטל חשקו ותאותו לכבוד השם יתברך, וכן במצות הנקנים בכסף העיקר לכופ תאות וחשק הממון לכבודו יתברך, וזה שנאמר ”מאת כל איש אשר ידבנו לבו” שבדאי לא רצה השם יתברך בנדבות המשכן כדי לבנותו, דהא כתיב ”לי הכסף ולי הזהב” רק העיקר היה נדבות לב ישראל מאת כל איש דאתגבר על יצריה היינו מה שנתנו בחשק ואהבה מזה נבנה המשכן שישכון השם יתברך בלב ישראל.

ובשורת תורה לשמה (לבעל הבן איש חי זצ”ל סי’ נ) הביא את דברי הזוהר הנ”ל, וכ’ שיש לנו ללמוד מזה, שאם אדם קנה אתרוג כשר קודם יו”ט כדי ליטול אותו ביו”ט, ואח”כ שלחו לו במתנה, אתרוג אחר, לא יברך הוא אלא על אתרוג שקנה בדמים, ואע”פ שהאתרוג השני, שניתן לו במתנה הוא מהודר יותר, משום שיש יתרון באתרוג שקנה בדמים שעדיף טפי לברך עליו, אך מאחר שאתרוג השני הוא מהודר יותר יטלנו אחריו ויעשה בו נענועים, אולם את הנענועים של ההלל וההקפות יעשה באותו שקנה בדמים, וכל זה לעצמו אבל לאחרים שרוצה ליתן להם במתנה ע”מ להחזיר ודאי שעדיף ליתן את המהודר.

דין נוסף הוציא מדברי הזוהר, כי ידוע שברכת שהחיינו על פרי חדש היא ברכת שבח והודאה להקב”ה, ויש בה מצוה רבה, וגם בזה יזהר האדם לברך על פרי חדש שקנהו בדמים, ואם נזדמן ששלחו לו אחרים פרי חדש במתנה, או שהיה יושב אורח על שולחן אחרים, והביאו על השלחן פרי חדש, והוא עדיין לא בירך שהחיינו, לא יברך על זה אלא יקנה במעות, ויברך שהחיינו, וכן ראיתי חסידים ואנשי מעשה מדקדקים בזה לברך שהחיינו על פירות שקנו בממונם, משום חיוב מצוה, ומסיים ”והנה אנכי פתחתי לכם פתח בזה הענין ואתם תלמדו מזה לכמה דברים ואין צורך לפרטם”.



ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. (כה,ב) בזוהר הק’ (פ’ תרומה קכח). מובא שאדם צריך להשתדל לקנות את המצוות בכסף, ועי”ז הוא ממשיך על עצמו רוח קדושה, ולהפך ח”ו אם מקיים המצוה בחינם ממשיך על עצמו רוח טומאה, ומפרש שזה מש”כ ”ויקחו לי” – שצריך לקחת המצוות בכסף.

ובס’ חרדים כתב בהקדמתו תנאים לקיום המצוות, והביא את דברי הזוהר הנ”ל כתנאי השבעה עשר, ”שלא יעשה המצוה חנם, אלא יקנה אותה בשכר שלם, ולא יקפיד כלל, כדי להעביר רוח הטומאה, כדאיתא בזוהר בפר’ תרומה”.

וכ’ רבי חיים ויטאל זצ”ל (ספר טעמי המצות פרשת ראה) בענין קניית הדברים של מצוה כגון לולב ואתרוג וכדומה להם, ראיתי למורי זללה”ה (האריז”ל) שהיה נותן למוכרים כל מה ששאלו ממנו

בפעם הראשונה, ולא היה מסרב עמהם על השאר, ולפעמים היה מניח לפניהם הכיס עם המעות והיה אומר להם שיקחו מה שירצו. ובפרי עץ חיים (שער יום הכפורים פרק ב) כ’ ”בענין שלשה ספרים, שמוציאין בליל יום הכפורים, ואומרים עליהם התרת כל נדרי. אמר לי הר”י משעון יצ”ו, כי ציווהו מורי ז”ל ליל יוה”כ, שיקנה הוא הספר הראשון, הנקרא ”ספר כל נדרי”, בכל ממון

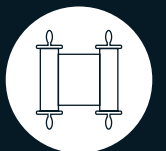
שיפסקהו עליו, כדי שתהיה באגר שלים, כי הוא צריך לו מאוד, ונתן לו כוונה רבה ע”ז, וכפי הנראה יש סמך גדול בספרים אלו”.

וכ”כ בשורת תשובה מאהבה (לרבי אליעזר פלעקלס זצ”ל תלמיד הנודע ביהודה ח”א סי’ א) שרבו הנודע ביהודה היה תמיד מהדר מן המהדרין אחר אתרוג המהודר בכל מיני הידור וכסף וזהב לא היה נחשב בעיניו מאומה אף שהאתרוג היה בתכלית היוקר.

ובספר הברית (חלק ב מאמר י”ב דרך הקודש - פרק ד) כ’ ”שראוי לו לאדם שיתן בעד המצוה מה שהמוכר שואל מעמו בפעם הראשונה ולא ישתדל שיתן לו בפחות ממה ששאל כדרך התגרים, ומכש”כ שלא יאמר בפיו איני רוצה מצוה זה בעד ממון רב כזה, והאומר ככה הוא דבר ה’ בזה, והנותן מה ששואל המוכר בפעם הראשון הוא מעלה גדולה מאד המורה על חיבה יתירה שיש לו להמצוה, ועי”ז זה זוכה למדרגה גדולה מאד”.

- מהי השייכות בין חג הסוכות לסעודת הליתן לעתיד לבוא?
- מדוע רק חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים ומנגנים בשמחת בית השואבה?
- מדוע מלחמת גוג ומגוג תתרחש בסוכות?
- מניין שעושים סעודה ל’חתן בראשית’?

השאלות  
בפרשת  
השבוע



# מה הקשר בין ספר דברים - לאתרוג?

אלה הדברים אשר דבר משה (א,א)

כתב רבינו בחיי: "יש לך להתבונן עוד למה התחיל הספר הזה במלת "אלה" ולא אמר "ואלה הדברים" כיון שהכל קשור אחד ב"ו". אבל זה יורה כי הספר החמישי הזה אע"פ שהוא מיוחד עם הארבעה הראשונים והכל קשר אחד ובנין אחד, הנה הוא ענין בפני עצמו. כענין האתרוג שהוא מיוחד עם מיניו שאין מצותו אלא עמהם אבל הוא בפני עצמו שאין לאגדו באגד שלהם, ע"כ.

לכאורה נראה מדברי רבינו בחיי, שהדמיון בין "ספר דברים" לבין ה"אתרוג" הוא מיקרי והוי רק משל בעלמא.

אולם בס' תורת חמד (כתבי הגרמ"ד וויסמנדאל זצ"ל ראש ישיבת נייטרא - קונטרס מדרש אותיות עמ' יח) מובא מס' אדרת אליהו להגר"א בשם הזוהר, דחמשה חומשי תורה רשומים באותיות השם המיוחד - בזה הסדר, ספר בראשית - שמות הם כנגד אותיות יו"ד - ה"א, של שם הוי"ה, וספר במדבר - דברים, הם כנגד וי"ו - ה"א, שבשם הוי"ה.

ולעומתם מצינו שגם ד' מינים מכוונים כנגד ד' אותיות של שם המיוחד, דהנה הבית יוסף (או"ח סי' תרנא אות יא) לגבי הדין שצריך לחבר האתרוג ללולב בשעת הנענוע ולנענע שניהם יחד, מביא מהריקאנטי (פרשת אמור ד"ה ולקחתם) שצריך לסמוך האתרוג עם שאר המינים שלא להפרידה מן הבנין.

וסוד זה נגלה אלי בחלום בליל יום טוב הראשון של חג הסוכות בהתאכסן אצלי חסיד אחד אשכנזי שמו הרב ר' יצחק, ראיתי בחלום שהיה כותב השם ביו"ד ה"א והיה מרחיק הה"א אחרונה מן השלש אותיות הראשונות, ואמרתי לו מה זה עשית, והשיב כך נוהגים במקומינו, ואני מחיתי בו וכתבתי אותו שלם, ואשתומם על המראה ואין מבין.

למחר בעת נטילת לולב ראיתי שלא היה מנענע, רק הלולב ומיניו

בלא אתרוג, והבנתי פתרון חלומי וחזר בו, ורז"ל רמזו סוד זה בויקרא רבה (פר' אמור ל,ט) אמרו שם "פרי עץ הדר" זה הקדוש ברוך הוא שנאמר "הוד והדר לפניו", כפות תמרים זה הקדוש ברוך הוא שנאמר "צדיק כתמר יפרח", וענף עץ עבות זה הקדוש ברוך הוא שנאמר "והוא עומד בין ההדסים", וערבי נחל זה הקדוש ברוך הוא שנאמר "סולו לרוכב בערבות"



תראה שכל המינים האלו רומזים בשם יתברך, עכ"ל. וע"פ הנ"ל מתבארים טפי דברי רבינו בחיי, שספר דברים הוא כנגד האתרוג, ולכן לא מתחיל הספר ב"ואלה הדברים". ובענין חיסרון ה"ו" הביאו שם בתורת חמד שהדברים מתאימים ממש לצורת הפסוק של הד' מינים, דאיתא בתורת כהנים (פר' אמור טז,ז) "רבי אלעזר אומר יכול אף האתרוג יהיה עמהם בכלל אגודה, וכי נאמר פרי עץ הדר וכפות, הא כיצד אתרוג לעצמו הללו אגודה לעצמם".

## מדוע ירדו גשמים כשהקיף ה"בית יוסף" את קבר הרשב"י בחג הסוכות?

מקיפים פעם אחרת היו רוב גשמים באים לעולם כמו בימי חוני המעגל, ומפני כך באו גשמי ברכה רצופים כדי שלא תקיפו יותר עליהם. וכלל זה יהיה בידכם כל זמן שהעולם יהיה צריך לגשמים ביותר תלכו ותקיפו הצדיקים הנזכרים ותענו. ועל כל צרה שלא תבא על הצבור תקיפו אותם שבעה פעמים ותענו. ובכן תדע כי הם שמחים מאד בקרותכם זוהר על מערתם או בכפר הסמוך להם ואם תתמידו לקרות כן יגלו לכם רזין עלאין".



ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים (כגמ)

בספר מגיד מישרים (פרשת אמור) מסופר שמרן ה"בית יוסף" עלה בחג הסוכות על ציונו של רשב"י והקיף את הציון עם ד' מינים, וירדו אז גשמים. ואמר לו המגיד: "והא גשמים דאתו לא הוו דוגמת "שפך לו קיתון על פניו" ח"ו, אדרבא נתקבלו דבריכם ורשב"י ובנו שמחו לקראתכם בקרותכם זוהר על מערתם ובכפר הסמוך להם.

אלא דכיון דהקפתם לרבי אלעזר ב"ד

מינים הבאים לרצות על המים נתעוררו המים ובאו, ואילו הייתם



# מבקרים רבים פקדו את ביתו כדי לחזות במעין 'תחיית המתים', וגם המהרי"ל דיסקין, רבה של לומז'ה באותם ימים, הגיע לביתו של הלה, וביקש לשוחח עמו ביחידות. 'בוודאי ביקרת בבי"ד של מעלה', אמר רבי יהושע לייב והתבונן באיש בעיניו העמוקות, 'אמור נא לי, מה היה בדינך?'

סיפור מיוחד מהמהרי"ל דיסקין, וסיפור נוסף שסיפר רבי יחזקאל משינווא, בנו של רבי חיים מצאנז זצ"ל

חבורת ליצים הוללים. הללו הבחינו במעשיי, ומשום מה חמדו להם לצון, ובבת אחת הניפו את הקרשים מן הקרקע בעודני עליהם, והחלו להוביל אותי ברחובות הכפר, כפי שמובילים מת, בר מינן. הליצים מילאו פיהם בשחוק ובלעג, ואני החרשתי, סיפר האיש, 'אמרתי לנפשי כי כדאי לספוג את הביזיונות ואת העלבונות בעבור קיום המצווה. כעבור זמן קצר השיבו הליצנים אותי ואת קרשי לחצר והסתלקו לדרכם, ואני נעמדתי לבנות את הסוכה. עיניו של המהרי"ל דיסקין מלאו דמעות. 'ובכן אמר, 'זוהי, איפוא, חבילת העצים, שהניחו המלאכים לצידיך. חבילת קרשי הסוכה, המצוה שקיימת במסירות, תוך ספיגת עלבונות וביזיונות, היא זו שהכריעה את דינך לזכות, והשיבה אותך לחיים!' מי יזכה לארח את אברהם אבינו בצל סוכתו? -

את הסיפור הבא נוהג היה רבי יחזקאל משינווא, בנו של רבי חיים מצאנז לספר פעמים רבות, על מנת להמחיש לשומעיו את קדושתה של הסוכה ואת מעלת מסירות הנפש. ומעשה שהיה כך היה: בכפר אחד חי יהודי פשוט, עני וירא שמים, שלא השיגה ידו לרכוש לעצמו אפילו סכך כשר לסוכות. הגיעו הדברים לידי כך, שבערב החג ממש נאלצו העני ורעייתו לצעוד רגלית אל היער הסמוך, על מנת לתלוש בידיהם ענפים וזמורות, ולסכך בהם את סוכתם הדלה. השמש הלכה ושקעה, וזוג העניים מצאו עצמם במיצר. עוד מעט ירד החג, ובאין גרזן או מסור בידיהם, הצליחו אך בקושי לתלוש כמה מלאכים והניחו לצידי חבילת עצים, היה סחרחר עליהם, אולם הם לא נסוגו ממטרתם. הם אימצו את כוחם ותלשו את הענפים, כשהם נעזרים גם בשיניהם. שעה קלה קודם כניסת החג שבו לביתם, כשסכך כשר על כתפיהם וחיוך על שפתותיהם המדממות. בבית דין של מעלה התעורר באותה שעה רעש עצום. מסירות נפש של יהודי לקיום מצות סוכה? עד כדי כך? הפלא ופלא ממש! ויצא הכרוז דאברהם אבינו, אושפיזו של היום הראשון, יופיע ויתגלה דווקא בסוכתו של אותו עני. הכוכבים נצנצו במרום, כאשר העני ואשתו הבחינו בדמותו של איש זקן ונשוא פנים בפתח סוכתם. "בוודאי מבקש הוא להתארח אצלנו לסעודה", שח העני לאשתו בקול עגום, ובפנותו אל ההלך אמר: "ר' יהודי, צר לי, אך לא אוכל לארחך על שולחני. אין לי מאומה לתת לך. מוטב שתיגש אל פלוני, המתגורר ממול, אמיד הוא, וגם ליבו רחב". אך הזקן הניף את ידו ברכות. "לא באתי לסעוד על שולחנך. אברהם הנני, ובאתי אליך מן העולם העליון להתגלות לעיניך כשכר על מסירות נפשך לקיום מצות סוכה". ויהי כי כילה לדבר את דברו, ויעלם מן העין...

עצמם במיצר. עוד מעט ירד החג, ובאין גרזן או מסור בידיהם, הצליחו אך בקושי לתלוש כמה מלאכים והניחו לצידי חבילת עצים, היה סחרחר עליהם, אולם הם לא נסוגו ממטרתם. הם אימצו את כוחם ותלשו את הענפים, כשהם נעזרים גם בשיניהם. שעה קלה קודם כניסת החג שבו לביתם, כשסכך כשר על כתפיהם וחיוך על שפתותיהם המדממות. בבית דין של מעלה התעורר באותה שעה רעש עצום. מסירות נפש של יהודי לקיום מצות סוכה? עד כדי כך? הפלא ופלא ממש! ויצא הכרוז דאברהם אבינו, אושפיזו של היום הראשון, יופיע ויתגלה דווקא בסוכתו של אותו עני. הכוכבים נצנצו במרום, כאשר העני ואשתו הבחינו בדמותו של איש זקן ונשוא פנים בפתח סוכתם. "בוודאי מבקש הוא להתארח אצלנו לסעודה", שח העני לאשתו בקול עגום, ובפנותו אל ההלך אמר: "ר' יהודי, צר לי, אך לא אוכל לארחך על שולחני. אין לי מאומה לתת לך. מוטב שתיגש אל פלוני, המתגורר ממול, אמיד הוא, וגם ליבו רחב". אך הזקן הניף את ידו ברכות. "לא באתי לסעוד על שולחנך. אברהם הנני, ובאתי אליך מן העולם העליון להתגלות לעיניך כשכר על מסירות נפשך לקיום מצות סוכה". ויהי כי כילה לדבר את דברו, ויעלם מן העין...

(דרך עץ החיים). מובא בעלונו של הרב חנניה צ'ולק תשרי תשע"ז

הדבר ארע בכפר קטן אחד, לא רחוק מלומז'ה, העיר הגדולה. אחד התושבים, יהודי פשוט מהשורה, שכב על מיטת חוליו והרופאים נואשו מחייו. שלוש יממות שכב מחוסר הכרה, וכמעט שלא נמצאה בו נשמה, והנה לפתע פתאום התעורר לחיים, ותוך זמן קצר שב לאיתנו. מבקרים רבים פקדו את ביתו כדי לחזות במעין 'תחיית המתים', וגם המהרי"ל דיסקין, רבה של לומז'ה באותם ימים, הגיע לביתו של הלה, וביקש לשוחח עמו ביחידות. 'בוודאי ביקרת בבי"ד של מעלה', אמר רבי יהושע לייב והתבונן באיש בעיניו העמוקות,



'אמור נא לי, מה היה בדינך?'. הביט האיש כה וכה, כחכח בגרונו בהתרגשות, וסיפר: 'אכן כן, נשמתי פרוחה מגופי, והעמידוני לפני בי"ד של מעלה לתת דין וחשבון על כל מפעלי. מה אומר לכם, רבי? בור ועם הארץ הנני, וכף החובות הכריעה במהרה את כף הזכויות, אוי, חובות כה מרובות,

זכויות כה מועטות'. כבר בטוח הייתי שעוד מעט ייגמר דיני לחובה, אך לפתע פתאום הגיעו כמה מלאכים והניחו לצידי חבילת עצים, וזו הכריעה את דיני לזכות. באותה שעה התעוררתי ושבתי לחיים. הררה המהרי"ל דיסקין רגעים מספר, ואחר ביקש: 'ספר נא לי על אורחות חיך'. 'אדם פשוט אני' חזר האיש על דבריו, והחל מונה את התנהלותו בחיי היום יום, התנהלות כפרית עם זיקה קלושה ליהדות. 'ובכל זאת' התעקש המהרי"ל דיסקין, 'שמא ארע עמך בשנה האחרונה מעשה חריג כל שהוא?'. הקדיר האיש את מצחו, ולפתע נזכר: 'ביו"כ האחרון ביקרתי בבית הכנסת, והרב דיבר ברגש רב על מצות סוכה, על מעלותיה ועל סגולותיה. לא ירדתי לסוף עומק דעתו, מכיוון שלא ידעתי כיצד בדיוק נראית סוכה, אבל החלטה גמלה בליבי, משום מה, להקים סוכה ולקיים את המצוה! בסיומה של התפילה ניגשתי לכמה יהודים שעמדו בחצר ושוחחו, ושאלתי אותם לפשרה של מצוה זו. הם הסבירו לי שסוכה היא דירת עראי, המסוככת בענפים, ושיש להיזהר שלא לבנותה גבוהה מדי או נמוכה מדי. שבת ליבתי מבלבל מעט, ולבסוף החלטתי כי אקים את הסוכה בגובה שהוא מעט יותר ממידת גובהי, על מנת שלא אכנס לספיקות ולחששות. שטחתי כמה קורות בחצר יבתי ונשכבתי עליהן כדי למדוד את גובהי, ולפתע עברה במקום



## מצות הישן בסוכה

• האם ישן פטור מן המצוות • האם ישן חייב כשהזיק • האם מותר להוציא אדם ישן מן הסוכה • האם הישן חוץ לסוכה יש מצוה להכניסו לסוכה • אם ישן חייב בטומאת כהנים • האם ישן מקיים מצות ציצית

הרי דגם כשישן לא נפסקה מצוותו. ראה זו הביא השדי חמד בשם ספר מתתיהו (סי' י"ד).

וכן מצינו (בסי' נ"ה) דעת השו"ע שישן מצטרף למנין, מירא הפר"ח שם דן בזה ע"ש.

ובאבן העזר סי' קל"ח דנו הראשונים, למה ישנה אינה מתגרשת, דעת הר"ן משום שהיא כחצר שאינה משתמרת, הרי שלדעתו אין חסרון שאינה בת דעת אכן הרשב"א והרא"ש כתבו משום דהיא כמו שוטה, ובספר קרן לדוד סי' י"ח ביאר דדוקא שם צריך דעת לעשות פעולת גירושין לא מועיל, ולהר"ן גם זה מועיל, ובזה מיושב תמיהת הפר"ח על הדין שישן מצטרף למנין ע"ש.

עוד ראה מיו"ד סי' שע"ב שמי שהוא כהן וישן בבית, ומת שם מת רח"ל, צריכים להקיצו שיצא הרי שנוהג איסורים גם בשעה שישן. מכל זה למדנו, שיש איסור להוציא אדם ישן מן הסוכה, שמבטל ממנו מצותו.

לפני מספר שנים שלחתי למור"ה הגר"א גינחובסקי זצ"ל ראיות הנ"ל, שאסור להוציא אדם ישן מן הסוכה, וכתב במכתבו שיש להסתפק לפי"ז באדם שנרדם חוץ לסוכה, אם יש מצוה להכניסו לסוכה עם מיטתו באופן שאינו מצטער, כיון שמכניסים אותו לישון בסוכה, ודן דאפשר שאינו מתקיים המצוה כיון שמצוות צריכות כוונה ואינו מכוון בשנתו. והאריך לפלפל אם האוכל בסוכה בלא כוונה נחשב שאכל חוץ לסוכה.

דנו הפוסקים באם אדם, בשעה שהוא ישן, חייב במצוות אלא שהוא אנוס, או שמא כיון שאין לו דעת הרי הוא פטור, ויש שדנו במי שבא לסוכה שאין לו מקום לישון שיוכל להוציא מי שישן עם המטה ויהיה לו מקום לישון, ואותו ישן הרי הוא פטור תוך שנתו.



ונראה להביא בזה הוכחות מאו"ח יו"ד חו"מ ואה"ע, שהישן חייב במצוות.

תחילה נבאר מסוגייתנו (בדף ע"ז) שכתוב, שבנזקים של ממון חייב אונס כרצון, וכתבו תוס' בשם הירושלמי שזה דווקא אם בא לישון

כשהיה כלים, אבל אם הניחו לידו כלים אחרי שישן - פטור מטעם אונס גמור, מבואר שאדם מתחייב על נזקים שעשה בשנתו, אלא שכשהניחו כלים אחר שישן הרי הוא אנוס, ודעת הרמב"ן שאף באונס גמור חייבים בנזקין, ומה שהירושלמי פוטר כשהניחו כלים אחר שישן, כי המניח כלים הוא פושע.

עוד יש להוכיח מהלכות ציצית סי' ח' - שהישן בציצית אינו מברך בבוקר, לחוש להסוברים שכסות יום חייב בלילה בציצית,

<< המשך מעמוד 23 | הרב ישראל ליוש

הנכד שתה בצמא את דברי הרב, והמשיך לשאול שאלות והתעניין על שאר מצוות היהודים, הרב הציע לו להצטרף לשיעורי התורה אותם הוא מוסר, וכך הנכד התחיל להתקרב אל היהדות, ובסופו של התהליך הוא חזר בתשובה שלמה, והקים משפחה לתפארת. ללמדך, כמה גדולה כוחה של מסירות נפש למצווה, שאף אם היא פסולה למהדרין, היא יכולה לחולל מהפך בלב של יהודי ולשוב אל חיק אבינו שבשמיים.

ופלסטיק ואינו מסוכך בדבר הכשר לסכך.

הרב השתומם ולא האמין, יהודי שכל כך היה רחוק משמירת תורה ומצוות ומסר את נפשו לקיים מצוה אחת, ואף אותה לא קיים כלל כהלכתה. הרב החל להסביר לנכד מהי מצוות סוכה, לצורך כך הוא סיפר לו על יציאת מצרים ועל ענני הכבוד, על מתן תורה, ועל המצוות שאנו מקיימים עד היום, ועל המצוה המיוחדת שקיים הסבא, אמנם במסירות אך לא ממש כמו שצריך.

האזינו עכשיו לשיעורי

הרה"ג רבי אריה זילברשטיין שליט"א

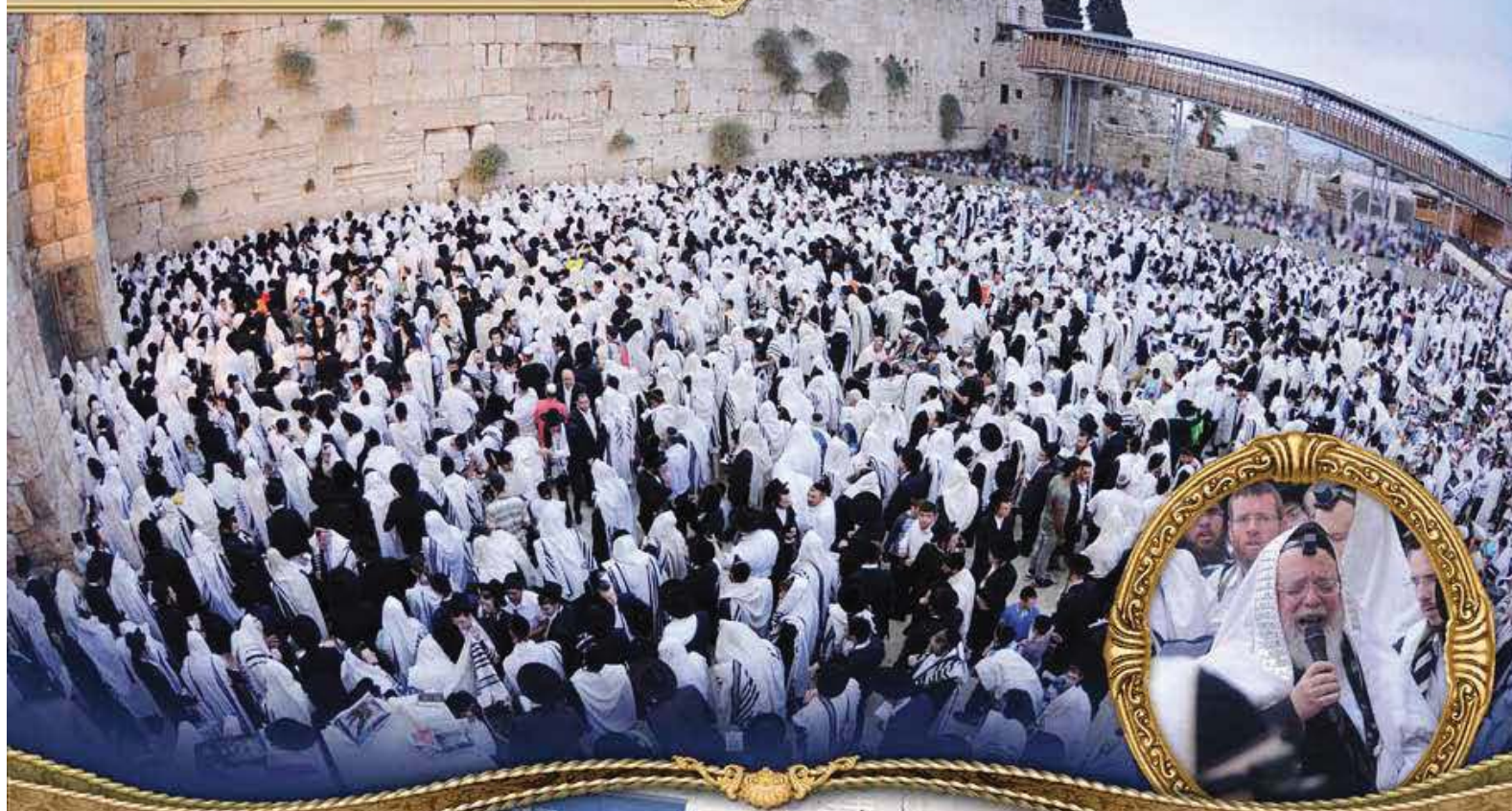
כ-5 דק' ביום וזכיתם ללמוד את ה'דף היומי בהלכה'

**077-2613337**





# יום לימוד ותפילה עולמי שע"י



## בלימוד ותפילה במירון





# 'דרשו' ביום הילולת ה'חפץ חיים'



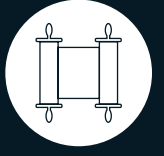
בלימוד ותפילה בכותל



בלימוד ותפילה בצפת







## באיזה יום יש לגזוז את צפורני היד לכבוד שבת? מתי הוא זמן 'תוספת שבת'? האסור והמותר ב'בין השמשות' של כניסת השבת

### איסור 'שהייה'

- חכמינו ז"ל אסרו להשהות בשבת ישירות על האש סיר ובו תבשיל, מחשש שאם יראה בשבת שהתבשיל אינו מתבשל כראוי, עלול הוא לעשות מלאכה כדי להאיץ את הבישול.
- תבשיל שמעורב בו בשר חי שלא התבשל כלל - אין בו איסור 'שהייה', משום שבלאו הכי לא יהיה התבשיל מוכן לסעודת ליל שבת, ולא יעשו כל מלאכה כדי למהר את בישולו.
- הנחת מאכל בסמוך לכיריים - אין בה איסור 'שהייה', והיא מכונה 'סמיכה'. והסמיכה מותרת אף בשבת; ויש שאוסרים זאת בתבשיל שלא היה מונח שם מערב שבת.

### הכנת הגוף לשבת

- מצוה לרחוץ בערב שבת את הפנים, הידיים והרגלים, במים חמים, וכן לחפוף את הראש, לכבוד השבת; ולכתחילה יש לרחוץ את כל הגוף במים חמים.
- מצוה לגזוז את הצפורניים לקראת שבת, משום כבוד השבת. ויש לגזוז את צפורני היד בערב שבת, ואת צפורני הרגל ביום חמישי.

### 'בין השמשות' של כניסת השבת

- כל איסורי שבת, דאורייתא ודרבנן, אסורים גם ב'בין השמשות'. ובדיעבד, אם עשה מלאכה בין השמשות, דינו כמו בשבת.
- שני איסורי שבת דרבנן מותרים בבין השמשות לכל צורך שהוא: א. הפרשת 'מעשר' מפירות 'דמאי', ו'הטמנת' תבשיל בדבר שאינו מוסיף חום.
- איסורי שבת דרבנן, מותרים ב'בין השמשות' לצורך שבת, או לצורך מצוה, או כדי למנוע צער בשבת. ולמעשה אין להקל בדבר שאינו לצורך שבת או לצורך מצוה, אלא במקרים חריגים.
- לכתחילה יש לעשות 'עירוב חצרות' לפני שבת, ובדיעבד ניתן לעשותו גם ב'בין השמשות', אך בשבת עצמה אסור לעשות זאת, משום שהוא נראה כ'מתקן', בכך שמתיר את הטלטול.

### 'תוספת שבת'

- חייב אדם להוסיף מחול על הקודש, בין בכניסת השבת ובין בצאתה. לדעת רוב הראשונים, חובה זו היא מצות עשה מדאורייתא; וכן דעת השולחן ערוך. ויש אומרים שזו מצוה דרבנן.
- למנהגנו כדעת הפוסקים שבין השמשות מתחיל עם שקיעת גוף השמש, יש להקדים ולקבל תוספת שבת לפחות 2 דקות לפני השקיעה; ויש אומרים - 10 דקות, ובשעת הדחק, 5 דקות.
- לכל המוקדם, ניתן לקבל שבת מזמן 'פלג המנחה', שהוא שעה ורבע 'זמניות' לפני סוף היום. ומפלג המנחה עד הזמן של מצות תוספת שבת הנ"ל - איסור עשיית המלאכה הוא מדרבנן לכל הדעות.
- בערב שבת לפני השקיעה, כשעדיין ודאי יום, ונותר זמן לקבלת 'תוספת שבת' - ישאל בעל הבית את אנשי ביתו: "עשרתם? עירבתם? הפרשתם חלה?" ויצווה להדליק נרות.
- נחלקו רבותינו אם הטבלת כלי חדש אסורה בשבת; ודעת השולחן שמעיקר הדין מותר, ודעת הרמ"א להחמיר, אך אף לדעת השולחן ערוך - ראוי להחמיר.
- כאשר אשה מעוברת דורכת על צפורן המונחת על הקרקע במקום בו הושלכה, הדבר עשוי לגרום שתפיל חלילה. ובמקום כזה - לכתחילה ראוי לשרוף את הצפורניים הגוזזות, ולכל הפחות לקובקן.

# סיפורי צדיקים

גליון רע"ח  
שנה ז' תשע"ח

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א



## סיפורי חז"ל

**קרבן העני וקרבן המלך**  
אגריפס המלך ביקש להקריב ביום אחד אלף עולות, שלח לומר לכהן הגדול שהיום לא יקריב איש עולות חוץ ממני, והנה הגיע לבית המקדש אדם אני ובידו קרבנו, שני תורים בלבד, ביקש העני מהכהן להקריב אותם, השיב לו הכהן: אגריפס המלך ציוה שהיום איש לא יקריב קרבן חוץ ממנו. אמר העני: מידי יום ביומו אני צד ארבעה תורים, שנים מהם אני מקריב, ומהשנים האחרים אני מתפרנס, ואם היום לא אקריב לא תקריב את קרבני תגרום לקיפוח פרנסתי. שמע הכהן את דברי העני והחליט להקריב את תוריו למרות אזהרתו של המלך. באותו יום חלם אגריפס חלום, ובו ראה כי עני אחד הקריב קרבן, למרות אזהרתו שאיש לא יקריב קרבן. משהקיץ משנתו, קרא לכהן הגדול ואמר לו: הן הזהרתי אותך שאיש לא יקריב היום קרבן מלבד ממני. סיפר הכהן למלך על מנהגו של העני, וכי היתה לי ברירה? לא רציתי לקפח את פרנסתו של העני ולכן הקרבתי את קרבנו. שמע אגריפס המלך את דבריו ואמר: "כל מה שעשית יפה עשית".

נדבת הר"ר דוד משה שמואל הי"ו  
לע"נ הרה"ח מרדכי שמואלע"ה  
ב"ר יוסף יבלחט"א הי"ו  
נלב"ע יו"ט ראשון של חג הסוכות  
ט"ו תשרי  
תנצב"ה

## פרשת השבוע

יתוודע הדבר לנכרי, ייאלץ להוריד את המחירים. עשו הסוחרים כדבריו ותוך כמה ימים נתמלאו חלוני חנויותיהם של היהודים ב"אתרוגים". בראות הגוי כי אין הוא בן יחיד בעיר, וכי זה עתה הגיעו משלוחים חדשים של אתרוגים, הוריד את המחירים, וכך יכלו היהודים לרכוש להם אתרוגים כשרים ומהודרים.

שמעתי בשם קדוש ה' איש אלוקים ר' לוי יצחק זצוק"ל מבארדיטשוב, כנודע שהוא היה תמיד דובר שלום ומליץ טוב על ישראל, שכשירד לפעמים גשם בחג הסוכות, היה אומר שזה סימן טוב וברכה לנו, כי כביכול השי"ת רוקק בפנינו כל ישלוט בנו עין הרע מהמתקנאים בנו המסתכלים עלינו בעיני בישא.  
(שמע שלמה - קרלין)

**מסופר:** פעם אחת ישב הרה"ק מרוזין זיע"א בסוכתו בחג הסוכות ופתאום נתעורר בשחוק גדול בלתי רגיל, הדבר עורר תמזון גדול בעיני המקורבים, וסיפר להם הרה"ק בעצמו סיבת הצחוק, אשר איש אחד פשוט ועם הארץ הלך בדרך ורצה לאכול דבר מה, אך לא היה לו סוכה שיכול להיכנס שם לאכול, ולפי תומו הפך את הכובע שלו ונתן עליו סכך וישב לאכול, ונתעורר עי"ז חדוה ושמחה בכל העולמות העליונים, וכל הפמליא של מעלה שחקו מתמימותו של האיש, וכאשר ראה זה הרה"ק מרוזין שחק גם הוא עמם.

**חכמתו של צדיק**  
שנה אחת שרר מחסור חמור באתרוגים בוורשה שבפולין, באותם הימים היה שם נכרי אחד אשר הביא אתו אתרוגים מובחרים, אך כשהרגיש במחסור הגדול העלה את מחירים עשרת מונים. התקבצו הסוחרים ובאו אל הרה"ק החידושי הרי"ם זיע"א שיעץ להם מה לעשות במצב שנוצר, ענה להם הצדיק: עצה פשוטה יש לי עבורכם, עליכם להזמין כמות ניכרת של אתרוגים חרוטים מעץ, לשוות להם צורה מקורית של אתרוג, ולמלא בהם את חלוני הראווה של בתי המסחר, וכאשר

## זמני השבת

זמני יציאת החג  
ירושלים: 6:57 ת"א: 6:56 ר"ת: 7:36

חג הסוכות

זמני כניסת החג  
ירושלים: 5:45 ת"א: 6:00



## הסוכות שנבנו על הספינה

סיפור זה קרה לפני 102 שנים. ערב חג הסוכות תרע"ו, מושל מחוז קייב שבאוקריינה באותם ימים היה הגנרל דרנטלן, שהיה ממוצא גרמני ושונא-ישראל. לכבוד חג הסוכות הקרב ובא, חיפש הגנרל דרך להציק ליהודים המתגוררים במחוזו. הוא ידע כי בחג הסוכות היהודים נוהגים לשבת ולסעוד בסוכות שהקימו בחצרות בתיהם. לאחר מחשבה ממושכת והתייעצות עם חבר מרעיו הגה רעיון מרושע. כשבוע לפני החג פרסם הגנרל פקודה גורפת האוסרת להקים סוכות על אדמת קייב והמחוז. הנימוק הרשמי לכך היה – חשש מדליקות. ללשון הפקודה צורף איום ב"עונשים חמורים" שיינקטו כנגד מפיריה. איכרי הסביבה אף נצטוו, בצו נפרד, שלא להכניס עצים וסכך לקייב בעת הקרובה. העיר קייב הייתה כמרקחה. הנשמע כדבר הזה! לבטל מעם-ישראל את מצוות סוכה? עוד באותו היום התארגנה משלחת שתדלנים נכבדה, שבה אחד מעשירי הקהילה, אחד העסקנים ועורך-דין מכוּבד ומוכשר. השלושה ביקשו פגישה דחופה עם מושל המחוז. אולם הגנרל דרנטלן, שניחש את מטרת הפגישה הדחופה, סירב לקבלם ודחה אותם בקש. ההתמרמרות הייתה גדולה. הדעה הרווחת הייתה שאסור להיכנע לגזרה זו. אך גם להפר אותה אי-אפשר. סוכות אי-אפשר להקים בחדרי-חדרים ולהסתירן מעין רואים. שוטרי העיר הגבירו את פיקוחם, וכל פעולה שנחשדה בעיניהם כהכנה להקמת סוכות, סיכלוה מיד.

עשירי קייב ונכבדיה היהודים התאספו לטכס עצה. לפתע הבריך רעיון מקורי במוחו של אחד המשתתפים, מנהל חברת הספנות המקומית. "הרבה אוניות שטות על נהר הדנייפר", אמר. "על ספינה של אחת האניות נקים סוכה גדולה, ותושבי העיר יוזמנו לסעוד בה את סעודותיהם!". עורך-הדין חיווה את דעתו כי בהתחכמות זו לא יהיה משום הפרה של פקודת המושל, שכן הוא אסר להקים סוכות על אדמת קייב והמחוז, אך לא על המים. ההבדל בין שתי הפעולות אף הגיוני ומנומק היטב, שכן סיבת האיסור – החשש מהתפרצות דליקות – איננה קיימת על המים. משתתפי האספה התלהבו מהרעיון והחליטו לשמור עליו בסוד גמור, כדי שלא ידלוף ויגיע לאוזני הגנרל, אשר בוודאי יעשה הכול להכשילו. יומיים לפני החג הוכשר מקום על אחת האניות, והוקמו שתי סוכות ענקיות. סוכה אחת הוקמה על סיפון המחלקה הראשונה, והיא נועדה לעשירי העיר. סוכה נוספת הוקמה על סיפון המחלקה השנייה, לכל שאר תושבי העיר.

הסוכות הוקמו בהידור רב וברוב פאר. צוות האנייה הכשיר את המטבח, והוכן מזון בשפע לכל האורחים הצפויים להגיע. מנהל חברת הספנות הודיע כי הסעודות יוגשו חנם אין-כסף לכל מי שיבוא לקיים את מצוות החג. התחכמותם של יהודי קייב נשמרה בסוד עד ערב החג ממש. או-אז נפוצה השמועה על הסוכות השטות, שהוקמו על אחת האניות. יהודי העיר הוזמנו בהמוניהם לבוא בערב אל הנהר ולקיים את מצוות הישיבה בסוכה.

שעות אחדות לפני החג גילו שוטרי קייב את האונייה עם הסוכות שעליה. השוטרים שפשפו את עיניהם בתדהמה והיו חסרי-אונים. ההוראות שבידיהם לא נגעו לנעשה על מי הדנייפר. גם לא הייתה להם כל עילה להורות על פירוק הסוכות, שהרי שום סכנת דליקה לא נשקפה מהן. מפקד המשטרה אץ-רץ אל המושל ודיווח לו על ההתפתחות המפתיעה, שאיש מהם לא חזה אותה מראש. הגנרל דרנטלן התקשה להאמין למשמע אוזניו, וביקש לראות במו-עיניו את הסוכות שהוקמו על הנהר. הערב ירד והמוני יהודי קייב החלו לזרום לעבר נהר הדנייפר, כדי לקיים את המצווה ולחוג את החג כדת וכדין. בתוך הסוכות נערכו הסעודות בשמחה יתרה.

לפתע עבר הקול בשתי הסוכות – "דרנטלן בא". הגנרל לא ידע את נפשו מרוב חימה. הוא איים לשלוח את הנוכחים לערבות סיביר. באותו רגע התרומם רב העיר מלוא קומתו וביקש את רשות הדיבור. "אדוני הגנרל, המושל הנכבד!", פתח הרב ואמר. "יהיה ברור לו, כי אין דבר המסוגל להעביר את היהודים על דתם. בכל העולם כולו לא נמצא הכוח לעקור מליבנו את מצוות התורה שקיבלנו מבורא העולם לפני אלפי שנים. תורתנו הקדושה מורה לנו לשבת בסוכה, ועל-אף היותנו בגלות קרוב לאלפיים שנה, לא נטשנו ולא ניטוש את הוראותיה". המושל שמע את דברי הרב בתשומת-לב. בגמר דבריו הנרגשים הושיט המושל את ידו ולחץ את ידו של הרב. לאחר מכן עזב את המקום, ועמו כל השוטרים שנלוו אליו. אותו חג סוכות נחוג על-ידי יהודי קייב בשמחה יתרה. הם חגגו את חג-הסוכות וחגגו גם את ניצחונם המתוק על מי שביקשו לעקור מהם את המצווה ונכשלו כישלון חרוץ. מאותו יום נהפך ליבו של המושל לטובה והוא חדל מלהציק ליהודים. גם גזרות אחרות שהטיל עליהם בעבר, ביטל.

## משל ונמשל

### ולקחתם לכם ביום הראשון

משל למדינה שהצטבר לה חוב גדול של מס למלך, שלח המלך כמה פעמים לגבותו, אך הם לא שלמו, כי היה החוב גדול. מה עשה המלך? אמר לבני פלטרין שלו: עמדו ונלך אליהם. עד שהם הולכים כברת דרך, שמעו זאת בני המדינה. מה עשו? התחילו גדולי המדינה יוצאים לקראת המלך, אמר להם: "מי אתם?" אמרו לו: "בני מדינה פלונית אנו". אמר להם המלך: "ומה אתם מבקשים?". אמרו לו: "בבקשה ממך עשה עמנו חסד לפנינו משורת הדין למחול לנו על החוב, כי אין בידינו מה ליתן לך". אמר להם: "בשבילכם אני מוותר לכם על שלישי מהחוב". המשך המלך בדרך, והנה יצאו חיילי המדינה לקדמו, אמר להם: "מי אתם?". אמרו לו: "בני המדינה פלונית, אנא אין לנו לשלם, בבקשה ממך תרחם עלינו". אמר להם: "בשבילכם אני מוותר על עוד שלישי". עד שהוא מהלך עוד, יצאו כל בני המדינה אליו גדולים וקטנים, אמר להם: "מה אתם מבקשים?" אמרו לו: "אדוננו המלך, אין לנו כוח ליתן מה שאנו חייבים לך". אמר להם: "בשבילכם אני מוותר הכל!" - שמחו כולם ופרצו בריקוד לפני המלך - אז סיים המלך ואמר: "אבל מכאן ואילך חשבון חדש הוא".

והנמשל: המלך - זה מלך מלכי המלכים הקב"ה ישתבח שמו, בני המדינה אלו ישראל שעשו עוונות במשך השנה. בערב ראש השנה החסידים מתענים, והקב"ה מוחל שלישי מעוונותינו. ומראש השנה ועד יום הכפורים, הבינונים מתענים והקב"ה מוחל עוד שלישי מעוונותינו. וביום הכיפורים כל ישראל מתענים ומבקשים רחמים אנשים ונשים וטף, והקב"ה מוחל לנו הכל, שנאמר "כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'", מה ישראל עושים, נוטלים לולביהם ביו"ט ראשון של סוכות, ומהללים ומקלטים לפני הקב"ה, והקב"ה מתרצה להם ומוחל להם, ואומר להם: הרי ויתרתי לכם את כל עונותיכם אבל מעכשיו הוא ראש חשבון, לכן כתוב: "ולקחתם לכם ביום הראשון" - ראשון לחשבון עונות..

(מדרש תנחומא (פרשת אמור סימן כב)

### שלא על מנת לקבל פרס

מסופר על הגאון הקדוש מוילנא זיע"א שהיה מחבב ביותר מצוה זו של ארבעת המינים. מדי שנה באים היו לביתו סוחרי וילנא ומביאים לפניו ממבחר אתרוגיהם, והגאון היה בוחר בעבורו את הנראה לו היפה ביותר. פעם אחת הביא אחד הסוחרים לפני הגאון אתרוג מהודר ביפיו, שמח הגאון באתרוג ובקש לשלם בעבורו את מלוא מחירו. איני מבקש ממון בעבור האתרוג אמר הסוחר, מבקש אני את שכר מצות ארבעת המינים שיקיים רבנו בחג זה. מסכים אני לתנאי זה השיב הגאון, אני אקח את האתרוג ולך יהיה שכר מצוה שאקיים באתרוג זה. באותה שנה ראו באי ביתו כי היה הגאון שמח שמחה יתרה באתרוגו המהודר. לתמיהתם, הסביר הגאון, כל ימי משתוקק אני לקיים את מאמר חז"ל (אבות א' - ג') 'הוי משמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס', אדם צריך לעבוד את השי"ת ללא ציפיה לקבלת שכר על מעשיו. אולם תמיד יש לאדם את שכר המצוה שקיים השנה. באה הזדמנות לידי שמקיים אני מצוה ואין אני מקבל את שכרה, אשרי שוכיתי לך, שמח אני שמחה גדולה.

### מסירות נפש למצוות ד' מינים

בין גלי הים שטה לה אניה רעועה ובאוניה הרה"ק רבי משה מלעלוב זיע"א, בני משפחתו וקבוצת חסידים. הרבי היה זקן מאוד כאשר החליט לעזוב את פולין ולעלות לארץ הקודש משאת נפשו, הוא נפרד מאלפי חסידיו שהצטערו עד מאד ויצא לדרך. בני החבורה היו עתידיים להפליג באוניה הרעועה חודשים אחדים, באותם הימים היתה ההפלגה בים ממושכת מאד, והרבי ידע שאת חדש תשרי יעשה בים, על כן הכין מראש את כל מה שיוזקק לו כדי לקיים את כל המצוות בחודש זה, הוא נטל עמו שופר, ארבעת המינים, ואפילו קרשים כדי שיוכל להקים סוכה על הסיפון. ארבעת המינים עלולים להתייבש ולהתקלקל, ועל כן דאג הרבי לשמור עליהם מאד. הוא עטף אותם במטליות לחות כדי לספק להם מים, ובכל יום בדק מה מצבם. חג סוכות קרב ובא, בוהירות רבה ניגש הרבי לבדוק את ארבעת המינים, והנה לגדול צערו גילה כי הערבות התייבשו, ושוב אי אפשר לקיים בהן מצות ד' מינים. ניגש הרבי אל רב החובל וסיפר לו את אשר ארע, הוא בקש ממנו לעגון באחד הנמלים הקרובים, כדי שיוכל לרדת ולרכוש ערבות. שמע רב החובל ופרץ בצחוק, האם באמת חושב אתה שבשביל ענפים אחדים אשנה את כל תוכנית ההפלגה של האניה? אך הרבי לא נואש, הוא הציע לרב החובל סכום כסף גדול, ובלבד שיסכים לעגון באחד החופים. אך רב החובל בשלו, אינני משנה את נתיב ההפלגה ויהי מה. הרבי לא ויתר, כשיצא לדרכו נטל עמו את כל רכושו כדי שיוכל להתפרנס ממנו בירושלים, את סכום הכסף הגדול הזה הציע לרב החובל, ובלבד שיסכים לעגון שעות אחדות בנמל. כשראה רב החובל את הסכום העצום הסכים, מיד הוא השיט את האוניה לאי סמוך, שם צמחו עצי ערבות, ובערב חג הסוכות היו בידי הצדיק ערבות מהודרות לאגוד אותן עם ג' המינים. בכוונה עצומה ברח על נטילת לולב, שש ושמח על המצווה ששילם בעבורה את כל הוננו.

## צ'ין אדם לחברו

סוס במקום אתרוג

הרה"ק רבי מרדכי מנעשחיו זיע"א היה עני ואביון, כל ימות השנה היה מצרף פרוטה לפרוטה כדי לקנות אתרוג מהודר לסוכות. שנה אחת לקח את ששה הרובל שנצטרפו במשך השנה והלך לקנות אתרוג, בדרכו לעיר ראה יהודי יושב ובוכה על אם הדרך, שאל אותו לפשר הבכי, נאנח היהודי ואמר: וי לי - צרה גדולה באה עלי, שואב מים אני, מוליך בחבית מים לעיר ומוזה אני מתפרנס בצער ובקושי, נטרפה עלי השעה וסוסי נפל ומת בפרוס החג, עכשיו אין לי תקנה אלא לחזור על הפתחים, הוציא רבי מרדכי את כספו מכיסו, נתנו לשואב המים ואמר לו: צא וקנה לך סוס אחר. לקח העני את ששת הרובל וקנה לו סוס אחר והמשיך בעבודתו בכניסתו לביתו אמר בשמחה: ברוך המקום ברוך הוא, שהזמין לי לחג זה הדר שבהדרים, כולם יברכו על "אתרוג" ואני אברך על "סוס".

גמ"ח קרשים לסוכות

מנהגו של הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זיע"א היה להכין הרבה קרשים, כדי להשאיל אותם אחרי יום הכפורים לעניי העיר לשם עשית סוכותיהם. פעם אחת בא אליו בערב סוכות סנדלר עני והוא צולע ברגלו האחת, בבקשה להשאיל לו כמה קרשים לסוכה, הצדיק השיב לו כי כבר אזלו כל הקרשים,

ולצערו לא יוכל לעזור לו. וילך העני לחפש קרשים במקום אחר, וראה הצדיק מבעד החלון, שהוא הולך ושב מבית לבית לבקש קרשים. נכמרו רחמיו על העני, פרץ בבכי ואמר: רבונו של עולם, ראה נא עד כמה גדולה וחביבה מצות סוכה לבני ישראל, ועד כמה הם מוסרים נפשם עליה, בחוץ יורד עכשיו גשם, ורפש וטיט ברחובות העיר, ובכל זאת הולך הסנדלר העני הזה עם רגל שבורה, בנעלים קרועות, ומחפש קרשים כדי שיוכל לקיים מצות סוכה, השקיפה איפוא ממעון קדשך מן השמים, וברך את עמך ישראל ופרוש עליהם סוכת שלומך. ואחרי זה עלה הרה"ק מלעכאוויטש על גג ביתו, פירק מגגו כמה קרשים, וצויה למשרתו לרוץ אחרי הסנדלר ולתתם לו, ויצוהו אף לעזור לו בבנין הסוכה, כי היה זה ערב שבת, שהטורח מרובה בו ביותר.

עוזר דלים

אשה קשישה שבקושי היתה מצליחה לסחוב את המשלוח היומי של ביצים מהרחוב לחנותה הקטנה, הופתעה לגלות שמישהו מעביר אותן עבורה לחנותה בצורה מסתורית בכל יום, בוקר אחד התחבאה וגילתה את זהותו של מטיבה שהיה לא פחות מהגה"ק רבי שלמה זלמן אויערבאך זיע"א, פלא הוא מתי הוא מצא את הזמן לכך, וכיצד הצליח להסתיר זאת?

## תילולא דצדקיא

יום חמישי ט"ו תשרי

יעקב אבינו

הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא ב"ר ישכר בער (תרנ"ז)

יום שישי ט"ז תשרי

הרה"ק רבי שמעון מירוסלב ב"ר ישראל (תרנ"ו)

הגה"ק רבי צבי הירש ב"ר שלמה שפירא (דרכי תשובה - תרע"ו)

יום ראשון י"ח תשרי

הגה"ק רבי משולם איגרא ב"ר שמשון (אב"ד פרעסבורג - תקס"ב)

הרה"ק רבי נחמן ב"ר שמחה מברסלב (תקע"א)

יום שני י"ט תשרי

הגה"ק רבי אליהו ב"ר שלמה זלמן (הגאון מוילנא - תקנ"ח)

הרה"ק רבי יעקב יצחק ב"ר אשר (היהודי הקדוש - תקע"ד)

הגה"ק רבי אליעזר (יחזקאל) ב"ר יצחק פאפו (פלא יועץ - תקפ"ד)

יום שלישי כ' תשרי

הרה"ק רבי אברהם יהושע העשל ב"ר יעקב (רבי העשל מקראקא - תכ"ד)

יום רביעי כ"א תשרי

הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר אליעזר מפרימישלאן (תלמיד הבעש"ט - תקל"א)

הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב ב"ר ישראל מרוזין (תרס"ד)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

## עצונה הלכות

מאת הרה"ג נמילאל הכהן רבטובין שליט"א  
מו"ס "גם אני אדוך" ולפרסם יוסף הדרש" על המעשים.

ישיבה בסוכה

- א) מצות ישיבה בסוכה, שיהיה אוכל ושותה וישן ומטייל ודר בסוכה כל שבעת הימים, בין ביום ובין בלילה, כדרך שהוא דר בביתו בשאר ימות השנה. (שו"ע אור"ח סימן תרל"ט, סעיף א')
- ב) כל שבעת הימים עושה אדם את ביתו עראי ואת סוכתו קבע, כיצד, כלים הנאים ומצעות הנאות מביא מהבית לסוכה. (שם)
- ג) כוסות יכול להשאיר בסוכה, אבל קדירות וקערות יוציאם מחוץ לסוכה לאחר האכילה. (שם)
- ד) העולם נוהרין שלא להכניס הקדירות לסוכה אף קודם אכילה, אלא שופכים מהקדירה לתוך הקערה מחוץ לסוכה, ומכניסין רק הקערה לסוכה. (מ"ב שם, ס"ק ה')

לע"נ

מרת פייגא מלכה שיינברגר ע"ה  
ב"ר יהודה לייב זצ"ל  
נלב"ע י"ד תשרי תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז



גליון רע"ט  
שנה ז' תשע"ח

# סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א



תורה למשחת קייטן על האשיר לשרתמש בתמונה

## סיפורי חז"ל

לאנטונינוס קיטר הייתה מערה שדרכה היה הולך בסתר לרבי יהודה הנשיא ללמוד תורה. כשהיה הולך היו מתלווים אליו שני עבדים, וכדי שהדבר יישמר בסוד היה הורג אנטונינוס עבד אחד בפתח ביתו של רבי יהודה הנשיא ועבד שני היה הורג בפתח ארמונו. תמיד ביקש אנטונינוס מרבי שלא יהיה נוכח אף אחד איתם כשהם לומדים תורה. יום אחד הגיע אנטונינוס אל ביתו של רבי וראה אותו לומד תורה עם רבי חנינא בר חמא. אמר לו אנטונינוס: "אמרת לי שכשאני בא אליך שלא יהיה עוד אדם נוכח." אמר רבי: "אל תדאג, זה לא בן אדם, זה מלאך." אמר אנטונינוס: "אם זה מלאך, תגיד לו שילך ויקרא לעבד שלי שנירדם בפתח הבית." הלך רבי חנינא בר חמא לקרוא לעבד ומצא אותו מת, אמר רבי חנינא לעצמו: "אם ילך ויספר למלך שעבדו מת – זה לא יאה לבשר למלך בשורות רעות, אם לא אומר לו כלום ופשוט אלך – המלך יחשוב שזילזלתי בו כי הלכתי לקרוא לעבד." התפלל רבי חנינא בר חמא על העבד, והעבד קם לתחייה. שלח אותו רבי חנינא למלך, כשראה אותו המלך אמר לרבי: "אני יודע שגם הקטנים שבכם יודעים להחיות מתים, אבל עדיין אין רצוני שיהיה נוכח עוד אדם כשאני מגיע אליך ללמוד."

(עבודה זרה י' ע"ב)

## פרשת השבוע

התענה, ציווית לשבת בסוכה בחג הסוכות ומאיר'ל ישב, ציווית לשמוח בשמחת תורה ומאיר'ל שמח. והנה, עכשיו עשית את בתו של מאיר'ל חולה, ומאיר'ל חייב לקבל זאת בשמחה, שכן חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה. אבל, ריבונו של עולם, הרי כתבת בתורתך שאין מערבין שמחה בשמחה! חזר רבי מאיר לשמחת ההקפות, וזמן קצר אחר כך חל שיפור ניכר במצבה של החולה וחזרה לעצמה.

### משה אמת ותורתו אמת

מסופר: כומר אחד שאל את הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א, מניין שכל מה שכתוב בתורה הוא אמת ואין בה גזמאות? כגון מה שכתוב שמושה רבינו לא אבל ארבעים יום וארבעים לילה. השיב לו רבי יהונתן, ראה, התורה אומרת שלא ידע איש את קבורתו של משה רבינו, ואם כן מה היה הקושי לומר שמושה רבינו לא מת ועלה חי השמימה? אלא מכאן שכל מה שאומרת התורה אמת לאמיתה.

נגיל ונשיש בזאת התורה כי היא לנו עוז ואורה

פעם אמר הרה"ק רבי שר שלום מבלעו זיע"א: מה הם הריקודים ביום שמיני עצרת ושמחת תורה, איני יכול להגיד, אבל זאת אני כן אומר, כי כל התפילות שאין להן עליה בכל ימות השנה, עולים ביום זה על ידי הריקוד.

### אין מערבין שמחה בשמחה

מסופר: שנה אחת, בחודש החגים, חלתה בתו של הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"א, וכשהגיע יום שמחת-תורה, החריפה מחלתה וכבר עמדה קרוב לגסיסה רח"ל. בני ביתו של הצדיק התפרצו לבית המדרש, בדיוק בשעה שרבי מאיר היה שרוי בעיצומה של שמחת ההקפות, וזעקו שיתפלל למען חיי בתו. עזב הצדיק את בית המדרש ונכנס לחדר שבו שכבה בתו החולה. הוא ראה את מצבה, חזר לבית המדרש וקרא: "ריבונו של עולם ציווית לתקוע בשופר בראש השנה ומאיר'ל תקע, ציווית להתענות ביום הכיפורים ומאיר'ל

## זמני השבת

זמני יציאת החג

ירושלים: 6:47 ת"א: 6:49 ר"ת: 7:286

שמחת תורה

זמני כניסת החג

ירושלים: 5:36 ת"א: 5:51

התושבים החליט לייסרם בשוטים – דבר זה לא היה ברור לבעש"ט. אולם סגנון דיבורו הקשה כלפי היהודים התמימים והפשוטים הסעיר את רוחו עד שלא היה יכול להבליג עוד.

"שא, שא!", נשמע לפתע קול צעיר מפינת בית-הכנסת. הכול היפנו מבטים משתאים לעבר הבחור הצעיר. גם המגיד שעל הבימה הביט בתדהמה בצעיר עוטה הפרווה שהעז להסותו. זה נעץ בו את עיניו היוקדות וקרא לעברו בקול גדול: "מי שמכם לבוא הנה ולהתעמר בבנינו – יקירי של הקב"ה! מי התיר לכם להתעלל שעה ארוכה בנשמותיהם הטהורות של יהודים פשוטים, העובדים את בוראם בתמימות!"... לשונו של המגיד כמו נבלעה. בידעו כי יש לו עסק עם יהודים פשוטים עובדי אדמה, סבור היה כי יוכל לומר ככל העולה על דעתו. בטוח היה שאיש מהם לא יעז להתקומם כנגד דיבוריו המתנשאים. עתה, נוכח הדברים הנוקבים מפיו של הבחור הצעיר, השתתק מתדהמה וממבוכה. אור ניצת בעיניהם של היהודים הפשוטים בשומעם את הדברים ובראותם את מבוכת המגיד. הם היפנו את פניהם אל הבחור, שהופיע להם כמלאך מושיע ותלו בו עיניים מייחלות. "יהודים יקרים, דעו כי הקב"ה אוהב אתכם יותר משאובהים הורים את בנם-יחידם. אין הוא רוצה לדכא את רוחכם ולייסרכם. הוא רוצה שתעבדו אותו בשמחה ובטוב-לבב. אין זה אלא ניסיון שנועד לבחון את עוצמת אמונתכם. אם ברצונכם לבטל את הגזירה ולזכות לגשמי-ברכה, עשו זאת בשמחה, רק בשמחה!"...

כל הקהל היה מרוכז עתה בדברי הבחור הצעיר, שהוסיף לעודד את רוח האנשים. המגיד ירד בצעדים כושלים מהבמה. "יהודים יקרים", המשיך הצעיר, "הבה נצא עתה בריקוד שמח ונאמין כי ישועת ה' כהרף-עין. נוכיח למי שמישב הרוח ומוריד הגשם, כי למרות הבצורת הקשה, לא נפגמה אמונתנו בו. הבה נניח יד איש על כתף רעהו ונישא רגלינו בריקוד של שמחה וביטחון". הדברים סחפו אחריהם את כל בני העיירה לריקוד שמח, שעליו ניצח האורח הצעיר. עם כל סיבוב נוסף גברה האמונה והשמחה בלבבות הרוקדים, עד שהכול רקדו בעוז ובחדווה שנבעו מאמונה יהודית פשוטה ויוקדת. פניהם כבר היו שטופות זיעה מהריקוד הנמרץ, כאשר חשו לפתע רטיבות אחרת שניגרת על פניהם. בתחילה לא קלטו במה מדובר, אבל כעבור דקות מעטות גברו הטיפות ועיניהם הנישאות של יהודי העיירה נרטבו אף הן בגשם הנדבות שהחל ניתך ארצה...

## ריקוד השמחה שהביא את הגשם

בתיא הראשונים של העיירה כבר נראו באופק והבחור הצעיר החיש את פעמיו לעברה. על גופו לבש פרווה כאחד מבני האיכרים הפשוטים. רק פניו העדינים ועיניו שהפיקו טוהר ועדינות סתרו במידה מסויימת את הופעתו הכללית. נוהג היה לכתת את רגליו מכפר לכפר ומעיירה לעיירה. בכל מקום היה מחפש את היהודים הפשוטים, אנשי-העמל, שהיו חביבים עליו במיוחד. הוא היה מתעניין בשלומם, מעודד את רוחם ומחזק את ליבם בדברי אגדה ואמונה. איש לא ידע את זהותו. אולם את פשוטי-העם לא הטריד הדבר. כשהיה פותח את פיו, היו נאספים סביבו ובולעים את אמרותיו בשקיקה ובעיניים בורקות. ובאמת, גם אילו היה מזדהה, איש לא היה מעלה על דעתו כי יבוא יום ושמך יתפרסם בעולם כרבי ישראל בעל-שם-טוב.

מחזה מוזר נגלה לעיניו כשנכנס בשערי העיירה. זה היה יום חול של אמצע השבוע והעיירה – עיירה חקלאית. אף-על-פי כן לא נראתה שום תכונה של עבודה. המחרשות ויתר כלי-העבודה היו מוטלים דוממים. הבקר ובעלי-החיים האחרים נחו במעונותיהם. העיירה נדמתה לעיירת-רפאים. הוא ניסה לנקוש על דלתות כמה בתים, אך לא זכה למענה. כשהתקדם יותר למרכז העיירה, שמע קול ממרחק. הוא החל לצעוד בעקבות הקול וזה הוליך אותו אל בית-הכנסת. האולם היה מלא מפה אל פה. הגברים גדשו את עזרת הגברים והנשים והטף מילאו עד אפס מקום את עזרת הנשים. הכול היו מרוכזים בתפילה ובזעקה למרום. כשנכנס לבית-הכנסת נסתיימה התפילה ועל הבימה עלה מגיד-מוסר והחל לייסר את קהל המתכנסים. בקול גדול הטיח דברים קשים כגידים ביהודים הפשוטים. מתוכן דבריו הבין הבעש"ט את הסיבה להתכנסות הדחופה. "גשם ומטר אתם מבקשים! יבול ופרנסה אתם שואלים! האם את חובכם כלפי שמיא כבר מילאתם?! הלוא אתם חיים כבהמות ממש ומנהלים את חייכם כהדיוטות חסרי-דעת!", זעם הדרשן. "עצירת הגשמים היא רק ההתחלה של העונשים הצפויים לכם", הרעים עליהם בקולו. "אחרי הרעב יבואו מגפות נוראות. בניכם יישארו יתומים, נשותיכם אלמנות". זעקות שבר נשמעו מעזרת-הנשים. פניהם של הגברים הביעו אימה וחרדה. הם אפילו לא העזו להישיר מבט אל הדרשן, שהוסיף לשפוך על ראשם אש וגפרית ולאיים בעונשים איומים ונוראים. האם תושבי העיירה הם שהזמינו את המגיד כדי לעוררם לתשובה או שמא נקלע הוא, כדרכם של מגידים נודדים, לעיירה ובשמעו על מצוקת



## משל ונמשל

### התורה הקדושה היא ידידו האמיתי של האדם

משל לאדם אחד שהיו לו שלושה ידידים, ראובן, שמעון ולוי. את ראובן הוא אהב מאד ונראה היו לו כי האהבה היא הדדית, גם שמעון נחשב בעיניו לידיד טוב, אם כי לא ידיד נפש כמו ראובן, עם לוי היו לו יחסים רופפים יותר מאשר עם שאר ידידיו, ומעולם לא החשיב במיוחד את הקשרים ביניהם יום אחד נקרא האיש להתייצב לפני המלך. סיבת הקריאה אל המלך לא היתה ידועה לו, והאיש נבהל מאד וחשש מפני הצפוי לו. אולי הלשינו עליו וצפוי חלילה לעונש מוות. בצר לו פנה אל חבריו בבקשה לבוא עמו אל המלך ולהמליץ טוב בעדו, לתדהמתו הרבה סירב ראובן, שאותו החשיב לידידו הנאמן לבוא עמו. גם שמעון חברו השיב את פניו ריקם, הוא אמנם הסכים לבוא עמו כברת דרך, אולם מראש אמר לו כי הוא מוכן ללוותו רק עד שער המלך, כי הוא חושש להיכנס פנימה. בלית ברירה פנה האיש ללוי, למרות ששני הידידים הגדולים סרבו להיכנס עמו אל המלך, ניתן היה לצפות שהשלישי בוודאי לא יסכים, והנה, להפתעתו הרבי נענה לוי ברצון, הסכים לבוא עמו אל המלך ואף הבטיח לעשות כל מאמץ כדי ללמד עליו סגוריה. בסופו של דבר ראובן כלל לא הטריח עצמו ללוות את ידידו, שמעון ליוה אותו עד פתח ארמון המלוכה כפי שהבטיח, אולם לא נכנס פנימה, ולוי נכנס אל המלך, המליץ טוב בעדו והצילו. אז התברר שהידיד האמיתי אשר מוכן להושיט יד ולסייע בעת צרה, הוא דוקא אותו אדם שמתחילה לא חשבוהו לאוהב מסור כמו האחרים.

והנמשל: הממון החביב על האדם ביותר דומה לראובן, במשך כל ימי חייו מתחזה הממון כידיד דגול של האדם ומוליכו שולל, לאדם נדמה כי על ידי העושר הוא מבטיח את עצמו מפני צרות וסבל, אולם יום המוות שהוא שעת מבחן לידידות אמת, חושף את המציאות האמיתית, וכמאמר התנא: בשעת פטירתו של אדם אין מלווין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד (אבות פ"ו). הכסף אינו עומד לימינו של האדם בעת צרה קשה זו והוא אפילו אינו מלווה אותו בדרכו האחרונה. בני המשפחה והידידים משולים לשמעון במשל הנ"ל, הם אמנם לא נוטשים את האדם בעת פטירתו, הם מבכים אותו ומלווים אותו עד לקבר, אך שם הם נפרדים ממנו ועוזבים אותו לנפשו, תורה ומעשים טובים בלבד, כלשון המשנה במסכת אבות, הם הידידים הנאמנים הממשיכים ללוות את האדם עד לפני כיסא הכבוד.

(בשם החפץ חיים זיע"א)

### שמחת תורה של כולם

הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א, היה מספר לעתים תכופות ביותר למקורביו, והיה מתפאר לפנייהם בפסק שקבל פעם מאחד אדם פשוט סבל. הוא ראה פעם בשמחת תורה בשעת ההקפות איך הסבל הזה שהיה אדם פשוט ועם הארץ, שלא פסק פיו מזמרה ולא חדלו רגליו מריקוד. קראו רבי נפתלי לגשת אליו ושאלו לשמחה שלך מה זה עושה? כ"כ הרבה תורה למדת השנה שאתה כל כך שמח? ועל זה השיב לו הסב: רבי, ואם אח שלי עושה שמחה אין אני צריך לשמוח?

### כוחה של לימוד התורה

מספרים על הגה"ק ר' יחזקאל אברמסקי זיע"א, שפעם אמר לו יהודי שהיה חכם בעיניו ורחוק מתורה ומצוות, רבי, מוכן אני לחזור בתשובה, ובתנאי שתתור ותתריך לי שלש קושיות חמורות שיש לי נגד התורה. השיבו הרב מוכן אני לשמוע את קושיותיך ולתרום רק בעוד שלושה חודשים, ובתנאי שבתקופה זאת תלמד בישיבה. הסכים הנ"ל ונכנס לישיבה. עברו למעלה מארבעה חודשים, פגשו הרב בדרך ושאלו והרי סיכמנו שתבא אלי לאחר שלשה חודשים, ומדוע לא באת? השיבו הנ"ל, רבי, מאותו זמן שהתחלתי ללמוד תורה פרחו ממני כל הקושיות נגד התורה, ועל כן לא ראיתי צורך לבוא אליך.

### מאה פירושים על אתה הראת

מסופר: לפני שעלה הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעבסק לארץ ישראל, היה הרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי בעל התניא זיע"א נוהג להסתופף בצילו. פעם בשמחת-תורה, כשהגיעה שעת ההקפות, עמד הצדיק על מקומו ולא החל בפסוקי "אתה הראת". הקהל המתין, והוא אינו מתחיל. לאחר זמן ניגש הצדיק אל רבי שניאור זלמן ואמר: "רואה אני ב'אתה הראת' מאה פירושים, ואיני יכול לקיימם. על כן אינני יכול לפתוח בהקפות". השיב רבי שניאור-זלמן: "זה הכלל, שתמיד יראה האדם יותר רחוק מהמקום שבו הוא עומד, וכשיגיע לשם, יראה רחוק עוד יותר. כשיקיים הרבי את מאת הפירושים, יראה עוד פירושים, ואין לדבר סוף". הוטב הדבר בעיני הרה"ק מוויטעבסק והלך לומר "אתה הראת".



## צ"ן אדם לחברו

### מידת האמת

מסופר על הגאון רבי אהרן קוטלר זיע"א, שהגיע לביתו של עשיר כדי להתרימו למען מפעל תורני. העשיר בהיותו מתנגד לגוף העומד מאחורי המפעל, סירב לתרום, באמרו שהינו מתנגד לעסקניו. אך כדי לא להשיב ריקם את גאון הדור שהטריח את עצמו לביתו, הוא הציע לר' אהרן כי יעניק תרומה לישיבה בלייקווד. להפתעתו נתקל בסירוב מוחלט מצד רבי אהרן שאמר לו, באתי להתרים עבור המפעל הזה ולא עבור ישיבתי. הלה התפעל ממידת האמת ומן העקביות שלו, עד שנהפך לאחד התומכים והעסקנים הנלהבים ביותר של אותו מפעל תורני וגם לישיבה בלייקווד נעשה ידיד מסור.

**חידוש בהלכות "הכנסת אורחים"**  
בימי ילדותו של הרה"ק רבי ש"ב מפרשיסחא זיע"א, באו אורחים אל אביו הרב מווידילסלאב, הכין הרב סעודה בשבילם, בשעת אכילתם קרא לבנו הילד ר' בונים ואמר לו: לך בני, ותחדש בענין בהלכות "הכנסת אורחים". הלך הילד לחדר השני, התמהמה זמן מה, וחזר לאביו ואמר שחידש כבר. האורחים ששמעו שהילד הוא עילוי וחריף מוח, חשבו שבוודאי ציוה עליו אביו שיאמר איזה

חידוש בהלכה. לאחר הסעודה אמר להם הרב: נלך ונראה מה חידש בני, נכנסו לחדר וראו שעמדו שם מיטות מוצעות בכרים וכסתות נאים. "אכן חידוש נאה חידש בני" - הפטיר הרב.

### באפם הרגו איש

מסופר: הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זיע"א נסע פעם לרבו המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א, ובעגלה בו נסע הצדיק, נסעו גם חבורת עגלונים מהמון העם, ישבו הללו ודיברו בגנותם של יהודי העיר, ועל כל אחד מצאו חסרונות והרבו ברכילות ולשון הרע וכו', שמע את זה רבי אהרן, התערב בשיחתם והסב את נושא השיחה, והחל לשאול אותם ולהתעניין אצלם בענייני סוסים, החלו העגלונים משוחחים אתו בהתלהבות גדולה על סוסים וכדו', עד הגיעם למעזריטש. כאשר נכנסה העגלה לעיר, הקיפו חסידים רבים את העגלה מכל צד וקיבלו את פני רבם הגדול מקארלין בכבוד הראוי. תמהו העגלונים למראה עיניהם ושאלו את רבי אהרן: אם רבי אתה, מדוע שוחחת עמנו כל הדרך על סוסים? השיב להם הצדיק: ראיתי שבהבל פיכם אתם הורגים אנשים, אמרתי, מוטב שתהרגו סוסים.

## תילולא דצדקיא

**יום חמישי כ"ב תשרי**  
הרה"ק רבי אהרן הלוי הורביץ מסטראשילא ב"ר משה הלוי (תקפ"ט)  
הרה"ק רבי שרגא פייביל דאנציגער מגריצא ב"ר צבי הירש (תר"ט)

**יום שישי כ"ג תשרי**  
הרה"ק רבי מנחם מענדל רובין הורביץ מלינסק ב"ר יעקב (תקס"ד)

הרה"ק רבי אריה לייב נייהויז מטאמשאוו ב"ר יוסף (תר"כ)

הרה"ק רבי יחיאל מיכל טירער מדורוהי ב"ר יעקב יוסף.

**שבת קודש כ"ד תשרי**  
הרה"ק רבי יוסף פאטשניק מברעזנא ב"ר יצחק (תר"ל)

**יום ראשון כ"ה תשרי**  
רבי יהודה לייב מאוסטרהא (תלמיד הבעש"ט הק' - אביו של רבי יעקב יוסף - תק"ב)

הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב סניגורין של ישראל ב"ר מאיר (תק"ע)  
הגה"ק רבי משה סופר מפרעשבורג (חתם סופר) ב"ר שמואל (ת"ר)

**יום שני כ"ו תשרי**  
הרה"ק רבי אהרן מזיטאמיר ב"ר מרדכי (תקע"ז)

הרה"ק רבי אשר פערלוב מסטאלין (מכונה הסטאלינאי הזקן) ב"ר אהרן הגדול מקארלין תקפ"ז

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

## מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רכטיבין שליט"א  
מח"ס "גם אני אדוך" ולפרסם יוסף הדר"ם על המצוות.

### ברכת ברקים ורעמים (א)

- הרואה ברק, מברך עושה מעשה בראשית. (שו"ע, א"ח, סימן רכ"ז, סעיף א', ובמ"ב ס"ק ה')
- השומע רעם, מברך שכחו וגבורתו מלא עולם. (שם)
- אם שמע רעם וראה ברק כאחד, מברך רק ברכת עושה מעשה בראשית, ואם בירך שכחו וגבורתו מלא עולם, גם כן יצא. (מ"ב שם)
- אם לא היו תכופים הברק והרעם בזה אחר זה, מברך תחילה על הברק, שהוא נראה תחילה לעיני האדם - עושה מעשה בראשית, ואחר כך מברך על הרעם, שכחו וגבורתו מלא עולם. (שם)
- אם לא ראה הברק, ושמע קול הרעם, ובירך עליו שכחו וגבורתו מלא עולם, ואחר כך ראה הברק, מברך על הברק עושה מעשה בראשית. (שם)

בחסות "דודי קאר"  
הסוכן החרדי שלך להשכרת רכב  
מכל החברות 052-7655-222

קרית קרעטשניף רחובות  
טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות  
גל פז

# סיפורי צדיקים

גליון ר"פ  
שנה ז' תשע"ח

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א



## סיפורי חז"ל

### נעשה אדם

כינס הקדוש ברוך הוא כל פמליא של מעלה עליונים ותחתונים, שיתנו הם חלק לבריאת האדם, כדי שבעתיד כשיחטאו ישראל ירחמו כולם עליהם ויבקשו עליהם רחמים, מחשש פן יחסר החלק שנתנו לו, והקדוש ברוך הוא נותן גם כן חלקו, וכשיחטאו ישראל יכולים לומר עשה למענך אם לא למעננו בגין חלקך שנתת בנו, ואם לא היה נוטל את חלקם מרצון, היו אומרים על כורחנו נטל חלק משלנו ולא היו מרחמים עליהם, לכך אמר נעשה אדם כדי שכל השרים של מעלה ומטה אוהבים את ישראל. אבל המזויקים שלא הסכימו לדבריו ואמרו מה אנוש כי תזכרנו שונאים אותנו.

(ילק"ר בראשית)

## פרשת השבוע

יתהלך כל ימיו ויהרהר בהרהורי כפירה.

### בזעת אפך תאכל לחם (ג' - י"ט)

מסופר על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א (יומא דהילולא כ"ה תשרי) שראה פעם יהודי אחד אשר הלך בשוק במרוצה ובחפזון רב. שאלו הצדיק: לשם מה אתה רץ כל כך מי רודף אחריך? השיבו היהודי: אני רודף אחר מוונתי ופרנסתי. אמר לו רבי לוי יצחק: וכי מנין לך שפרנסתך הולכת לפניך, שאתה רץ אחריה להשיגה? אולי היא נמצאת מאחריך, ונמצא שאתה בורח ממנה.

### לפתח חטאת רובץ (ד' - ז')

מסופר: הרה"ק רבי אליעזר מדויקוב זיע"א בנו של הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א. עשה פעם בילדותו מעשה שובבות, הוכיחו אביו על כך. אמר אליעזר הקטן: אבא מה אעשה ויצר הרע מכשיל אותי? אמר לו אביו, למד מיצר הרע איך הוא עושה את מלאכתו בנאמנות. ענה הילד: כן אבא, אבל ליצר הרע אין יצר הרע שמסית אותו.

בראשית ברא אלקים (א-א)  
שאלו את הגה"ק מוילנא זיע"א, אם יש רמו בתורה לפדיון הבן חוץ מהמצוה המפורשת בתורה. השיב הגאון: האותיות "בראשית" הן ראשי תיבות בן ראשון אחר שלושים יום תפדה.

### ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל

ממנו (ב' - י"ז)

מסופר על האחים הקדושים הרה"ק רבי אלימלך מליעזנסק זיע"א והרה"ק רבי זושא מהאניפולי זיע"א, שפעם אחת פנה רבי אלימלך לרבי זושא (יש אומרים שרבי זושא שאל רבי אלימלך) ואמר אחי, והלא כתוב בספרים הקדושים שבאדם הראשון היו כלולות נשמותיהם של כל יהודי ויהודי מעם ישראל, ואם כן גם נשמתך היתה בו, כיצד הנחת לאדם הראשון לחטוא באכילת עץ הדעת? השיב לו רבי זושא ואמר: אמנם כן אני נתתי לו לאכול, שאם לא כן, היה שרוי אדם הראשון בהרהורי כפירה שהטיל בו הנחש כשפיתה אותו, וידוע שהרהורי עבירה קשים מעבירה (יומא כ"ט). ולכן מוטב היה שיחטא בחטא עצמו מאשר

## זמני השבת

זמני יציאת שבת

ירושלים: 6:45 ת"א: 6:47 ר"ת: 7:25

בראשית

זמני כניסת שבת

ירושלים: 5:34 ת"א: 5:48



"הרשה נא לי להיכנס פנימה ולהתחמם אצל התנור". "לא אוכל", השיב המשרת, מהר וצא מכאן, עוד מעט יבוא בעל הבית - אדם רע וצר עין הוא, ואינו מוכן לעזור לאיש, וכשיראה כי אורח נכנס לביתו בהיעדרו - יגרש מכאן את שנינו אל הרחוב המושלג".

עודם מדברים ואל הבית נכנס ר' משה בכבודו ובעצמו, עיניו נפלו על העני העומד בחדר המבוא, ושאלה נזרקה מפיו: "מי האיש הזה? מה הוא מבקש?" ברוב מבוכה ופחד דבקה לשונו של המשרת לחכו, אך הנה פצה האורח את פיו ובלי להסס פנה אל בעל הבית ואמר: "האוכל לקבל כוס יין שרף להחיות את נפשי?" הבקשה עוררה את זעמו של בעל הבית. "גרש את האיש הזה מביתו!" צעק לעבר המשרת. והמשרת - צער רב מלא את לבו, אך בליט ברירה פנה למלא את פקודת אדוניו, הוא ניגש אל העני, הובילו החוצה וסגר אחריו את הדלת. מבעד לדלת נשמע קולו של העני, העומד בכפור, והוא בוכה, מפציר ומעורר רחמים, אך בעל הבית עשה עצמו כאילו הקול לא מגיע לאזניו והמשיך בעיסוקיו הרגילים.

כשנוכח אליהו הנביא זכור לטוב, עד היכן מגעת דרגתו הנמוכה כן! העשיר, כבש פניו בקרקע ובכה, על כי אדם מישאל מסוגל לנהוג כן! חזר ובא לפמליה של מעלה, והפעם לא היו בפיו מילים, הבינו דרי מעלה מתוך שתיקתו, כי גם אליהו הנביא מסכים עתה לביצוע גור הדין, שנחרץ על ר' משה העשיר הקמזן.

"ואו, בשכלו כל הקיצין", המשיך הצדיק רבי מאיר מפרעמישלאן את סיפורו, "קשה היה לו, למאיר, לישיב במנוחה ולראות כיצד מוטל גור דין כל כך קשה על אדם מישאל, יהודי שנלכד בחטאיו כזבוב שנתפס בקורי עכביש. לא יכול איפה להבליג, קפץ ממקומו ואמר: רבותי! כלל גדול בדינו: אין עונשין, אלא אם כן מזהירין אני אהיה שליח בית דין של מעלה, ואלך להזהירו אזהרה אחרונה. והיה - אם יסכים העשיר ר' משה להעניק ארבע מאות שקלים של כסף ליהודי הצדיק הזה, הרוצה לעלות לארץ הקודש, ונוסף לכך יקבל על עצמו להיטיב את דרכו ולגמול חסד עם הבריות - ימשיך עשרו להיות בידיו, אך אם, חלילה וחס, ימשיך ר' משה בדרכו הרעה - גור הדין יתקיים: כל רכושו ילקח ממנו, וכל ימי חייו יהיה סמוך אל שולחנם של אחרים.

סיים הר"ק רבי מאיר מפרעמישלאן את דבריו, המתין קמעה ואחר כך אמר בפנותו אך היהודי העשיר שעמד בפתח החדר: "הרי ר' משה נמצא כאן, נשאל איפה את פיו". בטרם סיים את דבריו, בקע ועלה בחדר קול בכי, וכעבור רגע צנח הגביר ארצה, מתעלף. שעה ארוכה ניסו לעוררו מעלפונו, וכששבה אליו רוחו וחזרו אליו כוחותיו, ניגש האיש אל רבי מאיר ואמר: "כנים דברי רבנו, חטאתי, עייתי ופשעי, וכעת אני מקבל על עצמי לעזוב את דרכי הרעה ולהיטיב את מעשי, והלוא נאמר: 'מודה ועווב ירחם!'".

ובדבריו, הוציא הגביר מכיסו ארבע מאות שקלים ומסרם לידי האיש היושב בפינת החדר, אותו אדם צדיק שעליו אמר הרבי, כי ברצונו לעלות לארץ ישראל. "אנאו! ביקש הגביר, 'בהגיעך לירושלים, הזכר את שמי לברכה אצל הכותל המערבי!' ובעזרת ה' זכה הצדיק לעלות עם בני ביתו לארץ ישראל, בלי שיבטל זמנו ותורתו על איסוף מעות לשם כך. והגביר ר' משה? - הוא שינה את דרכו מן הקצה אל הקצה. ביתו היה פתוח לרווחה ועניים היו בני ביתו. עד מהרה יצא שמו לתהילה בכל קהילות ישראל כבעל צדקה וכמכניס אורחים, ונכסיו הרבים היו לברכה לו ולאחרים.

בהגיעך לירושלים, הזכר את שמי לברכה אצל הכותל המערבי

אל הר"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"א נכנס אחד מצדיקי דורו וגילה את אוננו כי בכוננתו לנסוע לארץ ישראל. הקשיב רבי מאיר לדברים ושתק. אחרי כמה רגעים שאל הרבי "ומנין תקח כסף לנסיעה?" השיב הצדיק כי בכוננתו לשהות בדרך אצל קרוביו ומכריו ולקבץ שם את דמי הנסיעה - ארבע מאות שקלי כסף. שוב שתק רבי מאיר ושקע בהרהורים, ואחר שאל: "וכלום לא כרוכה נסיעתך אל קרוביך בביטול תורה? מוטב כי תשב עמי באותו פרק זמן ותהגה בתורה, ואני אאסוף עבורך את הסכום הדרוש". חכך הצדיק בדעתו והחליט להיענות להצעתו של רבי מאיר.

בינתיים קרא רבי מאיר מפרעמישלאן לשמשו להורה לו להכניס לחדרו את כל האנשים המבקשים להיכנס. החלו הבאים להיכנס, ראשון היה יהודי עשיר, גביר בעמיו, הלה דרך כבר על סף חדרו של רבי מאיר, ולפתע הבחין כי בחדר שוהה יהודי נוסף - היה זה הצדיק שנענה להצעת רבי מאיר, נרתע איפוא הגביר לאחור ולא ידע את אשר יעשה - יכנס או צא, כך עמד לו נבוך מן הצד וחוכה. חלפו דקות מעטות, שבעיניו של הגביר נדמו כנצח, והנה פצה רבי מאיר את פיו ופנה אל הצדיק ששהה בחדרו: "ברצוני לספר לך מעשה נורא ישמע גם האיש הזה" - הוסיף בהפנתו פניו אל הגביר - "וילמד מוסר השכל".

וזה היה המעשה שסיפר רבי מאיר: בעיר אחת התגורר עשיר מופלג, בעל נכסים רבים, ר' משה - זה היה שמו של העשיר - היה קמזן מופלג, אל ביתו של ר' משה העולם לא הומן איש להיכנס, מעולם לא בא אורח בצל קורתו, מעולם לא זכה איש לסעוד לחם על שולחנו, לעיתים, אמנם נודמנו עניים לחצר ביתו, אך אל הבית פנימה לא הוכנסו. בעל הבית היה שולח אותם אל שכנו, אל ר' מתתיהו ירא האלקים וישר הדרך, "אצל שכני בודאי תקבלו מזון ומקום ללון בו" היה אומר העשיר הקמזן לאותם עניים. ואכן, אמת דיבר, בבית ר' מתתיהו זכו העניים בקבלת פנים נלבבת, בעת הבית ואשתו נדיבי לב היו וקיבלו כל אדם, ויהי זה הדל והפשוט ביותר, בסבר פנים יפות. אותו ר' מתתיהו לא היה עשיר, רחוק היה מכך, אם כי בני משפחתו מעולם לא ידעו מחסור, אף כי אמצעו לא היו רבים - תמיד היה ביתו פתוח לרווחה.

אם סבורים אתם, כי אנשי עירם של ר' משה ור' מתתיהו הוקירו את ר' מתתיהו הודות למעשי החסד שלו, ולעומת זאת, זלזלו בר' משה הקמזן - טועים אתם! אמנם בני העיר העריכו את ר' מתתיהו טוב הלב ורב החסד, אך הבריות כבדו והוקירו גם את ר' משה העשיר הקמזן, הנה כי כן, דרך העולם היא לכבד את העשירים אף כשאין הללו ראויים לכך כלל ועיקר! כיון שכך, התעורר בשמים קטרוג גדול על ר' משה העשיר, וכך אמרו דרי מעלה זה לזה: "אמנם בעולם של מטה חולקים לו כבוד וקוראים לו 'רבי משה' וכל זאת בשל עשרו, אך אצלנו, בעולם של מעלה, נדון כל אדם על פי מעשיו והתנהגותו ולא על פי עשרו" נמנו וגמרו ליטול ממנו את כל עשרו ולהעבירו לידי - הלא ינחשתם? - לידי ר' מתתיהו! והנה הגיע אליהו הנביא זכור לטוב ואמר: "אין דנים איש על פי השמועה בלבד, אלך ואראה אם אמנם מגיע לו, לעשיר ר' משה עונש שכזה!"

הלך אליהו הנביא ודמותו כשל עני והגיע אל בית ר' משה ביום חורף קר ומושלג. לגופו לבש בלויי סחבות וגופו רעד מצנה כעלה ברוח. בא אל פתח הבית וביקש להיכנס, באותה שעה לא שעה העשיר בביתו, פנה אליהו הנביא המתחזה כעני, אל המשרת שפתח את הדלת ואמר לו:



## משל ונמשל

### דיבור כסף שתיקה זהב

אמרו חכמינו זכרונם לברכה, דיבור כסף שתיקה זהב, ונאמר בתלמוד ששקולה עון לשון הרע כנגד שלושת העבירות הגדולות (ערכין ט"ז) והפליגו חכמינו הרבה בחומרת העון של לשון הרע ודברים בטלים. ועל האדם לדעת שכל דיבור טוב עושה פעולה לטובה בעולמות העליונים ולהיפך. והדבר יובן על פי המשל הבא.

משל לאומן שבא לבנות ארמון. בתחילה שירטט את תבנית הבנין על גליון נייר, שבו תואר כל הבית על כל חדריו וטרקליניו בדיוק גמור. וצוה בעל הארמון לאחד מאנשי הבית להעתיק את השירטוט הזה על גליון אחר, שאם יצטרך לעשות בנין כמו זה תהיה לו תבנית מן המוכן. והאיש עשה כדבר בעל הבית והעתיק את כל התכנית, ורק החסיר נקודה אחת קטנה. קצף בעל הבית על האיש, אמר לו האיש כלום כדאי לכעוס על חסרון נקודה קטנה כזאת? אמר לו בעל הארמון וכי אין אתה יודע שכל נקודה בתכנית יש כנגדה ענין שלם בבנין, וכשאתה מחסרה לא נקודה אתה מחסר אלא חלק בארמון.

והנמשל הוא: הקדוש ברוך הוא ברא עולמות עליונים גדולים ונפלאים, ועשה את האדם עולם קטן, בצלם אלקים עשה אותו. ולפעמים אדם מרשה לעצמו לדבר קצת לשון הרע, ואינו יודע שכל דיבור ודיבור יש לו משקל רב הן לטוב הן לרע, כשאדם לומד תורה אזי ותלמוד תורה כנגד כולם, ואז פועל גדולות ונצורות בעולמות העליונים. אבל אם אדם מדבר אפילו דיבור קטן שלא לצורך, לו זה נראה דבר קטן, אבל הפעולה שעושה בעולמות העליונים היא גדולה מאוד והוא מחריב עולמות ממש. ולכן על האדם להתחזק ברוב עוז ותעצומות כמה שיותר בשמירת הלשון ואז טוב לו בזה ובבא.

(אחד המגידים)

פעם נכנס אחד מחסידי הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א (יומא דהילולא כ"ה תשרי) אל הרבי. שמו היה ר' ברוך והוא היה סוחר שוורים. אמר ר' ברוך: "רבי, אני סוחר שוורים, ולאחרונה הוזל מאד שער השוורים, ולי יש שוורים רבים למכירה. מה אעשה? הרי צפוי לי הפסד גדול במכירתם. שהרבי יתן לי עצה וברכה לבל אפסיד את כספיי". שאל אותו הצדיק: "האם עוסק אתה לעיתים באיוו מצווה מיוחדת? השיב הסוחר: "אכן כן, אני מוהל". המשין הרבי ושאל: "ומה אתה עושה אם לפעמים יורד חלילה הרבה דם מהנימול לאחר המילה? "ענה ר' ברוך: "יש לי תרופות כאלה וכאלה" ופירט באילו תרופות הוא משתמש. שמע רבי לוי יצחק את דבריו ואמר לו: "אני אתן לך עשב מסויים, ואם יקרה חלילה שיקשה לעצור את הדימום, שים את העשב במקום הפצע ובעזרת השם יתברך הכל יתרפא מיד". שאל הסוחר: "ומה אעשה בענין עסקי השוורים?" השיבו הצדיק: "כבר אמרתי לך, כשיהיה דם רב מהנימול, תן שם את העשב ובי"ה הכל יתרפא מיד".

הסוחר לא שאל יותר בענין השוורים, כי האמין שאם הצדיק עונה לו כך בוודאי יש בדבריו גם תשובה לשאלת השוורים, למרות שלא הבין בדיוק מהי התשובה. הוא יצא מעם הצדיק ופנה לדרכו. בדרך התעכב ויצא לו לנוח במלון קטן על אם הדרך, והנה נודע לו כי בנו של בעל המלון אינו מהול. שאלו הסוחר: "מדוע לא מלת את בנך?" השיבו בעל המלון: "כי בניי הקודמים מתו מחמת המילה משום דם רב שזב מהם שאי אפשר היה לעצרו". לפתע נזכר הסוחר בדברי רבו הקדוש רבי לוי יצחק, ואמר לבעל המלון: "כמה מוכן אתה לשלם לי על עצה בענין זה?" ענה לו בעל המלון: "אילו הייתי יכול למול את בני ללא סכנה הייתי מוכן לשלם 400 רובל". אמר הסוחר "אני אמול אותו על אחריותי ואתן לך ערבון של 400 רובל שהמילה תעבור בשלום אי"ה. ואם יקרה לו דבר חלילה, אפסיד את כספיי". בעל המלון הסכים אבל התנה תנאי עם סוחר השוורים - שזה האחרון ישאר בביתו ארבעה שבועות תמימים אחרי המילה, כדי לראות שהילד שלום לו ולא ניווק מהמילה חלילה. הסוחר שהיה בטוח בברכת רבו ובעשב שנתן לו, נתרצה והסכים לתנאי. הסוחר מל את הילד ואכן דם רב זב ממנו ולא עצר. מיד הוציא הסוחר את העשב שנתן לו רבי לוי יצחק והניח על המקום ומיד פסק הדם וזה נתרפא מיד.

בתוך הזמן שהתעכב במלון, עברו סוחרים והתעכבו אף הם בבית המלון, וסיפרו לסוחר שמחירי השוורים התייקרו. רצה הסוחר לנסוע ולמכור את שווריו, אבל בעל בית המלון לא הסכים שיסע שהרי התנו עמו שישאר ארבעה שבועות תמימים. לאחר מספר ימים באו עוד אורחים ושמעו מהם ששער השוורים התייקר עוד יותר. כשעברו ארבעת השבועות נפרד הסוחר מבעל המלון ונסע לדרכו, ואחר כך מכר הסוחר את שווריו ברווח גדול מאד. וזאת בזכות קיום דברי רבו הצדיק.

## ציון אדם לחברו

### למחול לכל יהודי

מסופר על הגאון רבי בן ציון אבא שאול זיע"א, שמימיו לא הלך לישון ובלבו קפידא על מישוהו, מלבד פעם אחת שבמקרה ההוא קרה שאותו אדם שפגע בו לא צדק, אלא הוא צודק בטענות ובטרונות שלו כלפיו, אבל כשהגיע לומר קריאת שמע שעל המיטה שאו אומרים "הגני מחול וסולח לכל מי שהכעיס והקניט אותי או חטא כנגדי", לא לומר את התפילה הזו לא בא בחשבון. ואז ישב זמן רב עד שניקה מלבו כל טינה כלפי אותו אדם, ואז אמר את הריבונו של עולם בככל יום.

יהודי, הוא זה שעושה עבור הזולת הגה"ח ר' אלי ראטה זצ"ל היה אומר תדיר בשם הגה"ק ה"חזון איש" זיע"א (יומא דהילולא ט"ו מרחשון) "וויפל איד איז מען, וויפל מען טוט פאר א צווייטן" פירוש איך נמדדת כמות היהדות שבכל יהודי, לפי פועל ידו ומעשיו עבור הזולת.

### הקרבת קרבן בימינו

פעם נקלע הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א לשוק ביערוסלב, והיה מהלך בין העגלונים ובודק את טיב הקש והתבן שבאוצרם. עבר על פניו ידידו הרה"ק רבי שמעון מיערוסלב זיע"א ושאלו: רבי, מה מעשיו בשוק של העגלונים? אמר לו רבי משה לייב: עזוב את ה"רבי" שלי ואת ה"רבי" שלך, ובוא עמי ונישא חבילת קש לביתה של אלמנה ענייה שאין לה מצע של קש להשכיב עליו את גופה השבור. וילכו שניהם יחדיו הני שני צדיקים קדושי עליון, וישאו את הקש בכתפיהם, וכל העם רואים וזוים ומפנים להם מקום. בדרך הילוכם

אמר רבי משה לייב: אילו היה בית המקדש קיים היינו מביאים עולות ונסכים, עתה אנו מביאים קש, ומעלה עלינו הכתוב כאילו קיימנוהו עם כל הכוונות של הקרבת קרבן מנחה.

### כיבוד אם של האמרי אמת

פעם נסע ה"אמרי אמת" מגור זיע"א ברכבת, אמו נסעה אף היא ברכבת וישבה עם מספר נשים בקרון סמוך. תוך כדי נסיעה נטל הרבי את ידיו, סעד את סעודתו וברך ברכת המזון. כעבור זמן קצר נכנסה אמו לקרון, היא לא ידעה שזה עתה הוא אבא, והיא אמרה לו שעליו לאכול. ללא אומר ודברים קם הצדיק ממקומו, הוציא מהמזוודה פת לחם, נטל את ידיו ואכל. לא עלה כלל על דעתו לומר לאמו: אכלתי כבר.

### הקפדה בכבוד חבריו - עד היכן

מעשה באחד שהיה משיח קטן באיזה ישיבה, ובאו בחורים אליו בבקשה שיאמר להם שיחה במוסר בביתו. אולם הלה חשש שמה המשגיח של הישיבה יהיה לו תערומת ע"ז, ובא ושאר את הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זיע"א, וענה לו בלשון הזה: יש לנו בקבלה ברורה כי אם נוצר מצב כזה של הזדמנות לבנות את בית המקדש, אבל יש בזה חשש של חלישות הדעת למישוהו, כי אז מוטב לא לבנותו. ותלמיד חכם אחד ששמע את זה, הוסיף ואמר פשיטא: שהרי אמחול"ל שכל מה שלא רצה משה רבנו ללכת בשליחותו של מקום למצרים וסירב שבעה ימים, היה כל טעמו מפני החשש לחלישות דעתו של אהרן הכהן, עד שהבטיחו הקב"ה על "ויצא אהרן ושמח בלבבו".

## הילולא דצדקיא

### שבת קודש כ"ד תשרי

הרה"ק רבי יוסף פאטשניק מברעזנא ב"ר יצחק (תר"ל)

### יום ראשון כ"ה תשרי

רבי יהודה לייב מאוסטרהא (תלמיד הבעש"ט הק" - אביו של רבי יעקב יוסף תק"כ)

הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב סניגורן של ישראל ב"ר מאיר (תק"ע)

הגה"ק רבי משה סופר מפרעשבורג (חתם סופר) ב"ר שמואל (תר"ר)

### יום שני כ"ו תשרי

הרה"ק רבי אהרן מויטאמיר ב"ר מרדכי (תקע"ז)

הרה"ק רבי אשר פערלוב מסטאלין (הסטאלינאי הזקן) ב"ר אהרן הגדול מקארלין תקפ"ז

### יום שלישי כ"ז תשרי

רבינו יצחק הזקן בן רבינו שמואל (ר"י מבעלי התוספות)

רבי אלעזר רוקח ב"ר שמואל שמעלקא (מעשה רוקח - תק"ב)

רבי אריה לייב הכהן ב"ר יוסף (קצות החושן - תקע"ג)

### יום חמישי כ"ט תשרי

שמעון הצדיק בן חוני משיירי כנסת הגדולה

הרה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש

ב"ר אשר אנשיל (דעת קדושים-תר"א)

הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר חיים האגער (צמח צדיק - תרמ"ה)

### יום שישי ל' מרחשון

רבינו יונה החסיד מגירונדי ב"ר אברהם (שערי תשובה)

הגה"ק רבי יהודה לייב ב"ר ברוך אב"ד לאנצוט (תלמיד החוזה - תקפ"ד)

הרה"ק רבי ישכר דוב בעריש מוואלברו ב"ר משה (עבודת יששכר - תרל"ח)

זרחם חנו עלינו ועל כל ישראל אמן

## מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטיבין שליט"א  
מח"ס "גם אני אדוך" ו"מפרסם יוסף הדר"ם" על המצוות.

### ברכת ברכים ורעמים (א')

א) הרואה ברק, מברך עושה מעשה בראשית. (שו"ע, או"ח, סימן רכ"ז, סעיף א', ובמ"ב ס"ק ה')

ב) השומע רעם, מברך שכוחו וגבורתו מלא עולם. (שם)

ג) אם שמע רעם וראה ברק כאחד, מברך רק ברכת עושה מעשה בראשית, ואם בירך שכוחו וגבורתו מלא עולם, גם כן יצא. (מ"ב שם)

ד) אם לא היו תכופים הברק והרעם בזה אחר זה, מברך תחילה על הברק, שהוא נראה תחילה לעיני האדם - עושה מעשה בראשית, ואחר כך מברך על הרעם, שכוחו וגבורתו מלא עולם. (שם)

ה) אם לא ראה הברק, ושמע קול הרעם, ובירך עליו שכוחו וגבורתו מלא עולם, ואחר כך ראה הברק, מברך על הברק עושה מעשה בראשית. (שם)

## קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

מברכים חודש מרחשון

המולד ביום שישי 12:12 17 ח'

ר"ח יום שישי ושבת קודש

# שַׁבַּת חוה"מ סְכוּת | תשע"ח

אָסוּר לְקַרְא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוּר עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיוֹן



יִצְחָק לְאִיזוֹר ע"י בֵּית הַכְּנֵסֶת שְׁכֵנֵת עֵין חוּמָה\* - אֲבִשְׁרֵת צִיוֹן

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

## שַׁבַּת חוה"מ סְכוּת – לְפָנִים מְשׁוֹרֵת הַדִּין

וצריך להבין, האם יעלה על הדעת, שנצטרך להגיע לבית מטבחים להציל את הבהמות משחיטה כדי לרחם עליהם?

ועוד צריך להבין, מדוע היה צריך רבי יהודה להיענש בצורה זו, על שאמר את האמת? יותר על כן, ידוע שכל יצירה מתעלה לדרגה גבוהה יותר, כאשר היהודי עושה בה שימוש ואוכל אותה בקדושה ומברך עליה?

אך האמת, שיש הבדל בין דבר שבשיגרה לדברים מחוץ לשיגרה. נכון שבשגרה מדובר בטובתם של בעלי החיים, והבהמות נבראו לשימושם של האדם, וזכות גדולה עבורם לעלות על שולחן שבת וחג ויברכו עליו.

אך כאשר העגל נכנס תחת כנפי מעילו ובוכה, כמביע ברגש את תחינתו להינצל מהשחיטה, ברגע זה, היה צריך רבי יהודה להפעיל הנהגה של לפנים משורת הדין, ועל זה באו עליו ייסורים.

אב הרחמים בורא עולם, לאחר ארבעים ימים נוראים שעברו עלינו, ומי יודע אם מילאנו את הציפיות לחזור בתשובה באמת, בא הקב"ה בחג הסוכות ומבקש מאיתנו להצטופף בצילו ולהסתופף בהיכלו.

באים אנו לרמוז לבורא עולם: "אנא עשה עימנו לפנים משורת הדין", וזה גורם לכל אדם להיות בשמחה, על המקום והזמן, שניתנו לנו, שבם נוכל להימצא בסוכה ולגולל עלינו חסד ורחמים.

בברכת שבת שלום וחג שמח הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

הזוהר הקדוש מכנה את הסוכה בשם "צילא דמיהמנותא", דהיינו צל-מחסה האמונה.

די באמירה זו, כדי להבין מה המשמעות של הנאמר בכל התפילות בחג הסוכות זמן שמחתנו. ולכאורה, לשמחה מה זו עושה, אך אם יש לנו על מי להישען, לא יכול להיות, שתהיה לנו דאגה ומחשבה לא טובה, וכשיש אב רחום וחנון, שבצילו אנו חוסים, השמחה גדולה לאין ערוך.

בגמרא (מסכת בבא מציעא פה. וכן התלמוד הירושלמי כלאים, פרק ט', לב:) מספרת הגמרא, על רבי יהודה הנשיא (עורך המשנה המכונה 'רבינו הקדוש' או 'רבי' ששימש כנשיא יהודה וזכה להערצת בני דורות והדורות אחריו), **שסבל ייסורים במשך שלוש עשרה שנה בהם התייסר מכאבי שיניים**, ועל ידי מעשה באו עליו הייסורים, וגם על ידי מעשה הלכו ממנו הייסורים.

באחת הפעמים רבי יהודה היה מהלך בדרך, והיה שם עגל אחד, שהוליו אותו לשחיטה, נכנס העגל תחת כנפי מעילו של רבי יהודה והיה בוכה, אמר לו רבי יהודה: "לך, לכך נוצרת". אמרו בשמים: "הואיל והוא לא ריחם - יבואו עליו ייסורים".

ועל ידי מעשה הלכו, שיום אחד הייתה המשרתת מנקה ומסדרת את הבית וראתה שם חולדה, שהניחה שם את גוריה, רצתה המשרתת לפנות אותם, ואמר לה רבי יהודה: "הניחי להם, כתוב: 'וְרַחֲמֵינוּ עַל כָּל מַעֲשָׂיו (תהלים קמה, ט)'. אמרו בשמים: 'הואיל והוא מרחם- נרחם עליו'."

### העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה	חגי חיים וב"ב
שמואל אימן בן אסתר זרי	שגית בת רוני
משפ' שטרית	חיים בן בכורי
מאיר ישראל בן רחל ברכה-	יראת שמים
ליאור יהושע סומך וב"ב	גלית בת מסודי
יהודה אריה בן רחל ברכה	ארז בן שושנה
עינת בת רחל ברכה	רוני אברהם וב"ב
רחל בת ברכה בת פדילה דליה	ארז מזרחי וב"ב
נעם יצחק בן רחל ברכה	חי הפקות ואירועים
יוסף ליאור בן דליה אפרת פרנסה בקלות ובשפע	שלמה ודנה דוד וב"ב
קסירר אפרים וב"ב	כולל ברסלב אילת
י.מ.ש. כדורי	אקבלי יוסף חיים בן נסכה
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב	

### זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר	רונית בת סימי
תרצה בתיה בת ימנה נינט	סיון בת אסתר
עמית בת טובה	יוסף בן רחמה
נתנאל בן ג'ינה	אילן בן ג'וליאט
אסף בן סופיה	דוד עומרי בן יהודית
מיטל בת מלכה	מאיר בן שרית ואליהו
טליה עדן אסתר בת שולמית	יפית בת ג'ינה
שרי ימנה בת שולמית	שמעון בן שולמית
אנאל חביבה בת שולמית	אורן בן נעמי
משה בן חנה	שירן בת חנה
שימרת בת חנה	

### זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי	אליהו דורי בן ימנה
אילנה בת רחמה	שמואל אימן בן אסתר זרי
סיון בת אסתר	רחל מרים בת יהודית
נועה בת מזל טוב	משה מנחם בן רחל
דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה	

### רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה	יצחק בן עזרא
ימנה ניזרי בת סטה-	בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בן פרחה-	בריאות ואריכות ימים
מאיה בת עדי	דליה אפרת בת נעמה
אסתר בת סוליקה	סימי בת סוליקה
אורן בן אסתר	דינה בת מזל
יהודית אסתר ופראדל בת חיה-	בריאות ואריכות ימים
נעם יצחק בן רחל ברכה	נעמי בת רחל
שירה שילת בת אורלי	אפרים בן שרה
תמר פורטונה בת מיסה	רפאל משה בן רחל
מוריה בת רחל ברכה	נחום בן כיריה
יהודה אריה בן רחל ברכה	טובה בת אורה
שלו בן מזל פחימה	אליהו בן מאיה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה	רחל בת זוהרה
מישא אסתר בת זוהרה	שאוול בן סילביה
עינת בת רחל ברכה	בנימין בן יקוט
רינת רחל בת עפרה	יצחק בן פנינה
רחל ברכה בת פדילה דליה	יצחק בן רבקה
רונית בת סבריה	קסטת בת דגטו
יצחק בן חנון	ר' אליעזר בן עטיה

7/10/2017		י"ז תשרי תשע"ח	
<b>שבת חוה"מ סוכות</b>			
הפטרה: "בא גוג"- יחזקאל ל"ח			
ה"ת	כניסה	יציאה	ה"ת
19:33	17:42	18:53	19:33
19:30	18:00	18:51	19:30
19:31	18:01	18:51	19:31
19:32	18:02	18:53	19:32

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה	העלון מוקדש לעילוי נשמת מרים בת שרה ע"ה	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ויליד אלחנן רפאל בן אריס ויליד אורי חיים בן שלי	זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
--	---	---	--



# שואל ומשיב בהלכה – משיב הרוח

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

ממתי מתחילים לומר "משיב הרוח" ומהן ההלכות הנוגעות בדבר?

שאלה:

תשובה:

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

מתחילים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם" בתפילת מוסף של שמחת תורה, והזכרה זו אינה שאלה ובקשה על הגשם, אלא היא שבח להשם יתברך, ולכן הזכרה זו נקראת "גבורות גשמים", אבל שאלת טל ומטר שבברכת השנים, היא בקשה מהשם יתברך על הגשם, וישנם כמה הבדלים בהלכה בין הזכרת גבורות גשמים שבברכת "אתה גיבור", לבין שאלת טל ומטר שבברכת השנים. ההבדל הראשון הוא, שמזכירים גבורות גשמים כבר מתפילת מוסף של שמחת תורה, ואילו שאלת גשמים אינה אלא מליל ז' במר-חשוון כפי שיתבאר בהלכות הבאות. ואמרו בגמרא (ברכות לג.):

• **מזכירין גבורות גשמים** בברכת "אתה גיבור", משום שהיא ברכה על תחיית המתים, ומתוך שירידת גשמים שקולה כנגד תחיית המתים לפיכך קבעו בתחיית המתים.

• **שאלת גשמים** קבעו בברכת השנים משום שהיא ברכה על פרנסה, וירידת גשמים גם היא עניין פרנסה לעולם.

**מנהג הספרדים** וחלק מעדות האשכנזים, שבימות הקיץ אומרים בברכת "אתה גיבור" "מוריד הטל", ולמנהג זה אם שכח לומר 'משיב הרוח' ואמר 'מוריד הטל' וכבר סיים ברכת מחיה המתים, אינו חוזר. אבל אם לא הזכיר 'משיב הרוח' וגם לא הזכיר **מוריד הטל** (כמנהג חלק מעדות האשכנזים בימות הקיץ), אם לא התחיל עדיין ברכת "אתה קדוש" יאמר "משיב הרוח ומוריד הגשם" בין ברכת 'מחיה המתים' לברכת 'האל הקדוש' וימשיך תפילתו, ואם התחיל כבר ברכת "האל הקדוש" אין לו תקנה ויחזור לראש התפילה.

## אתרוג תמורת בן

שנה אחת, היה מחסור חמור באתרוגים, וחסידיו של ר' חיים מאיר יחיאל שפירא (הידוע כשרף ממוגלניצא) לא הצליחו להשיג עבורו אתרוג. הצדיק היה שרוי בצער עמוק, עד שלבסוף נודע לחסידים, כי בעיר אחת גר נגיד, שרכש בדמים מרובים אתרוג מהודר. תיכף ומיד נסעו אליו והפצירו בו למכור להם את האתרוג בשביל הרבי. אותו אדם לא הסכים למכור, ורק היה מוכן לתת את האתרוג **חינם אין כסף, בתנאי שיוושע בבן זכר באותה שנה**. ואף התנה עימם, שאם לא יוולד לו בן באותה שנה - לא ייצא הרבי למפרע ידי חובת נטילת לולב. בלב כבד ובחששות ניכרים הסכימו השליחים לתנאי ובהגיעם מסרו את האתרוג לרבי, ששמח מאוד לקבל אתרוג מהודר.

**בליל החג לא ישן הרבי והמתין בקוצר רוח לבוקר, כדי שיוכל לברך על הלולב**. אולם בשעת הכנותיו בבוקר, סיפרו לו החסידים על התנאי, שהתנה הנגיד בעל האתרוג. מיד נהפכה שמחתו של הרבי לתוגה, ובאין אומר ודברים הניח את האתרוג והחל לשוטט בבית אנה ואנה, בלי לדעת לשית עצה בנפשו. כמעט כל היום הראשון של סוכות כבר עבר, ורק כשראה הרבי שכמעט פנה היום, ואין לו במה לקיים את המצווה מדאורייתא של "ולקחתם לכם ביום הראשון" עמד ואמר: "יהי מה! מוכרח אני להבטיח לו בן". ומיד בירך בסילודין. ואכן באותה שנה נפקד העשיר בבן זכר, ותהום כל העיר.

## כל מאן דעביד רחמנא - לטב עביד

להלן סיפור מופלא ביותר, שיש בו כדי ללמדנו כי כל מה שהקב"ה עושה - הכול לטובה. אומנם לא תמיד אנו יכולים להבין ואף לעיתים, כאשר קורה דבר מה שלא לרוחינו, אנו יכולים להתמרמר ולפנות, חלילה, בטרזניה כלפי מעלה, כיוון שזה נראה לנו שלילי, וחלילה כלא טוב. אולם, לעיתים הקב"ה מוכיח לנו, עין בעין, כי מה שנעשה - הוא לטובתנו.

המעשה התרחש בראשית שנת ה'תשע"ו בווייליאמסבורג, בחור אחד בנה סוכה בעומדו על סולם גבוה, לפתע החל הסולם להתנדנד, משהרגיש בכך, והבין מה עומד לקרות לו, החזיק הבחור בקורת ברזל, שהייתה מולו, אך למרבה הצער, הבחור נפל עם קורת הברזל לארץ מגובה של כמה קומות.

אמו התקשרה מיד לאנשי 'הצלה' בטלפון, והם ביקשו, שתיגש ותבדוק על איזה צד בגופו נפל, נזדעקה האם, "בואו מהר. אני חוששת לבדוק". והנה עד שהגיעו אנשי 'הצלה', כבר הילך הבחור על רגליו כאחד האדם כאילו מאומה לא קרה. התברר שנפילתו הייתה על ערמה של עלי עצים קש ותבן, ובזה ניצלו חייו ממיתה וודאית. וכיצד הגיעה הפסולת לחצר ביתם? שבוע קודם הזמינו השכנים נכרי לנקות את חצר הבית לקראת חג הסוכות, ורק לאחר ששילמו לו גילו - שלא פינה את האשפה משם... והצטערו, שהרי עתה יצטרכו לשלם למישהו נוסף, רק עבור הפינוי. בדיעבד הבינו: הייתה זו השגחתו של הבורא, כדי שיינצל הבחור ממוות.

### מנויים

לקבלת העלון חנם ב- email:  
מידי שבוע, שלח את כתובתך אל:  
PnineEH@gmail.com

### הקדשת העלון

נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, זוג הגון,  
חזרה בתשובה וכו' - נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084  
כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 90805

### לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו חיים  
פנחסי בטל" 052-6329144  
(הנייד באישור ועדה רוחנית)

**הרב אברהם יהושע העשיל מקראקא זצ"ל** - נולד בשנת ה'שנ"ה (1595). בשחר ילדותו הפליא את כל רואיו ברוחב בינתו, בחריפותו ובבקיאותו. בנערותו כבר יצא שמו לתהילה בקרב הלמדנים. כשהתמנה אביו בשנת ה'שצ"ה (1634) לרב בלובלין ולראש הישיבה שם, רבינו עזר לאביו לנהל את הישיבה שאליה זרמו מאות תלמידים שעתידים להיות גדולי תורה ועמודי הוראה בישראל. איש קדוש וצדיק. מתלמידיו יצאו גדולי רבני הדור. חידודיו הנפלאים קנו להם פרסום רחב. בשנת ה'ת"ד (1643) נפטר אביו ורבינו הוסיף לנהל את הישיבה עם הגאון ר' נפתלי כ"ץ (נכד המהר"ל מפראג). כשנפטר ר' נפתלי, התמנה רבינו גם כאב"ד בלובלין. בשנים ה'ת"ח-ה'ת"ט (1647-1648) ימי רדיפות חמילניצקי האיומות רבינו נסע לעיר הבירה ויגא, וביקש מהנדיבים שיבואו לעזרת אחיהם שנתרוששו אחרי האסונות הנוראים ועזר ככל יכולתו. בשנת ה'תט"ו (1654) נפטר רבה של קראקא (הגאון ר' יום טוב ליפמן הלר זצ"ל בעל 'תוספות יו"ט זצ"ל) ורבינו התבקש לשמש כרבה של קראקא במקומו. שימש בתפקיד זה עד יומו האחרון. נפטר ב- כ' בתשרי ה'תכ"ד (1663). חי כ-68 שנים. ציונו בקראקא.



**אביו:** הגאון ר' יעקב (אב"ד ור"מ בבריסק, ליטה ולובלין). **מרבתי:** אביו, ר' יעקב. **מתלמידיו:** ר' שבתאי כהן (הש"ך), ר' גרשון אשכנזי (מחבר שו"ת 'עבודת הגרשוני'), אחיינו ר' הלל הירץ (מח"ס 'בית הלל'), ר' אלעזר נין מניקלשבורג (מחבר 'משנת אלעזר'), ר' יצחק חיות (מחבר 'זרע יצחק'- פירוש על המשנה), ר' שמואל קוידנאוור (בעל 'ברכת הזבח'). **נשותיו:** בת הנגיד ר' משה ר' ליזרש מבריסק (זיווג ראשון- נפטרה בצעירותה), בת ר' יהודה וואהל (זיווג שני). **בניו:** ר' בעריש (גדול בתורה וצדיק וכן היה פרנס הדור, ראש ומנהיג בקראקא, ועשיר מופלג), ר' שאול (אב"ד בריסק וקראקא). **חתניו:** ר' אברהם מהורדונא, ר' נפתלי הירש (אב"ד לובלין), ר' נתן נטע מקראקא (פרנס ומנהיג), ר' פייבל מקראקא (פרנס ומנהיג). **מספריו:** כתב עשרות חיבורים, אך לא פרסם אותם. לאחר פטירתו קובצו דברי תורתו **יחונכת התורה**- על פרשיות התורה (לוקטו מתוך יותר ממאתיים ספרים) **יחידושי הלכות על בבא קמא יחידושי תורתו ופסקיו מופיעים בספרי האחרונים** (בספרי הש"ך, חכם צבי, הנודע ביהודה, ר' משולם מאיגרא, חת"ם סופר ועוד).

**ת**כונה רבה ניכרה בביתו הגדול של גביר העיירה. בתו המהוללה נכנסה זה מכבר בברית האירוסין, ועתה הגיע עת דודים. בעוד ימים מספר יחגגו בני העיירה את שמחת כלולותיה עם חתנה המהולל, שנבחר בקפידה מתוך שלל ההצעות, שהוגשו ע"י שדכנים מנוסים. **יודעי דבר סיפרו שהגביר הבטיח לבתו סכום עתק כנדוניה, ואף התחייב לזון את הזוג לכל ימי חייו.** השמועות בדבר החתונה האגדית שעומדת להיערך, אך הגבירו את ציפיותם של בני העיירה לקראת החתונה. **דירה מפוארת ייחד הגביר לחתן שהגיע אל העיירה מספר ימים לפני החתונה ממקום מגוריו הרחוק.** החתן כמעט לא יצא מפתח חדרו. ארון הספרים שהיה עמוס בספרי קודש נדירים ריתק אותו, וחוף ממספר אנשים בודדים - לא ראה איש את פניו.

יום השישי של ערב שבת ה"אופירוף" החל בהכנות קדחתניות של משפחת הגביר ומשרתיו, ובמטבח ביתו של הגביר עמלו המבשלות על הכנת המאכל המרכזי של הקידוש, הלא הוא הקוגל המסורתי. כמנהג אותם ימים, הכינו עובדי המטבח כמות אדירה של בצק שהוכנסה לקערה, או יותר נכון לחבית אדירת מימדים, והניחו את הבצק בשמש החמימה כדי שיתייבש.

כעבור זמן מה אמורים היו המומחים לפרוס רצועות דקות וארוכות מן הבצק וכך נוצרו האטריות, שמהן הכינו את הקוגל. אותה שעה הניח החתן על אדן חלון בחדרו את אחד הספרים, שבהם למד, ושאף מלא ריאיותו אוויר צח ובריא תוך כדי עיונו בספר. קריאת העידוד של מנהל המטבח לעבר הפועלים שנשאו את חבית הענק שבה היה הבצק עוררוהו משרעפיו והוא הביט בעניין רב בכמות הבצק הגדולה. אותה שעה התבונן גם תרנגול נמרץ במעשה ולאחר שניות אחדות קיפץ במלא המרץ אל מרכז העיסה, והחל מנקר בה במלא כוח.

החתן שקע שוב בספרו. והנה, יצאה הכלה מן הבית והבחינה בקוגל ובתרנגול, וחמתה בערה בה. **ללא אומר ודברים אחזה בתרנגול המבוהל והטיחה את ראשו בקיר.** לאחר דקות מספר נשא שוב החתן את עיניו והבחין בתרנגול מת, המוטל על הארץ. לשאלתו מה אירע לו, השיב אחד מעובדי המטבח, כי הכלה פרקה את זעמה על התרנגול, שניקר בקוגל.

בו ברגע החליט החתן בליבו: **"אינני רוצה להינשא לה!".** ליבו הרגיש ומידותיו הרחומות לא יכלו לשאת את אכזריותה של הנערה, שבאה לידי ביטוי מוחשי לנגד עיניו. מיד סגר החתן את הספר, לבש את בגדיו העליונים ופנה לעבר בית-המדרש. טובי הלומדים של העיירה היו עסוקים באותה שעה באוהלה של תורה, ואיש לא שמ לב אליו.

**קופת הצדקה, שניצבה על הבימה, הייתה מלאה עדיין במטבעות ששולשלו אליה בתפילת שחרית.** החתן התקרב אט-אט לעבר הקופה. איש עדיין לא הבחין. הוא פתח את המכסה של הקופה ולפתע השליכה ארצה. הס הושלך בבית-המדרש. לפתע נשמעו קולות מטבעות מתגלגלים על רצפת העץ, ועיני הכול ננעצו בהלך, שהסתתר מאחורי הבימה. **כעבור זמן לא רב מצא את עצמו הגנב מאחורי סורג ובריח.** הגיעה שבת המלכה, והגביר, שהמתין זמן רב לחתנו, שיתלווה אליו, החליט בסוף ללכת לבית-הכנסת לבדו.

מחדרו ראה 'האסיר' את בני הקהילה הלבושים חגיגית נכנסים לבית-הכנסת. הדי הקולות הגיעו לאוזניו והוא התאמץ בכל כוחו להשתתף בתפילת הציבור. החתן עמד בדבקות והתנועע במרץ עם קולות שירת 'לכה דודי', שבקעו מבית-הכנסת, כאשר לפתע חש זוג עיניים ננעצות בו. מן העבר השני של הסורגים עמד הגביר, המום ונדהם כולו. מאן דהו הבחין, כי הוא מחפש את חתנו ללא הצלחה הלה חיבר מאורע למאורע וסיפר לגביר כי החתן המהולל אינו אלא גנב מושחת. **במוצאי-שבת סולק הגנב מן העיירה בבושת פנים. כאשר הכל מהללים ומשבחים את מזלו של הגביר, ובתו שלא נישאה לגנב פרחח שכזה.**

החתן שב אל בית הוריו הנדהמים, ששמעו מפיו את דבר המעשה, כאשר הוא מסביר להם, כי לא עלה בדעתו לבייש את בת ישראל. לפיכך העמיד פנים כגנב ובלבד שלא להכלים את פניה. חלפו שנים וה'חתן הגנב' התפרסם בעולם היהדות כגאון הרב העשיל מקראקא זצ"ל, רבו של הש"ך, ה'נחלת שבעה' ועוד רבים מגדולי הפוסקים.

# בְּמָה עֲדִיף לְבַחֵר?

והוסיף ואמר: "אם תבחר בעשירות - אפילו כשתהיה בדרכים, תכניס את היד לכיס ותמצא כסף".

"על אתר עניתי שאני בוחר בעשירות!", סיים הזקן ואמר: "מה אומר ומה אדבר, ברכתו של הצדיק התקיימה במלואה. מעולם לא היה חסר לי כסף, שפע רב הושפע לי ולבניי!!"

רבי נחמן זצ"ל, כשהיה מספר את הסיפור היה מסיים ואומר: "הרבה שנים לא ירדתי לסוף דעתו של אותו זקן וחסיד. הזדמנות חד פעמית נקרתה לפניו. הייתה לו האפשרות לבחור בדבר הגדול ביותר, לשהות במחיצת הרה"ק ה'בית אהרן' בעולם העליון, העולם הנצחי. ואילו הוא בחר ללא מחשבה בעושר!?"

"מי יוכל לתאר את גודל התענוג והאושר לשהות בהיכלו של הרבי?! כיצד העדיף, את העשירות, תענוג חולף ועובר, על תענוג רוחני לעד ולנצח נצחים?"

לאחר שנים, סיפר את המעשה למחותנו הרה"ח רבי יוסף קנובליך זצ"ל, מחשובי חסידי בעלזא וממקורבי הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א.

להפתעתו לא הייתה גבול כשהגיב רבי יוסף ואמר: "הצדק עימו וטוב עשה שבחר בעשירות. גם אני", אמר רבי יוסף, "אם היו נותנים לי לבחור בין שתי האפשרויות הללו - הייתי בוחר בעשירות ללא צל של ספק".

הלה הרים את גבות עיניו בהבעת פליאה... אולם ר' יוסף קרא את מחשבותיו ואמר: "אני כמובן חייב הסבר המניח את הדעת לבחירתי בעושר".

"ראה נא, לשיטתך, אם היה בוחר להיות 'עמי במחיצת' הרי אין ספק שאת נפשו הציל, ולעצמו היה 'מסודר' במנוחה נכונה. ולכאורה, מה יכול להיות יותר טוב מזה?"

"אבל עלינו לחשוב- איזו תועלת הייתה צומחת מזה לאחרים?! מאומה. הרי בבחירה זו - דאג אך ורק לעצמו ולנפשו!"

"לעומת זאת, כיוון שבחר בעשירות, יכול היה לגרום הנאה להרבה יהודים. לעזור לאלמנות וליתומים, לסייע בהכנסת כלה, ועוד הרבה הרבה צדקות וחסד לזולת!"

"נו...", הפטיר ר' יוסף, "מה יותר טוב- לבחור 'עמי במחיצת' או לבחור לעזור לעשרות ומאות אנשים בצדקה וחסד ולסייע לזולת?"

"בתשובה זו", אמר אבא, "הבנתי את עומק מחשבתו ומהלך חייו של מחותני רבי יוסף קנובליך זצ"ל".

הרה"ח רבי נחמן יוסף וילהלם זצ"ל סיפר, שלפני שעלה לארץ ישראל הוא נסע להרבה מצדיקי הדור לקבל מהם ברכת 'צאתכם לשלום'.

במהלך נסיעותיו, הגיע לחצר הקודש של הרבי מקרלין, האדמו"ר רבי ישראל פרלוב מסטאלין זי"ע, המכונה בפי חסידי קרלין - "הפרנקפורטר", על שם מקום מנוחתו.

כשהגיע רבי נחמן לבית הרבי, מצא את דלת חדרו פתוחה לרווחה, הציץ פנימה וראה את הרבי יושב בראש השולחן, וסמוך אליו יושב אדם זקן. הזקן סיפר לרבי עובדות ומעשים מצדיקים שזכה להכירם, הוא דיבר בקול, וניתן היה לשמוע את כל מהלך שיחתו.

"בדידי הווה עובדא", סיפר הזקן: "מעשה שאירע אצל זקנו של הרבי, האדמו"ר בעל ה'בית אהרן' זיע"א. שנה אחת הקדים החורף לבוא, ומראש השנה החלו לרדת גשמים עזים, רוחות עזות השתוללו, וכפור עז שרר".

"תוך ימים ספורים התכסתה העיר קרלין והסביבה במעטה לבן. שלג כבד הצטבר על גגות הבתים והפך עד מהרה לקרח מעוצמת הקור".

"חג הסוכות עמד בפתח, אולם לא ניכרה שום תכונה לקראת החג. גם אותם בתים שהיו להם סוכות מוכנות, ומעל הסכך היה צריך רק להזיז את ה'שלאק' - לא ניתן היה להזיזם".

"בליבי גמלה ההחלטה", סיפר הזקן, "לעשות כל שביכולתי כדי שה'בית אהרן' יוכל לקיים את מצוות הסוכה. נעמדתי על הגג בקור העז, וחרפתי את נפשי. עמלתי ויגעתי במשך שעות וימים לשבור את ערימות הקרח שהצטברו".

"גירדתי עוד קצת קרח ועוד קצת, עד שלאחר עמל ויגיעה עלה בידי לנקות את כל הגג. הזזתי את ה'שלאק', וכיסיתי את הסוכה בסכך כשר".

"באותו היום היה ערב סוכות, השמים התבהרו והשמש יצאה להאיר. כשהסוכה הייתה מוכנה ומקושטת - נכנסתי לבשר לרבי את הבשורה הטובה, שהסוכה מוכנה".

"האדמו"ר ה'בית אהרן' קם מכסאו, יצא לחצר, וכשראה את הסוכה מוכנה - קרנו פניו הטהורות מאושר ושמחה. הוא פנה אליי ואמר:

'בידך לבחור אחת משתי האפשרויות: לזכות להיות עמי במחיצת בגן עדן או לבחור בעשירות מופלגת לך ולזרעך, ולעולם לא יחסר לך ממון.

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שבתי בן אסתיא אטון זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב יהודה בן טובה זצ"ל	סעידה בת תופחה ע"ה	מאיר מורד בן שושנה ז"ל
אסתר בת בלה ע"ה	שמואל בן רבקה ז"ל	אביבה בת אירון ע"ה	שרה בת נרקיס ע"ה
נעמי בת כותון ע"ה	משה בן רוזה ז"ל	אברהם בן יונה ז"ל	עמירם בן דבורה ז"ל
מרים בת בלה ע"ה	אביחי בן אסתר ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
צדיק חכם בן חזלה ז"ל	נעימה בת גורג'יה ע"ה	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל	חי יזיז בן קלרה ז"ל	יוסף בן יצחק ז"ל
מסודי בת חביבה ע"ה	רפאל בן אסתר ז"ל	יוסף בן סעדה ז"ל	רחל רפאת בת השמת ע"ה
יונה בן סעדה ז"ל	שמעון בן שמחה ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה	יעקב בן פרחא ז"ל
ברכה בת מרדכי ע"ה	ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל
יפה בת רבקה ע"ה	אורה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	דניאל רפאל בן חגית ז"ל
שרה בת מורברי רחל ע"ה	שמעון בן חנה ז"ל	מישא אסתר בת הדרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל
אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה	אברהם בן דינה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה



לע"נ תנצב"ה



# כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא  
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 225 | שנה ד' | סוכות תשע"ח

## עניני חג הסוכות

ואדם. (מזקנים אתבונן על חג הסוכות)

### חש גזל

סיפר הרב משה ניימן שליט"א [שמפורסם באתרוגיו המהודרים] שהיה נוהג מידי שנה להביא לרבינו מפאר אתרוגיו את האתרוג הטוב ביותר שביבולו, אומנם לרבינו היה גם כמה אתרוגים נוספים וגם אתרוג תימני ואולי היה אז גם אתרוג מרוקאי כדי לצאת עוד שיטות, אולם האתרוג שר' משה היה מביא לו הוא היה האתרוג העיקרי של מרן.

סיפר ר' משה ששנה אחת על האתרוג היפה ביותר היה בלעטל קטן, אולם מלבד זאת היה אתרוג יפהפה במיוחד מהודר בתכלית ההידור, וכיון שהיה האתרוג הטוב ביותר שלו נתן אותו לרבינו כמידי שנה בשנה.

באותם ימים שכר ר' משה מקום לשווק אתרוגיו ליד כיכר ברטנורא והנה בהיותו שם בשעת הצהרים מודיעים לו שרבינו הגיע אליו מיד ר' משה יצא להקביל פניו, התברר כשחזר מרן מהישיבה קטנה פוגיבוז בא מרן במיוחד אליו וכך אמר לו: למעשה שלחו לי אתרוג נוסף מהודר כהאתרוג שנתת לי אבל בלי הבלאטלך ובאתי אליך להודיעך זאת כדי שאם תרצה תוכל לקחת את האתרוג חזרה ולמוכרו שהרי אברך אתה ואתה צריך פרנסה אמר ר' משה ברור שלא הפסדתי את הזכות שאתרוגי יהיה אצל מרן והשארתי את האתרוג אצלו, אבל מעמד זה שבו ראיתי כמה טרח רבינו ובעצמו בא אלי בגילוי המופלג והרי יכל לשלוח שליח וכן זהירותו הגדולה של רבינו הן בממון והן ברגשות הזולת לא מש מזכרוננו. (מזקנים אתבונן על חג הסוכות)

### אתרוג הראוי למאכל

סיפר הגאון רבי שרגא שטיינמן שליט"א שרבינו היה נוסע איתו כל בין הזמנים של חודש אב למושב שגרו שם מעולי תימן [אולי מושב קדימה אינני זוכר בדיוק] והיה רבינו קונה אתרוג תימני מהעץ וסיפר רבינו שבהיותו שם ראה תנות שפתחה היה נמוך מאוד שהיו צריכים להתכופף כדי להכנס, וא' מבני המושב מוכר שם אתרוג לפי משקל דהיינו שהיה חותך פרוסות מהאתרוג וכך מוכרו ושאל רבינו הרי אי אפשר לאכול אתרוגים כמות שהוא?

והתפלל המוכר ואמר הרי זה מאוד טעים זייער זיס" רבינו דיבר ע"ז בקשר לדין שדרך לאוכל מבושל אם אוכלים אותו חי מברכים עליו שהכל ודן על האתרוג הנ"ל אינני זוכר מה פסק. (מזקנים אתבונן על חג הסוכות)

### ללמוד בסוכה או ללבוש טלית

נשאל רבינו מרן ראש הישיבה הגראי"ל שליט"א מי שרגיל ללמוד בעודו נשאר לבוש בטלית אחרי התפילה בביהכ"ס ובסוכה אם ילבש את הטלית יהיה חם לו עם זה, ויש לו ב' אפשרויות או להישאר בביהכ"ס עם הטלית או ללמוד בסוכה בלי טלית ובשניהם יש קיום דאורייתא מה עדיף סוכה או טלית?

והשיב דמצות ציצית עדיפא היות והיא שקולה כנגד כל המצוות, ואף שיש בסוכה מעלה שמקיימו בכל גופו (וכידוע בשם הגר"א זצ"ל) בכך

כאן נתינת מעות מהקונה למוכר. ובמ"ב כ' שם שמהני לדאו' קנין חצר.

אך לכאו' ל"מ מה שמביאים הקונים אח"כ את המינים לביתם שהרי בטוחים הם שכבר קנו מדאו' ע"י הכסף ובכה"ג ל"מ קנין חצר כמבואר בתוס' בב"ב נד..

ושאלתי פי מו"ר מרן הגר"ח שליט"א שעיין בדבר ופסק להחמיר ולהורות לכל הסוכנים לזכות את הכסף של הלקוחות מידם עבור הבעלים (ויהי מדוי זכין) ולרווחא דמילתא שהסוכנים יודיעו לכל הקונים לכוין בעת הכנסת המינים לבית לקנותם בקנין חצר שע"פ רוב הפוסקים מהני.

אך מרן הגראי"ל שליט"א צידד להקל. (מחשבת עם ח"ב)

### להתיס לכל אחד

לפני 30 שנה אברך צעיר שלא מכבר זכה להתקרב לתורה ומצות הגיע להתגורר בבני ברק, שמחתו במצות השפיעה גם על בני משפחתו הרחוקים מתורה ומצות וכשהגיע חג סוכות אחד מהם אמר לו שיש בחצירו עצי דקל והוא מוזמן לבוא ולקחת את הלולב היפה בחצרו, ואכן כך עשה לאחר שלקח את הלולב כפי שעשו רבים מתושבי בני ברק דאו עמד להראות אותו לרבינו כשהגיע לרבינו התעכב רבינו על הלולב ובחן אותו זמן רב מכל צדדיו ואמר בסופו של דבר לאברך דע שיש מחלוקת הפוסקים לגבי לולב קנרי ובלולב שהבאת יש ספק ויתכן והוא קנרי.

והסתפק רבינו אם אפשר להכשיר מטעם ספק ספיקא, ונתן לאברך להבין לבד שיותר ראוי להשיג לולב אחר, ואכן כשראה האברך שרבינו מסופק שאל את רבינו יותר טוב להשיג לולב אחר ורבינו הנהן לו [רוב הדקלים הנטועים באיזור מישור החוף הם לולבים קנרים ולמעשה המשווקים לא מביאים לשוק לולבים משם לא רק בגלל הבעיה ההלכתית אלא בעיקר כי אין שם כמויות מסחריות ומביאים ממקומות אחרים ששם לא מצוי לולב קנרי כגון דרי אל עריש בקעת הירדן וכד כן שבשוק כמעט ולא מצוים לולבים קנרים אי המצאות לולבים אלו בשוק מקשה על זיהוי לולב כזה שבלאו הכי קשה להבחין בינו לבין לולב רגיל, ואותו אברך בעל תשובה ומשפחתו לא ידעו כלל על החילוק הזה ולכן לא ראה לנכון ליידיע את רבינו על מקורו של הלולב] האברך יצא מבית רבינו והסתובב זמן רב עד שהצליח למצוא לולב אחר כשחזר חשב שמסתמא כבר עברו מאות אנשים לפני רבינו ולמרות זאת כשהראה לו את הלולב להפתעתו אמר רבינו ראשית אין בלולב הזה את הבעיה של הלולב הקודם, ואח"כ המשיך בבדיקתו האברך נשאר פעור פה שהרי לעיני האנשים העומדים בתור רבינו הסתכל לכאורה רק על לולבו ואתרוגו של כל אחד ואחד בלא להתעכב כדי שאנשים רבים יספיקו לעבור ללא עיכוב מיותר ואיך יזכור אחרי מאות אנשים לא רק את הלולב אלא גם את האדם שמאחריו אלא בהכרח שמלבד כשרות המינים היה אכפת לו מכל אחד ואחד ונתן עיניו וליבו עי' רש"י ריש פרשת שמות על תועלת האנשים.

ואמר שהיה זה שיעור מאלף עבורו על האופן שבו צריך עובד ה' שיהיה לו אכפת מכל אדם

### סך פלפונים

סיפר רבנו: כשהגיע הגרי"ז לארץ בהתקרב חג הסוכות אמר להביא לו סך והסכים שיסככו גם בפלפונים, וסבר שזה מעיקר הדין כשה, רק הבנים הביאו לו קיינעס ומזה סיכך. (מפי רבי איסר שוב שליט"א).

### אתרוג של הממע"ה

כתב רבנו: יש מקום למה שדנו באם א' יש לו אתרוג באופן שזוכה בו מדין מוחזק דהמע"ה, דאע"ג דלכל דיניו הוא שלו ויכול לעשות בו כרצונו, מ"מ כיון דיש גזה"כ דבעי שיהי' משלכם וכמו דנשאר ספק דלגבי מי שאינו מוחזק אולי לגבי הגזה"כ דבעי שלכם מקרי שלו מספק, ה"נ לגבי זה שזוכה מדין מוחזק דלענין הגזה"כ דבעי שלכם אפשר דנשאר ספק, [א"ה וכו' בהלכ"ש מועדים א' עמ' רט"ז והביא מהחמדת שלמה ועוד] וכן אם השני יקחנו באופן דהראשון אינו מקפיד ומשאלו אפשר דיצא מספק ולא יוכל כבר לברך על אתרוג אחר, דאולי כבר יצא המצוה והוי ספק ברכה לבטלה. (ס' עבודת מתנה ועי"ש באריכות)

### ספק בדין שויה אנפשי' חתיכה דאיסורא

יש לעיין אם יש דין כמו שויה אנפשי' חתיכה דאיסורא לענין קיום מצוה, כגון אם יש עדים שמעידין על ראובן שקיים מצות ד' מינים אבל ראובן בעצמו אומר לא נטלתי היום ארבע מינים, האם יכפוהו ב"ד ליטול ד' מינים [באופן שאינו רוצה] כיון שלדבריו הוא מחוייב, או דרק לענין איסורין יש נאמנות נגד עדים.

### הליכה ד' אמות

רבנו מקפיד ללכת אחר מאכלו ד' אמות וכמבואר בגמ' בב"מ קיג, א ועי' באר היטב ס' ק"ע סקט"ז. ובסוכה מקפיד שכל הד' אמות שהולך יהיה בתוך הסוכה ולא יצטרך לצאת אפי' רגע אחד מהסוכה.

[א"ה ואולי זהו הביאור ברמ"א ס' תרל"ט סעי' א שיהיה אוכל ושותה וישן ומטייל ודר בסוכה כל שבעת הימים. דהעירו.. מהו הכונה מטייל ואולי הכונה להליכה של ד"א אחר הסעודה. ורבנו עצמו הסביר מטיל הכונה משחק].

### קניית מצות וד' מינים מהסוכן

כתב הרה"ג ר"מ ה. שליט"א: עוררתי רבים שהמהדרין לקנות הד' מינים ומצות בקנין כסף שמהני מדאו' ומשלמים לפני החג כמבואר במ"ב תרנ"ח סק"י, פעמים שלא מהני מה שנתנו כסף משום שע"פ רוב קונים אותם מסוכנים ולא מבע"ב, ופעמים רבות שהבע"ב לא בא לאסוף את כספו לפני החג (ובודאי לא את כספם של הקונים בערב החג) ונמצא שלא הגיע הכסף מיד הקונה לבעלים, דעפ"י רוב אין הסוכנים קונים את הסחורה לעצמם ונהיים בע"ב, אלא מקבלים אחוזים מהרווחים מהמכירה, וכן אין הסוכן מוכר את הסחורה כשליח של בע"ב וגם אין הסוכן זוכה את הכסף מיד הקונים עבור הבע"ב, ויתכן דאף לא מקבל שמירה על הכסף לבינתים (דלמה לו להתחייב אם הבע"ב לא בא לקחת את כספו) אלא כבן דעת בלבד (וכספק התוס' ב"מ צג:) וא"כ יתכן דמקום הנחת הכסף אצל הסוכן הוא כמו מקום לקופה המיועדת עבור הבע"ב (יעוי' בתור"ד ועוד ראשונים בסוגית תנ"ג סלע במס' קידושין) אך אין

זאת מעלת כל המצוות כולם עדיף ואם כן זה עדיף על מצות סוכה ע"כ, עוד אמר דאין לטעון דסוכה היא מצוה לזמן מועט וציצית יש לו כל השנה, אדרבה חזינן שתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, והוסיף שכל זה אם לא לבוש בט"ק אולם אם הוא כבר לבוש בט"ק ושואל אם עדיף טלית על סוכה מסתבר דסוכה עדיפה עכ"ד (גליון מים חיים - סוכות תשע"ז)

### שנים אוחזין באתרוג

דברים שנאמרו ע"י רבנו בהיכל ישיבת לייקוד חשון תשס"ה שאולני מה הדין אם שנים אוחזים א' מהארבע מינים או את כולם יחד אם מקיימים בזה את המצוה של ולקחתם לכם, האם זה נקרא קיחה או כיון ששנים אוחזין זה לא נקרא קיחה ויש להביא רא' לשאלה זו מבבא מציצא (דף ח') דבשנים שהגביו מציצא, לולא זה דהמגביה מציצא לחבירו קנה חבירו לא היה מועיל, כי מה שהשני אוחז, לגביו זה כמונח ע"ג קרקע, רק שמועיל לזה הדין דהמגביה מציצא לחבירו קנה חבירו, או מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה, עכ"פ מבואר דבלי זה כששנים אוחזין בחפץ נחשב החלק שהשני אוחז לגביו כמונח ע"ג קרקע. וא"כ לענין זכיה יש סברא של מגביה מציצא לחבירו קנה חבירו, או מגו דזכי לנפשי' זכי נמי לחברי', אבל כאן זה הרי לא דין של זכיה, ממילא נמצא דמה שהשני מחזיק הוא לא

מחזיק, והוא אוחז רק חצי דבה, ואין יוצא בזה. ומה שמצינו לענין שבת דשנים שעשו פטורין, זה שייך לענין שבת דנחשבת "עשיה" של שניהם, אבל בד' מינים זה דין "להחזיק" ולא דין עשיה, ממילא כששנים אוחזין חסר לכל אחד את החצי השני ואינו יוצא ונר"ג בזה. [א"ה וראה מה שהבאנו בזה בקו' כאיל תערוג חג הסוכות- תשעו]

### דברי רבנו בענין ניסוך המים

הנה במשך השנה יש כמה מועדים, ובכל זאת חג הסוכות הוא הנקרא זמן שמחתנו, ואע"פ שכל המועדים הם זמני שמחה גם פסח וגם שבועות, בכל זאת חג הסוכות נקרא זמן שמחתנו, והשיא של השמחה בסוכות מצינו שהי' בשמחת בית השואבה, כשהיו הולכים לשאוב מים לקיים מצות ניסוך המים המזבח. והנה בכל ימות השנה הקריבו קרבנות וברובם יש נסכים אך היו מנסכים יין, אבל בסוכות היו מנסכין מים, וכתוב ושאתם מים בששון, וזה הי' השיא של השמחה, בכל החג הי' שמחה, אבל את שמחת בית השואבה מצינים במיוחד, בילקוט (יונה) כתוב על יונה הנביא שהי' מעולי רגלים ונכנס לשמחת בית השואבה, ושרתה עליו רוח"ק, שזה הדרגה הכי גבוהה, ובסוכה (נ"ג א') איתא אמרו עליו על הלל הזקן כשהי' שמת בשמחת בית השואבה הוא אמר אם אני כאן הכל כאן ואם איני כאן מי כאן, לא היו נותנים שם לאנשים פשוטים, מי רקד ועשה השמחה האנשים הכי גדולים כמו הלל הזקן, ובוה עשו

יותר משאר דברים, בניסוך היין לא עשו דבר מיוחד כמו לניסוך המים.

והנה אין אנו יודעים את טעמי התורה, אבל יתכן עכ"פ לפרש גם בדרך זה, והנה אויר זה הדבר הנצרך ביותר בעולם, דא"א לחיות בלעדי אויר, אז יש אויר בכל העולם, ולאחר האויר מים זה הדבר הנצרך ביותר, דאדם לא יכול לחיות בלי מים, וכן בע"ח וצמחים כל אלו אינם יכולים להתקיים בלי מים, וזה הדרגה השניה לאחר אויר.

והנה בדרך כלל עבודת ה' אינו בדברים כ"כ פשוטים, וגם בסוכות היו מקריבים פרים אלים כבשים שהם קרבנות גדולים מאוד, וכן ניסוך היין, אבל מים זה דבר פשוט ואינו עולה ביוק, ואע"פ"כ עשו כזה ענין בניסוך המים, דאדרבה באו ללמדנו שאין צריך דוקא דבר חשוב, דבר שעולה ביוק, אלא גם במים שזה דבר פשוט אפשר לעבוד את ה', וגם לא היו מנסכים הרבה מים אלא ג' לוגין, לכן היתה שמחה שא"א לתא, דהדבר הזה מלמד דבדברים הכי פשוטים אפשר לעבוד את ה', ונלמד לנצל את כל הכחות שיש בבריאה שזה שייך לו לעבוד בהם את ה', ואדם ילמד מזה עד כמה לנצל את כל חייו, כל דבר שיש לו לנצל לעבוד את ה', וזה השמחה הגדולה ביותר, ונזכה לעבוד את ה' בכל הלב ובכל מה שיש לנו אפי' בדברים הפשוטים, וע"י זה נזכה ג"כ לגאולה האמיתית בבא"ס. (אילת השחר מהדורה החדשה פר'

## הוספות והשלמות לגליונות קודמים

**בגליון פ' קרח** | דף ג סע"ב כתוב במדור הלכות והליכות מרבנו שליט"א: מים שהניחו בו את הלולב כשהם שומרים ולא נעשה בהם מלאכה. ועי' תפארת ישראל בידיים פ"א דהביא סברא דמצות לאו להנאות ניתנו. והביאו מג"א סי' קס סק"ה שמים שיש שם דגים (אקרויים) כשר לנט"י דלא נעשה מלאכה רק שמרו את הדגים. ע"כ.

ולא הבנתה, והרי במג"א שם בס' ק"ס ס"ק ה, וכן משנ"ב שם ס"ק ט, כתבו שאם שרה ירקות במים כדי שלא יכמושו, מקרי מלאכה וכו'. ע"ש. (ובע"כ לחלק בין דג לירק). וצ"ע.

**בגליון פר' קרח** | כ' נידון אם שכח ליטול ידים אם יטול ויברך קודם המוציא או לא, וילה"ע שבס' קסז, ו מבואר שאסור להפסיק בין ברכה לאכילה גם כדי לתת אוכל לבהמה אף שזה איסור דרבנן (ורק בדיעבד אי"ז הפסק, עיי"ש בבה"ל), ולכאורה ה"ה בנידוד' (ושמא נט"י חמירא טפ').

**בגליון פרשת בלק** | הלכות והליכות כתבתם שאוכל מיד כזית וציניתם למ"ב סימן ר"י וצ"ל מ"ב סימן קס"ז ס"ק ט"ו וריש סימן קע"ז.

### הוספות להלכות והליכות

#### שכח בפעם ב' בברכת השנים

שכח להזכיר ותן טל ומטר בברכת השנים, מזכירו בברכת שומע תפילה, ואם שכח גם שם, ונזכר לאחר שהתחיל רצה, וחזר לברכת השנים, ושוב שכח ונזכר בהשיבה שופטנו וגו', אינו יכול לדלג לשומע תפילה היות וכבר אמר ברכות עד שומע תפילה, אלא צריך לומר על הסדר וישאל מטר בשומע תפילה.

ויש שטענו שצריך לחזור לברכת השנים, מפני שמקור הדין שהאוחז במדמים חוזר לברכת השנים, כתב הרא"ש בברכות (פ"ד סי' י"ד) והוכיח כן מהבדלה דמי ששכח לומר אתה חוננתנו אינו חוזר, היות ומבדיל על הכוס, ואם גם אכל לפני הבדלה בכה"ג חוזר ומתפלל, וכ"פ השו"ע בס' רצ"ד ס"א, כמ"כ בטל ומטר אם שכח לאומרו בברך עלינו אינו חוזר דיש לו תיקון בשומע תפילה, אך אם שכח גם בשומע תפילה חוזר לברך עלינו כדן טעה בהבדלה דחוזר על התפלה, כמ"כ חוזר לברך עלינו.

והנה בטעה ולא אמר אתה חוננתנו ואכל לפני הבדלה חוזר והתפלל, ושוב טעה ולא אמר אתה חוננתנו, מסתבר דיחזור שוב על התפילה, א"כ גם כאן ששכח פעם נוספת חוזר לברך עלינו.

אמנם הגרא"ל שטיינמן והגר"ח קניבסקי שליט"א טענו דבשלמא הבדלה חוזר פעם שניה היות ויש ב' הסרונות א' אכילה לפני הבדלה, ב' ששכח אתה חוננתנו ועי' יחזור. אבל בטל ומטר מסתבר שעשאוהו חז"ל כמו שלא התפלל וא"כ חשיב כטעה רק בברך עלינו, וע"כ ימשיך ויאמר בשומע תפילה. (שלמי תודה עניני גשמים עמ' ע"ה)

#### אכילה בעמידה

מה שבזמנינו יש מקילים לאכול בעמידה לאו שפיר עבדי דמבואר בגיטין ע, א דזה סכנה לאכול בעמידה. וי"א שנשתנו הטבעים ויש מקום להקל. וממך הגרא"ל שמעתי שאין מקום להקל, וכן שמעתי ממך הגר"ח והוסיף פרק א' הערה 5.]

**בגליון פר' תזריע מצורע** | כתוב שצ"ל "ואהבת" מלעיל ואם אמר "ואהבת" מלרע יצא. כמדומה שזה טעות ואדרבה לכתחילה צ"ל מלרע.

ג.ב. פעם א' שאלתי לרבינו על חפצים שנשארו בחדר בישיבה אחרי שהבחורים עברו לחדר אחר ולקחו את חפציהם (והגר"פ שרייבר צ"ל אמר לי על כך שאינו יודע), ואמר לי שהם הפקר מזה שלא לקחום עימם.

**בגליון פר' תזריע מצורע** | כתבתם על שנשאל רבינו על ציורף מתפללים מעזרת נשים והשיב באם יש חלון וכו'.

והנה ראשית כבר דן בזה המ"ב (סי' נ"ה סק"ב) והביא דברי הרשב"א שהחמיר בזה וז"ל פשוט העומדים בעזרת נשים ובמחיצה המפסקת יש חלון ומראה להם פניו משם מצטרף עמהם לעשרה וכ"ש דאם יש בלעדי עשרה נחשב תפלה בצבור עי"ז ואע"פ"כ יותר טוב אם בנקל הוא לו לירד לבהכ"נ שירד דיש מהאחרונים שחולקין על עיקר הדין וסוברין דעניינינו אינו דומה כלל לזימון. ומה שרבינו פסק שמצטרפין הוא ע"פ הוראת החזו"א שהורה כן למעשה בביתו שהיה צוה"פ מפסיק ואמר שצוה"פ אינו מפסיק רק אם צריכין לו [וכע"ז בארחות רבינו ח"א מהדו"ח עמ' צ"ד]

**בגליון 208** | הבאתם מהפנקס בענין קריאת ב' פסוקים ומחצה. ויש להעיר שמעשה שהיה כך היה שהבעל קורא קרא חצי השני של הפסוק השלישי של העולה השלישי שבקריאה בימות החול ולא הספיק לתקן עד שבירך העולה את הברכה שלאחריה. והשאלה הייתה אם יצאו ידי קה"ת או שצריכים לחזור ולקרות עליה נוספת בברכות? מרן שליט"א מיד ננער ואמר לו שאלתי אותי את זה כבר לפני 22 שנה, ואח"כ השיב מש"כ.

**בגליון פרשת בהעלותך** | כ' נידון אם בקריאת ב' פסוקים ומחצה חשיב ג' פסוקים לצאת יד"ח בדיעבד, וילה"ע שזה גמ' מפורשת בתענית כז: ובמגילה כב. שכשיש רק ה' פסוקים לקרוא בב' עליות שמואל אומר שחולקים פסוק לשנים כדי שבכל קריאה יהיה ג' פסוקים ואין חולק עליו שם בעצם הסברא. **בגליון פר' בהעלותך** | העיר תלמידו ונאמן ביתו של רבנו, הרה"ג ראז"ש שליט"א מה שכתב שהוציא מכיס הפנימי שמות של חולים ברפאינו - אני ראיתי שלא הי' מזכיר ברפאינו אלא לפני יהוה לרצון.

**בענין וידוי של ר' ניסים גאון** שמעתי שאמר כמה פעמים לומר לפני היודי "וכך הי' רבינו ניסים גאון אומר וכו'. [א"ה וכן נהג הגרשז"א]

**מה שכתב** שאינו נוטל ידיו לפני תפילת מנחה. הוא מכיון ששומר ידיו בנקיות. **מה שכתב** שבצום גדלי' הורה לומר י"ג מדות בפתיחת הארון במנחה - כמה פעמים שמעתי ממנו שאין אומרים י"ג מדות במנחה.

**מה שכתב** שהי' סוגר הסידור כשהיה עולה לתורה. גם כשהי' הולך לתת צדקה בויברך דוד וכשהי' פוסע י' פסיעות בסיום שמע' הי' סוגר הסידור.

**רציני להעיר במה שכתבתם**, שרבינו שליט"א מקפיד להתפלל מתוך הכתב עד שכשהוא צריך להפוך דף הוא ממתין מלהתפלל עד שהופך הוא את הדף. יתכן לומר שאין זה מתוך ריבוי הקפדה להתפלל דווקא מתוך הכתב אלא שנזהר שלא לעשות מעשה תוך כדי שמתפלל. [ועיי' בזה בספר וזאת הברכה פרק א' הערה 5.]

שיתכן שישתנו הטבעיים והנה מה שאין רואים מי שניזוק מזה שמעתי ממך הגרא"ל שיתכן שרק אחר הרבה זמן ניזוקים ורק מי שאוכל הרבה מעומד, וממון הגר"ח שמעתי דאין הכרח שיוזקו מזה אלא כוונת הגמ' שיכול להזיק ודו"ק. (מצות איש עניני זקן ממרא עמ' ה)

### בלימוד תורה מעלת ההשקמה היא, למי שבא ראשון ממש!

בקונטרס 'לקט שאלות המצויות' להגאון ר' יהודה אר"י דינר שליט"א (ח"ב עמ' כ"א), הביא ששאל כן למרן הגר"ח קניבסקי שליט"א בזה"ל: עשרה הראשונים שיש להם שכר כנגד כולם (ברכות מז, ב) האם הוא דוקא בתפילה, או גם בביהמ"ד בעשרה ראשונים שבאים ללמוד. והשיב מרן שליט"א: רק בתפילה. ושם בהערה, הביא עוד בזה בזה"ל: וכן אמר מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א. וביאה, שדוקא בתפילה שיש דברים שבקדושה שלא שייך בלא עשרה, נמצא שהוא גרם לדבר קדושה להתקיים. משא"כ בלימוד תורה שאפשר בפחות מעשרה, ואע"פ שיש יותר ברכה כשהציבור גדול, מ"מ לא גרם דבר חדש, עכ"ל עיי"ט. ושוב ראיתי מש"כ בזה רבינו שליט"א בספרו 'מלא פי תהילתך' ח"ב עמ' פ"ט, עיי"ש.

ולמעשה, כן מפורש כבר בגר"א בספרו 'אדרת אליהו' פ' ראה (ג, ו), ובספר 'אמרי נועם' (בברכות ו, ב), ובעוד מרבתינו. ועי' מש"כ בזה באורך בספר "משחרי ימצאונו" כרך א' שער ב' פרק ד' בירור סעי' ג'.

### בענין ספרים של היום

שאלתי את רבנו אודות מש"כ המשנה ברורה (סי' תרמ"ט סקל"ד) שאין להשתמש בספר של אחר שלא אומרים בזה ניתח ליה לאיניש וכו'.

אמר רבנו שהיום יש להקל מפני שאז הספרים היו יקרי המציאות, אבל היום יש הרבה ספרים, וכלשונו הטהור "היום לכל בר מצוה בחור יש שני שסי"ן".

### אמן של רשות

נשאל רבנו א' שומע באמצע ברכות ק"ש קדיש או קדושה ממנין אחר שזה רק רשות לענות ולא חובה [עי' משנ"ב ס' קכ"ב סקל"ג ובביאור הלכה סי' רט"ו ד"ה וחי"ב], האם יכול לענות באמצע ברכות ק"ש, ואמר רבנו שיכול. (מפי הרה"ג רמ"מ גרינולד שליט"א)

אינו פוסע אם יש בתוך ד"א אפי' מן הצד מישהו מתפלל ואפי' שממחר לשיעור מחכה עד שהלה יסיים. (שם)

## פניני הפרשה

### מתחיל בשבח המקום

ויאמר ה' מסיני בא וזרה משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבת קדש מימינו אש דת למו. (וזאת הברכה לג, ב)

פרש"י פתח תחילה בשבחיו של מקום ואח"כ פתח בצרכיהם של ישראל. והנה הרמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ב כתב דהמתפלל בתחילה אומר שבחו של מקום ואח"כ שואל צרכיו ואח"כ נותן שבח והודיה. ויל"ע אם גם כשמברכים נאמר הסדר הזה לפתוח תחילה בשבחיו של מקום כמו בתפילה, וכשהאבות בירכו את בניהם לא כתוב בפסוקים שפתחו תחילה בשבחיו של מקום, ועי' בספרי שהביא עוד שפתחו בשבחיו של מקום והובא בפמ"ג בפתיחה להל' תפילה. (אילת השחר לג, ב)

[א"ה אולי י"ל ע"פ המובא בס' ארח דוד על הגר"ד בהר"ן או ת"מ כשהיה מברך חולה וכדו', היה אומר ה' יתברך קודם, עפ"י הגמ' (ברכות לב, שלימה וכדו'), והקפיד להזכיר ה' יתברך קודם, עפ"י הגמ' (ברכות לב, א) שלעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל. דהנה בס' פלא יועץ (ערך ברכה) כתב "ואמרו בזהר (חלק א' דף רכ"ו) דכשאדם רוצה לברך לחבירו או לבנו וכיוצא, צריך לברך בתחלה לקדוש ב"ה. ואי לא מברך תחלה לקב"ה אנון ברכן לא אתקיימו. וכן היה מנהג הרב מוהר"י חזק ז"ל דכשבא אליו אדם אחד לברכו. משים ידו על ראשו ואומר 'יתברך שמו של הקב"ה' ואחר כך מברכו לאיש שהוא או לנער וכיוצא. כן כתב החיד"א ז"ל בספר דבש לפי (מערכת ב' אות ט) עיי"ש. וכן אני נוהג לברך את בני ואת כל המבקש ברכתי - אני מניח ידי על ראשו ואומר 'יתברך שמו של הקב"ה והוא ברחמיו ישמך מכל רע וכו'" עכ"ה.

ויתכן עוד, דחשש לדברי הגמ' (נדרים לב, ב) "אמר רבי זכריה משום רבי ישמעאל ביקש הקב"ה להוציא כהונה משם שנאמר (בראשית יד) והוא כהן לאל עליון כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום הוציאה מאברהם שנאמר (בראשית יד) ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ וברוך אל עליון אמר לו אברהם וכי מקדימין ברכת עבד לברכת קונו מיד נתנה לאברהם". ובס' שירי כנסת הגדולה (או"ה סי' קע"ד הגהות הטור אות ב') כ' וראיתי להרה"ג מהר"ר אשתרוק בן שאנג"י שהיה נוהג לברך תחלה על היין ולשתות מעט, ואח"כ היה אומר למסובים בשמחתכם, ומסיים שתייתו, ואמר לי הטעם, שאין ראוי להקדים כבוד בשר ודם וברכתו לכבוד שמים. ולי נראה שאין בכך כלום, שאפשר שראוי להקדים לומר למסובים בשמחתכם, ואח"כ לברך ולשתות, משום שגדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה. וכיוצא בזה כתב רש"ל (ב"מ של שלמה פרק החובל סי' ס"ד) שהמתעטש ואומרים לו חיים טובים, ישיב תחלה להם יוסיפו לכם שנות חיים, ואח"כ יאמר לישועתך קייתי ה', ומכל מקום כשאני זוכר, אני נוהג כדברי מהר"ר אשתרוק הנ"ל ע"כ. והאליה רבה (ס"ס קע"ד) דחה ראיית הכנה"ג הנ"ל מד' רש"ל, שאף רש"ל לא כתב כן אלא כשהוא צריך לענות לחבירו שהקדים לברכו ואמר לו חיים טובים, לכן צריך להשיב לו, ואח"כ יסיים לישועתך קייתי ה', אבל בנידון השוטה יין ורוצה לברך את המסובים, נכון יותר שיקדים תחלה ברכה להשית", ואח"כ יברך את המסובים. וע"ע בשדי חמד (מע' ברכות סי' א' אות מ"ה)

### היתר בני לוי למול

האמר לאביו ולאמו לא ראיתי ואת אחי לא הכיר ואת בנו בניו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך יצרו. (וזאת הברכה לג, ט)

פרש"י ברית מילה שאותם שנולדו במדבר כל ישראל לא מלו את בניהם והם היו מולין ומלין את בניהם. והנה ביבמות ע"ב א' איתא דבני ישראל לא מלו במדבר מפני שלא נשבה להם רוח צפונית. וצ"ב א"כ איך הותר לשבט לוי למול את בניהם? וצ"ל שזה לא הי' ממש סכנת נפשות דיהא איסור למול אלא שהיו פטורים ושבט לוי בטחו בהקב"ה ומלו בניהם, והספורנו כתב שרבים

מהם היו מתים ע"י המילה. וצ"ע איך הותר להם? ועי' שו"ת חת"ס אור"ח סימן ר"ח ובמלבי"ם יהושע ה' ד' ובבאר בשדה.

### העושה חסד מקבל שכר לעשות חסד

וליוסף אמר מברכת ה' ארצו ממגד שמים מטל ומתהום רבצת תחת. (וזאת הברכה לג, יג)

פרש"י שלא היתה בנחלת השבטים ארץ מלאה כל טוב כארצו של יוסף יתכן שברכות אלו היו רק בזמן שביהמ"ק הי' קיים. [ועי' בכתובות ק"ב ב]. והנה כל הברכות ליוסף הם על גשמיות וכשיש שפע טוב יש נסיונות גדולים כדכתיב פן אשבע וכחשתי ועמש"כ לעיל (לב, לג)

האזה"ח מפרש אולי לפי שעתידים בני יוסף לטעון ליהושע שצר להם המקום להיותם עם רב לזה בירך ארצם להתרחב עוד לפי שיוסף זן ופרנס כל ישראל וכו' לזה בירכו ברוב טובת הארץ מדה כנגד מדה עכ"ה. ויתכן כונתו דמי שהקב"ה יודע שיעשה חסד מקבל שכר שנותנים לו אפשרות לעשות חסד ושבט יוסף שהי' מסוגל לעשיית חסד כמו שיוסף עשה עם אחיו במצרים נתנו להם אפשרות לעשות חסד ולפרנס אחרים.

### ליקר תחילת עלייתו

ומגד ארץ ומלאה ורצון שכני סנה תבואתה לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו. (וזאת הברכה לג, טז) פרש"י שתהא ארצו מבורכת מרצונו ונח"ר של הקב"ה הנגלה עלי תחילה בסנה. והנה למה הזכיר כאן את שמו של הקב"ה בתואר זה שנגלה עליו תחילה בסנה משמע עד כמה צריך ליקר ולכבד מקום תחילת עלייתו ברוחניות לכן הזכיר זה במיוחד. ועי' אוה"ח ובאבן עזרא פרשת שמות ג' ב'.

### יש ענין להראות הבטחות

ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננה הראיתך בעיניך ושמה לא תעבר. (וזאת הברכה לה, ד) פרש"י כדי שתלך ותאמר לאברהם ליצחק וליעקב שבועה שנשבע להם הקב"ה קיימה, וזהו לאמר לכן הראיתך לך.

והנה בודאי האבות האמינו שהקב"ה יקיים את הבטחתו אלא שזה הנהגת מדת דרך ארץ, ובא ללמדנו שהמבטיח דבר ומקיימו צריך להודיע שקיים ההבטחה והידיעה דקיום ההבטחה הוסיף להם הנאה שנתוסף כבוד שמים, ואע"פ שמשוה לא ראה את ישראל יושבים בא"י, מ"מ כיון שהם היו סמוכים ועומדים להכנס לא"י זה נחשב כמו שראה אותם נכנסים. ועוד י"ל שבזה שהקב"ה לא ראה לו את הכל זה נחשב כאילו שראה אותם נמצאים במציאות בא"י, וכ"כ המהרש"א בברכות י"א ב' ועוד הוא מוסיף כיון שכבר נכבשה ארץ סיחון ועוג שזה מכלל א"י.

ומשמע שיש דברים שצריכים לראות עם גוף ולאחר המיתה אפשר לספרם דאל"כ הקב"ה יכל להראות לאבות בעצמם דבר זה ועי' ברכות י"ט א' אם האבות ידעו מזה קודם ובתו' בסוטה ל"ד ב'.

### בתפילת טל

לברכה ולא לקללה. י"ל שמבקשים שיהא לברכה וגם שלא יהא לקללה, ועוד י"ל דברכות (ס' א') איתא מברכים על הרעה מעין הטובה ועל הטובה מעין הרעה, ומפרש בגמ' שיש דברים שעכשיו הם טובה אבל יכול לצאת מהם רעה וכן להיפך, ואולי זה מבקשים שיהא ברכה גמורה שלא תבוא אח"כ לידי קללה.

### שואלין את הגשמים

י' א'. בג' במרחשון שואלין את הגשמים, ר"ג אומר בשבעה בו ט"ו יום אחר החג כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת (דהיינו שעולי רגלים יספיקו לחזור לפני הגשמים). מעירים דמטעם זה היו גם צריכים להפסיק לבקש על הגשמים ט"ו יום קודם הפסח, כדי שעולי רגלים יוכלו להגיע. [א"ה ראה הליכ"ש ש עניני תפילה בזה]

וי"ל דלאחר סוכות רוצים שיוכלו לחזור לבתיהם, ואם ירדו גשמים לא יצליחו לחזור, אבל קודם הפסח אם יהיו אנוסים מחמת הגשמים מעיקרא הם לא יבואו.



# עולם הישיבות

## ישיבת תושיה - תפרח

הקב"ה באמת יעזור שכל אחד מכם יזכה להיות גדול בתורה ויראת שמים כחפץ הקב"ה. ונזכה כלונו מהרה שיקויים ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, ולראות בגאולה האמתית בקרוב בימינו אמן.

הגרי"ח קמיל זצ"ל הגיע מיוחד מאופקים לשמוע את השיחה. והתבטא אחרי השיחה שזה מעמד של קידוש ה'.

### מדברי המשגיח שליט"א

שח המשגיח הגה"צ ר' דן סגל שליט"א בישיבה בישיבה (כ' כסלו תשע"ג) צריך קצת להתחזק בתורה ובתפילה קדושת ישראל ולחזק האחדות, הראו לי בשם הגרא"ל שכתוב בירושלמי ברכות ס"ד שהקב"ה מזעזע את הבריאה של טומאה וע"ז המבול, אבל מוסיף הירשלימי גם על מחלוקת הקב"ה מזעזע את הבריאה. ובשיחה (יום ג' ד' שבט התשע"ג) אני זוכר שהגרא"ל אמר לי לפני שנים שראה כת"י של סידור הגרי"א שלא נדפס מעולם [ונמצא אצל משפחה בתל אביב נכדים של הגרי"א] שם כתוב שכשאך שמו את הגרי"א במעצר מיד הוא השתטח תחת הספסל כי לפום דרגתו מעולם הוא לא הסתכל בשום אדם סתם וכ"ש על הערלים האלה.

### מנהג הישיבות

בישיבה נוהגים מידי שנה לשמוח בריקודים בליל פורים 2 מבלילה בערך עד תפילת שחרית בהיכל הבית מדרש ועורר אחד שאולי זה בזיון לבית המדרש, כי יש משתכרין ומתגוללין וכו'.

ושלח רה"י הגאון רבי אביעזר פילץ שליט"א לשאול את רבנו (לקראת פורים תשע"ה) ואמר רבנו שכך מנהג הישיבות מאז ומקדם ואין לחשוש.

### פחד גדול

רבנו מעריך מאוד את רה"י הגרי"א פרידמן שליט"א שפותח הרבה ישיבה לשם שמים שמיד שראה שמתבסס הישיבה קם ועוזב להרביץ עוד תורה. ופ"א היה איזה שמחה לנכד הגרי"א בבית רבנו והגיע קצת מקודם, וישב מול רבנו והביט על רבנו כעשר דקות בלי לומר דבר. ואח"כ התבטא הגרי"א שהיה לו פחד גדול לדבר בפני רבנו.

### בחורים המקבלים תורה מרב

בעת שהציעו לאחד מראשי הישיבה להקן בישיבה אחרת אמר לו רבנו שכדאי שישאר בתפרח כי זו ישיבה שמוכססת על תלמידים המקבלים דברי הרב מכוחו של רה"י הגאון רבי אביעזר שליט"א וזה דרגה בקניני התורה.

### להשאר בשבועות

שח הרה"ג ר"פ שליט"א שבעת שלמד בישיבה לפני עשרים שנה, היה לו שבת שבע ברכות של אחותו בשבת שאחרי שבועות שהיה ביום ו' והתלבט אם ליסוע ולהפסיד את שבועות בישיבה או לישאר בישיבה ולא ללכת לשבת שבע ברכות.

ואמר לו רה"י הגאון ר' אביעזר שליט"א שד"ז ישאל או את מרן הגראמ"מ שך או את הגרא"ל שטינמן שליט"א, ולמעשה שאל את רבנו והורה לו שישאר בישיבה. בשיעור כללי בה' אייר תשע"ז אמר הגאון ר' אביעזר שליט"א אמר בשיעור קושיא בשם רבנו שליט"א בבא במחצית שפי' הר"ן והרמ"ה דהבעה"ב לא נחשב ורדף משום שהבעל הבית התחיל במריבה והינו דהגנב חושב שהבעה"ב יהרגו לכן באמת אף הוא הוא בזה להרוג, והקשה דא"כ כשאבא בא במחצית על הבן הרי ג"כ יחשוב כן ונמצא שבא להרוג ולמה אסור לבן להרוג, והוא קושיא אלימתא והאריך בזה. [ע"י אילת השחר סנהדרין ע"ב ע"ב]

הישיבה הוקמה בישוב תושיה בשנת תשכ"ה ע"י ראש הישיבה הגאון רבי יעקב פרידמן שליט"א ולאחר מכאן בשנת תשכ"ח עברה למושב תפרח. ואז התמנה הגרי"א פילץ שליט"א לראשות הישיבה.

### הגאון הגדול ר' נחום לסמן זצ"ל

בשנת תשכ"ט כיהן בישיבה הגאון הגדול ר' נחום לסמן זצ"ל כרה"י ונביא כאן כמה ענינים מרבנו אודותיו.

קבוצת בחורים מא' הישיבות החשובות רצו לקבוע סדר לימוד ב'קדשים', הציע להם רבנו שילכו ללמוד אצל הגרי"נ זצ"ל והם למדו אצלו שנה שלימה מס' בכורות. ופ"א הזמין רבנו את הגרי"נ למסור שיעור בישיב"ק, וכשהגיע יצא רבנו לקראתו ואחר השיעור חזר רבנו על השיעור בפני התלמידים וזה היה בתוס' בגיטין י"ג ע"ב. (מפי הגרי"מ שטיגל שליט"א)

ופעם נשאל רבנו על הקמת ישיבה בדרום, ואמר שקשה להקים שם ישיבה כי לבחורים קשה להגיע ללמוד בדרום. ושאלו איך ישיבת תפרח מצליחה?

ואמר רבנו שהצלחה ושיגשוגה של הישיבה היא גם מזכותו של רה"י הראשון ר' נחום זצ"ל שהיה כל כולו יגיעת התורה.

כשנפטר הגרי"נ אמר רבנו לבנו הגאון ר' משה שליט"א 'כמה חבל שכל כך קשה לתרגם את חידושי תורתו של ר' נחום הרי אין ספק שזה היה מפאר את האוצה"ס של בני הישיבות. [לאחרונה יצא מחידושי תורתו בס' ח"י ר' נחום]

### שיחת רבנו

באור לכ"א אייר תשס"ב הגיע רבנו לישיבה ומסר שיחה ואמר: ברוך השם יש כאן מקום תורה מפורסם לשבח, בין הרבנים בין התלמידים, בין בשקידת התורה בין ביראת שמים, ואי"כ מה המקום להוסיף עוד, אלא חז"ל הרי אומרים ארבעה דברים צריכין חיזוק תורה וכו'. ותורה היא הכונה מסתמא לא רק תורה ויראת שמים, אלא גם עשיית מצות כלול בתורה. שכל זה צריך תמיד חיזוק, ואי"כ אפי' מקום שהוא טוב מאד, בכל זאת חיזוק לא זיק. ואם אפשר לומר איזה דבר שיועיל אפילו לאחד שיקבל מזה חיזוק ג"כ כדאי. והאריך בישיחה ארוכה על עבודת ה'.

וסיים: וזה מה שרצינו לומר, אפי' שהם דברים שאנחנו מאד רחוקים מהם, מי הוא במדרגה כזאת! אבל אפי' אם רק נלמד מזה להתנהג במשהו שבמשהו כדי שנגיע לדרגה כזאת, לצפות מתי נוכל לקדש שם שמים! מתי נוכל לשורר להקב"ה, לעבוד אותו, לקבל על עצמנו להיות עבד נאמן! על זה צריך לצפות בכל הכח.

ובדאי אי אפשר לעשות את זה ברגע אחד. אבל מי שיעשה את זה עוד פעם ועוד פעם יקבל משהו! וזה מה שרצינו לומר, אפי' שהם דברים ידועים. בכל זאת קצת נתעורר מזה שנראה להשתדל לקבל עול מלכות שמים.

וכמוכן תורה זה אחד מהעיקר שבעיקרים. אבל רק בידוד עם יראת שמים, עם קבלת עול מלכות שמים. ובספר נפש החיים (שער ד') כתוב שבזמן שאחד הולך ללמוד יחשוב קצת ביראת שמים. ובכל זמן שמרגיש שהוא מתקרר קצת. יחשוב שוב להתחדש ולהתרגש ברגש של יראת שמים, עכ"פ נמצא כי אפי' במקום שלומדים טוב. יש ג"כ משהו להתחזק. לכן לא יהי' תרעומת אם אומרים שצריך גם כאן להתחזק. וכל אחד צריך להתחזק כמו שאחז"ל שדברי תורה צריכין תמיד חיזוק.

ובדאי שכל אחד יכול במקום כזה שיש ב"ה אורה טובה של תורה ויראת שמים להתחזק מאד, וכל אחד שבאמת יתחזק יכול לגדול להיות גדול ממש! כי ב"ה כל הבחורים בכלל ובפרט כאן במקום הזה כל אחד יכול להיות גדול בתורה וביראה, רק צריך קצת להתחזק ואז יזכה לזה.

## חתימה

בס"ד עלה בידנו לסדר אודות 100 ישיבות גדולות בארץ ישראל מה שדרש שם רבנו והקים וחיזק אותם וכו' והנה במשך הזמן מאז שהתחלנו מדור זה של "עולם הישיבות" הצטבר תחת ידינו בס"ד חומר רב היקף בכמות ובאיכות שלא שיערנו כלל וכלל. ואם באנו לפרסם הכול נצטרך לזה כמה כרכים בכדי לתעד נשיאת רבנו את הישיבות הק' בהרבה ענינים ואלפי שיחות שמסר בהם, אבל כמובן שהמצע קצר מלהשתרע בגיליון זה. ולכן ההכרח לא יגונה ונאלצנו לעת עתה להביא את הדברים בקצירת האומר ואי"ה עוד חזון למועד להרחיב הדברים כראוי לכבודה של תורה. ומודים אנו לכל אלה ששלחו לנו חומר רב הכמות והאיכות. ובפרט הודאה להרה"ג רב"ג שליט"א על עזרתו המרובה בעריכת מדור זה, ובשאר הענינים. ומבקשים אנו שיוסיפו עוד לשלוח מה שתחת ידם לתועלת הרבים בעתו ובזמנו ולזיכוי הרבים. אמנם שקרוב ל-50 ישיבות שעדיין לא זכינו לסדר ולערוך אודותם. מלבד שלא הבאנו את הישיבות בחוץ לארץ שעליהם נכתוב אי"ה בשנה הקרובה. ועוד חזון למועד אי"ה. ונבקש מהקוראים לשלוח לנו דברים שבידם.

### ברוך הנותן ליעף כח ולאינ אונים עצמה ירבה

נודה לה' אלקי ישראל, שזכינו להוציא בס"ד את הגליונות על כל הפרשיות והמועדים במשך כל השנה מדי שבת בשבתו, במשך ארבע שנים ב"ה, ונתקבלו בס"ד באהבה וחיבה יתירה בעולם התורה בכל אתר ואתר - ונתרבה כבוד התורה ולומדיה. כן יתן ה' שנזכה להיות חלקנו ממזכי הרבים להגדיל תורה ולהאדירה.

הודאה מיוחדת מקרב לב להרבנים הגאונים המבקרים שליט"א המסייעים וטורחים רבות להוצאת הגליון שיצא כסולת נקיה עד כמה שידם מגעת, וכן לקוראים החשובים דבכל אתר ואתר השולחים הערות והארות הוספות ותיקונים על הנכתב בגליון, ולכל אחד ואחד מן העוזרים ברוח ובגשם. הודאה מיוחדת לנכדו חביבו של מרן רבנו שליט"א הרה"ג ר' אשר שטינמן שליט"א על כל הסיוע. וישיר כח לכל אלו שבזכותם ובהשתדלותם יצאו הגליונות של שנה זו, ולתורמים הוראות קבע שעל ידם היה לנו בסיס לכל חודש. ובעיקר להרב ברוך ה. שליט"א על שבזכותו ובעמלו זכינו להוציא מידי שבוע בשבוע ולהדפיסם ברבים.



# שבת טיש

וקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

## ספורים

חביבות מיוחדת יש לה למצות ספה, שנקראת בזהר הקדוש 'צל' דמהימנותא - צל האמונה, ואמרו שם שרק מי ששרשו וגזעו קדוש מישראל ישב בספה בכניפי הקב"ה. והיה רבי יהודה צדקה מפרש, מדוע הדגישה התורה דוקא במצות ספה וצינה ש'כל האזרח בישראל ישבו בספה? ללמדך, שלעתיד לבוא, יעמד משיח צדקנו ויתן 'תעודת אזרחות' רק לאלו שקימו את מצות ספה, כי בכך הוכיחו שהם חלק מעם ישראל.

פעיר קרקא, התגורר תלמיד-חכם מפלג בשם רבי מנחם מנדל קרנגיל, שחבר כמה ספרים חשובים, ונודע בהגותו והוספותיו החשובות על 'שם הגדולים' של מרן החיד"א, שם הוא מספר ספור נפלא אודות רבה של קרקא, רבי שמעון סופר, בנו של ה'חת"ס סופר'. "פעם אחת ישבנו בספה בלילה הראשון, והרב האריך בשלחנו הטהור לכבוד החג בחדושי תורה וזמירות עד אחר חצות, עד שהיה מתנמנם עליהשלחן וגם אני הלכתי לישון בספה. לאחר שעה ושתים, הקיץ הרב אותי כשהוא מפסיק אותי ומבקש את מחלתי, ובקש ממני שאתן לו לחם משנה, כדי שיוכל לבצע עליהם ולאכל ביאת בספה. שכן חושש הוא, שמא אכל את-הפיזת הראשונה בלי פונה ראויה מתוך תאבוננו הגדול, ולא פון לשם מצות ספה כמו ביאת המצה בליל פסח. פמובן שמלאתי את בקשתו מיד, והוא נטל ידיו שוב לסעודה, ומרב שמחתו ישב ושח בדברי-תורה עד סמוך לאור הבקר, ואף אני נטלתי ידי והצטרפתי לסעדתו כאשר אני נהנה מזיו השכינה. ותהלה לה, שהרב טעם בחלות של זוגתי טעם של מן ממש, עד שלמחרת ספרה הרבנית לזוגתי, כי הרב תמה בפניה מדוע לא הרגיש מעולם טעם פה משבח בחלותיה. ומזה תבין כי לרב קדשתו ודבקותו, טעם בו טעם גרעון, שהרי מצד הדיו יצא ידי חובתו, אלא שמרב דבקותו במצות החמיר על-עצמו ואכל שוב, ומזה תראה את גדל מעלתו הרמה".

בשנת תרפ"ג, בקר רבי בן-ציון הלבפשטס מבובוב הי"ד בטורנא, והתנעד עם רבה הנודע רבי מאיר אריק (נפטר בליל חג הסוכות). בשיתחם הפליג הרבי אודות זקנו ה'דברי חיים' מצנו שנודע בצדקת פרונו בישראל, וביותר היה מחלק סכומי עתק לעניים בערב סכות, עד שפעם פזר אף ושמונה מאות רב-לפספ בערב החג. תמה רבי מאיר לפשר ההנהגה, שכן מה ענין צדקה אצל ספה, והרבי הסביר את-הדבר: "ראשית, מקורו טהור מדברי האר"ז ל'שכונן להרבות צדקה בערב סכות', והוסיף: "ומצאתי לזה רמז נפלא במנין הטפחים של הכשר ספה, שעולה במקנן במנין צדקה. שכן גדל הספה הכשרה היא שבעה על שבעה טפחים, והינו מ"ט טפחים מרבעים. ושעור הדפנות להכשר ספה, הן שתיים מהלכתן ושלישית אפלו טפה. ובין שגבה הספה הוא עשרה טפחים לפחות, יש אפוא בשתי הדפנות השלמות סך שבעים טפחים מרבעים, ובדפן שלישית שהיא ברחב טפה יש פה עשרה טפחים. נמצא כי שלש הדפנות יחד מנינן ק"ג טפחים מרבעים, ועם צרוף שעור הכשר הסך של מ"ט טפחים מרבעים, הרי לנו יחד קצ"ט טפחים, במנין צדק"ה גדיון שעולה קצ"ט. והרי פאן סמוך למצות צדקה בספה". לשמע הרמז הנפלא, קרא הרב מטורנא בהתפעמות: "הרב מבובוב! הרי הרמז שלךם בגדר אמת לאמתה וקולע אל-השערה".

## פנינים

בסכת תשבו שבעת ימים (ויקרא כג, מב) - ראשי התבות הם בגימטריה תשובה, לרמז שמצות ספה שבאה להורות לאדם שכל ישיבתו בעולם דומה לספה שהיא דירת עראי, ולכן שעור הדפן הפחות הוא שבעה טפחים, לרמז לשבעים שנתיו ולטהותו לתשובה. (דרד כוכב)

למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל (שם כג, מג) - למען ידעו הוא לשון דעת, ומרמז לסדר טהרות, כי הספה מטהרת כמו מקנה, שכן גם בספה נכנסים בכל-הגוף כמו במקנה, ושלב התבות למען ידעו דרתיכם הן בגימטריה תתק"ס, במנין תתק"ס לנין שצריך להקשר מקנה לטהרה. (צמח דוד)

לולב - אותיות לו"ו, כנגד לו"ו הצדיקים שבכל דור ודור, וכנגד לו"ו המסכתות שבש"ס בבלי. ול"ב מרמז לתורה שבכתב המתחילה בבי"ת ומסתיימת בלמ"ד, ולולב גם בגימטריה חיים המרמז לתורה הקדושה. אתרוג בגימטריה תרי"ג עם שלשת המינים, ששקולה מצות ארבעת המינים כנגד תרי"ג המצות. (מהרי"ו)

לולב נטל ביד ימין, כי לולב עולה בגימטריה ס"ח במנין חכם, ולב חכם לימינו. (ברכת חיים)

מסכת סכה נקראת בלשון יחיד, בשונה ממסכתות ערובין פסחים ושקלים ועוד, כדי לרמז לכך שסוכה היא בגימטריה צ"א, במנין שמות הקדש הני"ח ואדני"ת יחד. (והאר עינינו)

בארבעה ענינים מצאנו שלמות. אמונה שלמה, תשובה שלמה והחזירנו בתשובה שלמה לפניך, רפואה שלמה והעלה רפואה שלמה, וגאלה שלמה וגאלנו גאלה שלמה. וראשי התבות שלהם הוא אתר"ג - אמונה, תשובה, רפואה, גאלה. ולכן מקפידים על האתרג שיהיה שלם וכולל בהדרו. (בלבת אש)

אעלה ראשי תבות אתרג ערבה לולב חדס, ואגודים בתמר, שנאמר אעלה בתמר. (הגרי"א)

רבי יהושע מדון'קוב, היה נוהג לטל לולב קטן למצוה, ואמר בצחות: "א ועלנער האט א גרויסן רעוואלוער, אפער א גענעראל האט א קליינעם ביקס"... - חיל פשוט צריך רובה אף, אבל לגנרל רק אקדח קטן... (צל הקודש)



# היה היה

## הלוכלב היבש שהציל מהלוכלב הגזול

מקוורים אחר המצות הם יהודי תימן התמימים והישירים, וכל הליכותיהם שזורים במנהגי ישראל ובדקדוק ההלכה הצרופה. על-פי המסורת הוותיקה השמורה בידם מימים-ימיהם, יותר מאשר כל קהלות-ישראל, ומנהג נאה נהגו היהודים בתימן, שהיו משמרים את ה'לוכלבים' בהגיתם היהודית והדוקנית, לשם סגולה ושמירה בכל ימות השנה. כמעט בכל בית יהודי בתימן, היתה מתקנת תבה מארכת מעל פתח אחד מזדרי הבית, ובו היו מצניעים את הלוכלבים מתוך חבוב מצוה, ובהגיע הימים שלפני חג הפסח, היו שולפים מתוך התבה חלק מן-הלוכלבים שהצנעו בה, ובהם היו מסיקים את-התנור לאפית המצות לפסח, בעקבות מנהגם הוותיק של האמוראים רב-אמי ורב-אסי כמובא במסכת ברכות, שהיו מכריזים ברכת 'המוציא' על פני הלחם בה השתמשו לערוב חצרות, ואמרו 'כיון שנעשתה בו מצוה אחת, תעשה בו מצוה אחרת/ ואף כאן, כיון שנעשתה בלוכלבים מצות נטילת ארבעה מינים בחג הפסח, תעשה בהם גם מצות אפית מצות בחג הפסח. בנוסף ללוכלב, היו יהודי תימן מיחסים סגולות להדפי המצוה, והיו משתמשים בהם לרפוי מחלות ומכאובים ורואים בהם ישועות. ובכלל, היו מיחסים סגולת שמירה לאותו חדר בו הצנעו הלוכלבים, כפי שאמרו חז"ל בספר 'שניו מצוה מעבבים את-הפרענות ועוצרים רוחות רעות וטללים רעים'.

הספור ארע למעלה ממאה שנה, בסוף תקופת שלטון התרכים בתימן. השלטון העות'מני הלך והסתאב, ובמדינה פלה שררה אוירה של בוקה ומבלקה. ובאין הנהגה איתנה של שלטון החק, אזי איש הישר בעיניו יעשה. התרבו הליסטים והגנבים בתימן, והללו פעלו באין מפריע, אין דין ואין דין. באותם ימים התגורר באחת מערי תימן, יהודי עשיר מפלג ושמו סעדיה בשארי. רודף צדקה היה ובעל חסד, וברפת שמים לזתה אותו בכל עסקיו המסעפים. ביתו המרוח היה מרחק מעט מבתיהם הקטנים והעניים של יהודי הקהלה, אולם רבים מצאו בו קורת-גג והתארחו בו בסבר פנים יפות ללא תמורה. הבית עורר את תאבונם של חברי גנפית שוודים באזור, וכיון שהיו ילידי המקום והכירו את התושבים בלם, ידעו כי סעדיה הוא עשיר מפלג, ובדמיונם הפורה הכפילו ושלשו את הונו כהנה וכהנה. באישון לילה, בעוד סעדיה ובני-ביתו ישנים שנת ישרים, הקיפו השוודים את הבית המבדד. הם עשו את צעדיהם בחשאיות, אולם סעדיה חד-האון התעורר לשמע הרחשים החשודים מבחוץ. חרש-חרש קם ממקומו כדי לבדק את המתרחש, ומחר קמד הבין כי הם שרויים בצרה צרורה. הספיקו לו כמה הצעות חשאיות מבעד לחלונות ביתו, כדי להבחין במספר שוודים רעולי פנים שעומדים לפרץ אל תוך ביתו, ובידיהם פגיונות מלששים. בפחד ובאימה מהר סעדיה להעיר את אשתו וילדיו, ואם חשב תחלה להשיב מלחמה שערה ולהפתיע את השוודים שגטווחים כי דרי הבית שקועים בשנה עזה, אזי בטל מיד את-הרעיון, שכן לא היה ספוי פלל להתגבר עליהם. מתוך חרדה עצומה הגביה את עיניו השמיימה, ובשפתיו המלבינות החל לשאת תפלה יוקדת לאבי שבשמים שיצילנו מידיהם של הפורעים, והנה נפל מבטו על התבה שמעל פתח הדלת, ורעיון הזיזין במוחו. עד מהרה שלף סעדיה מתוך התבה את לולבי המצוה, אותם נענע זה מכבר בחג הפסח שעבר עליו לטובה, וחלק אותם בין בני הבית, כשבגידו שלו נותרו שני לולבים. ברמזים בלבד ובלי אמר ודברים, ספן סעדיה לבלם להתחיל לנענע בלוכלבים לכל עבר, מתוך אמונה פשוטה כי בכח המצוה לגרש את כל המשטינים והאויבים מעליהם, ואשתו וילדיו עשו במצוותו בדבקות.

בינתים החלו כבר השוודים במלאכתם לפריצת מנעול הדלת, אך בעודם מנסים לשבר את-הפריח, הגיע לאזניהם קול מוזר מתוך הבית. היתה זו אושת העלים בשעת נענע הלוכלבים, וכיון שהללו כבר יבשו מזמן, נשמע קול הנענע שבשתיים. השוודים חדלו באימה את 'טפולם' במנעול, וסעדיה הגביר את נענועי הלוכלבים העבתיים שבגידו, כאשר השוודים מטים את אזניהם ומנסים להבין מה פשר הרעש המוזר העולה באזניהם. משום-מה היו השוודים בטוחים, כי כספוס העלים אינם אלא קול משק פניהם של שדי שאול, שבאו להגן על היהודים דרי הבית, ומתבוננים להשיב מלחמה שערה למי שינסה לפרץ פניהם. וככל שאושת הנענעים נברה, התגבר פחד השוודים, שראו בדמיונם את השדים האמיים עטים עליהם מכל עבר, ופתחו במנוסה עזה...

טרופי נשימה הגיעו השוודים למאורתם, וצהלו על מזלם הטוב שבזכותו נצלו ברגע האחרון מידם הארקה של שדי שאול. אך הפחד מידם הארקה של השדים לא מש מקרבם, והם מהרו לטפר את הדבר באזניהם של כל שוודי האזור. 'חברך - חברך אית לה', והשמועה עשתה לה כנפים במהירות. מוכן מאליו שהדמיון הפורה הוסיף נפך רב לספור, עד שלא היה ספק בלב בלם, כי לסעדיה יש קשרים נסתרים עם יצורים שממיים, והדעות היו חלוקות רק, האם אלו מלאכי שמים המגנים עליו בזכות היותו איש חסד וצדיק, או דוקא להפך, אין הם אלא שדים ומלאכי חבלה, אותם הצליח לרתם לתפקיד שמירת ביתו באמצעות כשפיו וקסמיו, שכן מכשף גדול הוא... הצד השווה שבהם, שמאז אותו מארע מפליא, היה ביתו של סעדיה שמור ומשמר מכל נסיון נגבה ונזל, ואף אחד לא ההין בנפשו לנסות שוב את מזלו ולפרץ אלי-הבית. זכה סעדיה והתקומו בו דברי חז"ל, כי שרי מצוה מעבבים את-הפרענות, והלוכלב היבש הצילו מלהפך להיות הלוכלב הגזול...

## מאורות

רבי מרדכי מנדבורנא ז"ל  
ליום ההפולא ט"ו בתשרי תרנ"ה

מגדולי צדיקי דורו, ונודע בפועל ישועות. רב ימיו התגורר בבושטינא ושמו יצא בארץ. נמול על ברבי ודודוקנו רבי מאיר מפרמישילן, שצוה לקרא לו על-שם רבי מרדכי מקרמיניץ, ואמר ששרש נשמתו מנשמת מרדכי הצדיק ולכן קנהו מרדכי היהודי. מנעוריו שקד על תלמודו, ובעבר ימיו התבטא כי גדוהו כבן "א, לאחר סיום חק למודיו אצל רבו, למד שני דפי גמרא וכמה דפים בשלחן ערוך, ובקלה הוסיף ללמד עוד. צדיק דורו הסמיכוהו להנהיג עדה בישראל, ודרכיו היו מפלאים ונסתרים. את תפלות השחר היה מסיים לפנות ערב לאחר הקנות מרבות, וצדיקים אמרו עליו שהוא למעלה מן-הזמן ונערו במי שדבר בו קרה. נוהג היה להסתגר בחדרו, כאשר החלונות סגורים כל העת ונגות דולקים לפניו, עד שלא היה נמו להבחין בין יום ובין לילה. קדשתו ופרישותו היו להפליא, ומאכלו היה מעט מזער, אולם תדיר היה נראה בריא אולם כאחד האוכל בשור ושוחה יון. מנהגו היה לחלק בעצמו את העלויות בין המתפללים, ופעם כאשר נתקל ביהודי אדח, שאלו לשמו והלה השיב 'ר' דוד ב"ר פיבל יעקב', חזר הרבי, שנה ושלש את-שאלתו, והלה נותר בשלו. "מפני מה קוראים לך ר' דוד, דרך כבוד?" תמה הרבי, והלה השיב: "מפני זקני הלכו... והרבי שאל: "ואם יהיה פרשונתי טוס לכו, האם אקרא לו ר' סוס?... הבין האישי שהתעטר בתאר לזלא, והשמיט משמו את התאר ר', אך הותירו לשם אביו, והרבי אמר: "אם בזכות אבות אתה בא, ניחא".

## יוסיף דעת

אחד המנהגים המעיינים בעם ישראל, הוא מנהג הנחת תפילין בחול המועד, כאשר בעבר הניחו רבים תפילין, וכיום פשט המנהג שלא להניח, ובפרט בארץ ישראל. הדבר תלוי במחלוקת ראשונים, יש הסוברים שחול המועד נחשב מקרא קודש, ויש החלוקים על-כך. מרן שולחן ערוך פסק שלא להניח, והרמ"א חולק וכותב שבמנו מקומו להניח אך אין מברכים בקול רם כמו שאר ימות השנה. אחרים סבורים שיש ספק בדבר, ויש להניח בלא ברכה, או לברך רק על תפילין של יד. בהשפעת הקבלה, פשט המנהג שלא להניח, כפי המובא בוהר שהמניח תפילין בחול המועד חייב מיתה. הגר"ש נתנון התאונן על הזנחת נוסח אשכנז, וכתב "שהנוהג מנהג אשכנז, איסור גמור לו לבטל מצוות תפילין בחול המועד, ואם כולם יתפללו בנוסח ספרד, תתבטל לגמרי מצוות תפילין בחול המועד". המנהג כיום הוא, שבחול חלק מניחים בחשאי או בלי ברכה, ואילו הספרדים החסידים לא מניחים כלל, ובארץ ישראל נוהגים כולם שלא להניח, גם בהשפעת הגר"א מוויילנא שכתב "חול המועד אינו זמן תפילין, וטעות בידי המחייבים שטעו בפירוש דברי השי"ט", אולם ציון לדברי רש"י בסוכה שכתב: "היו לפני מצוות הרבות, ליטול לולב, לישב בסוכה, להניח תפילין, להתעטף בכיצית", ולא ייתכן לולב וסוכה עם תפילין רק בחול המועד. ה'דברי חיים' מצאנו הורה לבחורים להניח, ובנו הדברי יחזקאל' הורה להיפך. השפע חיים' כמולונבורג הכריע בחו"ל כרמ"א כאתריה ידיה, ובארץ ישראל כבית יוסף' כאתריה ידיה. הגר"ז מבריסק הגיע למצוות בחושענא רבא, כ' בתשרי תר"ט, ואביו רבי חיים יעץ לו לדרוש בענין הנחת תפילין בחול המועד, ואף שהביא ראיות לשטת הראשונים שאין להניח, ציווה אביו להניח ביום היכנסו למצוות, והיתה זו הפעם היחידה בחייו שהניח תפילין בחול המועד. דרשתו היתה כה ערובה, עד שאחיו רבי משה שהיה מבוגר ממנו בשמונה שנים, חדל מואז להניח תפילין בחול המועד...



פרי עץ הדר

בדרך שושלת רוזין האצילית מזרע מלכות בית-דוד, היה ביתו של רבי ישראל מהוסקטין, נכדו של הסבא קדישא' רבי ישראל מרוז'ין, משפיע בכלי כסף שונים, מתוך הדור מצוה וחובובה, ומהם אשר קבל בירשה מאבותיו כחפציו-קדש. בין הכלים היקרים שבבית, התבלטה קפסת אתרג מהדרת ומיחדת במנה. שכבות הכסף שמען היתה הקפסה עשויה, היו בגונים שונים שהוסיפו לה חן והדר מיוחד, והיא היתה משבצת במרגליות יקרות-ערך ומשטרת בפרחים מחשבים להפליא. כל מי שהיה מביט בקפסה היה משתומם למראה יפיה הנדיר, והיה מבין לאשרו את דרשת חז"ל "זה אלי ואנוהו - התנאה לפניו במצות". הרבי עצמו לא הביע התייחסות יתרה לכלים היקרים שברשותו, אולם התבטא פעם כי הוא נוהג בדרך המלכות בחלק ממצות כבוד-אב. הפעם היחידה שהרבי היה מעניק תשומת-לב מיוחדת לכלים היקרים, היה בליל הג הפסח, אז היו הגבאים עורכים אותם על שלחן הסדר כבני-מלכים, והרבי היה נעמד לראות את השלחן בתפארתו ומחנב בקף את-המצוה.

היה זה בתקופת מגוריו של הרבי בעיר וינה, אליה הגר בתקופת מלחמת העולם הראשונה. יום ששי אחד, ערב שבת-קדש, נגש אחד מבני הבית אל הארון כדי להוציא את כלי השבת, ולחזרתו הבחין כי קפסת האתרג היקרה איננה. בקדחתנות החל לחפש אחריה, אולם העלה חרס בידו. שאר פאיי-הבית לא ידעו גם הם להיכן נעלמה הקפסה, ומחסר ברה פנתה בתו של הרבי אל המשטרה הוינאית, והגישה תלונה על העלמות הקפסה. מפני כבודו של הרבי, התייחסו השוטרים ברצינות לתלונה, ונקנסו מיד לעי הקורה. הם החלו לחקור ולתשאל את כל פאיי-הבית, ועד מהרה עלו על עקבותיה של העוזרת היהודיה שעבדה במשקי-הבית במשך תקופה מסוימת, ובמים האחרונים חזלה מלפקד את-הבית. החשדות אפוא התעוררו מיד, ואמנם לאחר בדיקה קצרה גבייתה של הנערה, התגלתה קפסת האתרג הגנובה, והיא נעצרה בבית-הכלא. צערו של הרבי לשמע המאורע היה גדול, ולאחר שהקפסה שבה למקומה, בקש מהגבאים לפנות אל המשטרה כדי לאפשר לנערה לצאת מהכלא לזמן-מה, עד שיעלה בידו לברר את מניעיה לבצוע המעשה. בהמלה וברך, התענינו נשות הבית על תולדות חייה של הנערה, כאשר הרבי יושב מהצד, ומאזין בשתיקה לדבריה. בבשת פנים החלה זו לגולל את מסכת חייה רבת-התלאות, והתברר כי הגרה מהנגריה, שם גדלה בבית דל וחסר פרנסה, כאשר האב מחזר אחר הטפה המרה ואינו משתפר מאומה, והאם נאנקת בעמל להשגת לחם לפי הטף. בדרך לא-דרך הגיעה לוינה שבאוסטריה, שם קוּתה לפתח דף חדש בחייה ולקדם עתיד טוב יותר, ובחפזיה אחר עבודה התקבלה במשקרת בביתו של הרבי. היחס אליה, כך ספרה, היה מיחד, שלמו לה בענייניה את-שכרה ואף העניקו לה ארוחות חמות. והנה מן-השמים זמנו לה שדוד מתאים עם בחור ברגילה שאף הוא הגר מהנגריה, אולם מיון שאמצעיה היו דלים מאד, וחפצה להעניק לתנה השורה מבגדת, נטלה פאיי-רואים את קפסת האתרג, מתוך מחשבה שאף אחד לא ישים לב לדרך. פונתה היתה לטל את-הקפסה רק לזמן-מה, ולאחר נשואיה בודאי יסכים החתן להשיבה לבעליה, ועתה עמדה בבשת גנב והתחננה לסליחה כשהיא גועה בכבי סוער.

עם תם ספוריה, פנה הרבי אל הגבאי בסערת-נפש, והורה לו לבטל מיד את התלונה במשטרה ולדרש את שחרורה של הנערה. בדקדקנות אוסטרית טפוסית, סרבו הללו תחלה לשחרר את הנערה, ודרשו את המשך החקירה והטלת הענש, אך לאחר מאמצים מרבים עלה בידי הגבאי להחליק את הענין ולסימו בכיי-טוב. עם סדור הענין, שבה הנערה אל בית הרבי, והוא הניח בפניה מעטפה עם סכום נכבד, והורה לה לרפש "קפסה יפה ומהדרת, ומבלי לחסך בהוצאות לרכישתה". הנערה המפתעת נטלה בידיים רועות את-הכסף, ולאחר זמן-מה שבה עם קפסת אתרג נהדרת, אותה הציגה בפני הרבי ובני ביתו. הרבי התענין על חתנה המיעד ועל מועד החתונה, והודיעה לה כי מעתה יעמד גבאוו המסור לימינה כאב נאמן, ואת כל הצטרביותיה תוכל לקבל כאן. באחולי ברכה יצאה הנערה מבית הרבי, כשבפלה נפעמת ונרגשת מגדלות רוחו של הרבי ומאצילות נפשו.

חלפו ארבעים שנה לאחר מכן. באחד מלילות החגה, חדרו גנבים שפלים לביתו של הרבי שבת-לאבי, בה התגורר מאז עלותו לארץ ישראל בשנת תרצ"ו, ובעזות-מצח חמסו את כלי הכסף המיחסים שהיו בבית. הרבי הסתלק כבר מזמן לבית עולמו, ובבית התגוררה בגפה נכדתו הישישה, קרתוקה למטת חליה, ואף שהיתה עדה לגנבה המחפירה, לא היה לאל ידה לעשות מאומה. המשטרה שהזעקה באישון לילה, השקיעה עמל רב כדי להתחקות אחר עקבות הגנבים, אולם פיון שהלכו היו מתחכמים היטב והעלימו כל בידל של-סמן, לא העלתה החקירה דבר. למחרת, בעוד הרבנית הנבדה משוטטת בבית שהתרוקן בבת-אחת מכל חפציו הקדושה שבו, גלתה מגבת פרוסה על אחד הכסאות שבבית, וכשהרימה אותה זתתה חתניה את מנורת החנכה הנודרת של הרבי ואת קפסת האתרג יקרת-הערך. לאחר רגע נזכרה, כי יום קדם לכן, לקראת כ"ט בכסלו, יום ההוללה של הרבי, הוציאה את שני הכלים הללו כדי להבריקם, אך פיון שלא סימה את-המלאכה, הותירה אותם מקסים במגבת על-הכפסא, וכך הם נצלו מידיהם של הגנבים שלא הבחינו בהם. ובשעה שאחזה את קפסת האתרג היקרה, ספרה הרבנית למבקרים שבאו לחזקה במרנפשה, את ספוריה של הקפסה ואת אצילות רוחו של סבה הרבי, בהעברה על-המדות ושמירת כבוד אדם מישראל. ♦

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש

אתרג הטוב למאכל וריח, הינו חכם הלומד ועושה, ולכן דמיו יקרים, כי אחד בעיר בעל-תורה ומעשים טובים, הדם בריח בלא טעם, הינו חכם הלומד ואינו עושה. ערבה הינו לא תורה ולא מצוות, ולכן מצויה בכל פנות רוב בני-אדם. ולכלב בטעם בלא ריח, הינו העושה ואינו לומד, וזינו הקב"ה לאגוד לזכות הערבה עם השאר. אי נמי, אתרג דומה לראש, לולב לבית מילה, ג' בדי הדם לב' בדי גופו, ב' בדי ערבה לרגליו, ובכלם יחד יעבדו הבורא יתברך. אי נמי הינו ז', אתרג לולב ג' הדסים ב' ערבות, רמזים לשבעה רועים אברהם יצחק וכו'.

מנת נענוע הלולב, ההולכה הוא כמו אחד שפושט ידו לקבל איזה דבר, וההובאה לאחר שקבלה, ועתה נענוע שאנו מענינים, אנו מבקשים מאת השם יתברך שבזכות השבעה צדיקים הרמזים בלולב, שיבוא שפע לעולם, וההבאה היא התקנה שיש לנו לקבלה, ובכן יש לעשות הענינים, ולא פאותם ליצינים שמשחקים לתקנת חכמים הקריטנים, אוי לחם ואוי לנפשם:

אמר החכם כי ארבעה שמות יש לימי העולם, ואלי הם: הל, הל המועד, יום-טוב ושבח. הם ממש כללות ישראל באופן זה. שבת הוא תינוקות של בית-רבוך שלא הטאו, הם קדש, וגם אין ראויים לעשות מלאכה, כמזכיר השבת אינו יכול לעשות מלאכה והעולם אינו מתקם אלא בשביל הכל מיהם של תינוקות, כמזכיר השבת, יום-טוב הוא והידי כשר שלומד ועושה, ויש שמחה ותורה משמח לב האדם, כדכתיב פקודי ה' ישירים משמחילב. הל המועד הם בני אדם שמתאבקים בעפר רגלי החכמים, ועושים טובה עם בעל-יתרה, כמו שאמרנו שהחכם דומה למועד, כן מי שעושה טובה הוא חלי-המועד. חול הם עמי ארצות, שכל ימיו הוא כמו חל ממש, אכילה שמה וכו', כך החל הוא טורח ועסק, לזה צוה לנו השם, שאמצות לולב שיש בה ארבעה מינים שהם פגוד ארבעה אלו, שישיםם באגדה אחת כדי שנוכר בלנו.

(מאור החיים דרשות האור החיים, סכת תלמוד)

דברי הימים

אחת המצוות המרכזיות בחג הסוכות, היא ניסוך המים על המזבח בהקברת התמיד של שחר, יחד עם ניסוך היין. את המים היו שואבים ממעיין השילוח, וכדי להוציא מלבם של צדוקים שטענו שאין לה מקור בתורה, עשו זאת ברוב עם. מעיין השילוח הוא שמו הנוסף של מעיין הגיחון, אחד ממקורות המים של ירושלים מראשית ימיה, שמימיו היו מניחים מתחת לפני האדמה ומכאן שמו. מאז ומתמיד סבלה ירושלים ממחסור באספקת מים, ואף שירודים בה גשמים מרובים, אין המים נספגים באדמה והם זורמים אל מחוץ לעיר. בעבר היה מעיין נוסף בירושלים בשמו עין רוגל, אולם מימיו יבשו מזמן. בתקופת היבוסים לפני יותר מארבעת אלפים שנה, התגוררו אנשי העיר בגבעה קטנה שנקראת היום עיר דוד, וסביבה נבנתה חומה כדי להגן עליה מפני פולשים זרים. אך כיוון שמעיין הגיחון נבע מחוץ לחומה, והחשש היה שהאויב יטיל מצור על החומה והצדוקים לא יוכלו להגיע אל המים שבחוץ, לכן חצבו מנהרה סודית מתחת לחומה ודרכה היו יכולים להגיע אל המעיין שמחוץ לעיר, לשאוב מים ולשוב לבתיהם מבלי שיתגלו. בתקופת חזקיהו המלך בזמן בית המקדש הראשון, נוצר חשש מפני מצור של מנחיים מלך אשור, ואנשי חזקיהו חצבו נקבה ארוכה בת 500 מטרים בתוך סלע, ודרכו העבירו את מימי מעיין השילוח אל תוך הכתר. לפני כ"ט שנה, התגלתה נקבה כחוטבת אבן כבת עברי עתיק, ובו מסופר על חציבת הנקבה באמצעות שתי קבוצות משני הצדדים, ופגישתן באמצע. בתקופת בית המקדש השני נחצבו בורות מים רבים בירושלים, כמסופר על נחזוניה חופר שחיון, ועל נקדימון בניגוריון עם החשמונאים סללו אמת מים מעין עיטם, והרומאים בנו אמה נוספת.



# משפח

## מטעים

**הלכות הראשונים אשר שברת** (קריאת שבת חובבים)  
 חבת שברת מנקדת בפתח. עלי-אף שהיא מטעמת בסלוק שססוף הפסוק, כי יש תבות שתנועתן אינה משתנה גם בטעמי אס"ף שהם אתנהתא וסוף פסוק, ולא נודעה הסבה. וכן מובא במסורה: כל שברת, שברתי, דברתי, דברתי, והצלת - הצלתי - פתחין באתנהתא וסוף פסוק. וכן יש שמות בצירי וסגל שלא ישתנו למקץ באתנהתא וסוף פסוק, כמו ספר, תבו, צדק ועוד. וכתב אברקערא שטעם הדבר לא נודע, רק ככה נמצאו במקרא. (מענה לשון)

## ויפסל שני-לחות אבנים

בטעמי פור קדמא ואזלא ותבת כראשונים בטעם רביעי, לומר לה שאם נגלל עון שגאת חנם הרב בית-המקדש ונלו ישראל מעל אדמתם, הרי שבזכות שני לוחות האבנים וזכות התורה שילמדוה בארצות פוזריותם, יתקרבו הלכות ביניהם, ותהיה בהם קדמא ואזלא כאשר יבוא איש לקראת רעהו ולא יקראו איש את-אחיו אהבת אמונה ולגמול חסד איש את-רעהו; אזי יבנו כמו הראשונים לשוב לארץ אבותם ויתחדשו וימיהם קדמם, ויזו מרמו טעם רביעי שהוא לשון רביעה, ויכליזה בזכות האחדות של שני לוחות הברית הדבוקים כאחד, וזכות תלמודי-החכמים בזני עם ישראל, כמו שדרשו חז"ל וכל-בניך למודי ה' ורב שלום בניו, אל תקרי בניך אלא בניו. (מראה יעקב)

## מדגש

מקורו של הבטוי 'דברים' / מלים בדרבנות, הוא במגלת קהלת, אותה קוראים בהג הספוט או בשבת הל'יחמועדי: 'דברי חכמים בדרבנות'. משמעות הבטוי כיום הוא דברים ריפיים ונוקבים, ולעיתים אף פוגעים, ובמקורו הפננה למלים המתגבות ומדריכות את-האדם בדרבון שבראש מלמד-הבקר, כפרוש רש"י בפסוק: 'מה דרבון זה מכוון את הקרה לתלמידיה, כך דבריהם מכוונים את-האדם לדרכי חיים'. מקור המלה אפוא הוא מדרבון, אף בשמיתון קל שבוש כיום בקריאתו הנכונה. במקור נכתב בדרבנות, כאשר חז"ל'ת במקץ גדול ונעיא, והשוא שאתרו ינע, ולכן הבי"ת רפזיה, ואף המלה דרבון נקראת באותה צורה, כאשר חז"ל'ת במקץ גדול, השוא ינע ותבי"ת רפזיה. אך כיום הוגים בטעיות 'דברים בדרבנות' דרבון במקץ קטן, שזא נח ובי"ת דגושה, ובכתיב הספר בותבים דרבון, דרבנות.

## ממלה

מעשה באדם אחד, שלא שפר עליו מזלו וזוגתו הייתה אשת מזנים אשר מררה את-חיינו. בהג הספוט נענה במור-נפשו ובהוי"ו נענה: "יודעים אתם מודיע נשים פטורות מן-הספק? שהרי שנינו במסכת מבות, משום רשעה אחת אתה מחזיבו, ואי אתה מחזיבו משום שתי רשעיות, דהינו שאין מטילים על האדם עניש כפול שלא יוכל לעמוד בו, ודי לו במכה אחת שבאה עליו. ואף במצות ספה הדבר פו, שאם גולה האדם מביתו הקבוע לדירת עראי, לכתב דויד הנפלת, לפחות לא יתקנו בו הנאמר גולה אחר גולה גלתה יהודה, לא יגלה אל גלותו עם זו שנגדו..."

שנה אחת בתקופת הג הספוט, היה מחסור גדול בקשר בעיר ניקלשבורג, ועקב כך לא קבלו תלמידי הישיבה את פתקי התמחוי שבעדם היו יכולים לקבל מזון לסעודה, והם נותרו ברעבונם. נודע הדבר לרבה שלי-העיר, רבי מרדכי פנט, ומיד לאחר תפלת שחרית הזמין את אחד מהושבי העיר, ובקש ממנו לדאוג לכלכלת בחורי הישיבה שיוכלו לאכל בשר בשמחת הרגל, והוא ערב לשלם את כלי-ההוצאות. בינתים התאספו סביבו רבים, והוא אמר בקול: "דעו לכם, כי אמש קבלתי סך של עשרה זהובים קסף כתשלום על חתימתי לתאר 'מורנו', ומעשה נכון אני לחלק את התאר לכל-איש אשר ידים ורגלים לו, כדי שאוכל לכלכל את הוצאות הבחורים בתאר זה..." הנוכחים הבינו מיד את-פונתו, שפן מנהג המדינה היה אז, שאף התאר 'מורנו' לא היו נוהגים אלא ליחידים-סגולה, וכאשר היו רבני הערים מעניקים למישהו את התאר הנכסף, היו משגרים עשרה זהובים כדמיימם לרב המדינה. ועתה כאשר שמעו שהרב מתכוון לחלק את התאר ללא הבחנה, נהגלו על-נפשם, שכן בקד יפחת כבודם כאשר הם עצמם מכנים בתאר זה, והתאלו יתפך להיות דבר של מה-בבך, ומיד מהרו בלם להתנדב סכומים נכבדים, לכלכלת בחורי הישיבה...

בשנותיו של רבי שלמה מבובוב, היה עומד רובל יהודי, והרבי היה משתדל לרפש אצלו מדי פעם קפצים שונים, כדי לחזקו בפרנסתו ולתמוך בו בדרך כבוד. בדרך כלל היה הרוכל מוכר תשמישי-קדשה, אולם באחת הפעמים, בראשית תקופת הקיץ, ראה הרבי כי דוכנו של הרוכל ריק מסחורה. "היך מרבלתך?" תמה, והלה השיב: "הפעם אין ברשותי שום דבר שהרבי יכול לקנות, מכיון שאין בידי דברי קדש". הרבי רצה בכל-זאת לקנות ממנו משהו, ולכן שאלו מה נמצא באמתחתו, והרוכל שלף צעיפי-משי משבחים, אותם היו הנגידים דאז נוהגים לקשר בצוארם. התבונן הרבי בצעיף וראה את יפיו והדרו, והחל למדד את ארפו ורחבו וחשב דבר-מה. לאחר מכן בקש לרפש עשרים צעיפים, ושלם תמורתם מחיר קלא. עברו ימים ארפים, והגיע הג הספוט. הרבי פתח את ארונו ושלף את הצעיפים הנאים שרכש, ובקש לגור אותם לרצועות נקות כדי ליפות את-הספה. בני הבית עשו כמצותו, ולפליאתם התברר כי אך הצעיפות שנקשרו זו לזו פשרשרת ארפה, התאים בדייק להקפף הספה של הרבי, והפליאו את עייר-הרואים. והיה בנו של הרבי, רבי גרציון ה"ד, עומד ומשתומם: "ראו נא ביצד משתדל אבי ליפות את המצות, וכבר בחדש סיון שקפנה מהרוכל את הצעיפים, היתה מחשבתו נתונה למצות נוי ספה".

בירושלים שבדור הקודם, התגורר איש נעלה וצנוע, ושמו רבי אברהם ברוך דייטש. בראויו ובר-אבן היה, והמית עצמו כל-ימיו באהלה שלי-תורה, אלא שבדרך-של בני ירושלים המסלאים בפז, לא בקש גדלה ושררה לעצמו, והיה מהלך בצדי דרכים, כשרגליו נטועות ארצה וראשו בשמי-שמים. היה זה בשנותיו הראשונות לאחר ששאוי, אבד צעיר לומים, אף השנה היתה לו בחוב מצוה כאחד מזקני-ארץ. במשך כל ימות השנה, אג בצענה פרוטה לפרוטה, אותן חסך מלחמו הדל וממלגתו הצמוקה בשיבה, והמחיו קצוץ דיוכה לחג הספוט, כדי שיוכל לרפש בחסכוניותו את-הדור ונאה, שפן אתרג דוכה ללב, ומי שלבו צרוף ומזוף, מהדר אחר אתרג נקי וזה. הסוחר הנודע של אתרגים בירושלים דאז, היה רבי זלמן זוננפלד, ואליו עשה האברף את-דרכו. בחושי המחודדים גלה מיד אתרג הדור ששכב בירכתי הארגו, ובקש לשמע מר זלמן את-מחירו. "היך מצאת את האתרג הנדר הזה?" תמה ר' זלמן, ובכלו התפלא ביצד לא הבחין עד עתה באתרג זה, המהדר שבמחודדים, ומיד חמד אותו בלבו לעצמו. הוא מהר לנקב בכסו עתק, שהיה בו כדי רכישת עשרה אתרגים מהדרים, ולפליאתו לא עמד האברף על-המקוה, ובקש לשלם בכל-חסכוניותו, ובנוסף ישקל בידו שטר-חוב על יתרת החוב, אלא שר' זלמן לא ותר. "אברף צעיר אתה, והסכום שאני מבקש עולה על מלגת ישיבתך במשך חדש שלם ויותר. וכי מסגל אני לטל סכום כה גדול מקד בעבור אתרג אחד?" את האתרג הניח ר' זלמן במקום משמר, כשהוא נוצר את-סודו בלבו כי הוא עצמו חפץ באתרג נדיר ומיוחד זה. בפתי-נפש יצא האברף לקר מלפניו, ואף שמצא אתרג אחר שאף הוא היה מהדר ונקי, לא קש האתרג הראשון מנג עיניו. באשמת הבקר שביום א' דסכות, חש ר' זלמן זוננפלד כי מארדהו מתהפך כסמוך לכתו הלך ושוב, ולבו אמר לו כי הלה מחפש אתרי. מהר ר' זלמן ויצא לקראת ההלך, והנה

**להתחיל מבראשית**  
**בפעם הרביעית!**  
**רב המכר העולמי בכרך רביעי חדש**  
 הספר שהפך ליכנס צאן ברזל בכל בית יהודי, בכרך רביעי חדש, מחדד וסאיר עינים. ספר נדיר במספרים מרוכזים ועבודת נגול הדורות פנינים ופרשאות יחידים ורחוקים. מסודרים לפי פירת השבוע ומעור ישראל. אשר יעניקו לכם את האפשרות ליהנות את שולחן השבת המשפחתי לחייה מרומת ומלאת עונג.

**למדו חדרו**  
 ספר 'שבת מיש' כרכים א ב ג יחד כמעל לרובש 400 כרכים

ניתן להשיג בכל חנויות הספרים וברשת 'ביתן הספר'

האברף שבקש לרפש אצלו את האתרג לקראתו. "אנא מקד ר' זלמן", אמר לו הלה בעינים כלות ועורגות, "חשקה נפשי לברך על האתרג המהדר ההוא שבקשתי לרפש מקד, וביון שחש אני כי האתרג נותר אצלי, מתחנן אני בפניך שתעניק לי אותו כמתנה על-מנת להחזיר, ואוכל לצאת בו ידי חובת המצוה". עמד ר' זלמן הסוחר כשהוא נפקע ונגדש. "ראו נא אברף יקר שבקרבין זה, שלא לשם התרברבות ונאהו בקש לרפש אתרג מהדר, ולא על-מנת להראותו לחבריו ולהתנשא בעיניהם על שהתמזל מזלו למצא הלום כזה. אלא כל-פונתו לשם שמים, לקים זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות, ובהשתאות הביט בו בקשה שנוענע בארבעת המינים, בהמית הלב ובדבקות על-אית. השנות פאלו אצל אברף צעיר, לא ראיתי מימי, התבטא ר' זלמן זוננפלד אפניו בנו הגדול של רבי אברהם ברוך דייטש, והוסיף: "אולם דבר אחד נשגב מבינתי, מהיך ידע אביך, כי אני עצמי חמדתי את האתרג לעצמי, וידע לכוון את השעה בה אני משכים לצאת עם האתרג המהדר בידי, כדי שיוכל לקים בו את המצוה ולברך עליו ברבת שהחיינו!..."

הסבה משוקלה לבית-אוצר שהאדם מכין לו כדי לשמר את אוצרותיו היקרים. ועתה, לאחר הימים הנוראים, כאשר לכל יהודי יש באמתחתו אוצר שלם של מצות ותפלות יקרות, הוא בונה סכה כדי שתהיה בשבילו בבית-האוצר ובו הוא נכנס עם אוצרותיו כדי לשמרם. (רבי ישראל שמעון קסטלניץ)



# סיפורים נפלאים סוכות תשע"ח

## & ארבעה מינים &

### "פרי עץ הדר"

בערב סוכות אחד הגיע הגה"צ רבי אריה לוי זיע"א למאה שערים, ונכנס לאחת החנויות שעברה הסבה לסוכות, ובמקום ספרים, מוכרים ארבעת המינים. ביקש הצדיק מהמוכר לקנות אתרוג, המוכר מסר לו אתרוג, וללא בדיקה הכניס אותו למעיל הארוך שלבש, שילם ויצא החוצה. יהודי חשוב שראה את הדבר, התפלא מאוד, ניגש לר' אריה שהכיר אותו, ואמר לו: כל צעיר פה בודק את האתרוג בזכויות מגדלת, ואתה הצדיק והתלמיד חכם, הכנסת את זה לכיס המעיל ללא בדיקה? אמר לו ר' אריה לוי: יש שני הידורים שכתובים בתורה: אחד "והדרת פני זקן" ואחד "פרי עץ הדר", ויהודים מוכנים להוציא על זה הרבה כסף, וזה יפה מאוד. אני לקחתי על עצמי את ההידור של "והדרת פני זקן", ואני ממהר מכאן לבית החולים למצורעים בטלביה, ושם אני מהדר את "והדרת פני זקן" ואני לקחתי על עצמי את זה, ואני מקווה שאני עושה את זה באמת ובאמונה.

### "פרי עץ הדר"

אם בכל שוק האתרוגים רואים אנשים רבים ומכובדים מחפשים את האתרוג המהודר והיפה ביותר, וחוסכים כל השנה מפת לחם, כדי להדר במצות אתרוג נאה. אבל כמעט ולא נמצא שאשה תתרוצץ בין סוחרי האתרוגים לבקש אתרוג נאה, ובוודאי שלא תחסוך מפת לחמה כל השנה, כדי למצוא אתרוג נאה. אבל בחיפה שלפני כארבעים שנה, היתה הרבנית פינק אשת חבר של רבה של חיפה הרב רבי יעקב פינק, מתרוצצת בכל שנה בין הסוחרים כדי להשיג לבעלה את האתרוג היפה ביותר. פעם תחת אחד השיחים סיפרה למה עושה כן. כשהשדכן הציע לבעלה את השידוך שלה עם הרב, אמר לה השדכן אבל תדעי, שהיא לא כל כך יפה, נו, הגיב הרב, "אתרוג צריך להיות יפה". "ומאז היא משתדלת בכל שנה לקנות לבעלה הרב את האתרוג היפה ביותר שיש." (ווי העמודים)

## & הושענא רבא &

### הושע נא והושיעה נא אבינו אתה

יש להסמין לזה את דבר המעשה הידוע מהגאון רבי ישעי' בארדקי זצ"ל שהיה ממייסדי הישוב בעיה"ק ירושלים, בעת אשר הפליג בספינה לעלות לארץ הקודש יחד עם בנו ובתו הקטנים נשברה הספינה באמצע הדרך (כשכבר היו קרובים לארץ ישראל) וקפצו לים לשוט ע"פ המים, האב הגאון רבי ישעי' לקח עמו את בנו ובתו ושט יחד עמם... תוך כדי שחייתו בים הרגיש שכוחותיו אוזלים, והבין שאם ימשיך לשאת את שתיהם עליו יטבעו כולם במים אדירים, בשעה קשה זו התבונן

## & חג הסוכות &

### "ושמחת בחגך... והיית אך שמח"

מדוע דווקא חג הסוכות נקרא 'זמן שמחתנו', הלא גם בשאר החגים אנו שמחים כיון שנעשו לנו ניסים, ומה המיוחד בסוכות שמביא שמחה יותר משאר המועדים (עי' רמב"ם סוף הלכות סוכה)? אלא ללמדנו ולא לפנו בינה, הנה מקובל בדעות אנשי העולם שלשמחה אפשר להגיע רק בריבוי נכסים, ובקניינים חומריים, ואז נהפכים למאוששים ושמחים, על זה ציותה התורה דווקא בחג הסוכות המסמלת את עראיות העוה"ז בשיבה באהל ובצל ענפי הדקל, להיות מאושר ושמח בחלקו. ללמד - שהשמחה באה בהסתפקות במועט, ובבריחה מתענוגות עוה"ז, ואדרבה מרבה נכסים מרבה דאגה.

מסופר על אחד ממושלי ערב שלא היה מאושר בחייו, הלך ליועץ מיוחד וביקש ממנו עצה, השיב לו הלה שעצתו היא שילך לחפש אדם מאושר ושילבש את חולצתו. הלך המושל מעיר לעיר לחפש אדם כזה, לבש בגדי מלכים, נסכים ושרים אך הכל ללא הועיל, אח"כ הלך ולבש חולצות של אמנים, מפקדים, סוחרים, אך ללא תוצאות, עד שהחליט לחזור לביתו, בדרכו פגש איכר עני שעסק בחרישת שדהו, כשהוא נותן את קולו בשיר ושמחתו על פניו, שאלו המושל האם מאושר אתה? ענה לו: כן. אינך חסר דבר? לא. האם היית מוכן למכור לי את חולצתך? ענה לו האיכר, אין לי חולצה, חולצתי שאני לובש שאולה היא! (אוצרות התורה)

פעם בערב החג, נשאל מרן הרב שך זצ"ל כיצד מגיעים לשמחת יום טוב, שהיא מצוה מדאורייתא. וענה: "בקידוש תדעי". תמה השואל על התשובה. הסביר לו מרן "הלא ישמענו אוזניך מה שפין מדבר, כשאתה נותן שבח והודיה לבורא עולם אשר בחר בנו מכל עם, ורוממנו מכל לשון, וקידשנו במצוותיו ונתן לנו באהבה! - מועדים לשמחה, חגים וזמנים לששון. אני, כשאני חושב על כך, חפץ אני לרקוד, ואתה שואל כיצד מגיעים לשמחת יום טוב...?"

(הגרא"מ שך זצוק"ל)

סיפרו להרה"ק מקאצק זי"ע על צדיק אחד שאמר שהוא רואה את האושפיזין אצלו בסוכה. ועל כך השיב הרה"ק מקאצק. אני אינני רואה אותם אבל אני מאמין לדברי חז"ל שהאושפיזין באים אלינו לסוכה. ובאמונה הזאת זוכים ליותר ממה שרואים בעינינו, כי אמונה גדולה יותר מראיה.

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש  
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

## סיפורים נפלאים סוכות תשע"ח

וכיון שאמר המדרש שבר"ה ויוה"כ אנו נבראים מחדש, לכן אנו נחתמים כעת בחותם חדש, בבחי' החתמה, ליל הו"ר נקרא ליל החותם, מהו החותם הזה? הקב"ה חותם אנו כעת שאנו שלו, כמו בעלי החיים שנחתמים לאחר הלידה עם הבנים, שידעו לצעוק רק אל האימא הזאת, והיא תכיר את האימא מתוך מליון, והאימא תכיר אותה מתוך מליון אחרים. כי היא תצעק רק לאימא האמיתית ולא לאחרת, ואכן היא תבוא לעזרתה.

וכל זה רק בתחילה לאחר הלידה, שלאחר שנעשו מסכים המבדילים שוב לא תכיר האם את בנה, כמו שתיעדו בחכמת הטבע שהרחיקו לכמה שעות לאחר הלידה את האם מבנה, ושוב לא יכלו לעשות ההיכר הזה.

וכתב האריז"ל שהד' מינים יש לקרבם אל הלב, שזהו ההכרה שלנו בהשי"ת, והסוכה היא ההכרה של השי"ת בנו, כי הקב"ה משפיע אור הדעת, בחי' יעקב נסע סוכתה, הקב"ה משפיע דעת אלקות על הסוכה, וזה נקלט בנו ע"י הד' מינים, שאנחנו הילדים שנולדנו עכשיו, הסוכה היא השפעה מלמעלה למטה, והד' מינים היא הכרה מלמעלה, שאנו נכיר אותה. (ר' מנשה רייזמן)

מסופר על הרה"ק רבי מרדכי מלכוביץ' זיע"א שעמד פעם בהושענא רבה לאחר חביטת הערבות ואמר: קיים לנו: מנהג מבטל דין, ובכן אני אומר, שמנהג חבטת הערבות יבטל את כל הדינים מישראל.

### & שמחת תורה &

מסופר על ההרי"ל דיסקין זי"ע שפעם אחת לאחר שגמרו את ההקפות בשמחת תורה בבית מדרשו, הורה לחזור ולערוך שוב את ז' ההקפות, והעם לא ידע מה יום מיומיים ועל מה עשה כן, אך בנו העיד לאחר מכן, שהפציר באביו עד שגילה לו 'רז' זה היות ונכח שם תלמיד חכם חשוב אחד, אשר לא כבדוהו בהקפה כראוי לו והמהרי"ל הכיר שיש כאן עלבונה של תורה, על כן הורה לחזור ולרקוד עם ספרי התורה, כדי שיוכל לכבד את הלה כיאות בלא עשיית 'עסק' - לפייס את התלמיד חכם, כי פעמים ופיוס זה מרבה את הפגיעה לכן התחכם לערוך הקפות מחדש ואז כבר כיבדו כראוי לו, והכל בא על מקומו בשלום.

בהקפות של שמחת תורה, נהג הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין לומר: ההקפות שלנו אינן אלא משל: אדם מסתובב ומגיע לנקודה שממנה יצא. הרי ההקפות שלנו עם ספר התורה נמשכות כבר אלפי שנים. יצאנו עם הספר תורה מארץ ישראל והקפנו עמו את כדור הארץ, גלינו לספרד, לאשכנז ולפולין, וכה נמשיך להקיף את העולם עד שנחזור לנקודה שממנה יצאנו, לארץ ישראל... (אמרי דעת)

ובירר לעצמו את ההלכה מי עדיף, ומי מהם הוא מחוייב להפקיר בעבור השני, והחליט שהצלת הבן קודמת להצלת הבת כמבואר בפוסקים.

בטרם עשה מעשה לעזוב את בתו הטובעת, אמר לה בלב נשבר ובחרדה, הנה ביררתי את ההלכה, וכדי להציל לכה"פ ב' נפשות הנני מוכרח לעזוב אותך לנפשך... מששמעה הבת את דברי אביה, החלה לצעוק 'אבי'... 'אבי'... אין לי על מי להישען כי אם עליך - האם תעזבני ותשליכני למצולות ים (רחם נא עלי, מבלי לחשוב חשבונות שעפ"י דין יש לך לעשות כן) לשמע דבריה נזדעזע האב עד מאד, והחל זועק אל ה' שיצילם מן המיצר, והרגיש מיד שהוא מקבל כוחות חדשים בעוז ותעצומות ובכוח זה המשיך לשוט עד חוף מבטחים כשכל הג' שלמים ובריאם. והמשיך לשחות עם שניהם עד החוף וניצולו כולם.

כך היו מרמזים אנשי ירושלים בפסוק 'תנו עוז לאלוקים' שבתפילתנו אנו נותנים כביכול עוז וכח כלפי מעלה לעזרנו ולהושיענו.

אף אנו נאמר זעקת הבן אל אביו אבי אבי מחוייבת לפעול כל מיני ישועות - מבלי לעשות חשבונות מה יש לעשות עפ"י דין ויושר - אלא ברחמים גדולים יושיענו ויצילנו, ע"כ בעמדנו בזה היום הושענא רבא נזעק הושע נא והושיעה נא 'אבינו אתה' - על מי נשען אם לא עליך אבינו שבשמים, כאשר נזעק כן בוודאי נוושע ב'הושענא רבא'... (באר הפרשה)

פעם נכנס הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקרלין זי"ע הי"ד לבית המדרש בליל הושענא רבא, וראה שני אברכים המשווחחים ביניהם שיחת חולין, מיד ניגש אליהם ואמר להם 'מסתמא הנכם מדברים עניינים דחופים עד מאד שאי אפשר לדחות אותם מחמת חשיבותם, אולם מכל מקום היה עדיף טפי אם הייתם משוחחים בעניין דחוף זה בעת תפלת 'כל נדר' מאשר בלילה קדוש זה...'

### "וטייב לנו החתימה"

ולקרב הדבר אל השכל, נבאר העניין ע"פ הנודע בחכמת הטבע של בעלי החיים שיש מושג 'החתמה', היינו כשנולד ציפור או אווז או זברה בתחילה אין הוולד מכיר את אמו, והרי יש מיליוני ציפורים וזברות בג'ונגל. ועשה הקב"ה נס ופלא שברגעים לאחר הלידה עושה האימא עם הולד 'החתמה' היינו סימן היכר שמעתה ועד עולם ידע הוולד מי אמו. יש בעלי חיים שעושים זאת עם קול מיוחד, יש עם ריח מיוחד, ואצל האווזים זה בא עם תנועת הגוף המיוחד, כל מיין יש לו החתמה מיוחדת שעי"ז בניו יודעים ומכירים את האמא, ולאחר מכן אפי' תהיה הזברה האם בין מליון זברות, יכיר הוולד את אמו ע"י הסימן הזה. אמנם אם ירחיקו אותם לרגעים הראשונים, שוב לא יהיה ביניהם 'החתמה' כזאת, ורחמנות גדולה על הולד עד יום מותו, ממש יתום חי. והקב"ה המרחם על כל מעשיו עשה את העניין הזה שעי"ז כל בעלי החיים יכולים להתקיים בעולם. ויש בזה דברים נפלאים ביותר.



# ליקוטים נפלאים סוכות תשע"ח

## "ושמחתם לפני ה' אלוהיכם שבעת ימים"

שמחה של יו"ט היא שיהי' אוכל ושותה ומאכיל את העניים על שולחנו ולא די בזה שמאכיל את אשתו וילדיו (חז"ל) ובזוה"ק מובא שמי שאינו מנהג את העניים והנצרכים מסעודת יו"ט מקפידים עליו מהשמיים אבל בשבת אם לא הביא אורחים אל שולחנו, אין עליו קפידא, ובזה פירשו לשון המשנה: "אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד" שההבדל בין יו"ט לש"ק הוא אם האדם אוכל לבד בלי אורחים, שביו"ט יש קפידא אם אוכל נפש לבד בלי אורחים, אבל בשבת אין קפידא לאכול לבד בלי אורחים. (בשם האר"י הק')

## "חג הסוכות תעשה לך באספך מוגרן ומיקבך"

מרמזת מצות סוכה שאחר שמלא האדם את אוצרותיו לכל השנה עם שפע של תבואה שגדל במשך הקיץ ללמד אותה איך להתנהג כשיש שפע רב מן השמים.

הנה אמרו חז"ל (חגיגה ט) "יאה עניותא ליהודאי כי ברזא סומקא לסוסיא חזירא" ואמר הרה"צ מפרמישלאן ז"ע הרי המנהג לקשט את הסוסים רק כשיוצאים אתם לרחוב אבל בתוך הרפת שלהם אין מקשטים אותם בקישוט האדום וכך צריך להיות, מש"כ שהעניות יפה לישראל רק כלפי חוץ שהאנשים מבחוץ יחשבו שעניות שורה בישראל אבל באמת כלפי פנים בתוך הבית צריך להיות שפע רב וכל טוב.

ולזה מרמז מצות סוכה מבחוץ רואים הסכך שהוא מפסולת גורן ויקב וגם הדפנות עשויות מדברים קלים - קרשים - אבל מבפנים היא מקושטת וממולאת בשבעת המינים שנשתבחו בהם ארץ ישראל וכל מיני קישוטים נוספים, וזה לדעת כי ברכת ה' היא תעשיר דווקא בפנים ולא כלפי חוץ כי אז ח"ו עושר שמור לבעליו לרעתו. (מדבר יהודה)

## 'סכך פסול פוסל בארבעה טפחים, ואילו אויר פוסל בשלשה' (שו"ע תרל"ב א - ב)

ותמוה, מדוע החמירו באוויר שיפסול בשלשה ואילו סכך פסול אינו פוסל עד שיהא בו רוחב ארבעה טפחים.

ידוע הביאור בשם הרה"ק מקאצק ז"ע (וכן איתא מהרה"ק מקוזמיר, הובא במאמר יחזקאל) כי הבטלה - כדוגמת האוויר שהוא ריק, גרועה מן הכל, וגרע מסכך פסול דהיינו העסק בדברים גשמיים, דאע"פ שאינו עוסק בתורה ואינו מכון במעשיו לשם שמים מכל מקום עדיף זה מהמבזבז זמן לריק. וכבר אמרו חכמי המוסר, שבגשת הכהן גדול ביום הכיפורים להוציא הכף והמחתה מקדשי קדשים היה צריך לטבול וללבוש בגדי לבן אע"ג שהיו הכף והמחתה ריקניות, כי אדרבה - ההולך בטל וריק אינו יכול להימצא בקודש קדשים, ולכן נחשבת הוצאה זו כעבודה שבמקדש. (באר הפרשה)

הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאצק ז"ע אמר על זו הדרך לתלמידיו, "אינני מבקש מכם שלא תחטאו בגלל שאינכם מתאווים לחטוא, אלא שלא תחטאו בגלל שאין לכם זמן

## & חג הסוכות &

## "בסוכות תשבו... כל האזרח בישראל ישבו בסוכות"

להבין כפל הלשון יש לומר בדרך מליצה כי יש החושבים שחזה"מ נעשה בשביל לצאת לביקורים אל הקרובים ואח"כ הקרובים רוצים להחזיר הביקור, ונגרם לכך שבמקום ליישב וללמוד בסוכה כמו שהיה באמת כוונת התורה שישבו ויתבוננו במצוות ה' מחפשים איך לבלות את ימי חוה"מ ונגרם ביטול תורה מרובה, ולכן רמזה תורה בסוכות תשבו כל השבעת ימים ולא תסובבו את העיר ללכת לביקורים ואז תגרמו לזה שכל האזרח בישראל ג"כ יישב וילמד בסוכה ולא יצטרך להחזיר הביקור ויהיה נחת רוח למעלה ולמטה. (מדבר יהודה)

## "בסוכות תשבו שבעת ימים"

מדוע ציווה ה' ליישב שבעת ימים בסוכה, לא פחות ולא יותר? ואיתא בספה"ק אחד הטעמים לזכר שבעה ענני כבוד שהיה לכל אחד, ארבע לארבע רוחות, אחד מלמעלה ואחד מלמטה ואחד מלפניהם ליישר את ההרים והגבעות ולהרוג נחשים ועקרבים שנמצאים במדבר. וזהו הטעם מדוע תשבו שבעת ימים כי בסוכות הושבתי וכו' ושם היו שבעה ענני כבוד. (ילקוט יצחק)

## "ולקחתם לכם.. ושמחתם לפני... בסוכות תשבו..."

יש לדקדק מה הטעם שהציוויים במצות סוכה כתובים בלשון רבים והציוויים במצות פסח כתוב בלשון יחיד, שבעת ימים תאכל מצות וכן ששת ימים תאכל מצות, לא יראה לך, וכו'. ויש לתרץ עפ"י דברי הדעת זקנים בעלי התוס', שבמצות סוכה מוזכר הציווי של שמחה שלוש פעמים, בחג השבועות רק פעם אחת, ושמחת לפני ה' (דברים ט"ז) ובחג הפסח לא כתוב בכלל "שמחה".

לפי שבפסח עדיין לא נלקטו הפירות ולא התבואה ואין מה שיגרום שמחה לאדם אבל בשבועות כבר נלקט התבואה נאמר בו פעם אחת שמחה, בחג הסוכות שכבר נלקטו לבית גם התבואה וגם הפירות, השמחה לבעלים בשלמות, כי בזמן שהוא היה לכל אחד שדות ופרדסים וכרמים ולכן כתוב בסוכות ג' פעמים לשון שמחה.

ולפי זה מוסבר כאן שבפסח אין לבעלים לא תבואה ולא פירות ואין באפשרותו להזמין אורחים לכבדם באכילת סעודת החג וע"כ נאמר בלשון יחיד שבעת ימים תאכל מצות אבל בסוכות שביטו מלא ברכת ה' וציווה ה' להזמין את ארבעה אורחים, הלוי והגר, היתום והאלמנה, כנגד ארבעה שלך, בנך בתך עבדך ואמתך, ואומר ה' אם אתה משמח את שלי, אני משמח את שלך, ולכן נאמר בלשון רבים, ולקחתם, ושמחתם, תשבו, כי כולם יושבים יחד ושמחים יחד. (שלל רב)

# ליקוטים נפלאים

## סוכות תשע"ח

לטבעו, באותה שעה הטיח דברים ואמר כלפי מעלה "אם גיבור הוא יעלה ליבשה ויעשה עמי מלחמה, יצתה בת קול ואמרה לו, רשע בן רשע בן בנו של עשו הרשע, בריה קלה יש לי בעולמי ויתוש שמה, עלה ליבשה ותעשה עמה מלחמה", ומבואר שם אמאי קרי לה "בריה קלה", דמעלנא אית לה ומפקנא לית לה, היינו שיש לו פה להכניס המאכל, אך אין לו מוצא דרך בית הרעי, ואם כן הוא הדין מצות סוכה שנקראת "מצוה קלה" יש בה סגולה זו, להיותה מאירה פנימיות לבות בני ישראל ולא יצא האור לעולם, ויוכל תמיד להישאר בתוך חדרו של מלך מלכי המלכים.

(הגה"ק מנאסאד זי"ע)

### "על ערבים בתוכה תלינו כנורותינו"

בדרך דרש ומליצה אפשר לפרש את המילה "על ערבים" הם הערבות שבלולב המרמז על אלו שאין בהם לא טעם ולא ריח, לא תורה ולא מעש"ט, והנה גאולת ישראל יהיה או בדור שכולו זכאי, כלומר הריקים יחזרו בתשובה שלימה ויתאחדו עם כלל ישראל, הם יתר המינים שבלולב ואז נזכה לביאת בן דוד ויתקיים הללוהו בנבל וכינור, ועליהם אנו מצפים כי בזה תלינו כנורותינו.

(רבי מאיר שפירא זצ"ל)

### "ומפני חטאינו גלינו מארצנו"

בשם הגה"ק בעל קדושת לוי זי"ע, 'ומפני חטאינו גלינו מארצנו, בהמלצת זכות על ישראל, שעד שלא חטאנו כבר גלינו מארצנו, לזאת רבנו של עולם השיבנו ה' אליך, תחזירנו גם כן מקודם לארצנו ואחר כך ונשובה אליך, כמו שהגלות היתה עוד קודם החטא, כמו כן החזרה לארצנו תהיה מקודם, ואחר כך נעשה תשובה.

### "הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת"

וצ"ב מדוע אומרים "הנופלת" בלשון הווה דהיינו שנופלת תמיד? ותירץ הבעל "פנים מאירות" בפר' ואתחנן, לפמש"כ זקיננו (של החיד"א) בעל ה"חסד לאברהם" דאין לך יום שאין קללתו מרובה משל חבירו, מפני מיעוט הארה, שהולכת ויורדת ממדרגה למדרגה וע"פ ירידתה כך יתמעט האור וההשגחה ותכבד הקללה, ומי שיודע לשער ולמנות שיעור מהלך זה כמה שיעור קומתו וכמה אנו יורדים מידי יום ביומו, ידע שיעור גלותנו עד כמה וידע את זמן הגאולה. וזהו שאומר הכתוב 'סוכת דוד הנופלת', כי לעולם היא נופלת ויורדת עד שתשכב לעפר, כמו שאמר הכתוב 'כי שחה לעפר נפשנו' ואז 'קומה עזרתה לנו'.

## & ארבעה מינים &

### "א'ת'ר'ג"

ר"ת א'מונה, ת'שובה, ר'פואה, ג'אולה,

מדוע מקפידים כל כך באתרוג יותר מבשאר מינים? כי בכל הארבעה דברים המרומזים בר"ת אתרוג, חייב להיות שלימות

לחטוא", כי כל הזמן יהא עסוק וטרוד בענייניו, ומה טוב ומה נעים אם יהא זה בתורה ועבודת ה', אך גם מי שאינו בר הכי ואינו עסיק באורייתא תדירא, מכל מקום חובתו להיות עסוק וטרוד כל היום כולו עד שלא יהיה לו זמן להתפנות לפיתוי היצר, וכמו ששינו באבות (פ"ב משנה ב) "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, שיגיעת שניהם משכחת עוון".

### סוכה זכר לענני כבוד

יש להבין מדוע ציווה ה' לעשות זכר דווקא לענני כבוד ולא ציווה לעשות זכר למן ולבארה של מרים, ויש לתרץ כי מן ובאר - אוכל ושתיא, חייב כל אדם שחי על פני האדמה ולכן מאן דיהיב חי, יהיב מזוני, אבל העננים שהיו רק לכבוד ולתפארת, זה עשה ה' מאהבתו את ישראל כמ"ש זכרתי לך חסד נעורייך וכו' לכתך אחרי במדבר וכו' ולכן אנו עושים זכר לענני כבוד.

ועוד יש ליישב כי מן ובאר נהנו מהם גם הערב רב משא"כ ענני כבוד היה רק לבני ישראל.

עוד טעם שאינם עושים זכר למן היות כי בני ישראל התלוננו על זה ואמרו נפשנו קצה בלחם הקלוקל לכן לא ציוו לעשות זכר לזה, וכן התלוננו על המים ואח"כ קיבלו מים.

וע"פ החיד"א זצ"ל בשם הרב צמות דוד דגם הבאר היה בו טעם כל המשקין כפי רצון האדם. כמו שהמן היה בו טעם כל המאכלים. אם כן כיון שנצטוונו בשמחת החג בבשר ויין ושאר מטעמים. הנה יש זכר למן ולבאר.

(בני יששכר)

### מצוה קלה וסוכה שמה

אמרו לפניו רבש"ע תנה לנו מראש ונעשנה... אף על פי כן מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה... מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא.

והאמר רבא מצטער פטור מן הסוכה נהי דפטור בעוטי מי מבעטי (ע"ז, ג)

וקשה א. הרי הסוכה עשויה לצל ומדוע צריך לצאת ממנה ועוד ב. מדוע עושים הם סוכה בראש הגג ולא על הרצפה בחצר ביתם.

ויש לפרש כי הגויים לא מוכנים לארח אורחים וגם לא להוציא כסף עבור מצוות, ולכן לא בונים סוכה בחצר כדי שלא יבואו אורחים, ועל הגג הם רוצים לחסוך דפנות ויש דין גוד אסיק מחיצתא שמחיצות הבית נחשבות שעולות למעלה בהמשך וא"כ על הגג לא צריך דפנות כי הקירות החיצוניות של הבית עולות למעלה כאילו יש מחיצות ולא צריך רק סכך ולכן כשהקב"ה מוציא חמה אין שם צל, וחם מאוד כי הדפנות אינם במציאות והם רק כשרים להלכה של גוד אסיק מחיצתא, כי אין הם רוצים להוציא כסף לקנות מחיצות, ולכן הם לא יכולים לסבול החום ובוועטים ויוצאים.

(דברי יואל)

עוד יש לומר דהנה בגמרא (גיטין נו:): מסופר, שכאשר הפליג טיטוס הרשע בים עמד עליו נחשול (פירוש, רוח סערה) שבים



## ליקוטים נפלאים סוכות תשע"ח

התורה רק גדל במקום שלא ראה שום יידישקייט אבל מוכן לשמוע ולהתקרב לדת, אבל אלו שמצירים לישראל ורודפים אותם תמיד והם כקוץ מכאוב לישראל לא ציווה ה' לקרבם אלא לדחותם וכמו שמצינו ששמואל הקטן תיקן תפילת "ולמלשינים" על אלו שמזיקים לישראל שיכרתו מן העולם, כי אין בדעתם להתחבר אל מקיימי המצוות.

רמז לדבר - "ערבי נחל" נ'חל ר"ת נ'פשינו ח'כתה ל'ה' שגם אלו שאין בהם תורה ומעש"ט אבל מצפים הם להתקרב לה' ולכן מצרפים אותם כמו החלבנה. (אך פרי תבואה)

### שמחת בית השואבה

חז"ל מספרים, כי בעת שמחת בית השואבה "יש מהן אומרים: 'אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו' - אלו חסידים ואנשי מעשה. ויש מהן אומרים: אשרי זקנותנו שכפרה את ילדותנו - אלו בעלי תשובה. אלו ואלו אומרים: אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא ישוב וימחל לו" (סוכה נג ע"א).

תמה בעל ה"צמח צדיק": האם כך ראוי לחסידים ואנשי מעשה לומר? וכי מצינו שאנשים בדרגה כזו מרוצים מעצמם וממצבם, עד כדי כך שהם יאמרו על עצמם: "אשרי ילדותנו וכו"? והלא ידוע הדבר שרבי סעדיה גאון היה עושה תשובה בכל יום ויום, על כך שהיום כאשר גדלו השגותיו בעבודת ה', הוא מכיר בכך שאתמול לא עבד את ה' כראוי. כיצד יתכן אפוא שכן אמרו החסידים ואנשי המעשה על עצמם?

הוא מקשה והוא מיישב: היא הנותנת! כאשר שמעו החסידים את בעלי התשובה חוזרים בתשובה על עברם, התעוררו גם הם לחזור בתשובה ואמרו: "גם אנחנו שבים. על מה? על כך שאנו מרגישים את עצמנו מרוצים ממצבנו, וחושבים שאשרי ילדותנו. אלו היינו בדרגה האמתית, היינו מרגישים, שבילדותנו לא עבדנו את ה' כראוי, ולא רק בילדותנו אלא אפילו אתמול" - כמו שרבי סעדיה גאון הרגיש. "ועל שאינו מרגישים כך, הננו חוזרים בתשובה". (לאור הנר).

בכל יום מימות החג היו יורדים בערב למעין השילוח, שואבים משם מים, מביאים אותם דרך שער המים לבית המקדש ומנסכים אותם על גבי המזבח. במהלך הבאת המים היו מחולות, ריקודים ושמחה הנקראת 'שמחת בית השואבה'. מה היה טעמה של השמחה הגדולה אז? אם תאמר שהיא משום שבסוכות נדונים על המים - מדוע בט"ו בשבט לא רוקדים ושמחים, על אף שנדונים על האילנות, ומפני מה בשבועות, שהוא יום הדין על הפירות, לא עושים כן?

אומר על כך ה"באר יוסף" ביאור נפלא: ביום השני לבריאת העולם הבדיל הקב"ה בין המים העליונים והמים התחתונים. ואומרים חז"ל, שבאו המים התחתונים והתלוננו: "רבנו של עולם, המים העליונים נמצאים למעלה לידך, אצלם הכל טהור ונקי, ואלו אצלנו פה... איפה שמת אותנו? אנחנו לא מוכנים להיות פה, רוצים להיות שם!" ענה להם הקב"ה: "אתן לכם פיצוי - את ניסוך המים". המשיכו המים לטעון: "זה לא מספיק", והקב"ה הוסיף להם את הקרבת המלח שבא מהם, "על כל

וכמו שאנו מבקשים ואומרים אני מאמין באמונה שלימה, החזירנו בתשובה שלימה, והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו, וגאלינו גאולה שלימה מהרה למען שמך, כי בכל הדברים האלה יש גם לחצאין אבל אנו מבקשים שיהיה הכל שלימות הגמורה. (בלבת אש)

בדרך צחות פירשו שהנה יש המצריכים להחזיק את האתרוג הפוך בשעה שמברכים על הלולב (או"ח תרנ"א ד), ללמדנו כי כשאדם נמצא במצב הנראה כאינו טוב כדאמרי אינשי 'מיט'ן פיטעם אראפ' (כ'שהפיט'ם כלפי הקרקע) - זהו שעת הכושר לברך... מתוך אמונה כי הכל לטובה, והכל יתהפך לטובה. (באר הפרשה)

### "ולקחתם לכם ביום הראשון"

ראשון לחשבון עוונות (רש"י).

מדוע נבחר יום ראשון של סוכות לראשון לחשבון עוונות? ידועים דברי הקדושת לוי זי"ע שבימים הנוראים חזרו העם בתשובה מיראה ואז נהפכו העוונות לשגגות, אבל כשמוגיע סוכות ורואים באיזה אהבה חוזרים בתשובה ומקיימים מצות סוכה וד' מינים, נהפכים העבירות לזכויות וא"כ כדאי לעשות חשבון מהעוונות לשעבר שהם עתה מצוות.

עוד יש לפרש כי בימים הנוראים מביא השטן שקים של עבירות ומבקש לקטרג על ישראל ואז נעמדים מולו סגורים של ישראל ואומרים שאין להתייחס לעוונות שהוא מביא לקטרג, כי הם היו מרומים ומפותים מהשטן, שרימה ופיתה אותם שזה מצוה ולא עבירה, ומצליח לרמותם, וכל העם בשגגה, עונה השטן האם גם בעסקי ממון קל לפתותם והאם יתן איש ממון חשוב על דבר שלא שווה הרבה, פוסקים בית הדין לנסות את עם ישראל אם אפשר לרמות אותם בענייני ממון, וכשיוצאים לשוק לקנות ד' מינים, ועם ישראל משלם עליהם טבין ותקילין כפל כפלים מערכם האמיתית, והסוחרים מרמים אותם והם מתפתים ומשלמים, ומגיעים עם הד' מינים ביום הראשון של סוכות לביהכ"ס, מיד נסתמים טענות השטן, הס קטיגור, וקח סניגור מקומו, וא"כ כך טבעם של ישראל, ולפי"ז העבירות שעשו הם רק כי השטן רימה אותם ופיתה אותם שזה מצוות, ואז מוחקים כל עוונותיהם של ישראל ופותחים חשבון חדש מאותו היום ולכן אמרו חז"ל ראשון לחשבון עוונות. (תפארת שלמה)

חז"ל אמרו האתרוג - יש בו טעם וריח מורה על יראי ה' שיש בהם תורה ומעש"ט, לולב - עצי תמרים יש בו טעם (לתמר) ואין בו שום ריח, מרמז על אלו שיש בהם תורה בלי מעשים טובים, הדס - יש בו ריח ואין בו טעם, מרמז על שעושים מעשים טובים ואין בהם תורה, ערבה - אין בה לא טעם ולא ריח, מרמז על האנשים הריקים מתורה ומעש"ט, אמרה תורה יתאחדו אלו עם אלו וכפרו אלו על אלו.

וקשה א"כ במקום ערבה למה לא ציותה התורה לקחת קוצים שדומה לרשע שאין בו כלום.

ותירץ הרה"ק מליסקא זצ"ל שהקב"ה ציווה לקרב את הרשע הריק מכל אבל אין עושה רשעות לישראל ואינו שונא את ה' ואת

## ליקוטים נפלאים סוכות תשע"ח

על זה אנו מבקשים ושואגים: "הושענא למען בריתך" - למען ברית מלח שכל תועלתה לאדם היא רק כשהיא במידה זעירה בלבד, הושענא! (לאור הנר)

### "ויתייב לנו החתימה תולה ארץ על בלימה"

על נוסח הפיוט הקשה רבי משה סלומון בספרו "וירא משה": א. בדרך כלל מקדימים את התואר ואחר כך הבקשה, כמאמר חז"ל (ברכות לב ע"א) "לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר כך יתפלל", ומדוע הקדימו כאן את הבקשה לתאר? ב. מה פירוש המילים ומה הקשר בין שניהם?

ובאר, שהואיל ואנו מבקשים שייטיב לנו הקב"ה החתימה מבלי לצרף לכך שום הבטחה של תשובה ומעשים טובים, נשאלת השאלה: הרי "מלך במשפט יעמיד ארץ", אם כן מניין שמגיעה לנו אותה הטבה? על כן אומרים אנו שבקשתנו לתמך יסודותינו בכך שעמידת הארץ (העולם כלו) היא על בלי - מה, ואף הקב"ה יטיב עמנו ה', גם אם אין לנו זכויות לכיסויי לך, בלי-מה.

### שמחת תורה &

#### "יצפנני בסכה"

דוד המלך אמר בתהילים "לדוד ה' אורי וישעי" - אורי זה ראש השנה וישעי זה יום הכיפורים, אולם עבודת הימים הנוראים אינה מסתיימת ביום הכיפורים, אלא "כי יצפנני בסכה ביום רעה יסתירני" - חג הסוכות הוא ההמשך הטבעי של הימים הנוראים ואינו נפרד מהם.

יתרה מזאת מרן הרב שך זצ"ל היה אומר, שסוכות אינו רק המשך לימים הנוראים, אלא הוא שיא חדש של קרבה לבורא עולם, ופסגתו היא בסוף - שמחת תורה.

בכל ימי הסליחות בחדש אלול פתחו את ארון הקודש בכל יום פעם אחת ב"שמע קולנו", ולאחר כמה פסוקים סגרו אותו.

כשהגיע ראש השנה פתחו וסגרו אותו שוב ושוב.

בעשרת ימי תשובה פתחו בכל יום את ארון הקודש שלש פעמים: "בשמע קולנו", באמירת "אבינו מלכנו" של שחרית ושל מנחה, אבל לא הוציאו ספר תורה.

כשהגיע יום הכיפורים פתחו וסגרו אותו שוב פתחו וסגרו במשך כל היום ובנעילה פתחו לא סגרו.

מגיע חג הסוכות, שוב פותחים את ארון הקודש, אך הפעם הקירבה כל כך התגברה עד שאנו מוציאים ספר תורה, מניחים אותו על הבימה וכולנו מקיפים את הבימה עם לולבינו.

בהושענא רבה - מוציאים את כל ספרי התורה ומקיפים שבע פעמים עם הלולבים.

שיא השיאים של חמישים ואחד הימים הוא בשמחת תורה, או אז פותחים את ארון הקודש מוציאים את כל ספרי התורה ולא מניחים אותם! נושאים אותם בידיים, "הושענא חבוקה ודבוקה בך הושענא" - ריבוננו של עולם, אנחנו אתך ביחד, איננו נפרדים.

קרבנך תקריב מלח" (ויקרא ב, יג), ותוספת זו הספיקה עבורם. מכל מקום - אומר ה"באר יוסף" - בעיני הקב"ה, שהציע את הפיצוי של נסוך המים, היה הדבר מספיק גם ללא המלח.

בניסוך המים מדובר על שלושה לוגין של מים, כלומר: בערך ליטר ושמונה מאות, שהם פחות משתי שקיות חלב. את המים הללו מעלים על גבי המזבח שבע פעמים בשנה בסך הכל, וגם זאת לזמן מוגבל, שהרי בית המקדש נבנה כשלושת אלפים שנה אחרי בריאת העולם, והיה קיים ארבע מאות ועשר שנה - בית ראשון, ועוד ארבע מאות עשרים שנה - בית שני. ובעיני הקב"ה זהו פיצוי מספיק לכל האוקינוסים. צא וראה מהו ערכה של מצוה!!

זאת היתה הסיבה לשמחה הגדולה בנסוך המים - להראות כמה שמחה יש במצווה אחת, ועד כמה גדול ערכה - רק ליטר שמונה מאות כפול שבעה ימים, למשך מספר שנים הם פיצוי מספיק לכל האוקינוסים בעולם! (לאור הנר)

### & שבת חול המועד &

"אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת על זה" (קהלת ז, י)

שבא הכתוב להדגיש, לבל יטעה האדם לחשוב שבדורות הראשונים היו צדיקים קדושי עליון, ואילו כעת עם ירידת הדורות אי אפשר להשיג דרגתם, כי זה שקר וכזב, ואדרבה בגלל ירידות הדורות יכול האדם בקל להפעיל למדרגות גבוהות ונשגבות, ועל מה שהיו צריכים להתייגע טובא להשיג בימים הראשונים יכול האדם להגיע על ידי התגברות אחת בניסיון של שמירת עיניים, אמור מעתה שביותר קרוב אליו הדבר מאד להשיגו. (בית אברהם)

### & הושענא רבא &

#### "הושענא למען בריתך"

רבי נחמן יוסף וילהלם בספרו "אורות המועדים" מביא כי יש הדורשים: הושענא למען בריתך - למען ברית מלח. על פי מה שדרש ריש לקיש (ברכות ה) נאמר ברית במלח דכתיב (ויקרא ב): "ולא תשבית מלח ברית", ונאמר ברית בייסורים דכתיב (דברים כח) "אלה דברי הברית", מה מלח ממתקת את הבשר אף ייסורים ממרקין עוונותיו של אדם.

אך - הוסיפו צדיקים וטענו: מה מלח אינו ממתק את הבשר אלא אם בא במידה ובמיון נמוך ומועט, אבל מלח במידה מרבה מקלקל טעם הבשר עד שאינו ראוי לאכילה, אף ייסורים אינם טובים לאדם אלא במידה מועטת, לזכך את החומר שבו, לעוררו ולהעמידו על חובתו בעולמו, אבל ייסורים מרבים חלילה, מקלקלים ומעוותים את נפש האדם ומעכירים את צלילות דעתו.